

మాతృక

మహిళా గొంతుక

ప్రగతిశీల మహిళా సంఘం (పీవోడబ్ల్యూ) అధికార మాసపత్రిక

MAHILA GONTUKA MATRUKA

సంపుటి : 5

సంచిక : 10

అక్టోబర్ : 2019

58

పేజీలు : 48

వెల : 15 రూ.లు

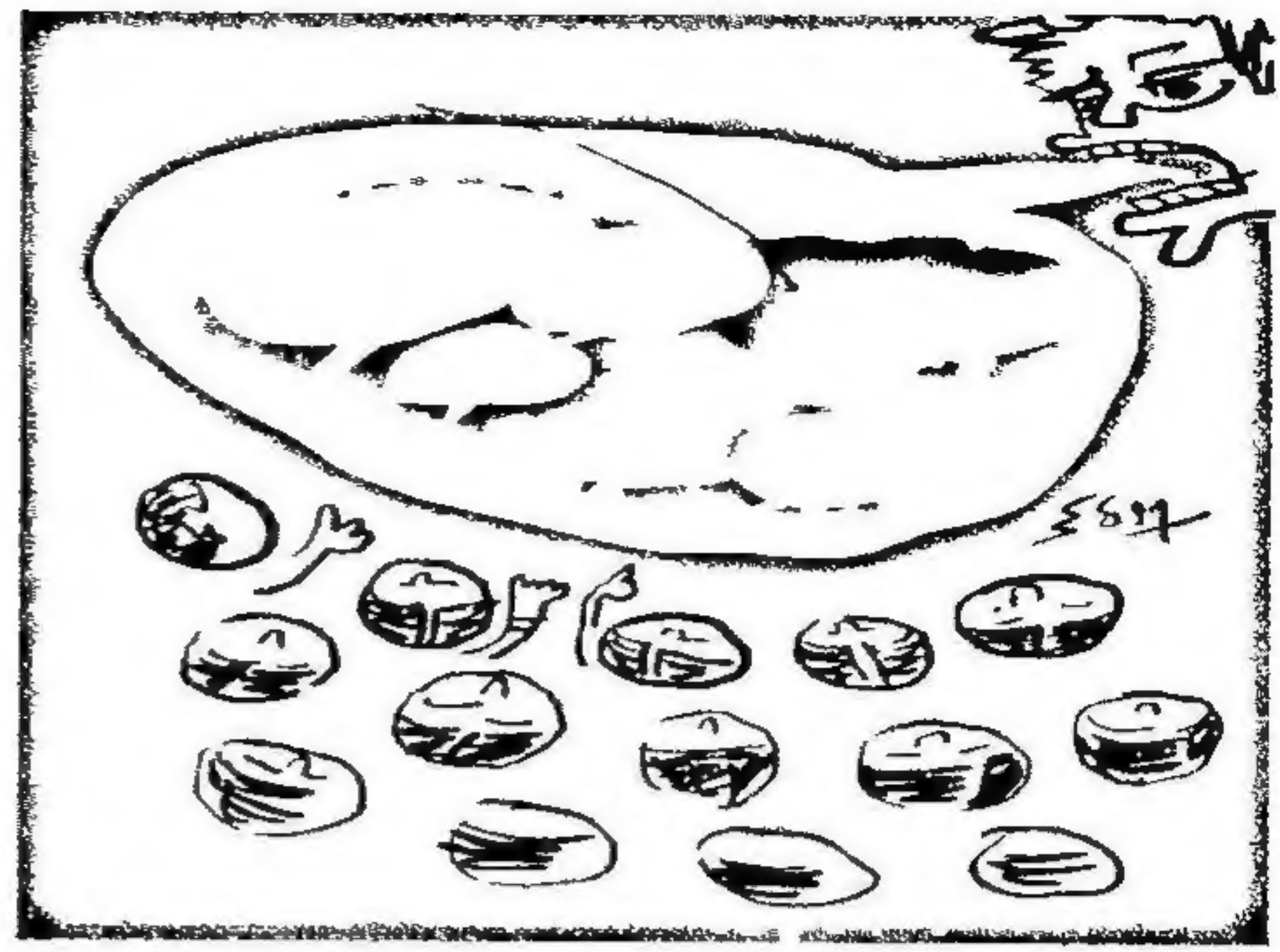
తవ్వితే, అడవి నేల గాయంలో చెప్పలేని గుబులుంటుంది
అది తరతరాల వేదనతో కుమిలి రగులుతుంటుంది
గుండె జల్లెడలోంచి నెత్తుటి పూవులెవరికోసం పూస్తాయి?
చావు పరిమళంలోంచి మనిషి ఆనవాళ్లనెక్కడ దాస్తాయి?
అణుధర్మం నీకు తెలిస్తే, యుద్ధ మర్మం నాకు తెలుసు

భాష రద్దు

- రహీమ్ పొన్నాడ్

ఓకానొక అర్ధరాత్రి అతను భాషపై నిషేధం విధించాడు

'ఇవాళ్టి నుంచి అందరికీ ఒకటే భాష
పాత భాషా పదాలు మీ దగ్గర ఉంటే
పోస్టాఫీసులో మార్చుకోవచ్చు'
అని గంభీర ప్రకటన వెలువడింది
సగం నిద్రలో ఉలిక్కిపడి లేచిన మనుషులు
అటూ ఇటూ పరుగెత్తడం మొదలెట్టారు
ప్రతిచోటా నిశ్శబ్దమే
తల్లులు బిడ్డల మూతులను అరచేతులతో మూసేశారు
ముసలివాళ్ళ ముఖాల మీద గుడ్డలు కప్పేశారు
ఆలయాల్లో పాటలు ఆగిపోయాయి
మసీదులో అజాన్ కూడ వినబడలేదు
రేడియోలో వీణానాదం తప్ప మరేమీ లేదు
టీవీ తెరమీద సైగల భాషలో వార్తలు వస్తున్నాయి
పత్రికల పేరు మీద మార్కెట్లోకొచ్చినవి
ఎనిమిది కాలాల తెల్ల కాగితాలు
ప్రతి కీబోర్డు మౌసం దాల్చింది
మొబైల్ స్క్రీన్ల మీద బొమ్మలు మాత్రమే మిగిలాయి
పోస్టాఫీసు ముందర నిశ్శబ్దంగా నిలబడిన పొడవాటి వరుస
రోజుకు తలా రెండు పదాలు మార్చుకోవడానికి మాత్రమే అనుమతి
కాని కొందరు బస్తాల నిండుగా శబ్దాలు పట్టుకొచ్చారు
టిఫిన్ బాక్సుల్లో స్కూలు బ్యాగుల్లో మాటలు నింపుకొచ్చిన
చిన్నారి పిల్లలు కూడ వరుసలో నిలబడ్డారు
'అమ్మ' అనే మాట ఇచ్చిన వారికి 'మా' అనే మాట దొరికింది
'నాన్న' అనే మాటకు బదులు 'బాప్' అనే మాట
చాకలెట్, గేమ్ అనే మాటలు మార్చుకోవాలనుకున్న
పిల్లలను కౌంటర్ దగ్గరి నుంచి వెనక్కి పంపేశారు
ఇక్కడ భాష మాత్రమే మార్చుకోవచ్చునన్నారు
బదులు శబ్దాలు లేవనే కారణంతో
అసంతృప్తి అనే మాటనూ
శవవస్త్రం అనే మాటనూ వెనక్కి పంపేశారు
చురకత్తిని మార్చుకుందామని వచ్చినవాళ్ళను తరిమేశారు
నల్లమందుకు బదులిమ్మంటే పోలీసులు పట్టుకున్నారు
క్యూలో నిలబడి నిలబడి అలసిసాలసిన ముసలివాళ్ళు
మంచినీళ్ళు అని అడిగితే
తుపాకి తూటాతో వాళ్ళ నోరు మూసేశారు

ఇదంతా చూసి చూసి ఇంటికి తిరిగివస్తే
వాకిట్లో మాటల కుప్ప పోగుపడి ఉంది
కొత్తవీ పాతవీ లిపిలేనివీ
మార్చుకుని తీసుకురావాల్సిన పదాలన్నీ
కుప్పపోసి పెట్టారు ఇంట్లోవాళ్ళు
నాన్న తన తల దిండులోనుంచి బైటికి తీసిన
శబ్దాలు నాకు అర్థమే కాలేదు
అమ్మ తన చీరచెంగు ఒడిలో నింపిన
పదాల్ని నేనెన్నడూ విననే లేదు
వంటగదిలోంచి మా ఆవిడ లాక్కొచ్చినవి చూస్తే
అన్ని మాటల మధ్యనే ఇన్నాళ్ళూ ఆమె వంట సాగిందని తెలిసింది
నా కూతురి సంచీలో హోమ్ వర్క్ పదాలు
నా కొడుకు పెట్టెల్లో చెల్లా చెదురైన సరదా మాటలు
అన్నిటికీ బదులుగా వారికి రెండే రెండు మాటలు
దొరుకుతాయని ఎలా చెప్పను?
ఆ మాటల మూటలో చాల వెతికాను
ఎంతో కష్టపడ్డాక చిట్టచివరికి
ఒకటొకటిగా చాల బరువైన శబ్దాలు రెండు నా చేతికందాయి
బలమంతా ఉపయోగించి ఆ మాటలు బైటికి లాగాను
ఒకటి ప్రజాస్వామ్యం
మరొకటి బహుళత్వం
గబగబా పరుగెత్తి పోస్టాఫీసుకు చేరేవేళకు
మునిమాపు చీకటి వాలుతున్నది
నా చేతిలో మాటలు చూసి
కౌంటర్ దగ్గర కూచున్న ఉద్యోగులు
ఉలిక్కిపడి లేచి నిలబడ్డారు
నా చేతి నుంచి మాటలు జారిపడిపోయాయి
ఎందరో పరుగెత్తుకొచ్చి చుట్టుముడుతున్నట్టు
బూట్ల చప్పుడు వినబడింది
స్పృహ కోల్పోతూ పడిపోతున్న నాకు
రెండే మాటలు వినబడ్డాయి
'చంపి పారెయ్యండి'
'దేశద్రోహిని'
మలయాళం నుంచి హిందీకి ఎఆర్ సింధు, వీణా గుప్తా
హిందీ నుంచి తెలుగు: ఎన్ వేణుగోపాల్

మహిళా సంఘటిత శక్తి
ఉద్యమించే మహిళల ఊపిరి

మహిళా గొంతుక

KL A166m164

58

మాతృక

MAHILA GONTUKA MATRUKA

సంపుటి : 5

సంచిక : 10

పేజీలు : 48

అక్టోబర్ - 2019

ఎడిటర్

చొప్పర పద్మ

సంపాదకవర్గం

వి. సంద్య

ఎస్. విష్ణు

బి. రమాసుందరి

రాజకీయ, ఆర్థిక,
సామాజిక, సాంస్కృతిక
సమానత్వం కోసం
పోరాడుదాం

ధరణి ఎంటర్ ప్రైజెస్

డిటిపి & డిజైనింగ్

హైదరాబాద్ - 500 044.

సెల్ : 9491875063

ముద్రణ : నవ్య ప్రింటర్స్,
హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్ - 29

రచనలు, చందాలు
పంపవలసిన చిరునామా

మహిళా గొంతుక

మాతృక

ఇం.నెం. 35-3-6931 (4)

కామ్రేడ్ మాదాల నారాయణస్వామి

భవన్, సంజయగాంధీ కాలనీ,

శర్మ కాలేజీ దగ్గర,

ఒంగోలు - 523 001

సెల్ : 9676206230

ఫోన్ : 08592 - 238350

e-mail : matruka2015@gmail.com

విషయ సూచిక

మాతృకమాట	: యురేనియం అంటే యుద్ధం, విధ్వంసం	4
సమకాలీనం	: అణువ్యాపారం ప్రభుత్వానిదీ - పోరు ప్రజలది	వి. సంద్య 6
కతలు వెతలు	: న్యూ ఇండియా!	బమ్మిడి జగదీశ్వరరావు 12
మేడి పండు	: బాహుబలి - బదుగు మహిళ	బంగారు మావు 16
కథ	: ముక్త	బి. అనురాధ 21
కారాగారంలో కశ్మీర్	: కశ్మీర్ అలుపెరగని పోరాట చరిత్ర	రమాసుందరి 25
	: గాయాలపాలై ఓడిపోతున్న కశ్మీరియత్	ల.వి.త 34
ఆమె అనంతం	: గణిక	భండారు విజయ 31
ఫోకస్	: కార్పోరేట్ల ప్రయోజనాల కోసమే చట్టాల్లో మార్పులు	స్నేహలత 40
సిగ్గు సిగ్గు	: మోడీజీకి ఒక ఉత్తరం	సహజ 46
గుండె చప్పుడు	: భాష రద్దు	రహీమ్ పొన్నాడ్ 2
	: ఆమెలోకి వెళ్లిపోతా!	అరసవెల్లి కృష్ణ 47
	: త(డి)న కథ	డి. నాగజ్యోతి 5
	: మండుతున్న ఉద్యానవనాలు	జరీఫ్ అహ్మద్ 44
	: ఉరేనియం	అనువాదం : శివలక్ష్మి 48
		వనపట్ల సుబ్బయ్య

ముఖచిత్రం	: శశాంక	1
2, 3 కవరు బొమ్మలు	: కరుణాకర్	1
4 కవరు బొమ్మ	: శశాంక	1
ముఖచిత్ర వ్యాఖ్యానం	: శ్రీరామ్	1
ముఖచిత్ర డిజైన్	: ధరణి	

యురేనియం అంటే యుద్ధం, విధ్వంసం

ఓకవైపు తెలుగు నేల మీద యువబృందం 'సేవ్ నల్లమల్ల' అంటూ అన్ని వర్గాల వారిని ఆలోచింపజేస్తుంటే, మరోవైపు ఓ 16 ఏళ్ల అమ్మాయి 'మా తరాన్ని మోసం చేస్తున్నారని' అగ్రనేతలందరినీ గట్టిగా అడిగేసి, ప్రపంచమంతా ఆశ్చర్యపడేలా చేస్తోంది. రెండు చోట్ల కదలింది, కదిలింప చేస్తోంది నవతరమే. ఇది ఆహ్వానించదగిన పరిణామం. మరి ముఖ్యంగా మీడియాలో ఎడిట్ అవకుండా, ఆ వార్తలు మనవరకూ చేరడం సంతోషించాల్సిన విషయం.

కాశ్మీర్ ని ఒక స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి కలిగిన రాజ్యంగా గుర్తించలేని ప్రభుత్వాలు, ఆ హక్కును తొలగిస్తే, టూరిజం అద్భుతంగా అభివృద్ధి చెందుతుందని ఆలోచించే వారి వందిమాగదులు- నల్లమల్ల అడవుల్లోని చెంచుల గురించి, వారు కోల్పోయే జీవితం గురించి ఆలోచిస్తారా? తరతరాల సాంస్కృతిక సంపదను కాపాడుకుంటున్న వారి చరిత్రను ధ్వంసం చేయకుండా ఉండగలరా? నల్లమల్ల నుండి రెండు రాష్ట్రాలకూ చేరుతున్న ఆక్సిజన్ గురించే కాదు, అక్కడ అంతరించి పోయే జంతుజీవాల గురించి సానుకూలంగా ఆలోచిస్తారా? అంతా ఒకే గూటి పక్షుల్లా మెలిగే వీరు దేశాధినేతలైనా, అగ్రరాజ్య అధినేతలైనా అందరూ ఒకటే. అందరి ప్రణాళికలు ఒకటే. తమ స్వార్థం కోసం, కాసుల వేట కోసం - అడవుల్ని, సముద్రాల్ని, చెట్లనీ, పక్షుల్ని, జంతువుల్ని, సమస్త జీవరాశులతో పాటు, మానవ సమూహాల్ని కూడా విధ్వంసం చేయడానికి వెనుకాడరు. ఎవరు మాట్లాడినా, ఏ దేశవాసులు ఏ రూపంలో చర్చను లేవనెత్తినా, పర్యావరణ ప్రభావం అందరి మీద పడబోతోంది. ముఖ్యంగా మహిళలు, చిన్నారులు అత్యంత వేగంగా బాధితులుగా మారతారు.

2003లో నల్లగొండ లంబాపూర్, పెదగట్టుల్లో కూడా ప్రజలకు యురేనియం తవ్వకాలతో కృష్ణానది కలుషితమవదని ఆనాటి ప్రభుత్వం వాదించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కడప జిల్లా పులివెందుల నియోజకవర్గంలోని తుమ్మలపల్లిలో కూడా చెప్పిన అబద్ధాలు ఈరోజు ప్రజల జీవితాల్ని ఎంత విధ్వంసం చేసాయో మన కళ్లముందే సజీవ సాక్ష్యాలున్నాయి. ఇప్పటికే పాడి ఆవులు అంతుచిక్కని రోగాలతో చచ్చిపోతున్నాయి. పంటచేలన్నీ ఎండిపోతున్నాయి. చేతికొచ్చిన పంట నాశనమైపోతోంది. పిల్లలు, పెద్దలు తేడాలేకుండా, మహిళలు, పురుషులు అన్న తేడాలేకుండా, అందరికీ అంతుచిక్కకుండా ఆరోగ్య సమస్యలు తలెత్తుతున్నాయి. మహిళల పునరుత్పత్తిపై కూడా ఎలాంటి ప్రభావం ఉంటుందో చెప్పలేని పరిస్థితి. యురేనియం తవ్వకాల కారణంగా ఈ పరిస్థితి తలెత్తుతోందని పల్లెలన్నీ గొల్లుమంటున్నాయి. అక్కడి వైద్యులు కూడా ఈ సమస్యలకు యురేనియం కారణమని స్పష్టం చేస్తున్నారు. ఇల్లా, వాకిలి, పొలం, పాడిపశువులు ఏవీ ఉండటానికి పనికిరాకుండా పోయే పరిస్థితి రాబోతుంది. అలాంటి చోట గ్రామీణ జీవితంలోని మహిళల ఆరోగ్యం, ఉపాధిపై చూపే ప్రభావం ఊహకందనిది. ఇప్పటికే యురేనియం తవ్వకాలు జరుగుతున్న చోట వాటి శుద్ధివ్యవహారం, పర్యావరణం మీద, జంతుజీవాల మీద, మనుషుల మీద చూపిస్తున్న తీవ్ర ప్రభావాలు ఆందోళన కలిగిస్తున్నాయి. భవిష్యత్ లో ఇంకెలాంటి పరిణామాలు సంభవిస్తాయో అర్థంకాని పరిస్థితి నెలకొంది.

వీటన్నింటి ప్రభావాలను సాక్ష్యంగా చూపించి, యురేనియం తవ్వకాలను వ్యతిరేకిస్తూ, ముందుకు కదులుతున్న పర్యావరణ ప్రేమికుల నుండి, ప్రతిపక్షాల నుండి, ప్రజాస్వామికవాదుల నుండి వస్తున్న ఒత్తిడితోనో, లేక కేంద్ర ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా నిలబడాలనే రహస్య ఎజెండానో తెలియదు. తెలంగాణా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం యురేనియం తవ్వకాలకు అనుమతి ఇవ్వబోమని అసెంబ్లీలో తీర్మానం చేసింది. కానీ, చెత్తబుట్టలో కలిసిపోయిన అనేక తీర్మానాల్లాగే ఇదీ మిగిలిపోతుందనే భయమే అందరిలోనూ ఉంది. ఇక ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ నేత అయితే ఆ మాత్రం కూడా పన్నెత్తి ఈ తవ్వకాల విషయం మాట్లాడటం లేదు.

ఇది కేవలం నల్లమల అడవులకు మాత్రమే పొంచివున్న ప్రమాదం కాదు, ఉమ్మడి తెలుగు రాష్ట్రాలలోని ప్రజా సమూహాల జీవన్మరణ సమస్య. యురేనియంతో వీరు చేసే అణుపరీక్షలు ఎవరి అధికార ప్రయోజనాల కోసం అనే విషయం లోతుగా ఆలోచిస్తే, యురేనియం తవ్వకాలను వ్యతిరేకిస్తున్న వారిని దేశద్రోహులుగా చిత్రిస్తూ తిట్టిపోస్తూ నరేంద్ర మోడి డిజిటల్ సైన్యం చేస్తున్న దాడి వెనుక ఉన్న అంతరార్థం తెలుస్తుంది. నకిలీ దేశభక్తికీ, కృత్రిమ యుద్ధానికీ ముడి పెట్టి జీజేపీ ప్రభుత్వం అడుతున్న నాటకానికి ఇరవై ఏళ్ల పై బడిన చరిత్ర ఉంది. వ్యవసాయం, పర్యావరణం, ప్రజారోగ్యం ఫణంగా పెట్టి ఇప్పుడు చేయబోతున్న యురేనియం తవ్వకం అణుయుద్ధానికి కాలు దువ్వటానికే అని సులభంగా గ్రహించవచ్చు. పాకిస్తాన్ ను భూతంగా చూపిస్తూ, ఇక్కడి సకల సమస్యలకు ఆ దేశమే కారణం అని హిందూ మతోన్మాదులు పాడుతున్న పాచి పాటనూ, ఈ యురేనియం తవ్వకాలను కలిపి చూస్తే ఫాసిస్టుల దీర్ఘకాలిక ప్రణాళిక అవగతం అవుతుంది. యురేనియం ఇప్పుడు ఒక లోహం

కాదు. అది హిందూ ఘోషిస్తున్న చేతిలో పాచిక.

అందుకే అణుపరీక్షల కోసం కాదు, అణువిద్యుత్ కోసమేనని, దేశ ఆర్థికాభివృద్ధి కోసమేనని చెప్పే వీరి వాదనల్ని ఖండిస్తూ- ప్రత్యామ్నాయ వనరుల మీద పనిచేస్తున్న అనేకమంది చెప్పున్న సలహాలు వీరు పెడచెవిన పెడుతున్నారు. నిన్న కూడంకుళం, కొవ్వూడ, కడప, నల్గొండ, ఇప్పుడు నల్లమల్ల. ఒకవేళ తాత్కాలికంగా నిలిపివేసినా, వారి వ్యూహాన్ని భవిష్యత్లో కూడా కొనసాగిస్తారు. ఈ ప్రజా వ్యతిరేక చర్యలను వ్యతిరేకిస్తున్న ఉద్యమ కారులను, అక్కడి ప్రజల గొంతును అణచివేసే విధానాలు పాలకుల దగ్గర ఉండనే ఉన్నాయి.

అవకాశముంటే, భవిష్యత్లో కశ్మీర్‌లోని అందమైన సరస్సుల అడుగుభాగాన దాగిన నిక్షేపాల కోసం వెతుకులాట మొదలుపెడతారు. అక్కడి కుంకుమ పూల చేలల్లో మొదలుకొని, ఆపిల్ తోటల్లో దాగిన సహజ సంపదల దాకా అన్నిచోట్లా విధ్వంసం మొదలుపెడతారు.

యురేనియం కోసం చేస్తామంటున్న తవ్వకాలలో ఆర్థిక సామాజిక పర్యావరణ విషయాలే కావు. అంతకు మించి ప్రమాదం తేనున్న ఘోషిస్తున్న ప్రమాదం పొంచి ఉంది. విధ్వంసం కానున్న గ్రామీణ ప్రజల, ఆదివాసీ గిరిజనుల జీవితాల కోసమే కాదు; మతోన్మాద పూనకం పట్టి కాలు దువ్వుతూ యుద్ధభేరి మోగిస్తున్న హిందూ ఘోషిజానికి వ్యతిరేకంగా కూడా ఇప్పుడు నినదించాలి. ●

త(డి)న కథ

- డి. నాగజ్యోతి

ఏదో తడి సడి నా మేనును స్పృశిస్తే తలెత్తి చూసా....!
నేలపై మసక చూపులు ఆరేసుకుంటూ 'అదే మబ్బు'!
ఆ మబ్బెప్పుడూ దేనికోసమో తార్లాడుతూ...
నా కళ్లలో ప్రశ్నల తడి వాక్యాలను వేళ్లాడతీస్తుంటుంది!

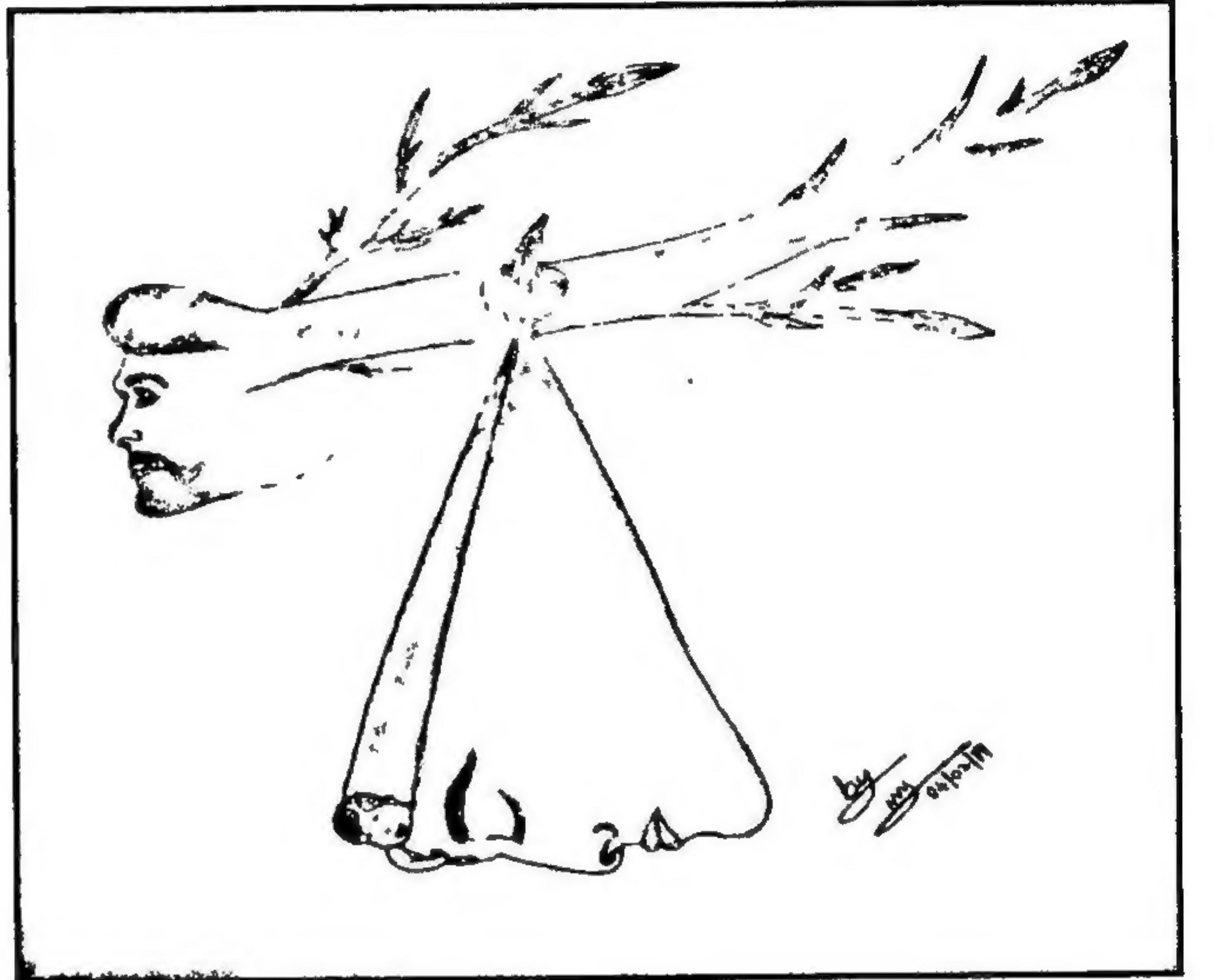
అదేంటో....

పరాధీన అనే నిందల ఉప్పు స్పటికాలు గుచ్చుతున్నా
అనురాగ సాగరపు పాదాలను ముద్దాడుతూనే ఉంటుంది!
గుక్కెడు ఉనికి నీళ్లు చేదుకోవాలనే యత్నిస్తుంది!

మోయలేని బాధ్యతల ఆవిరిని సందిట పట్టి
ఎండుతున్న బంధాల గుండెను తడపాలని తపిస్తుంది!

వివక్షల ఈదురు గాలులు
తన అస్థిత్యాన్ని మూలకు నెట్టేసినా
ఆదరణల వానై కురవాలనే బతుకు కాళ్లను కూడదీసుకొంటుంది!

అవమానాల సూరీడు కాలేస్తున్నా శ్వేతవృక్షిత్వ వర్ణంతో
స్వచ్ఛతల సంతకం చేస్తూనే ఉంటుంది!
చిన్ని పలకరింపు చిరు గాలికే హాయి నవ్వై తేలిపోతుంది!

ఏనాడూ తనకో గుప్పెడు
సంపాదనల చినుకులు దాచుకున్నట్టు ఎరగను!
హస్తాల నిండా ఆకుపచ్చటి ఆప్యాయతల ఆర్ద్రత పులుముకొని....
ఆరిపోతున్న మమతల పేగుల్ని తడుముతూ ఉండడమే చూసా!

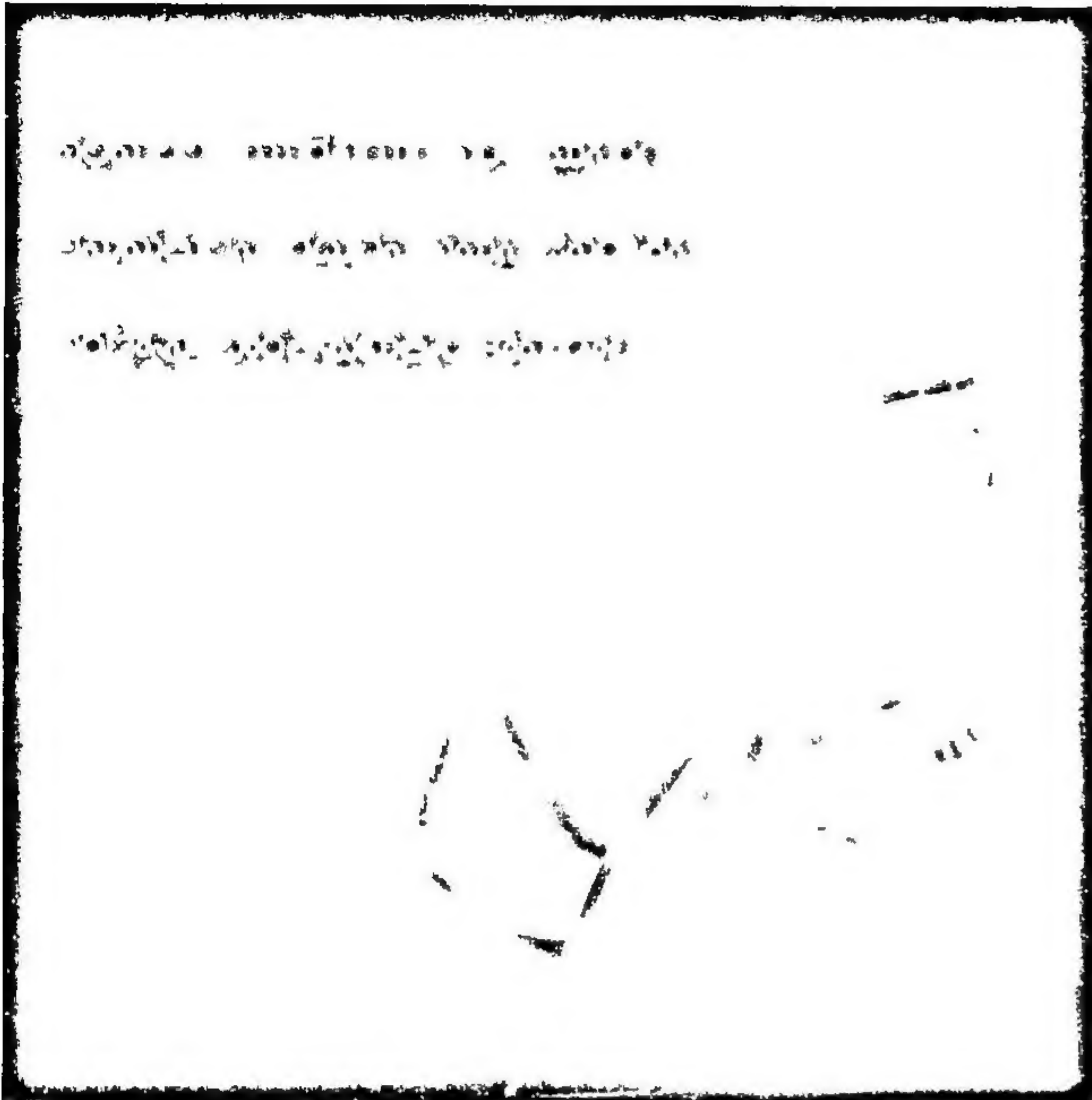
మనసాగక అడిగా ఆ మేఘాన్ని నువ్వెవరని
చల్లగ నవ్వి నా గుండెను తడిపింది!
'అమ్మంట' తన పేరు!
అదీ సంగతి!
అందుకే త్యాగాల వానై కురుస్తూనే ఉంది తను ఒట్టిపోయేవరకూ!
తరాలైన మారని
అంతులేని ప్రేమకథ ఇది!
నా సందేహం మబ్బులా విడిపోయింది!
'అమ్మ' కాక ఇంకెవరూ అమృతం కురిసే మేఘం! ●

అణు వ్యాపారం ప్రభుత్వానిదీ - పోరు అనివార్యత ప్రజలది

వి. సంధ్య

నల్లమల అరణ్యం తెలుగు రాష్ట్రాల జీవవైవిధ్య కేంద్రం. పశ్చిమ కనుమల తరువాత అంత జీవవైవిధ్యత వున్న ప్రాంతం. మానవజాతిలోనే అత్యంత ప్రాచీన తెగ అయిన చెంచు ప్రజలకు నెలవు ఈ ప్రాంతం. చెంచు ప్రజల సంక్షేమం మొత్తం మానవజాతి బాధ్యత. యురేనియం కార్పోరేషన్ ఇండియా లిమిటెడ్ (UCIL) నల్లమలలో యురేనియం ఖనిజాన్ని వెలికితీయడానికి పూనుకోవడం వల్ల చెంచుల జీవితం అల్లకల్లోలం కావడమే కాక ఈ ప్రాంతమంతా విషపూరితం కాబోతున్నది. లక్షలాది ఎకరాల కృష్ణా పరీవాహక ప్రాంతమంతా ప్రాణాంతక అణుధార్మిక విష ప్రవాహంగా మారే అవకాశముంది. అరుదైన ఔషధ మూలికలకు ఆలవాలమైన నల్లమల మృత్యువుకు పర్యాయపదంగా మారిపోతున్నది. ఇది చెంచుల అస్తిత్వ సమస్య. పర్యావరణ సమస్య. కోట్లాదిమంది ప్రజల ఆరోగ్య సమస్య. జీవనోపాధుల, కుటుంబ విధ్వంసాల సమస్య. దీన్ని తిప్పి కొట్టడం ప్రజలందరి బాధ్యత, తక్షణ అవసరం.

‘పునరావాసానికి, నష్టపరిహారానికి కూడా ఒప్పుకోం. ఒప్పుకుంటే డబ్బుల కట్టలు ఇస్తారు. ఆ డబ్బులు నాట్రోజులుంటాయి. తెల్లారి అవి ఎట్లా పోతాయో, మా బతుకులు ఎట్లా ఆగమవుతాయో తెలీదు. అందుకే మా ఇండ్లు, భూమి, ఆస్తి మాకే వుండాలి’ అన్నది మల్లమ్మ.

‘విష ప్రయోగాలకు నల్లమల్ల అటవీ ప్రాంతంలో చోటులేదు, యురేనియం పేరుతో విధ్వంసక అభివృద్ధి ఈ ప్రాంతంలో అవసరం లేదు. మానవాళిని, జీవ కోటిని నాశనం చేసే అభివృద్ధి అవసరం లేదు, అభివృద్ధి ప్రజల కోణంలో జరగాలే తప్ప కార్పొరేట్ శక్తులకు ఊడిగం చేసే కోణంలో కాదు.

ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో ప్రజల అభిప్రాయాలకు గౌరవం ఇవ్వాలి. బాధ్యత పాలకులకు ఉంది’ అన్నారు ప్రజా ఫ్రంట్ నేత, యురేనియం తవ్వకాల వ్యతిరేక పోరాట కమిటీ నాయకుడు అంబన్న, చెంచుల నాయకుడు నాగయ్య.

‘యురేనియం, వజ్రాలు, బంగారం, క్వార్ట్జ్ కన్నా ఎంతో విలువైనది నల్లమల. ఇంత సుందరమైన సల్లానడవిలో ఎలాంటి ఖనిజం పేరుతోనైనా తవ్వకాలు జరుపకూడదు’ అన్నారు యురేనియం తవ్వకాల వ్యతిరేక పోరాట కమిటీ నాయకులు నాసరయ్య, జక్క బాలయ్య, ముద్దునూరి లక్ష్మీనారాయణ.

యురేనియం తవ్వకాలకు వ్యతిరేకంగా ప్రజా ఉద్యమాలు

నల్లమల ప్రాంతంలో యురేనియం తవ్వకాల నిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా కొంతకాలంగా అక్కడి ప్రజలు ఉద్యమాలు చేస్తున్నారు. వాళ్లకు మద్దతుగా అనేకమంది సామాజిక స్పృహ ఉన్న మేధావులు, పౌరహక్కుల సంఘాలు, అంబేద్కర్ సంఘాలు, మహిళా, విద్యార్థి సంఘాలు, జర్నలిస్టులు, కళాకారులు, ప్రజాసంఘాల కార్యకర్తలు గొంతు విప్పుతున్నారు. నల్లమల ప్రజల దగ్గరికి వెళ్లి వాళ్లకు తాము అండగా ఉంటామన్న భరోసా ఇస్తున్నారు. బీజేపీ, టీఆర్ఎస్ మినహా అన్ని రాజకీయ పక్షాలు కూడా నల్లమల ప్రాంతాన్ని

సందర్శించాయి. నల్లమల ప్రాంతంలోని పల్లెలు, చెంచు పెంటలను పర్యటించి అక్కడున్న ప్రజలకు మద్దతు తెలియచేశాయి. యురేనియం వల్ల జరిగే విధ్వంసం

గురించి వివరించాయి. గుట్టు చప్పుడు కాకుండా సాగిస్తున్న యురేనియం అన్వేషణకు వ్యతిరేకంగా ప్రజా ఉద్యమాలు ఊపందుకున్నాయి. దీనితో యుసిఐఎల్, ఏ.ఎమ్.డి. అధికారులు మాట మార్చి నల్లమలలో అపారమైన వజ్రాలు బంగారం గనులు ఉన్నాయని వాటిని మాత్రమే వెలికి తీస్తామని ప్రకటించారు. అధికారుల మర్మాన్ని తెలుసుకున్న నల్లమల ప్రజలు ‘వజ్రాలు లేవు, బంగారం లేదు, అసలు మీరు మా నల్లమల గ్రామాల్లో అడుగు పెట్టవద్దు’ అంటూ గ్రామాలలో ప్రతిరోజు నిరసన కార్యక్రమాలు

నల్లమలలో యురేనియం తవ్వకాలు

చేపట్టడంతో వెనక్కి తగ్గినట్లే, తగ్గిన ప్రభుత్వం మరో కొత్త రాగం ఎత్తుకుంది. కేవలం ఎవరికి హాని చేయని క్వార్ట్స్ ఖనిజాలను తవ్వకామని బుకాయుస్తున్నాయి కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు. పూటకో ఖనిజం పేరు చెప్పి నల్లమలను నాశనం చేయాలని చూస్తున్న పాలకుల ఎత్తుగడలను తెలుసుకొని తమ పోరాటాలను తీవ్రతరం చేయాలని అనుకుంటున్నామని, నల్లమల వెళ్ళిన సిపిఐ (ఎం-ఎల్) న్యూడెమోక్రసీ బృందంలో కమిటీ నాయకులు చెప్పారు.

‘నల్లమల అంటే కేవలం దట్టమైన అడవి కాదు, నల్లమల అంటే జీవనం, నల్లమల అంటే ప్రాణం, నల్లమలలో జీవిస్తున్న దాదాపు లక్ష మంది ప్రజల జీవనాడి. కారడవులలో క్రూర మృగాల మధ్యన చెక్కు చెదరకుండా ఎలాంటి జంతు గొంతు లేకుండా వందలాది సంవత్సరాల నుండి జీవిస్తున్న అమాయక చెంచులతో నిండి ఉన్నది నల్లమల. ఈ ప్రాంతంలో అనేక రకాల వ్యాధులను నయం చేసే వనమూలికలు ఉన్నాయి. అటువంటి నల్లమలలో విధ్వంసకర ఖనిజాలను వెలికి తీస్తామంటే ఇక్కడి ప్రజలం, చూస్తూ ఊరుకుంటామా?’ అని యూ.సి.ఐ.ఎల్., ఏ.ఎమ్.డి అధికారులను అక్కడి ప్రజలు ప్రశ్నించారు. ‘యురేనియం కానీ, మరే ఇతర ఖనిజాలు గానీ తవ్వకాల అనుమతులను రద్దు చేస్తున్నామని అధికారికంగా ప్రకటనలు జారీ చేయాలి. వాటిని కేంద్ర ప్రభుత్వంతో ఇప్పించాలి. దౌర్జన్యంతో యురేనియం తవ్వకాలు జరపటానికి నల్లమలకు వస్తే మరో సోంపేట, కాకరాపల్లి, పాతపల్లి లాంటి పోరాటాలు పుట్టుకొస్తాయని, ఆ ఉద్యమాలకు పూర్తి బాధ్యత కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు వహించాల్సి ఉంటుందని’ యురేనియం తవ్వకాల వ్యతిరేక పోరాట కమిటీ నాయకులు తెలియజేస్తున్నారు.

నల్లమల పరిసర గ్రామాల్లో ఉద్రిక్తతలు

రోజురోజుకూ నల్లమల పరిసర గ్రామాల్లో ఉద్రిక్త పరిస్థితులు ఏర్పడుతున్నాయి. స్థానిక ఆందోళనకారులు పలు వాహనాలను అడ్డుకుని, వారు యురేనియం సర్వే కోసం వచ్చిన అధికారులేమోనని ఆరా తీసి, అనుమానం తీరిన తరువాతే వదిలిపెట్టారు. 2019 సెప్టెంబరు 12న అటవీశాఖ కార్యాలయంలో కొందరు అధికారులు సమావేశమైతే ఆందోళనకారులు వారిని అడ్డగించి వెనక్కు పంపారు. గ్రామాల్లోకి కొత్తగా ఎవరు వచ్చి అడవుల్లోకి వెళ్లడానికి ప్రయత్నించినా అడ్డుకోవాలని యురేనియం తవ్వకాల వ్యతిరేక పోరాటకమిటీ నాయకులు పిలుపునిచ్చారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ విడిపోక ముందు, 2012లో తెలంగాణ రాష్ట్ర సమితి నాయకురాలు కల్వకుంట్ల కవిత ఈ తవ్వకాల ప్రతిపాదనలను వ్యతిరేకిస్తూ నల్లమల ప్రాంతంలో పర్యటించారు. పాలక వర్గంగా టీఆర్ఎస్ ఉన్న సమయంలో మాత్రం ఈ విషయంపై ఏమీ మాట్లాడడం లేదు. పైగా టీఆర్ఎస్ ఎమ్మెల్యే గువ్వల బాలరాజు ఇదంతా ప్రతిపక్షాల కుట్ర అంటూ విరుచుకు పడుతున్నాడు. ప్రశాంతంగా ఉన్న నల్లమలలో యురేనియం చిచ్చు పెడుతున్నారని అవాకులు చెవాకులు పేలాడు.

నల్లమలలో యురేనియం చర్చ ఇదే తొలిసారి కాదు. దశాబ్దాలుగా ఇక్కడి యురేనియంపై కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థలైన అణు

ఇంధన సంస్థ (డైరెక్టరేట్ ఆఫ్ అటామిక్ ఎనర్జీ), యురేనియం కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్లకు ఆసక్తి వుంది. ఆ సంస్థలు ఎన్నోసార్లు ఇక్కడ స్థానికులకు సమాచారం లేకుండా తమ పరిశోధనలు కొనసాగించాయన్న ఆరోపణలున్నాయి. 2012 సంవత్సరంలో ఇక్కడ ఒక ప్రముఖ ప్రైవేటు కంపెనీ భారీగా బోర్లు వేసిందని స్థానికులు చెబుతున్నారు. 2012లో భూమి యజమానులకు సమాచారం ఇవ్వకుండా ఈ బోర్లు వేసినట్టు వారు చెప్పారు. బోరు వేసేటప్పుడు ప్రతి 15 అడుగులకూ ఒకసారి మట్టి నమూనాలను తీసుకుని వెళ్లారని తెలిపారు. అప్పట్లో దీనిపై అనుమానం వచ్చిన స్థానికులు, బోర్లు వేసే వాహనాన్ని ధ్వంసం చేశారు. దాదాపు 430 బోర్లు వేశారని స్థానికులు చెప్పారు. బోర్ల ఆనవాళ్లు కూడా ఉన్నాయి. ‘బోరు వేసింది ఎవరో తెలియదు. 2012 వేసవిలో వేశారు. బోర్లు వేస్తున్నారని తెలిసి ఊళ్లోంచి వచ్చాం. మాకేం చెప్పలేదు. నీళ్లు పడితే డబ్బులు ఇవ్వండి. లేకపోతే వద్దు అన్నారు. మా పొలంలో నీళ్లు పడ్డాయి. కొంత కాలం మోటార్ నడిపాం. బోరు వేసినప్పుడు వాళ్లు ప్రతి 15 అడుగులకూ మట్టి తీసి పక్కన పెట్టుకున్నారు. అలా సుమారు 20 ప్యాకెట్లు మట్టి పట్టుకెళ్లారు. మేం అడిగితే, మాకు లోపల మట్టి కావాలి. మట్టి చూస్తున్నాం అన్నారు’ అని అమ్రాబాద్ మండలానికి చెందిన ఓ రైతు వివరించారు. ‘ఎవరు వచ్చి బోర్లు వేశారని అధికారులను అడిగితే ఎవరూ చెప్పలేదు. నీళ్లు పడితే మీరే వాడుకోండి. కేసింగ్ (పైపులు)కు మాత్రం డబ్బులు ఇవ్వండి అన్నారు. ఫారెస్ట్ వాళ్లేమో అనుకున్నాం. వాళ్లూ కాదు. అప్పుడు పత్రికల్లో వచ్చిన వార్తలను బట్టి యురేనియం అనే అనుమానం వచ్చింది’ అని అమ్రాబాద్ మండలానికి చెందిన లింగమయ్య అనే రైతు చెప్పారు.

యురేనియం కార్పొరేషన్ ఎప్పుడు ఈ ప్రాంతంలో సర్వే జరిపిందన్న విషయంలో ప్రభుత్వం వెలుపల ఉన్న వారి వద్ద స్పష్టమైన సమాచారం లేదు. ప్రభుత్వంలో ఉన్నవారు పెదవి విప్పడం లేదు. అచ్చంపేట, కొల్లాపుర్, ఉప్పునూతల. లింగాల మండలలోని సబ్ స్టేషన్లలో బోర్లు వేశారు. ఒక్కో బోరు 1500 నుంచి 2000 అడుగులలో వేస్తున్నారు అని నిలదీస్తే ప్రభుత్వం మంచినీళ్ల కోసం వేస్తుంది అంటూ అక్కడ ఉన్న అధికారులు, సిబ్బంది తేలిజేశారు. బోర్లు వేసిన అన్నిచోట్ల నుండి మట్టి నమునాలు సేకరించుకున్నారు. అడవి ప్రాంతంలో ఎవరికీ అనుమానం రాకుండా అటవీశాఖ అధికారులు వారిని నల్లమల అడవిలోనికి తీసుకెళ్లి వాళ్లకు కావలసిన సర్వేలు చేయించారు.

యురేనియం నిక్షేపాల కోసం నల్లమల అడవిలో తవ్వకాలు చేపట్టాలన్న కేంద్రం నిర్ణయాన్ని స్థానిక ప్రజలు, ప్రజాస్వామికవాదులు పెద్ద ఎత్తున వ్యతిరేకిస్తున్నారు. నల్లమలను తవ్వడమంటే ప్రకృతి విధ్వంసానికి పాల్పడటమే అంటున్నారు. యురేనియం తవ్వకాలతో పరోక్షంగా 83 చ.కి.మీ పరిధిలోని గ్రామాలపై కూడా ఆ ప్రభావం ఉంటుందని పర్యావరణవేత్తలు చెబుతున్నారు. అంతేకాదు, ఎగువన ప్రవహించే కృష్ణానది, దిగువన ప్రవహించే నాగార్జునసాగర్ నీటిపై కూడా ఇది ప్రభావం చూపిస్తుందంటున్నారు. తద్వారా వ్యవసాయమే జీవనాధారంగా

బతుకుతున్న స్థానిక రైతులు తీవ్రంగా నష్టపోతారని ఆందోళన వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

యురేనియం తవ్వకాలు చేపడితే, అక్కడి గాలి కలుషిమతువుతుందని అంటున్నారు. యురేనియాన్ని బయటకు తీయగానే అది గాలిలోని ఆక్సిజన్ తో కలిసి ఆక్సైడ్ గా మారుతుంది. దాంతో అణుధార్మికత కలిగి బీటా, గామా వంటి ప్రమాదకర కిరణాలను విడుదల చేస్తుందని చెబుతున్నారు. స్థానికుల ఆరోగ్యాలకు ఇది అత్యంత ప్రమాదం అంటున్నారు. యురేనియం తవ్వకాలు జరిపేచోట ఇలాంటి పరిస్థితి కొన్ని వేల సంవత్సరాలు ఉంటుందంటున్నారు. నల్లమల ప్రజలతో పాటు వన్యప్రాణి మనుగడకు కూడా ఇది తీవ్ర ముప్పు అంటున్నారు. నల్లమలలో యురేనియం తవ్వకాలను వుపసంహరించుకోవాలని మానవ హక్కుల సంఘం కేంద్రాన్ని డిమాండ్ చేసింది. ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ ప్రభుత్వాలు కేంద్ర నిర్ణయాన్ని వ్యతిరేకించాలని డిమాండ్ చేస్తూ పలు రాజకీయ పక్షాలు, ప్రజాసంఘాలు దీనిపై ప్రత్యక్ష ఉద్యమానికి సిద్ధమయ్యాయి. అట్లాగే ఆదివాసీ ప్రాంతంలో రాజ్యాంగం కల్పించిన వివిధ చట్టాల ప్రకారం (పెసా, వన్ ఆఫ్ సెవెంటి, ఫిఫ్త్ షెడ్యూల్, అటవీ హక్కుల చట్టాలు) ఆదివాసుల గ్రామసభల తీర్మానం లేకుండా, వాళ్ల అనుమతి పొందకుండా ఎట్లాంటి సర్వేలు చేపట్టరాదు. మరి రాజ్యాంగం, చట్టాలను అమలు చేయాల్సిన వారే చట్ట ఉల్లంఘనలకు పాల్పడుతున్నప్పుడు ఏ శిక్షలు విధించాలని ప్రశ్నిస్తున్నారు ప్రజలు.

యురేనియం అంటే ఏమిటి? అసలెందుకీ యురేనియం?

యురేనియం ప్రకృతి సహజ సిద్ధంగా భూమిలో, నీటిలో లభించే అణుధార్మిక రసాయన మూలకం. ఇది మూడు ఐసోటోపుల మిశ్రమం. దీనిని అణ్వాయుధాలలో, అణురియాక్టర్లలో ఇంధనంగా వాడతారు. ప్రకృతిలో యురేనియం ప్రధానంగా మూడు రూపాలలో లభిస్తుంది. అవి యూ 238, యూ 235, యూ 234. యూ 235 అనేది అణురియాక్టర్లు అణ్వాయుధాల్లో వాడే అతి ముఖ్యమైన ఇంధనం. భూమి పొరల్లో 2-4 పార్ట్ మిలియన్ గా లభిస్తుంది. భారత్ లో ప్రధానంగా మేఘాలయ, అస్సాం, నాగాలాండ్, బీహార్, జార్ఖండ్, మధ్యప్రదేశ్, తమిళనాడు, ఒరిస్సా, ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణలో వున్నాయి. దేశంలోని ఈ ప్రాంతాలన్ని కూడా దట్టమైన అడవులతో ఉన్న ప్రాంతాలు కాబట్టి సహజంగానే ఇవి ఖనిజ నిక్షేపాలను తమ కడుపులో దాచుకున్నాయి.

అణు విద్యుత్ ఉత్పత్తిలో, అణ్వాయుధాల తయారీలో యురేనియం వాడతారు. 'యురేనియం' ఓ రేడియో ధార్మిక పదార్థం. ప్రస్తుతం అందుబాటులో ఉన్న రేడియో ధార్మిక పదార్థాల్లోకెల్లా యురేనియం వాడకం ఎక్కువ. ప్రపంచంలో అతి ఎక్కువగా తవ్వితీసే రేడియోధార్మిక పదార్థం యురేనియమేనని మైనింగ్-టెక్నాలజీ.కామ్ అనే వెబ్ సైట్ తెలిపింది. బొగ్గు, నీరు, గాలి, సూర్యుడి నుంచి కరెంటు తీసినట్టే అణు పదార్థాల నుంచి కూడా కరెంటు తయారు చేస్తారు. అణు ధార్మిక పదార్థాల నుంచి మిగిలిన వాటి కంటే ఎక్కువ మొత్తంలో కరెంటు వస్తుంది. ఇందులో

రిస్కు ఖరీదు కూడా అందుకు తగినట్లుగానే ఉంటాయి. యురేనియం ఎంత శక్తిమంతమైన ఖనిజం అంటే, ఒక కేజీ యురేనియం- 235 సుమారు 1500 టన్నుల బొగ్గుతో సమానమైన కరెంటునిస్తుందని జాన్ ఎమ్మె రాసిన 'నేచర్స్ బిల్డింగ్ బ్లాక్స్: యాన్ ఏ టు జెడ్ గైడ్ టు ద ఎలిమెంట్స్' పుస్తకం చెబుతోంది. యురేనియంలో రకాల్లో యురేనియం- 235 ఒకటి.

భూమిలో ఉన్నంత వరకు యురేనియం క్షేమకరమైనది. భూమిలో నుంచి బయటకు రాగానే అది మొదట గాలిలోని ఆక్సిజన్ తో చర్య జరిపి ఆక్సైడ్ గా విడిపోయి గాలిలో కలిసిపోతుంది. బయటికి రాగానే దీనికి అణుధార్మికత వస్తుంది. దీనికి అణుభారం ఎక్కువ. దీని సాంద్రత సీసం కంటే 75 శాతం అధికంగా ఉంటుంది. ఇది న్యూక్లియర్ రియాక్టర్లలో చర్య జరిగినప్పుడు అత్యధిక ఉష్ణోగ్రతలను విడుదల చేస్తుంది. అణ్వాయుధాలలో ఉపయోగించే అత్యంత శక్తివంతమైన ఇంధనం యు-235 తక్కువలో తక్కువగా 7కిలోల యురేనియంతో ఒక అణుబాంబును తయారు చేయొచ్చు. యురేనియం (యు- 238) నుంచి జనించే ప్లటోనియం అనే రూపం (యు-239) అత్యంత ప్రమాదకరమైనది. యురేనియం తన ప్రతి రసాయనిక చర్యలో అత్యంత ప్రమాదకరమైన బీటా, గామా కిరణాలను వెదజల్లుతుంది. దీనిలోని అణుధార్మికత గాలిలో ప్రవేశించిన తర్వాత మనుషుల శరీరాల్లో, జంతువుల శరీరాల్లోకి ప్రవేశించి ఎముకల్లో స్థిరపడుతుంది. దీనితో చాలా సులభంగా క్యాన్సర్ వ్యాధి వ్యాపిస్తుంది. భూమిలో నుంచి యురేనియంను బయటకు తీయడమే ఆలస్యం గాలితో చర్య జరిపి విషంగా మారుతుంది

21 కొత్త అణు రియాక్టర్లకు ప్రణాళిక

అణు విద్యుత్ 6,780 మెగావాట్ల నుంచి 40 వేల మెగావాట్లకు పెంచాలని లక్ష్యంగా ప్రకటించుకుంది భారత ప్రభుత్వం. కేంద్ర విద్యుత్ శాఖ సెంట్రల్ ఎలక్ట్రిసిటీ అథారిటీ లెక్కల ప్రకారం భారత్ లో కరెంటులో అణు విద్యుత్ వాటా కేవలం 1.9 శాతమే. 2019 జులై 31 నాటికి దేశంలో బొగ్గు నుంచి 1,95,810 మెగావాట్లు, లిగ్నైట్ నుంచి 6,260, గ్యాస్ నుంచి 24,937, డీజిల్ నుంచి 638, నీటి నుంచి 45,399, తరిగిపోని వనరుల (గాలి, సూర్యరశ్మి మొదలైనవి) నుంచి 80,633 మెగావాట్ల విద్యుత్ వస్తోంది. ఇక 6,780 మెగావాట్ల విద్యుత్ అణు పదార్థాల నుంచి వస్తోంది. 2030 నాటికి అణు విద్యుత్ ఉత్పత్తిని ఇప్పుడున్న 6,780 మెగావాట్ల నుంచి 40 వేల మెగావాట్లకు పెంచాలనే లక్ష్యం చేరుకోవాలంటే చాలా యురేనియం కావాలి. ఇప్పుడు కెనడాతో పాటు పలు దేశాల నుంచి భారత్ యురేనియం దిగుమతి చేసుకుంటోంది. దిగుమతులకు అదనంగా, దేశంలో జార్ఖండ్ రాష్ట్రం జాదూగూడ, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కడప జిల్లా తుమ్మలపల్లి వంటి చోట్ల యురేనియం తవ్వకాలు జరుగుతున్నాయి. దేశంలో కొత్తగా పలు ప్రాంతాల్లో ఈ ఖనిజాన్ని తవ్వాలని భారత అణు ఇంధన సంస్థ ప్రయత్నిస్తోంది. ప్రస్తుతం, నిర్మాణంలో వివిధ దశలలో తొమ్మిది అణు విద్యుత్ రియాక్టర్లు ఉన్నాయి. ఇవి 2024-25 నాటికి పూర్తి

కావాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి. దాదాపు 21 అణు రియాక్టర్లు నిర్మాణం మరియు ప్రణాళికలు యొక్క వివిధ దశలలో ఉన్నాయని, ఇవి 15000 మెగావాట్ల విద్యుత్ ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని పెంచుతాయని అణు ఇంధన శాఖ (డిఎఇ) కార్యదర్శి కెఎన్ వ్యాస్ ఇటీవల తెలిపారు. 'అణు విద్యుత్ ఉత్పత్తిలో సామర్థ్యం పెంపు కోసం భారతదేశం ఒక ప్రణాళికను కలిగి ఉంది. ప్రస్తుతం మాకు 21 రియాక్టర్లు నిర్మాణం మరియు ప్రణాళిక దశలో ఉన్నాయి. ఇది సుమారు 15,000 మెగావాట్ల అదనపు సామర్థ్యాన్ని సాధించడంలో సహాయపడుతుంది' అని ఆయన చెప్పారు.

యురేనియం తవ్వకాలను ఎందుకు వ్యతిరేకించాలి?

2009 సంవత్సరంలో పెద్దగట్టు ప్రాంతంలో యురేనియం తవ్వకాలు జరిపిన దగ్గర ఏర్పడిన గుంతల్లో వర్షాలకు వచ్చిన నీటిని తాగిన పశువులు, గొర్రెలు, మేకలు చనిపోతున్నాయి. యురేనియాన్ని భూగర్భగనుల నుంచి తీసినా, ఓపెన్ బావుల ద్వారా తీసినా ఏ రకంగా తీసినా ఇది ప్రమాదమే. ఈ అవగాహనతో యురేనియం తవ్వకాలను వ్యతిరేకించాలి. భవిష్యత్ తరాలకు చెప్పాలి. కృష్ణా పరీవాహక ప్రాంతమంతా నల్లమల అటవీ ప్రాంతంలోనే ఉంది. సుమారు 1000 టీఎంసీల నీరు, కోటి ఎకరాల ఆయకట్టు, 60శాతం మిషన్ భగీరథ నీరు, ఆంధ్ర, చెన్నైతో సహా నీళ్లన్నీ కలుషితం అవుతాయి

రాయలసీమ ప్రాంతంలో, ప్రకాశం జిల్లాలో, దక్షిణ తెలంగాణల్లో చాలా భాగాలను జియాలజీ శాస్త్రవేత్తలు కడప బేసిన్ గా పిలుస్తారు. బేసిన్ ఉత్తర భాగం, అంటే పాత మహబూబ్ నగర్ జిల్లా ప్రాంతంలో అత్యంత నాణ్యమైన యురేనియం నిల్వలు ఉన్నాయనే విషయం శాస్త్రవేత్తలకు తెలుసు. భారత అణు ఇంధన సంస్థ శాస్త్రవేత్తలు పలు వేదికలపై ఈ విషయానికి సంబంధించి ఎన్నో పత్రాలను సమర్పించారు. రాయలసీమ, తెలంగాణ, దక్షిణ కోస్తాల్లో ఉన్న యురేనియం నిల్వల గురించి, వాటి నాణ్యత, ఇతర అంశాల గురించి అధ్యయనాలు జరిగాయి. 2018 జూన్ లో జరిగిన 'ఇంటర్నేషనల్ సింపోజియం ఆన్ యురేనియం రా మెటీరియల్ ఫర్ ద న్యూక్లియర్ ఫ్యూయల్ సైకిల్: ఎక్స్ ప్లారేషన్, మైనింగ్, ప్రొడక్షన్, సప్లై అండ్ డిమాండ్, ఎకనామిక్స్ అండ్ ఎన్విరాన్మెంటల్ ఇష్యూస్' అనే సదస్సులో భారత అణు ఇంధన శాస్త్రవేత్త ఎంబీ వర్మ ఒక పత్రం సమర్పించారు. పొటెన్షియల్ ఫర్ అన్ కన్సర్వర్మిటీ - రిలేటెడ్ యురేనియం డిపాజిట్స్ ఇన్ నార్తర్న్ పార్ట్ ఆఫ్ ద కడప బేసిన్, తెలంగాణ అండ్ ఆంధ్రప్రదేశ్, ఇండియా' అనే శీర్షికతో ఉన్న ఈ పత్రంలో ఇక్కడి యురేనియం నిల్వల వివరాలు ఉన్నాయి. 'మూడు దశాబ్దాలుగా దేశంలో ఎక్కడ యురేనియం కోసం ప్రయత్నం చేసినా మంచి ఫలితాలు రాలేదు. కానీ కడప బేసిన్ లోని శ్రీశైలం పీఠభూమి ప్రస్తుత అమ్రాబాద్ ప్రాంతంలో ఎంతో నాణ్యమైన యురేనియం వనరులు ఉన్నాయి' అని భారత ప్రభుత్వ అటవీ సలహా కమిటీకి ఇచ్చిన నివేదికలో భారత అణు ఇంధన సంస్థ చెప్పింది. ఆ యురేనియాన్ని ఇప్పుడు తవ్వి తీయాలనేది సంస్థ ఉద్దేశం.

యురేనియం అణు ఇంధనానికి సంబంధించినది కావడంతో

ప్రకృతి బదులు తీర్చుకుంటుంది..!!

- పంగిల్స్

"ప్రకృతి పై మానవుడు సాధించిన విజయాలను గురించి మనల్ని మనం మరీ ఎక్కువగా అధనం చేసుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. ప్రకృతిపై సాధించిన ప్రతి విజయానికి ప్రకృతి బదులు తీర్చుకుంటుంది ప్రతి విజయం ఊహించిన ఫలితాలిస్తుందనేది నిజమే. కాని ఈ తరువాత వచ్చే పర్యవసానాలు మన విజయాన్ని తుడిచి వేస్తాయి. అందు వలన ప్రకృతిపై విజయం సాధించడం అంటే ఓ దేశాన్ని ఆక్రమించినట్లుగా, ప్రకృతి నుంచి విడివడి మనం ఆ విజయాన్ని చూడటమేమిటని అడుగుడుగునా ప్రకృతి మనకు గుర్తు చేస్తూనే ఉంటుంది. రక్త మాంసాలతో కూడుకున్న మనం, ప్రకృతిలో భాగమే; ప్రకృతి మధ్యే ఉంటాం; మనకున్న ఒకేఒక్క అదనపు సౌకర్యమేమిటంటే మిగిలిన జంతువులు ప్రకృతి సూత్రాలను అధ్యయనం చేయలేవు. అన్వయించలేవు. మనం మనుషులం ప్రకృతి సూత్రాలను అధ్యయనం చేయడంలోనూ అన్వయించడంలోనూ ప్రావీణ్యం పొందగలం.

1870 నాటి ప్రధానమంత్రి బెన్జమిన్ డిజ్రెల్స్

జాతీయ ప్రాధాన్యం, జాతీయ భద్రత అనే అంశాలు తెరపైకి వస్తాయి. 1957 నాటి గనులు, ఖనిజాల అభివృద్ధి, నియంత్రణ చట్టం సెక్షన్ 4 (1), 2015 లో చేసిన సవరణ ప్రకారం అణు ఇంధన సంస్థకు చాలా చోట్ల పర్మిట్లు, ప్రాసెస్సింగ్ లైసెన్సులు అక్కర్లేదు. ప్రధానమంత్రి ఆధ్వర్యంలోని అణు ఇంధన సంస్థ ప్రధాన కార్యాలయం హైదరాబాద్ లోనే ఉంటుంది. దేశంలో అణు ఇంధనాన్ని (అణు ధార్మికత వున్న పదార్థాలను) వెలికితీయడం ఈ సంస్థ పని. దేశంలో యురేనియం వంటి ఖనిజాలను తవ్వే హక్కు ఈ సంస్థకే ఉంది. యురేనియం నిల్వలను ఈ సంస్థ గుర్తిస్తే, తరువాత తవ్వకాలు, ప్రాసెసింగ్ పనులను 'యురేనియం కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్' అనే మరో ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ చేస్తుంది. తాజా ప్రతిపాదనల ప్రకారం, అమ్రాబాద్ ప్రాంతంలో దాదాపు 4 వేల బోర్లు వేసి భూమి నుంచి శాంపిళ్లు తీసుకుంటారు. 'ఒక్కో బోర్ 4 నుంచి 6 అంగుళాల వ్యాసం వుంటుంది. ఒక్కో బోరుకీ గరిష్టంగా పది మీటర్ల స్థలం కావాలి. దానివల్ల జీవ జాతులకూ, భూమికి ఏ సమస్య ఉండదు. ఈ స్థలాలు ఐదేళ్ల పాటు కావాలి. ఒక్కో బోర్ వేయడానికి 2 నుంచి 30 రోజులు పడుతుంది. ఈ మొత్తం ప్రాజెక్టు విలువ రూ.45 కోట్లు' అని అటవీ అనుమతుల కోసం పంపిన నివేదికలో రాసింది అణు ఇంధన సంస్థ.

2016 నాటి తెలంగాణ అటవీ అధికారుల నివేదికతో నిమిత్తం లేకుండా 2019లో భారత అటవీ సలహా మండలి (ఫారెస్ట్ అడ్వైజరీ కమిటీ) నల్లమలలో యురేనియం సర్వేకు అనుమతులు ఇవ్వడం స్థానికుల భయాన్ని పెంచింది. ఫారెస్ట్ అడ్వైజరీ కమిటీ 2019 మే 22 నాటి సమావేశంలో ఈ అంశంపై చర్చించింది. మొత్తం 83

చదరపు కి.మీ. విస్తీర్ణంలో (నాగార్జునసాగర్ వైల్డ్ లైఫ్ మేనేజ్మెంట్ డివిజన్లో 7 చ.కి.మీ., అమ్రాబాద్ టైగర్ రిజర్వులో 76 చ.కి.మీ.) యురేనియం సర్వే, ఎక్స్ప్లోరేషన్ కోసం దక్షిణ భారత ప్రాంతీయ అటామిక్ మినరల్స్ డైరెక్టరేట్ అనుమతి కోరింది. జాతీయ ప్రాధాన్యం దృష్ట్యా సూత్రప్రాయ అనుమతి ఇచ్చింది ఫారెస్ట్ అడ్వైజరీ కమిటీ. పూర్తి వివరాలూ, పత్రాలూ ఇచ్చాక తుది అనుమతులపై నిర్ణయం వుంటుందని తెలిపింది. నిర్దేశిత ఫార్మాట్లో (ఫామ్ సీ) సమాచారం ఇవ్వాలంటూ కేంద్ర అటవీ శాఖ డీఐజీ నరేశ్ కుమార్ జూన్ 19న తెలంగాణ అటవీశాఖ ముఖ్య కార్యదర్శికి లేఖ రాశారు. అణు ఇంధన సంస్థ అటవీ శాఖకు సమర్పించిన నివేదికలో కొన్ని వివరాలున్నాయి. ఉమ్మడి మహబూబ్ నగర్ జిల్లా పరిధిలోని అమ్రాబాద్, ఉడిమల్లలో, ఉమ్మడి నల్లగొండ జిల్లా పరిధిలోని నారాయణపూర్ లో బోర్లు వేసి యురేనియం వెలికితీతపై పరిశోధనలకు అనుమతి కోరారు. మొత్తం 37 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుందని తెలిపారు. అమ్రాబాద్ లో 38 చ.కి.మీ., ఉడిమిల్ల 38 చ.కి.మీ., నారాయణపూర్ 3 చ.కి.మీ., నారాయణపూర్ బ్లాక్ 2 లో 4 చ.కి.మీ. స్థలంలో చేస్తూ మన్నారు. ఈ ప్రక్రియకు అసలు పునరావాసం సమస్య ఉత్పన్నం కాదనీ, తాము తవ్వకాలు జరపాలనుకుంటున్న ప్రాంతంలో గిరిజనులు, ఆదివాసీలు, ఇతర కుటుంబాలుగానీ లేవని నివేదికలో రాశారు. అడవులకు కూడా ఎలాంటి నష్టం రాదని అణు ఇంధన సంస్థ దక్షిణ ప్రాంతీయ డైరెక్టర్ ఎంబీ వర్మ తన నివేదికలో రాశారు.

1980వ దశకం నుంచే తెలంగాణలో యురేనియం నిక్షేపాల కోసం అధ్యయనం మొదలైంది. కేంద్ర అణు విద్యుత్ విభాగంలోని అటామిక్ మినరల్స్ డైరెక్టరేట్ (ఏఎండి) 1983-84లోనే విమానం ద్వారా గామా కిరణాలను పంపి స్పెక్ట్రోమెట్రిక్, మాగ్నెటిక్ సర్వే నిర్వహించింది. ఆ తర్వాత 2009-11 మధ్యకాలంలో పలు దఫాలుగా హెలికాప్టర్ ద్వారా టీడీఈఎం టైమ్, డొమెయిన్ ఎలక్ట్రో మాగ్నెటిక్ విధానంతో యురేనియం నిల్వల కోసం సర్వే నిర్వహించింది. ఆ ప్రకారం నల్లగొండ జిల్లాలోని లంబాపూర్, పెద్దగట్టు, చిత్రియాల్ పరిసర ప్రాంతాల్లో సుమారు 18,550 టన్నుల యురేనియం (యూ3ఓ8),

థోరియం రూపంలో మరో 15,731 టన్నుల నిక్షేపాలు ఉన్నట్లు తెలిసింది (తెలంగాణ ప్రభుత్వ అధ్యయనంలో కూడా ఇదే వెల్లడైంది). కొన్ని ఎన్టీవో సంస్థల నుంచి వ్యతిరేకత వ్యక్తమైందని 2015 మార్చి 19న కేంద్ర మంత్రి జితేంద్రసింగ్ రాజ్యసభలో లిఖితపూర్వకంగా బదులిచ్చారు. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టులోని నీరు కలుషితమవుతుందన్న ఆందోళన ప్రజల్లో ఉందని పేర్కొన్నారు. ఓపెన్ కాస్ట్ మైనింగ్ ద్వారా మాత్రమే యురేనియం తవ్వి తీయడం లాభసాటిగా వుంటుందని మంత్రి స్పష్టం చేశారు.

యురేనియం అంశంపై 2017 జూలై 17న రాజ్యసభలో కాంగ్రెస్ సీనియర్ నేత రేణుకా చౌదరి అడిగిన ఓ ప్రశ్నకు కేంద్ర మంత్రి హర్షవర్ధన్ సమాధానం ఇస్తూ- నేషనల్ బోర్డ్ ఫర్ వైల్డ్ లైఫ్ సర్వే కోసం అనుమతులు మంజూరు చేసినట్లు తెలిపారు. 'మేం మైనింగ్ కు అనుమతులు ఇవ్వలేదు, కాబట్టి పునరావాసం సమస్య ఉత్పన్నం కాదు' అన్నారు

నల్లమలలో అత్యంత ప్రత్యేకమైన చెంచు తెగ

“దేశంలో అత్యంత వెనుకబడిన ఆదివాసీ తెగల్లో చెంచు తెగ ఒకటి. ఉత్తరాంధ్ర, ఉత్తర తెలంగాణ ప్రాంత గిరిజనులతో పోలిస్తే చెంచులు చాలా వెనుకబడి ఉన్నారు. ప్రస్తుతం ఎక్కువ మంది వ్యవసాయం - కూలీ పనులు చేస్తున్నా, వేట వృత్తిగా జీవిస్తున్నవారు, అత్యంత దట్టమైన అడవిలో నివాసముంటున్న చెంచులూ ఇంకా ఉన్నారు. వారు అటవీ వృత్తులను సేకరించడం, జంతువులను వేటాడడంతో ఉపాధి పొందుతున్నారు. చిన్నగా గుండ్రంగా ఉండే గుడిసెలలో ఉంటారు. అడవిని ఆనుకుని ఉండే ఊళ్లలోకి వచ్చిన చెంచులకు, ప్రభుత్వం, కొన్ని స్వచ్ఛంద సంస్థలు ఇళ్లు కట్టించి ఇచ్చాయి. అడవి లోపలి గ్రామాల్లో ఉండే చెంచులు అనేక సమస్యల మధ్య జీవనం సాగిస్తున్నారు. హైమందార్ఫ్ కంటే ముందు కూడా చాలా మంది బ్రిటీష్ వారు పరిశోధన చేశారు. ”

నల్లమల అడవులు తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో విస్తరించి ఉన్నాయి. ఇవి తూర్పు కనుమల్లో భాగం. కృష్ణా నదిని ఆనుకుని ఉన్న చిక్కటి అడవి, అరుదైన జీవజాతులు, ఎన్నో వాగులు, వంకలు, అంతరించే ముప్పును ఎదుర్కొంటున్న పక్షులు, జంతువులు నల్లమల అడవుల్లో ఉన్నాయి. నల్లమల అడవులు, జలపాతాలు, పరిసర మైదాన ప్రాంతాలు అనేక దేవాలయాలకు ప్రసిద్ధి. మల్లెలతీర్థం వాటిలో ప్రముఖమైనది. చెంచులు బహుశా భారతదేశం ప్రధాన భూభాగంలో మొదటి నివాసులు. ట్రైబ్స్ ఆఫ్ ఇండియా ది ట్రెగూల్ ఫర్ సర్వైవల్ అనే పుస్తకంలో హైమందార్ఫ్ చెంచుల గురించి ఇలా వివరించాడు: 'వీరు పొట్టిగా, సన్నగా ఉంటారు, చాలా ముదురు రంగు చర్మం, గిరజాల జుట్టు, విశాలమైన ముఖాలు, చదునైన ముక్కులతో (పొడిగింపు లేదా

దిగువ దవడ నుండి ఉబ్బినట్లు) కనిపిస్తారు. ఇది భూమిపై తిరుగుతున్న పురాతన మానవులతో వారి సంబంధానికి సంకేతం. చెంచుల కంటే తక్కువ ఆర్థిక స్థితిలో భారతదేశంలో ఏ పేదలూ లేరు. విల్లంబులు, బాణాలు, కత్తి, గొడ్డలి, ఒక తవ్వే కర్ర, కొన్ని

కుండలు, బుట్టలు, కొన్ని వస్తువులను మాత్రమే కలిగి ఉంటాయి చెంచు సమూహాలు. వర్షాకాలంలో, చల్లని వాతావరణంలో చిన్న స్థావరాలలో ఉంటారు. సీజన్లో కమ్యూనిటీలు విడిపోతాయి. కుటుంబ సమూహాలు బహిరంగంగా, అధికంగా రాళ్ల కింద లేదా తాత్కాలిక ఆకు- ఆశ్రయాలలో శిబిరం చేస్తాయి. విభిన్న సంస్కృతులతో ఉన్న ఈ జాతులను, గొప్ప ప్రాంతాన్ని రక్షించకపోతే ఖనిజ అన్వేషణకు నల్లమల 'విక్టిమ్' అవుతుంది.

దేశంలో అత్యంత వెనుకబడిన ఆదివాసీ తెగల్లో చెంచు తెగ ఒకటి. ఉత్తరాంధ్ర, ఉత్తర తెలంగాణ ప్రాంత గిరిజనులతో పోలిస్తే చెంచులు చాలా వెనుకబడి ఉన్నారు. ప్రస్తుతం ఎక్కువ మంది వ్యవసాయం - కూలీ పనులు చేస్తున్నా, వేట వృత్తిగా జీవిస్తున్నవారు, అత్యంత దట్టమైన అడవిలో నివాసముంటున్న చెంచులూ ఇంకా ఉన్నారు. వారు అటవీ వృత్తులను సేకరించడం, జంతువులను వేటాడడంతో ఉపాధి పొందుతున్నారు. చిన్నగా గుండ్రంగా ఉండే గుడిసెలలో ఉంటారు. అడవిని ఆనుకుని ఉండే ఊళ్లలోకి వచ్చిన చెంచులకు, ప్రభుత్వం, కొన్ని స్వచ్ఛంద సంస్థలు ఇళ్లు కట్టించి ఇచ్చాయి. అడవి లోపలి గ్రామాల్లో ఉండే చెంచులు అనేక సమస్యల మధ్య జీవనం సాగిస్తున్నారు. హైమండ్సార్ కంటే ముందు కూడా చాలా మంది బ్రిటిష్ వారు పరిశోధన చేశారు. అందులో కృష్ణానది దక్షిణాదిన వున్న ప్రాంతాలు బ్రిటిష్ ఆధీనంలో వుండేవి. ఉత్తరాదిన హైదరాబాద్ సంస్థాన్ నిజాం పరిపాలనలో వుండేది. అప్పటి బ్రిటిష్ ఉమ్మడి రాజధానిగా మద్రాస్ వుండేది. తరుచుగా చాలా మంది తమిళ, బ్రిటిష్ అధికారులు ఈ ప్రాంతాన్ని సందర్శించడం జరిగేది. నల్లమల్ల అనే పదం తమిళ నలమలై అనే పదం నుండి వచ్చింది, నలమలై అంటే చీకటి కొండలని అర్థం. తర్వాత కాలంలో ఇది క్రమేణ నల్లమల్లగా మారింది.

అరుదైన, అపురూపమైన పులుల అభయారణ్యం

తెలంగాణలోని అమ్రాబాద్ పులుల అభయారణ్యంలో యురేనియం మైనింగ్ చేయాలనీ కేంద్ర ప్రభుత్వం సూత్రప్రాయంగా నిర్ణయం తీసుకుంది. అయితే దీన్ని అటవీ అధికారులు వ్యతిరేకిస్తున్నారు. జాతీయ పులుల పరిరక్షణ సంస్థ అనుమతి లేకుండా ఎటువంటి డ్రిల్లింగుకు అనుమతించమని ఉన్నతాధికారులు చెప్పారు. ఈ పులుల సంరక్షణా కేంద్రం మహబూబ్ నగర్, నల్లగొండ జిల్లాల్లో 2,800 చదరపు కి.మీ విస్తీర్ణంలో నెలకొన్నది. హైదరాబాద్ నుండి శ్రీశైలం గరకు రహదారిపై విస్తారమైన అమ్రాబాద్ 'టైగర్ రిజర్వ్' పచ్చని అడవి ఉంది. తెలంగాణ మరియు ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలను వేరు చేయడానికి ముందు, మీరు భారతదేశపు అతిపెద్ద పులుల సంరక్షణలో ఉన్నారని భారీ బోర్డులు సూచిస్తాయి. విభజన ఉన్నప్పటికీ, ఇది ఇప్పటికీ భారతదేశపు రెండవ అతిపెద్ద పులి సంరక్షణ కేంద్రంగా ఉంది. ఈ అడవిలో సుమారు 24 పులులున్నాయి. భారతదేశంలోని రెండు పెద్ద టైగర్ రిజర్వులైన

నాగార్జునసాగర్ రిజర్వు, అమ్రాబాద్ రిజర్వు ఇదే అడవిలో ఉన్నాయి. దేశవ్యాప్తంగా పులులను కాపాడటం ఉద్యమంగా సాగిన తరుణంలో ఈ టైగర్ రిజర్వుకు ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉంది.

అమ్రాబాద్ పులుల అభయారణ్యం సుమారు 24 పులులకు నివాసంగా ఉంది. చిరుతపులి, బద్ధకం ఎలుగుబంటి, అడవి కుక్క, ఇతర జంతువులలో వివిధ రకాల జింకలతో సహా వన్యప్రాణుల యొక్క గొప్ప శ్రేణిని కలిగి ఉంది నల్లమల. ఎత్తైన కొండలలో భాగమైన పులి రిజర్వ్, కృష్ణా నదికి పరీవాహక ప్రాంతంగా కూడా పనిచేస్తుంది, ఇది కొండ శ్రేణి గుండా ప్రవహిస్తుంది. మైనింగ్ కోసం ప్రయత్నిస్తున్న ప్రాంతం అరుదైన వన్యప్రాణులు మరియు అరుదైన మొక్కల జాతులలో సమృద్ధిగా ఉంది. పర్యావరణ నష్టం, రసాయనాల లీకేజీ వల్ల కలిగే కాలుష్యం స్థానిక వన్యప్రాణుల ఆరోగ్యాన్ని ప్రభావితం చేస్తాయి. ప్రతిపాదిత ప్రాంతంలో 4,000 బోర్ల లోతైన రంధ్రాల డ్రిల్లింగ్ రిజర్వ్ అడవిని వికృతీకరిస్తుంది, వన్యప్రాణుల నివాసాలను నాశనం చేస్తుంది. 20,500 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో ప్రతిపాదించబడిన ఈ ప్రాజెక్ట్ మొత్తం పులుల అభయారణ్యం జీవావరణ శాస్త్రాన్ని నాశనం చేయడానికి సిద్ధంగా ఉంది.

నాగార్జునసాగర్, శ్రీశైలం పులుల అభయారణ్యాలు ఇవి రెండూ కలిసి భారతదేశపు అతిపెద్ద రక్షిత పొడి అడవిగా ఏర్పడ్డాయి. అమ్రాబాద్ పులుల అభయారణ్యం నల్లమల కొండలలో ఉంది. ఇది బ్రిటిష్, హైదరాబాద్ నిజాం రెండు శతాబ్దాల క్షీణత తరువాత కోలుకుంటున్నది. ఇది ఎత్తైన కొండలు, లోతైన లోయలు, శాశ్వత నదులు ఉత్తేజకరమైన వైండింగ్ రోడ్లు, వివిధ రంగులతో కూడిన ప్రకృతి దృశ్యం కనిపించే ప్రాంతం. మంత్రముగ్ధులను చేసే ఈ అటవీ భూభాగంలో నివసించడం ప్రపంచంలో అత్యంత ఆకర్షణీయమైన విషయం. పిల్లి - పులి, 70 రకాల క్షీరదాలు, 300 వందలకు పైగా ఏవియన్ రకాలు, 60 రకాల సరీసృపాలు, వేలాది కీటకాలను, 600 కంటే ఎక్కువ వేర్వేరు మొక్కల జాతులను కలిగి వున్న గొప్ప జీవవైవిధ్యాన్ని కలిగి ఉన్నందున ఈ పులుల అభయారణ్యం అపురూపమైనది, అద్భుతమైనది. వన్యప్రాణులకు చెందిన గొప్ప వైవిధ్యంలో పులి, చిరుతపులి, ధోల్, తోడేలు, భారతీయ నక్క, హనీ బాడ్జర్, నీలగై, సాంబార్, చౌసింగ్, బద్ధకం ఎలుగుబంటి ఉన్నాయి. స్థానిక పసుపు గొంతు గల బుల్బుల్ మరియు నక్షత్రం తాబేలు కూడా ఉన్నాయి. గొప్ప వన్యప్రాణులు ఉన్నప్పటికీ మానవ, వన్య ప్రాణుల సంఘర్షణ చాలా తక్కువ. కమ్మీ, మొసలి, వాటర్ మానిటర్, తాబేళ్లతో సహా ఆకర్షణీయమైన, అద్భుతమైన వైవిధ్యాన్ని కలిగిన జలచరాలు అక్కడి ప్రవాహాలలో కనిపిస్తాయి.

ఎన్నెన్నో నీటి ఊటలు పాయలుగా, జలపాతాలుగా క్రిష్ణా నదిలోకి ప్రవాహాలుగా ప్రవహిస్తాయి. ఇది రెండు రాష్ట్రాల దాహాన్ని తీర్చగలదు. ఈ అటవీ ప్రాంతం సహజమైన ప్రధాన పరీవాహక ప్రాంతం. అనేక రకాలుగా చల్లని పర్యావరణ సేవలను అందిస్తున్నది అందాల నల్లమల. ❀

న్యూ ఇండియా!

బమ్మిడి జగదీశ్వరరావు

బొమ్మ : అన్వర్

నా దేశంలో నేను అడుగు పెట్టడానికి వీలేదన్నారు!

పాస్‌పోర్ట్ చూపించమన్నారు!

నేను యెప్పుడు దేశం దాటిపోయానో నాకే అర్థం కాలేదు! కళ్లు పులుముకున్నాను! ఆవులింతని మింగేశాను! నన్ను నేనే గిచ్చుకోబోతే పక్కనున్న మా ఆవిడ సాయం చేసింది! నొప్పికి 'అమ్మా' అన్నాను! 'మీ సరసం తర్వాత' ముందు కానీ అన్నట్టు చూశారు!

నేను బేలగా తిరిగి చూశాను!

'వీసా లేకుండా దేశంలోకి ప్రవేశించడానికి గాని తిరగడానికి గాని వదిలి వెళ్లడానికి గాని అనుమతి లేదు' ఖండితంగా చెప్పారు!

నాకు అనుమానం తీరలేదు! 'ఎక్కడున్నానా?' అని చుట్టూ చూశాను! పాస్‌పోర్ట్ ఆఫీసు కాదు?! నేను పని చేసిన ఆఫీసు యిప్పుడు నాది కాదు?! ఆఫీసు లేదు! రాత్రి నేను మందూ కొట్టలేదు!

'మనిల్లే' అంది నా చెయ్యి పట్టుకు నా కూతురు!

'ఔను దాడీ... యిది మనిల్లే' అన్నాడు నా మరో చెయ్యి పట్టుకు నా కొడుకు!

'నా యింట్లోకి వచ్చి నన్నే అడుగుతున్నారు? వీళ్లేవరు?'

అన్నట్టు మా ఆవిడ వంక వెర్రి చూపులు చూశాను!

'మీరెవరు' తిరిగి అడిగారు వాళ్లు!

ఇల్లు యిరుకయింది! ఇంటినిండా వాళ్లే! వాళ్ళ భుజాలమీద మూడు సింహాలు! నెత్తిమీద మువ్వన్నెల జెండాలు! కాషాయ కండువాలు!

నేను అయోమయంగా అడుగు ముందుకు వెయ్యబోయాను! నా ముందే గీత గీశారు!

'ఏమిటిది?' అని అడిగాను!

'దేశ సరిహద్దురేఖ' అని, 'వేరీజ్ యువర్ వీసా అండ్ పాస్‌పోర్ట్' ఆ గొంతులో తీవ్రమైన హెచ్చరిక ధ్వనించింది!

'మా ఆయనకేమయినా వుద్యోగం యిస్తారా?' తన ఆలోచనల్లో తానుండి ఆశగా అడిగింది మా ఆవిడ! ఎందుకంటే, రెసిడెన్ రిజిస్ట్రే ముందే అందింది మాకు!

'ముందు మిమ్మల్ని యిక్కడ వుండనిస్తే వుద్యోగమిచ్చినట్టే' అన్నారు వాళ్లు!

నేషనల్ రిజిస్టర్ ఆఫ్ సిటిజన్స్... యీ దేశపు నిజమైన పౌరుల జాబితా తయారు చేస్తున్నారేమో అందుకేనేమో అనుకున్నాన్నేను! 'నా పెళ్లాం బిడ్డలతో యెక్కడికి పోను? నా పేరు పౌరుల జాబితాలో వుండేలా చూడు స్వామీ' అని భగవంతుణ్ణి వేడుకున్నాను!

అప్పటికీ నా ఆధార్ కార్డు పాస్ కార్డు రేషన్ కార్డు వోటరు ఐడీ డ్రైవింగ్ లైసెన్సు సకలమూ వాళ్ల ముందుంచాను! వాళ్లు అనాసక్తంగా చూసి వాటిని ధ్రువీకరించక పోగా విలువలేనట్టు పక్కన పడేశారు! వాళ్లు వొకరి ముఖాలు వొకరు చూసుకుంటున్నారు! నేనూ మా ఆవిడా అయోమయంగా వొకర్నొకరు చూసుకుంటుంటే పిల్లలు తమ పేర్లు క్లాస్సు సెక్షన్లు రోల్ నంబర్లు సహా స్కూలు అన్నీ చెప్పేశారు!

వాళ్లు వినలేదు! వాళ్లలో వాళ్లు కళ్లతో సంభాషించుకుంటుంటే నాకెందుకో భయం వేసింది! అందుకే సిగ్గుపడకుండా బట్టలిప్పి పుట్టుమచ్చలు టెన్స్ సర్టిఫికేట్లో వున్న ప్రకారం చూపించాను! 'అరే.. మీకిక్కడ పుట్టుమచ్చ వుందని నేను చూడేదు...' గొణుగుతూ నవ్వింది మా ఆవిడ! అంతలోనే 'అలా చూడకే యిదిగో యిక్కడిదాక తెచ్చారు' నేనేదో నేరం చేసినట్టు అందుకే వాళ్లు యింట్లోకి వచ్చేసినట్టు నిష్ఠూరంగా అంది!

'ఊ... మేం అడిగిన వాటికి ఆన్సర్లు చెప్పండి?'

వినయంగా తలాడించాన్నేను!

'జనాభా లెక్కల వాళ్లా?' మా ఆవిడ అనుమానంగా అందో యెకసెక్కుంగా అందో తెలీదు!

ఆ మాటకు వాళ్లు సీరియస్ గా చూడడంతో అనకూడని మాట అనేసినట్టు చప్పున మా ఆవిడ నోటి మీద వేలేసుకుంది! చూసి పిల్లలు కూడా!

సాయుధలైన రక్షక భటులూ సైనికులూ మా చుట్టూ కంచె కట్టారు!

'మన జాతిపిత యెవరు?' అడిగారు!

'మహాత్మాగాంధీ' అంది మా ఆవిడ నోటిమీద వేలు తియ్యకుండా! 'మోహన్ దాస్ కరమ్చంద్ గాంధీ' పూర్తిపేరు తనకూ తెలుసన్నట్టు చెప్పాడు నా కొడుకు!

వాళ్లలో వాళ్లు గొణుక్కుని పెన్నూ పేపర్లు తీసుకొని నోట్ చేసుకున్నారు! నోట్స్ రాసుకున్నారు!

'వ్యక్తులు కూడా వుగ్రవాదులే... తెలుసు కదా?' తలాడిస్తూ కళ్లెగరేస్తూ వార్నింగు చేస్తూ వాళ్లు!

'ఏ విచారణా చెయ్యకుండా యెవరినైనా వుపా చట్టం కింద వుగ్రవాదిగా ప్రకటించొచ్చు...' నే చెప్పడం పూర్తి కాలేదు! 'సో... ఒళ్లు దగ్గర పెట్టుకొని సరిగా జవాబులు చెప్పండి..' మెత్తని గొంతుతో గట్టిగా చూశారు!

'మన జాతిపిత మోడీ... నరేంద్ర మోడీ' తక్కువ చెప్పాను! సరైన సమాధానం చెప్పతున్నట్టు వాళ్లు తలలూపుతుంటే 'మోడీని జాతిపితగా అంగీకరించనివాడు భారతీయుడు కాదు' అచ్చం కేంద్రమంత్రి జితేంద్ర సింగులాగ అన్నాను!

'అంటే మన బాపు...' నా కూతురు అనుమానం నాకర్థమయ్యింది! 'మోడీ గారేనమ్మా' మా ఆవిడ క్షణాల్లో ప్రమాదం

పసిగట్టి నాకు బాగా ట్యూన్ అయ్యింది! పిల్లలను దిద్దింది! టెర్రరిస్టులను కాకుండా పిల్లల భవిష్యత్తుని కాపాడింది!

'ఫైర్' అన్నారు వాళ్లు!

నేను వులిక్కిపడ్డాను! మా ఆవిడా పిల్లలూ కూడా! అప్పటికే నిఘా బృందం మా యిల్లంతా వెతుకుతున్నారు! 'దేశ ప్రజల కదలికలపై నిఘా... త్వరలో పట్టాలెక్కునున్న మూడువేల నాలుగు వందల కోట్ల ప్రాజెక్టు' అని నిన్ననే చదివిన వార్త ఆ సమయంలో గుర్తుకు వచ్చి గుండె గుభిల్లుమంది!

నాకు అర్థం కాలేదనేమో వాళ్లు మళ్లీ 'రాపిడ్ ఫైర్' అన్నారు! అంటూనే మొదలు పెట్టేశారు!

'దేవుడు వొక్కడే?'

'ఆ వొక్కడూ రాముడే!' అన్నాను! నాకర్థమయిపోయింది!

'గుడ్... వొక్కటే మతం?'

'హిందూ మతం!' అంది మా ఆవిడ! మా ఆవిడకర్థమయిపోయిందని నాకర్థమయ్యింది!

'వెరీ గుడ్... వొక్కటే భాష?'

'హిందీ భాష!' అన్నారు పిల్లలు! మా పిల్లలకు కూడా అర్థమయిపోయినట్టే వుంది! మార్కులు మా బాగా స్కోరు చేస్తున్నామని కాన్ఫిడెన్సు కలిగిందో యేమో 'వొక్కటే ఆహారం' అని కూడా చెప్పారు!

'ఎక్సలెంట్... పెద్ద నోట్ల రద్దు వల్ల...' వాళ్లు అడక్కు ముందే 'నల్లదనం వెలికి తీశారు, వుగ్రవాదుల ఆట కట్టించారు' అన్నాను! వెంటనే మా ఆవిడ 'వొకటే దేశం వొకటే జియ్యస్టీ' స్లోగన్ తీసింది!

'ప్రపంచశాంతికి పాటుపడుతున్న దేశం అమెరికా' అన్నాను! 'ట్రంపు మోడీ శాంతి దూతలు' అన్నాను! 'ఉగ్రవాదాన్ని వూడ్చి పారేసేది వీళ్లే' అన్నాను!

వాళ్ళు నన్ను ప్రశంసగా చూశారు! దాంతో పోయిన నా ప్రాణాలు నా అరచేతికి వచ్చాయి!

'కశ్మీరు?'

'భారత్లో అంతర్భాగం' అన్నాను! 'త్రీ సెవెంటీ రద్దు సాహసోపేత నిర్ణయం' మా ఆవిడ యింకా చెప్పేదే-

'ఇంట్లో వుండకూడని పుస్తకం?'

'వార్ అండ్ పీస్' అన్నారు పిల్లలు! పిల్లలకు సాయంగా జడ్జిగారు చెప్పిన విషయం కూడా వెంటనే గుర్తు చేసింది మా ఆవిడ!

'దేశభక్తుడు యెవరు?'

'నాథూరామ్ గాడ్సే' అన్నాను! సాధ్వి ప్రజ్ఞాసింగ్ రాగూర్ని గురించి మా ఆవిడ యేదో చెప్పబోయింది! ఇంతలో 'గాంధీగారు అందుబాటులో లేక ఆవిడ ఆయన బొమ్మని గన్తో కాల్చింది కదమ్మా' నా కూతురు మా ఆవిడ్ని అడిగింది! 'ఎంత రక్తం కారిందో?'

కనుగుడ్లు నిలేసి వాట్సప్ లో చూసిందే చెప్పింది! 'గాంధీగార్ని చంపేశారు కాబట్టే మనకు మరో జాతిపిత కావాలి... అందుకే మోడీగారు మన జాతిపిత' నా కొడుకు యెవరికీ అవకాశం యివ్వలేదు! 'అయితే ఆవిడ... ప్ర... ప్ర...' నా కూతురుకు నోరు తిరక్కుంటే 'ప్రజ్ఞాసింగ్ రాగూర్' అని అందించింది మా ఆవిడ! 'మళ్ళీ ఆవిడ నిజంగానే యీ జాతిపితనీ కాలేస్తుందా?' అమాయకంగా అడిగింది!

వాళ్లు యేదో నోట్ చేసుకున్నారు! నా గుండె ధడ్యింది! మా ఆవిడ గ్రహించి నా కూతురు నోరు నొక్కేసింది! కళ్లతోనే పిల్లలిద్దర్నీ హెచ్చరించింది!

'ఆక్సిజన్ యెక్కడి నుండి లభిస్తుంది?'

'ఆవుల నుండి!' అన్నారు పిల్లలు!

'గోవులు ఆక్సిజన్ పీల్చుకొని ఆక్సిజన్ విడుదల చేస్తాయి' అన్నాను!

'బాతుల వల్ల ఆక్సిజన్ పెరుగుతుంది!' పిల్లలు విప్లవ్ దేవ్ లయిపోయారు!

'మన జాతీయ జంతువు?'

"ఆవు!" పిల్లలిద్దరూ పోటీ పడి చెప్పారు!

'టీవీలూ పేపర్లూ చూడడం యెంత వుపయోగమో చూశారా?' అన్నట్టు చూసింది మా ఆవిడ! నేనే అనవసరంగా తిట్టానని గ్రహించి తప్పు వొప్పుకుంటున్నట్టు మా ఆవిడ కళ్లలోకి చూడలేక తలదించుకున్నాను!

'సరే, మరి ఆవులు పాలెక్కువగా యివ్వాలంటే?'

'వాటి ముందు ప్లాటు వూదాలి' అంది నా కూతురు! 'ప్లాటు సింహం ముందు కాదు, జింక ముందు వూదు' మధ్యలో బాలకృష్ణ అయిపోయాడు నా కొడుకు! 'శ్రీకృష్ణడిలా పిల్లనగ్రోవితో ప్రత్యేక సంగీతం వినిపిస్తే ఆవులు సాధారణం కంటే కొన్ని రెట్లు అధికంగా పాలిస్తాయి' మా ఆవిడ ఎమ్మెల్యే దిలీప్ కుమార్ అయిపోయింది!

'డైనోసార్లను కనుగొన్నది యెవరు?'

'బ్రహ్మ!' అంది మా ఆవిడ! ఆ క్షణాన మా ఆవిడ మా ఆవిడ కాదు, భూ విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్త అశు భోస్లాలా అగుపించింది! సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మదేవునికి తెలియంది యేదీ లేదంది! డైనోసార్ల గురించి బ్రహ్మదేవుడు వేదాల్లో కూడా ప్రస్తావించాడంది! డైనోసార్ అనే పదం కూడా సంస్కృతం నుండి వుట్టిందంది! డైనో అంటే భీకరం.. సార్ అంటే అంటే బల్లి అని వివరించింది!

మా పిల్లలతో పాటు నేనూ పిల్లాన్నై విన్నాను!

'షుగర్ వ్యాధికి మెడిసన్?'

'భగవద్గీత!' కూడబలుక్కున్నట్టు మా ఆవిడా నేనూ వాకేసారి అన్నాం!

'చెరకు పండించకండి... మీకు షుగర్ రాదు' యోగి మాదిరి మా పిల్లలన్నారు!

'ఆరోగ్యానికి దివ్య ఔషధం?'

'గోమూత్రం' మా యిద్దరిదీ మళ్ళీ వాకే గొంతు! కేంద్ర ఆరోగ్యశాఖ సహాయమంత్రి అశ్వినీకుమార్ చౌబే గొంతు! గొంతులు కలవడంతో 'మనింటికి చుట్టాలు వస్తారేమో?' అంది మా ఆవిడ! 'వీళ్లు చుట్టాలేగా?' అని యేడుపు ముఖంతో నవ్వాను!

'గుడ్! ఔనయ్యా... మీరు యిద్దరు పిల్లల్నే కన్నారు?'

'యస్సార్... మేమిద్దరం మాకిద్దరు...' గర్వంగా అన్నాను!

'నువ్వు మనిషివేనా?'

ఆ ప్రశ్న అర్థంకాక అయోమయంగా చూశాను!

'ఔనమ్మా... హిందువైన ప్రతీ స్త్రీ యెంతమంది పిల్లల్ని కనాలి?'

'ఐదుగురు పిల్లల్ని కనాలి' అన్నాను సాక్షి మహారాజ్ని గుర్తు తెచ్చుకుంటూ! అంతలోనే శంకరాచార్య వాసుదేవానంద సరస్వతి గుర్తుకొచ్చాడు! అంతే- 'పదిమంది పిల్లల్ని కనాలి... హిందూ రాజ్యం స్థాపించాలి' అన్నాను!

'ఎవరు?'

'ప్రతి భారతీయుడూ!' అన్నాను! కాలు నేలకు తన్ని 'జై హింద్' అని సెల్యూట్ చేశాను!

'ఫ్యామిలీ ప్లానింగు చేసుకున్నారుగా?' కలవరపడింది మా ఆవిడ! 'రీకేనలేజేషన్ చేసుకు చస్తానులేవే' అన్నాను! వాళ్లు యెదురుగా వున్నారని గుర్తొచ్చి నాలుక కరుచుకున్నాను! కాని వాళ్లు నావంక ప్రశంసా పూర్వకంగా ప్రోత్సాహ పూర్వకంగా చూశారు!

'కొరవులు వందమంది...' చెప్పబోతుంటే 'నేను చావాలా బతకాలా?' అన్నట్టు కొరకొరా చూసింది మా ఆవిడ!

'కొరవుల పుట్టుకకు కారణం?'

'మూల కణ... స్పెమ్ సెల్ పరిజ్ఞానం... ఆ కాలంలోనే వుంది...' చెప్పబోయాను!

'ఇప్పటి మిస్సైల్స్ టెక్నాలజీ అంతా కూడా...'

'అప్పటి బాణాలే...' ముందే బాణం వేశాను!

'ఇంటర్నెట్?'

'మహాభారత కాలంలోనే కనుక్కొన్నారు' అన్నాను!

తానూ తక్కువ తినలేదన్నట్టు మా ఆవిడ 'మొదటి ప్లాస్టిక్ సర్జరీ వినాయకుడికి జరిగింది' అని పెద్దలద్వారా విన్న జ్ఞానాన్ని పంచింది! అక్కడితో ఆగక 'నారదుడు మొట్ట మొదటి జర్నలిస్టు! గూగుల్ వంటి వాడు! గూగుల్ వుట్టిందే నారదుని ఇనిస్పిరేషన్తో!' మా ఆవిడ విజయ్ రూపాణి అయి అడక్కుందానే చెప్పుకుపోతోంది!

‘మొట్ట మొదటి సర్జరీ నేర్పించింది శివుడు!’ అచ్చం మోడీలా అన్నాడు నా కొడుకు!

‘గురుత్వాకర్షణ సిద్ధాంతాన్ని ఐన్‌స్టీన్ కనుగొన్నాడు’ పీయస్ గోయలుకు తక్కువ కాలేదు నా కూతురు!

ప్రశ్నపత్రం ముందే లీకయిపోయినట్టు అందరూ అడక్కుండా చెప్పడం చూసి నాకూ ఆనందం వేసింది! ఆ వుత్సాహంలో గంతులేస్తూ నేనూ ‘మూత్రాన్ని నిలువ వుంచుకోవాలి! పారేయకూడదు... యెక్కడ పడితే అక్కడ పోసేయకూడదు! మూత్రాన్ని యూరియాగా వుపయోగించుకోవాలి!’ నాకే తెలీకుండా నాలో గడ్డరీ ప్రవేశించాడు!

నా గంతులకి నేను కోతిలా అనిపించానేమో ‘కోతులు కరిస్తే యేమి చేస్తారు?’ అని అడిగారు వాళ్లు!

నాకయితే నిజంగానే కోతి కరిచినట్టయింది! మాట రాలేదు! జుట్టు పీక్కుంటుంటే మా ఆవిడ ఆపద నుండి ఆదుకొని నాకు పునర్జన్మనిచ్చింది! ‘హనుమాన్ చాలీసా చదవడం వల్ల కోతులు కరవకుండా నివారించవచ్చు’ యోగీ ఆదిత్యానాథుకు నకలయ్యింది మా ఆవిడ! ‘ప్రివెన్షన్ యిజ్ బెటర్ దేన్ క్యూర్’ అన్నాడు నా కొడుకు! ‘వజ్రం’ అని మా ఆవిడ కొడుకుని అలా మెచ్చేసుకుందో లేదో-

‘సరే, కోహినూర్ వజ్రం కంటే విలువైనది?’

‘ఆవు పేడ!’ అంది నా కూతురు! ‘హిందూ పబ్లిక్ స్కూల్లో వెయ్యడం చాలా చాలా పనికొచ్చింది... ప్రాణం నిలబెట్టింది’ అనుకున్నాను!

‘అణుబాంబుల నుండి మిమ్మల్ని మీరు యెలా రక్షించుకుంటారు?’

‘ఆవుపేడ వొళ్లంతా రాసుకొని పూసుకొని’ చెప్పింది నా కూతురు! అది నా వారసురాలు అయినా కాకపోయినా శంకర్ లాల్ వారసురాలు... అని అనుకున్నాను!

‘తక్షణ తలాక్ నిషేధ చట్టాన్ని యెలా చూస్తారు?’

‘ఒకే దేశం... వొకే రాజ్యాంగం... వొకే పౌరసత్వం!’ ధాటిగా అంది మా ఆవిడ!

‘ఎన్ఐఐ... నేషనల్ ఇన్వెస్టిగేషన్ ఏజెన్సీకి విస్తృత అధికారాలు యివ్వడాన్ని యెలా చూస్తారు?’

‘పాకిస్తాన్లో మాత్రమేనా సైనిక పాలన వుండేది? మనదగ్గర యెందుకు వుండకూడదు? త్రివిధ దళాలకు వొక్కడే అధిపతి! అతడే ప్రజాపతి!’ పొయిటిక్స్ గా అన్నానే గాని దాని అర్థమేమిటో నాక్కూడా తెలీదు!

‘మీ వుద్యోగం పోయింది కదా?, ఏమి చేస్తారు?’

‘పకోడీ బండి వేసుకుంటాను’ అన్నాను!

‘కార్పొరేట్ వ్యాపారులకు ప్రభుత్వం రెండు లక్షల కోట్లు పైగా

రాయితీలు ప్రకటించడాన్ని మీరెలా అర్థం చేసుకుంటారు?’

‘అర్థిక మాంద్యం నుండి మందగమనం నుండి బయట పడేయ్యడానికి పన్ను తగ్గింపు రాయితీలు ప్రకటించిందే తప్ప యెన్నికల్లో సహకరించారని కాదు’ అన్నాను పార్టీ కేడరుకు మల్లె!

‘జీడీపి... గ్రాస్ డొమెస్టిక్ ప్రొడక్ట్... స్థూల జాతీయ వుత్పత్తి యెన్నడూ లేనంతగా తగ్గడాన్ని యెలా అర్థం చేసుకుంటారు?’

నేను బుర్ర గోక్కున్నాను! ఏమని చెప్పాలో తెలీలేదు! సమయానికి మా ఆవిడ ఆదుకుంది... ‘అంతా ప్రతిపక్షాల కుట్ర’ అని!

‘మోటారు యిండస్ట్రీ స్లంపుకు కారణం?’

‘యూబరూ వోలా వల్ల యువత కార్లు కొనడం మానేశారు’ మా ఆవిడ మా ఆవిడ కాదు, ఆమె వో నిర్మలా సీతారామన్ అయిపోయింది!

‘విశ్వవిద్యాలయాల్లో జ్యోతిష్యం కోర్సు యిప్పటికే ప్రవేశపెట్టారు, నెక్ట్?’

‘చేతబడి... బాణామతి!’ ప్రశ్న పూర్తికాక ముందే అంది మా ఆవిడ! ‘అమ్మా... అన్నయ్యా నేనూ చేతబడి... బాణామతి కోర్సుల్లో చేరతామామ్మా..’ అని పట్టుబట్టింది నాకూతురు! ‘ఔను... భవిష్యత్తులో చాలా డిమాండ్ వున్న కోర్సులు ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహకాలు వున్న కోర్సులు అవే’ నా వంతుగా అన్నాను!

‘దేశ నిర్మాణాన్ని యెలా చూస్తారు?’

‘రామ మందిరం నిర్మాణంలో చూస్తాము’ మళ్లీ కూడబలుక్కున్నట్టుగా అన్నాము నేనూ మా ఆవిడా!

సుదీర్ఘమైన ఫైర్లో అలసిన పిల్లలు పుస్తకాలు తీసి చదువనారంభించారు!

‘మగ నెమలి కన్నీళ్లు తాగి ఆడ నెమలి గర్భం ధరించును! ముద్దార నేర్పించగా గోవులు సంస్కృతమును నేర్చుకొనును! విద్యుత్తు తయారీకి జీలకర్రా బెల్లము కలిపిన విద్యుత్తు పుట్టి ప్రవహించును! శిశువులు తల్లి గర్భమున కాక తలయందు భుజములయందు తొడలయందు పాదములయందు జన్మింతురు! గోమాంసము తిన్న యెడల కొట్టి చంపవలెను! మూకగా చేయు హత్యలు నేరములు కావు, అవి సంస్కృతిక సేవలు! ఆ సేవలో మనమందరం నడచి తరించవలెను!’

వాళ్లు తృప్తిగా చూశారు! నాకూ మా ఆవిడకూ నా కూతురుకూ కొడుకుకూ భారతీయ పౌరసత్వాన్ని రద్దు చేయకుండా తిరిగి పునరుద్ధరించారు!

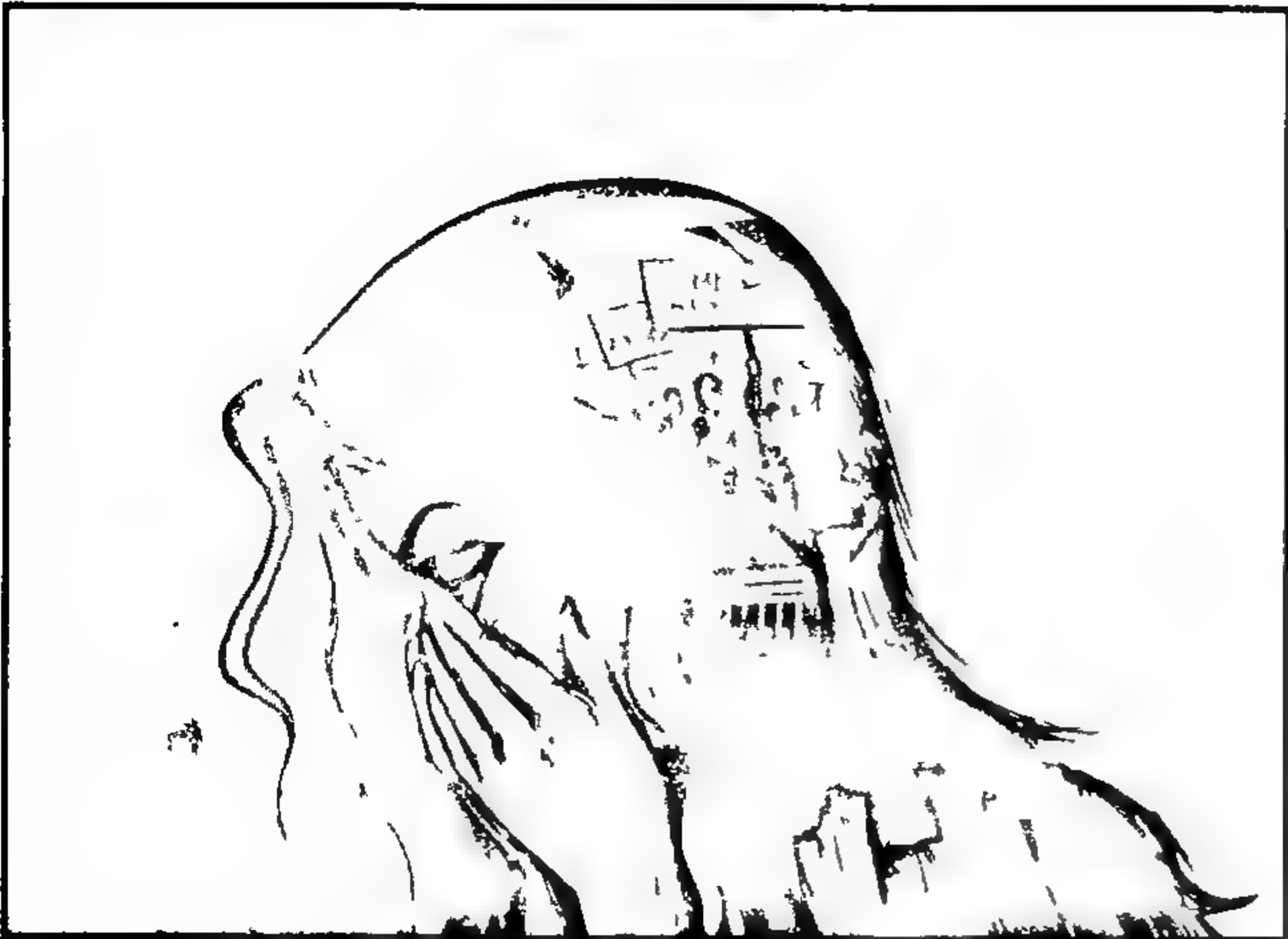
‘భారతదేశం నా మాతృభూమి! భారతీయులందరూ హిందువులు!’ పిల్లలు మళ్లీ చదవడం మొదలు పెట్టారు!

వచ్చినవాళ్లు అప్పటికి వెళ్లారు! అపానవాయువు ప్రాణవాయువై మా నరనరాన పల్లవించింది!!

బంగారు మావు

నా పేరు బంగారు మావ్. మా ఊరి పేరు కూడా అదే. మా జిల్లా ఉన్నావ్. ఉత్తరప్రదేశ్ లో లేదా బ్రిటిష్ కాలంలో యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్ లో మా ఊరు రాష్ట్రంలో కొన్ని పట్టణాల వలె రాజకీయ ఉద్యమాలలో పెద్దగా గుర్తింపు తెచ్చుకున్నదేమీ కాదు. కానీ, రాజెన్ బాబు, ఆర్యసమాజ్ దయానంద సరస్వతి, జయప్రకాష్ నారాయణ్ క్విట్ ఇండియా, మళ్లీ క్విట్ భ్రష్టాచార్, ఇందిరా రాజకీయాల ప్రభావం లేక పోలేదు. వాటితో పాటు కమ్యూనిష్టు పార్టీ నాయకుడు శివకుమార్ మిశ్రా కాన్పూరు కేంద్రంగా పనిచేసినా మా గ్రామాలన్నీ తిరిగాడు. మా ఊరితో సహా మా జిల్లాలో ఆయన తిరగని గ్రామం లేదు. ఆయన ఎక్కువగా రైతులు, వ్యవసాయకూలీల దగ్గరకి వచ్చి వాళ్ల సమస్యల మీద ఉద్యమాల్లో ప్రజలను కదిలించేవాడు. అయితే ఆయన 1964 వచ్చేవరకు రెండుగా చీలిన పార్టీలోని సిపిఐ(ఎం)లో చేరాడు. ఆయనతోపాటు ఆయన నిర్మించిన ఉద్యమాల్లోని ప్రజలు కూడా ఎక్కువ సంఖ్యలో పోయారు. మూడేళ్లు తిరగక ముందే ఆయన నక్సల్బరీ రాజకీయాలు సరియైనవని, భూములు స్వాధీనం చేసుకొని అవి కాపాడుకోవడానికి ప్రజలు పోరాడే క్రమంలో భూస్వాముల గూండాల దాడులు ఎదుర్కోవటానికి తుపాకులు తీసుకోవాలని చెప్పాడు. ఆయన ప్రభావంలో కమ్యూనిష్టు పార్టీలో చేరిన మా ఊరికి చెందిన రామచంద్ర సింగ్ అనే నవయువకుడు కూడా నక్సల్బరీ రాజకీయాల్లోకి పోయి 1969లో చారుమజుందార్ నాయకత్వంలో ఏర్పడిన సిపిఐ ఎంఎల్ లో చేరాడు. కానీ ఆ క్రమంలో ఒక దుర్ఘాటైన భూస్వామి తనపై దాడి చేసి పోలీసులకు పట్టి ఇచ్చే ప్రయత్నం చేస్తే అతన్ని చంపాడు.

ఇట్లా ఊళ్లు తిరుగుతున్న క్రమంలో ఒక ఊళ్లో ఆయనకు ఒక అసహాయ అయిన, భర్తను కోల్పోయిన మధ్య వయస్కురాలైన స్త్రీ పరిచయమైంది. ఆయన ఆమె భూమిని స్వాధీనం చేసుకొన్న భూస్వామి నుంచి ప్రజలతో కలిసి పోరాడి ఆమెకు ఆ భూమి ఇప్పించాడు. అట్లా ఆమెకు అతనిపై గురి కుదిరి ఆమె అతణ్ణి తన ఇంటికి ఒక రోజు భోజనానికి పిలిచింది. ఆ ఇల్లు రెండు గదులున్న

చిన్న ఇల్లు. ఆ ఇంట్లో ఆమె, ఆమె పదహారేళ్ల కూతురు ఉంటారు. అట్లా ఆ ఊరి మీదుగా వస్తూ పోతూ ఉన్న క్రమంలో కొద్దిరోజుల్లోనే ఆ పదహారేళ్ల యువతి అతని పట్ల తన ప్రేమను ప్రకటించింది. ఆయనకు కూడా ఆమె పట్ల అభిమానం, ఆకర్షణ, క్రమంగా ప్రేమ ఏర్పడింది గానీ తన రాజకీయాల వల్ల ఆయన ప్రకటించాలనుకోలేదు. ప్రమాదం అని కూడా అనుకొన్నాడు. అతని అండ, సహకారం ఎల్లకాలం ఉంటుందని తల్లి కూడా ప్రోత్సహించింది. పెళ్లి చేసుకొమ్మని ప్రతిపాదించింది. ఆయన తాను ఇట్లా దేశ దిమ్మరిగా ప్రజల్లో తిరిగే రాజకీయాల్లో ఉన్నాననీ, తనను పోలీసులు ఎప్పుడైనా అరెస్టు చేసి జైల్లో పెట్టవచ్చునని చెప్పాడు. నీ రాజకీయాలు ఏవైనా అవి ప్రజలకు, నా బోటి అసహాయులకు సహాయం చేసే రాజకీయాలు కనుక నువ్వు నా కూతురిని పెళ్లి చేసుకుంటే నా కూతురు సుఖపడుతుందని ఆ తల్లి చెప్పింది. ఆ అమ్మాయి కూడా అతణ్ణి తప్ప ఇంకెవరినీ పెళ్లి చేసుకోనని ప్రకటించింది. తానేమీ మాట ఇవ్వక ముందే పోలీసులు అతణ్ణి అరెస్టు చేసి నక్సలైటు అని, భూస్వామి హత్య కేసులో ఉన్నావ్ జైలుకు పంపించారు.

ఆ జైలుకు పోయిన కొన్నాళ్లకు యుక్తవయస్కురాలైన ఆ యువతి పాపిటలో సింధూరం చల్లుకొని నవవధువు వలె జైలుకు వచ్చి ఆయన భార్యనని చెప్పి ములాఖత్ పెట్టింది. ఆయన సంభ్రమాశ్చర్యాలతో ములాఖత్ కు రాగానే ఆయన పాదాలకు నమస్కరించింది. ఆయనకు అర్థమై దుఃఖమూ, ఆనందమూ కలిగాయి. ఇట్లా ఎందుకు చేశావు, నా మీద హత్య కేసు ఉంది. నాకు యావజ్జీవ శిక్ష పడవచ్చునన్నాడు. ఐనా సరే నువ్వు బయటికి వచ్చిన నాడే సరే, నీ తోడిదే జీవితం అంది. ఆమె అట్లా అప్పుడప్పుడు వస్తూ పోతూ ఉన్నది. రెండవసారి కలిశాక, ఆయన ఇంటికి వెళ్లి ఆయన తల్లిదండ్రులకు పాదాభివందనం చేసి వాళ్లను కూడా జైలుకు తీసుకు వచ్చింది. ఆ తర్వాత రావడం తగ్గిపోయి క్రమంగా మానేసింది. ఆయనను లక్నో జైలుకు మార్చారు. పద్నాలుగు సంవత్సరాల తరువాత 1984లో ఆయన విడుదల అయ్యాడు. ఇంటికి వచ్చి కొద్ది రోజులు ఆమె గురించి వాకబు చేశాడు. ఆమె పెళ్లి చేసుకొని ఢిల్లీలో ఉంటున్నదని తెలిసింది. చాలా సంతోషించాడు. కానీ ఒకసారి చూడాలని మాత్రం అనుకొన్నాడు. చాలా ప్రయత్నాలు చేసి ఆరాలు తీయగా ఢిల్లీ లక్ష్మీనగర్ లో ఉంటున్నట్లు తెలిసింది. ఢిల్లీకి వెళ్లి ఆయన ఆమె ఇంటి తలుపు తట్టాడు. ఆమె చంకలో ఒక బాబుతో తలుపు తీసింది. ఆశ్చర్యపోయింది. భయపడ్డది. నిరుత్తరంగా నిలబడ్డది. నా మీద ఆశలు పెట్టుకోకుండా మంచి పని చేశావు. నిన్ను అభినందించి నీ భర్తను పలకరించి పోదామని వచ్చాను. నీ జీవితంలో మళ్లీ ఎప్పుడూ

రాను. నీకు ఒక బాబు ఉన్నాడని తెలిస్తే వట్టి చేతులతో వచ్చే వాడ్ని కాదు అని నిరుత్తరంగా నిలబడిన ఆమెకు చెప్పి కిందికి వెళ్లి బాబుకు ఆటవస్తువులు, బిస్కట్లు, పండ్లు, డ్రస్ కొనుక్కొని వచ్చి ఇచ్చి మా ఊరికి తిరిగి వచ్చాడు.

కొన్నాళ్లకు మా ఊళ్లో అందరికీ ఈ విషయాలు తెలిసి పోయాయి. ఆయన ఎప్పటివలెనే ప్రజల సమస్యలపై, ఊళ్లో, ఇరుగుపొరుగు ఊళ్లలో పనిచేయడం మొదలుపెట్టాడు. పాత పరిచయాల వాళ్లు, ఆయన గురించి విన్న వాళ్లలో ఎప్పుడయినా ఆయన దగ్గరికి వచ్చి పోతూ ఉండేవాళ్లు. మా ఊరి ప్రజల, ఇరుగుపొరుగు ఊరి ప్రజల ఒత్తిడితో ఆయన పెళ్లి చేసుకొన్నాడు. ఆయన ఈ చరిత్ర అంతా ఎట్లా తెలుసుకొన్నాడో, ఢిల్లీ నుంచి ఆనంద స్వరూప్ అనే జర్నలిస్టు తన పత్రిక కోసం ఆయన జీవిత చరిత్ర రాయించాడు. అది మళ్లీ మళ్లీ పత్రికల్లో వచ్చి చాలా ప్రశంసలు పొందింది. లక్నో నుండి ఒక యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్ ఆయనను చాలా సార్లు కలిసి ఇంగ్లీషులో ఆయన ఇంటర్వ్యూ ప్రచురించాడు. అది చదివి ఢిల్లీ నుంచి ఆనంద్ అనే నవయాన్ ప్రచురణకర్త లక్నో వచ్చి ఆయనతో ఒక రాత్రంతా గడిపి ఆయనను ఇంటర్వ్యూ చేసి, హిందీలో వచ్చిన ఆయన ఆత్మకథను ఇంగ్లీషులో తెస్తానని అనుమతి తీసుకొని ఆ ప్రొఫెసర్ కు ఆ పని అప్పగించిపోయాడు.

అలా వచ్చినపుడు ఆనంద్ ఆ యువతి ప్రేమ గురించి అడిగాడు. 'ఇంక ఆ విషయమెందుకు, ఆమె పెళ్లి చేసుకొని తన భర్త, బాబుతో సుఖంగా జీవిస్తున్నది. నేనూ ఈ వయసులో పెళ్లి చేసుకొన్నాను' అని మాట మార్చాడు. లక్నోలో పుస్తకం విడుదల అవడానికి కొద్ది రోజుల ముందే ఆయన చనిపోయాడు. లక్నోలో ఆ పుస్తకం విడుదలయినపుడు సిపిఐ ఎంఎల్ నాయకుడు రామచంద్రన్ (కేరళ), ఇంకా చాలా మంది రచయితలు వచ్చి ఆయన గురించి గొప్పగా మాట్లాడారు. దేశంలో చాలామంది రచయితలు వచ్చి ఆయన గురించి, ఆయన పుస్తకం గురించి, జీవితం గురించి చాలా ఆదర్శప్రాయమైదని చెప్పారట.

ఆ విధంగా నా ఊరి పేరు బంగారు మావ్, మా జిల్లా పేరు ఉన్నావ్ దేశానికి తెలిసాయి. నిజంగా అట్లా తెలిసింది అంటారా? అట్లా తెలిస్తే ఇప్పుడు నేను ఈ కథ చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు. మా ఊరు నుంచే ముప్పైఏళ్ల క్రితం ఒక రాజకీయ నాయకుడు మా జిల్లాలో, రాష్ట్రంలో చాలా ముఖ్యుడయ్యాడు. ఆయన బీజేపీ తరపున 2009 నుండి కూడా శాసనసభకు ఎన్నికవుతున్నాడు. ఇప్పుడు మూడవసారి ఎన్నికయ్యాడు. ఆయన వల్ల మా ఊరి పేరు ఇప్పుడు దేశంలోనే, సోషల్ మీడియా వల్ల, ప్రసార ప్రచార సాధనాలు బాగా పెరిగి పోవడం వల్ల కూడా ప్రపంచపటంలో చేరిపోయింది.

2017 జూన్ నెలలో బంగారుమావ్ నియోజక వర్గం నుంచి నాలుగవ సారి ఎన్నికయిన ఎంఎల్ఎ కుల్దీప్ సింగ్ సెనెగల్ ఈ నియోజక వర్గానికి, తన గ్రామానికి చెందిన మైనర్ బాలికను ఉద్యోగం ఇప్పిస్తానని ఉన్నావ్ కు తన సోదరి శశి సింగ్ ను పంపి పిలిపించుకొన్నాడు. అక్కడ అతడు, అతని తమ్ముడు మనోజ్, వినోద్

మిత్రా, హరిపాల్ సింగ్, నవీన్ సింగ్, కోమల్ సింగ్, రింకూ సింగ్ - మొత్తం తొమ్మిది మంది అతని రక్త బంధువులు, అనుచరులు ఉన్నారు. ఆ అమ్మాయి ఇప్పుడింకా మైనర్, ఉద్యోగ వయసు రాలేదు గనుక తనకు లొంగిపోతే, ఉద్యోగార్హత రాగానే ఉద్యోగం ఇప్పిస్తానన్నాడు. ఆమె నిరాకరించింది. తన అనుచరుల సహాయంతో ఎంఎల్ఎ ఆమెపై లైంగిక అత్యాచారం చేసి పోతే, తర్వాత ఆయన అనుచరులంతా సామూహిక అత్యాచారానికి పాల్పడ్డారు. పోలీసులు ఎంఎల్ఎకు వ్యతిరేకంగా ఎఫ్.ఐ.ఆర్. రాసుకొన్నారు కానీ చర్య తీసుకోలేదు. ఒక పది నెలల పాటు ఆమె, తండ్రి, చిన్నాయన పోలీస్ స్టేషన్ల చుట్టూ తిరిగి విఫలమయ్యాక 2018 ఏప్రిల్ 6న ఆమె ముఖ్యమంత్రి ఆదిత్యనాథ్ భవనం ముందు కిరోసిన్ పోసుకొని ఆత్మహత్యకు ప్రయత్నించింది. ఇది రాష్ట్రం దృష్టిని ఆకర్షించింది. ఏప్రిల్ 7న ఎం.ఎల్.ఎ అనుచరులు ఆమె ఇంటిపై దాడి చేసి ఆమె తండ్రిని విపరీతంగా కొట్టి గాయపరచి పోలీసులతో ఆయన మీద లైసెన్స్ లేనిఆయుధాలు కలిగి ఉన్నాడని కేసు పెట్టించి జైలుకు పంపించారు. ఏప్రిల్ 8న అతడు గాయాలతో జైల్లో మరణించాడు.

ఈ సంఘటన తీవ్ర నిరసనకు దారి తీసి కేసు సిబిఐకి బదిలీ అయింది. సిబిఐ ఈ రెండు సంఘటనల్లో సాక్షుల రక్షణకు ఏ చర్య తీసుకోలేకపోయింది గాని జూలై నెలలో మూడు చార్జి షీట్లు చేసింది. ఒక మైనర్ పై లైంగిక అత్యాచారం కేసు, ఆమె తండ్రిని తప్పుడు కేసులో ఇరికించినందుకు, ఆమె తండ్రి మీద మరణాంతక దాడి చేసినందుకు. కానీ సంవత్సరం గడిచినా ఎంఎల్ఎ పై నేర విచారణ ప్రారంభం కాలేదు. అతణ్ణి తప్ప అతని సోదరులను, అనుచరులను, అరెస్టు చేయలేదు. పైగా ఎంఎల్ఎ బయట ఉండగానే మైనర్ బాలిక తండ్రి చనిపోగానే మైనర్ బాలిక చిన్నాయన పాతకేసు తిరగదోడించి, అరెస్టు చేయించి రాయబరేలి జైలుకు పంపించారు. జూలై 28న రాయ్ బరేలి జైల్లో ఉన్న ఆమె చిన్నాయనను చూడడానికి ఆ మైనర్ బాలిక తన న్యాయవాది, ఇద్దరు చిన్నమ్మలతో కలిసి కారులో ప్రయాణం చేస్తున్నది. ఆ కారును వెనక నుంచి వచ్చిన ఒక ట్రక్కు ఢీకొట్టి ముందుకు దూసుకుపోయింది. ఆ ఉద్దేశ్య పూర్వక ప్రమాదంలో ఆ బాలిక చిన్నమ్మలిద్దరిలో ఒకరు కారులోనే చనిపోయారు. మరోకామె ఆసుపత్రిలో చేర్చిన కాసేపటికి చనిపోయింది. ఆ బాలికకు, లాయర్ కూ శరీరం నిండా గాయాలై ఇప్పుడు ప్రభుత్వ ఆసుపత్రిలో వెంటిలేటర్ పై చావు బతుకుల్లో ఉన్నారు. ఇప్పుడు ఆమె మీద సామూహిక లైంగిక అత్యాచారానికి పాల్పడిన మిగతా వారినీ; డ్రైవర్, క్లీనర్ తో సహా హత్య కేసులో (ఆ ఇద్దరు స్త్రీల హత్య కేసు) అరెస్టు చేశారు.

తాము రాయ్ బరేలి జైలుకు చిన్నాయనను చూడడానికి వెళ్లడానికి ముందే జూలై 7,8 తేదీలలో రెండు రోజులు కూడా తమ ఇంటి మీదకి కులదీప్ సింగ్ అనుచరులు, బంధువులు వచ్చి తమను కోర్టులో సాక్ష్యం చెప్పొద్దని బెదిరించారని, తమకూ సాక్షులకూ రక్షణ కల్పించాలని ఆ అమ్మాయి సుప్రీం కోర్టు ప్రధానన్యాయమూర్తికి లేఖ రాసింది. ఈ యాక్సిడెంట్ తరువాత ఇది మీడియా దృష్టికి వచ్చింది. అది ప్రముఖంగా మీడియాలో వచ్చి జూలై 30 సాయంత్రం

4గం.లకు ప్రధాన న్యాయమూర్తి దృష్టికి వచ్చి రిజిస్ట్రీ సెక్రటరీ జనరల్ ను ఆ లేఖ అందిండా, అందితే తన ముందు జులై 31న ఉండాలని అన్నాడు. అది జులై 17ననే అందిందని సెక్రటరీ జనరల్ చెప్పాడు. ఐతే రెండు వారాలు తన దృష్టికి ఎందుకు తేలేదని సిజే అడిగాడు. ఇప్పటికైనా సమాధానం లేదు. నాలుగు సార్లు శాసన సభకు ఎన్నికయిన యుపి బీజేపీ ఎంఎల్ఎ బలం, బలగం ఎంత దూరం ప్రభావం చూపించగలవో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ఇప్పుడు యాక్సిడెంట్ కేసును కూడా సిబిఐ విచారణకు చేపట్టింది. యాక్సిడెంట్ చేసిన ట్రక్కు నంబర్ కు తారు పూశారు. డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ పోలీసు ఇది యాక్సిడెంట్ అయి ఉంటుందని, కారును ఢీకొనటం వల్ల డీజిల్ కారి కారు నంబర్ ప్లేట్ నల్లగా అయి ఉంటుందని సన్నాయి నొక్కులు నొక్కాడు. దాని మీద వచ్చిన దేశవ్యాప్త నిరసనలు, రాష్ట్ర పోలీసులు కేసును మసి పూసి మారేడు కాయ చేస్తారనే ఆరోపణ, డిమాండ్ వలన కేసును ప్రభుత్వం సిబిఐకిచ్చింది.

గత డిసెంబర్ లో సుప్రీం కోర్టు కేంద్ర ప్రభుత్వం లైంగిక అత్యాచార కేసుల్లో సాక్షులను కాపాడడం కోసం చేసిన సూచనల ప్రణాళికను ఆమోదించింది. దాని ప్రకారం కీలక సాక్షులు తమకు వచ్చాయని చెప్తున్న బెదిరింపులను విశ్లేషించాలి. వాళ్లకు నిరంతరం పోలీసు రక్షణ ఇవ్వాలి. వాళ్లను సురక్షిత స్థలాల్లో ఉంచాలి. అవసరమైతే వాళ్లకు ముద్దాయిలకు తెలిసిన పేర్లు కాకుండా కొత్త గుర్తింపు కార్డులివ్వాలి. వాళ్లకు వచ్చే ఫోన్లను మానిటరింగ్ చేయాలి. సిబిఐ సెంట్రల్ ఏజెన్సీ కనుక, రాష్ట్ర పోలీసులకు సాక్షులను కాపాడే ఈ సూచనలలో శిక్షణ ఇవ్వాలి.

ఆ అమ్మాయి తల్లి, చిన్నమ్మ సంతకం చేసి సుప్రీం కోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తికి పంపిన లేఖలో ఈ కేసులో ముద్దాయిగా చూపిన ఎంఎల్ఎ సోదరి శశి సింగ్ కొడుకు నవీన్ సింగ్, ఎంఎల్ఎ తమ్ముడూ మరో ముద్దాయి మనోజ్ సింగ్, సన్ను మిశ్రా అనే మరొక వ్యక్తి, తమ యింటికి వచ్చి జులై 7న బెదిరించారని రాశారు. మర్రాడు జులై 8న ఆ బాలిక ఇంటి దగ్గర తచ్చాడుతూ ఒక వ్యక్తి నీలిరంగు షర్ట్ తో కనిపించాడు. మీరెవరు, ఎందుకిట్లా మమ్మల్ని బెదిరిస్తున్నారు, వేధిస్తున్నారు అని ఆ బాలిక సోదరి అడిగితే తాను ఎంఎల్ఎ సోదరి శశిసింగ్ భర్తనని, తన భార్యను రేప్ కేసులో ఇరికించినందుకు ప్రతీకారం తీర్చుకొంటానని చెప్పి బెదిరించి పోయాడు. ఈ జులై 7,8 తేదీల్లో తమ ఇళ్ల మీదికి వచ్చి బెదిరించిన మనుషుల వీడియో క్లిప్పింగ్ కూడా ఆ బాలిక, చిన్నమ్మ, తల్లి ఆ లేఖలో జోడించి ప్రధాన న్యాయమూర్తికి పంపారు. అందులో ఆ మనుషులనుంచి వచ్చిన ఫోన్ నంబర్ కూడా ఉన్నది. సిబిఐ ఈ యాక్సిడెంట్ కేసు కూడా చేపట్టి పైన పేర్కొన్న కుల్ దీప్ సింగ్ అనుచర ముద్దాయిలను అరెస్టు చేసిన తరువాత తాజాగా జులై 31న బయట పడిన విషయం, ఉద్దేశ్య పూర్వకంగా ఈ యాక్సిడెంట్ చేసిన ట్రక్కు యుపి వ్యవసాయ, వ్యవసాయ విద్య, వ్యవసాయ సాంకేతిక విద్యా శాఖా మంత్రి అల్లుడు, అరుణ్ సింగ్ ది. ఆ మంత్రి పేరు రణచంద్ర ప్రతాప్ సింగ్. ఈ అల్లుడు ఈ ట్రక్కు నంబర్ ప్లేట్ కు తారు పూసి; ఈ కుట్రలో భాగంగా కార్లో పోతున్న మైనరు

బాలిక, ఆమె న్యాయవాది, చిన్నమ్మలను చంపడానికి ట్రక్కు ఏర్పాటు చేశాడని సిబిఐ ప్రాథమికంగా తేల్చి; ఇతనితో పాటు జైల్లో ఉన్న ఎంఎల్ఎ తో బాటు ఆయన న్యాయవాదినీ, ఇంకా సహకరించిన వారిని మొత్తం 29 మందిని ముద్దాయిలుగా చూపింది. రాయ్ బరేలికి దగ్గరగా ఉన్న గురు బక్ష సింగ్ పోలీస్ స్టేషన్ లో హత్య, కుట్ర కేసు నమోదు చేసింది.

ఈ లోగానే జులై 29వ తేదీన జస్టిస్ శరత్ బాబ్జే బెంచీ మైనర్ బాలిక, ఆమె తల్లి, చిన్నమ్మ ఈ కేసు విచారణను సిబిఐ లక్నో కోర్టులో కాకుండా ఢిల్లీ సిబిఐ కోర్టులో చేయాలని రాసిన లేఖపై జైల్లో ఉన్న ఎంఎల్ఎకు అతని జవాబు కోసం నోటీసు పంపింది. సుప్రీం కోర్టు ఇటీవల కొద్ది కాలంగా చిన్నపిల్లల మీదా, మైనర్ల మీద జరుగుతున్న లైంగిక అత్యాచారాల వివరణ సేకరించి జరుగుతున్న ఈ అమానుష చర్యలను అరికట్టటానికి ప్రయత్నిస్తూ- శిశు అత్యాచారాల గురించి కోర్టుకు న్యాయ సలహా ఇవ్వడానికి అమీకన్ క్యూరీగా నియమించిన గిరి అనే న్యాయవాది ఈ మైనర్ లేఖను సిజే దృష్టికి తెచ్చాడు. రెండువారాల ఆలస్యానికి రిజిస్ట్రీ సెక్రటరీ జనరల్ వివరణ ఇవ్వాలి ఉన్నది.

ఇది ఇలా ఉండగా చనిపోయిన తన భార్య అంత్యక్రియలు నిర్వహించటానికి హత్యా ప్రయత్నం కేసులో (పదేళ్ల కిందటి కేసులో అతనికి జులై 2న శిక్ష పడిందని ఈ సందర్భంగా గుర్తించాలి. ఇవన్నీ ఎంఎల్ఎ సాధింపు చర్యలో భాగంగా జరిగిన దాడి, హత్య, జైలుకు తప్పుడు కేసుల్లో పంపించే కుట్రలు) రాయ్ బరేలి జైలులో ఉన్న బాలిక చిన్నాయన మహేశ్ సింగ్ తన గ్రామానికి పెరోల్ పై వచ్చాడు. పది ప్లాటూన్ల పోలీసు బందోబస్తుతో ఆయనను తన గ్రామానికి తీసుకొని వస్తే, అంత్యక్రియలు చూడడానికి ఒక్క గ్రామస్తుడు కూడా రాలేదు. సామాన్యంగా గ్రామాల్లో ఎవరు చనిపోయినా చావుకు పిలవకున్నా వెళ్లి చితి మీద ఒక కట్టె పుల్ల వేసి వచ్చే సంప్రదాయాన్ని గ్రామస్తులు పాటిస్తారు. కానీ, తాము ఈ అంత్య క్రియలకు హాజరయినట్లు ఎంఎల్ఎకు తెలిస్తే తమ ప్రాణాలకు ముప్పుని దూర దూరంగా నిలబడి భయం భయంగా చూస్తున్న వారిని మీడియా వాళ్లు వచ్చి అడిగితే చెప్పారు. సిబిఐ కేసు చేపట్టి, ఎంఎల్ఎ జైలుకి పోయినప్పటి నుంచి ఆ బాలిక ఇంటి పరిసరాలకు కూడా ఏ ఇరుగు పొరుగు వాళ్లు వెళ్లకుండా, ఆ వీధిని వదిలేసి వేరే దారుల నుంచి రాకపోకలు చేస్తున్నారు. 'మా కుటుంబంలో ముగ్గుర్ని చంపేశారు ఇప్పటికీ. నేనొక్కణ్ని మిగిలాను. ఈ ఎంఎల్ఎ మమ్మల్ని ఎవర్నీ బతకనివ్వడు' అన్నాడు బాలిక చిన్నాయన మహేశ్ సింగ్, మీడియావాళ్లు అడిగినప్పుడు.

• • •

ఇప్పుడు ఇన్ని వివరాలు అక్కర్లేకుండా, నిన్నటికీ (ఆగస్ట్ 4 నాటికి) ఆ బాధితురాలు వెంటిలేటర్స్ మీద స్పృహ లేకుండా ఉండటమే కాకుండా, మొన్న ఆగస్టు 3న జ్వరం వచ్చింది. నిన్న ఆగస్టు 4న న్యూమోనియాకు గురి అయ్యింది. పరిస్థితి విషమంగానే ఉన్నది. న్యాయవాదికి అప్పుడప్పుడు వెంటిలేటర్ తొలగిస్తున్నారు కానీ, దగ్గర ఆక్సిజన్ సిలిండర్ పెట్టి ఆక్సిజన్ ట్యూబ్ ద్వారా పంపితే

తప్ప శ్వాస తీసుకోలేకపోతున్నాడు. వాస్తవానికి ఆగస్టు 1న తన ముందు ఉంచిన ఆ బాధితురాలు, తల్లి, చిన్నమ్మల జులై 7,8 లేఖ మీద సుప్రీం కోర్టు జస్టిస్ తీవ్రంగా స్పందించి రాగల ప్రమాదాలను అరికట్టే చర్యలు తీసుకొన్నాడు. మొదట వెంటనే ఆ సాయంత్రానికి ఆ అమ్మాయి తల్లికి యుపి ప్రభుత్వం ఇరవై ఐదు లక్షల నష్ట పరిహారం ఇవ్వాలని ఆదేశించాడు. ఆ అమ్మాయికి ఏ సహాయమూ లభించడం లేదని మైనర్ బాలికలపై అత్యాచారాల విషయంలో సుప్రీం కోర్టు చీఫ్ జస్టిస్ బెంచ్ కి న్యాయ సూచనలిచ్చే అమికన్ క్యూరీ సీనియర్ న్యాయవాది ఎస్. గిరి కన్నీటి పర్యంతమై భారీ నష్ట పరిహారం ఇప్పించాలని అపై చేస్తే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తరపు న్యాయవాది, అడిషనల్ సొలిసిటర్ జనరల్ - నష్ట పరిహారం చట్ట నిర్దేశిత ప్రకారం ఇవ్వాలి ఉంటుందని అడ్డుపడ్డారు. ఇప్పటివరకు బాధితురాలిపై జరిగిన చర్యలన్నీ ఏ చట్ట ప్రకారం, న్యాయ ప్రకారం జరిగాయని సీజే ఆగ్రహంగా ప్రశ్నించాడు. ఆ కుటుంబం (అమ్మాయి తల్లి, చిన్నమ్మ) లేఖలో తమను ఢిల్లీకి తరలించి, ఢిల్లీలో సిబిఐ కోర్టులో విచారణ జరిపితే తప్ప న్యాయం లభించదని రాశారు. అది దృష్టిలో పెట్టుకొని ఆ బాధితురాలిని, న్యాయవాదిని, వాళ్ల ఆరోగ్యం అనుమతి ఇస్తే, వీళ్లు సమ్మతిస్తే వెంటనే ఢిల్లీ ఎఐఎంఎస్ కి తరలించాలని, ఆ తల్లి అభిప్రాయం వెంటనే తెలుసుకోవాలని సూచించి, తనకు మర్నాడు ఆగస్టు 2న ఏ విషయం తెలియ చేయాలన్నాడు. బాధితురాలి కుటుంబ న్యాయవాది సుప్రీం కోర్టులో వాదించిన రామకృష్ణ రెడ్డి (హైదారాబాద్), వీళ్లు లేఖలో కోరి ఉన్నారు కనుక వెంటనే ఢిల్లీకి తరలించాలని కోరాడు. బయట ఉన్నప్పుడు రాశారు. ఇప్పుడు ఆసుపత్రిలో ఉన్నారు కదా, తల్లిని అడగనివ్వండి అన్నాడు సీజే. అప్పటికే సిబిఐ అధికారులు లక్నోలోనే ఉన్నారు. ఆగస్టు 1 కేసు విచారణకు రాలేరని, అందుకు కేసును ఆగస్టు 2కు వాయిదా వేయాలని తుషార్ మెహతా కోరాడు. వీళ్లు రాలేకపోతే సిబిఐ డైరెక్టర్ కు ఫోన్ ద్వారా విషయాలు తెలుసుకోవాల్సిందని సీజే ఉత్తర్వులు ఇచ్చాడు. మధ్యాహ్నం జాయింట్ డైరెక్టర్ సిబిఐ, కోర్టుకు హాజరయ్యాడు. వెంటిలేటర్లపై ఉన్న వాళ్ల ఆరోగ్యం స్థిరంగానే ఉందని, లక్నో కింగ్ జార్జ్ మెడికల్ కాలేజ్ ఆసుపత్రి వాళ్లన్నారు. అక్కడ చికిత్స బాగానే ఉన్నదని సిబిఐ చెప్పింది. అయినా సీజే ఆ తల్లి అభిప్రాయం అడిగి ఢిల్లీకి మార్చమన్నాడు. కేసు విచారణ వారం రోజుల్లో పూర్తి చేసి నివేదిక సమర్పించమన్నాడు. నెల రోజులు కావాలంటే వారం రోజులు మాత్రమే ఇచ్చాడు. కేసు వెంటనే ఢిల్లీ తీస్ హజార్ సిబిఐ కోర్టుకు బదిలీ చేసి, న్యాయమూర్తి పేరు కూడా పేర్కొని, 45 రోజుల్లో విచారణ పూర్తి చేయాలన్నాడు. జైల్లో ఉన్న ప్రధాన ముద్దాయికి నోటీసు ఇవ్వకుండా చర్యలన్నీ తీసుకుంటున్నందుకు అభ్యుతరాలు ఉంటే ముద్దాయిలు తరువాత కోర్టు దృష్టికి తీసుకొని రావచ్చునని అన్నాడు. తన భార్య చనిపోయిన బాధితురాలి చిన్నాయనకు రాయ్ బరేలి జైల్లో కానీ, యూపీ జైల్లో కానీ ఎంఎల్ఎ నుంచి, ఆయన మద్దతుదారుల నుంచి ప్రాణహాని ఉంది కనుక తనని వెంటనే తీహార్ జైలుకు మార్చాలని చేసిన విజ్ఞప్తిని కూడా సీజే ఆమోదించాడు. సిబిఐ ఆ రోజే అతణ్ణి రాయ్ బరేలి జైల్లో కలిసి విచారించి ఆగస్టు 2 రాత్రి సుప్రీంకోర్టు

ఉత్తర్వులపై బాధితుల రక్షణ కోసం ఏర్పాటు చేసిన సిఆర్పిఎఫ్ సిబ్బంది అరు వాహనాల్లో వెంబడించగా ఇద్దరు న్యాయమూర్తుల సహాయంతో అతణ్ణి తరలించింది.

కానీ ఆగస్టు 2న బాధితురాలినీ, తల్లినీ, కుటుంబాన్నీ ఢిల్లీకి వారితో ఒక సారి మాట్లాడి తరలించాలనుకొన్న విషయంలో మాత్రం సీజే పట్టు పట్టలేదు. తల్లి తన కూతురికి చికిత్స అక్కడే జరుగుతుందనే విశ్వాసం ఉందని, ఆ కుటుంబాన్ని మార్చి వెంటనే ఢిల్లీ కోర్టుకు మారిస్తే, ఇప్పుడు అరెస్టు చేసిన ముద్దాయిలను, యాక్సిడెంట్ కేసులో ఎంఎల్ ఏను పోలీసు కష్టడికి తీసుకోవడానికి మేజిస్ట్రేట్ తనకు జ్యూరిస్డిక్షన్ లేదంటున్నాడని అభ్యంతరం చెప్పింది. తన మీద కూడా ఇటువంటి అత్యాచార ఆరోపణ తన ఉద్యోగియే చేసి ఉన్నది కనుక ఆ అపరాధ భావన పని చేసిందో ఏమో కానీ, అంత ప్రథమ కోపం ప్రదర్శించిన సీజే, ఆ కూతురును, న్యాయవాదిని, తల్లిని, కుటుంబాన్ని అక్కడే ఉంచాలని సిబిఐ విచారణకు రెండు వారాలు కావాలి కనుక బాధితురాలికి చికిత్స కూడా అక్కడే జరిపి లక్నో ఆసుపత్రిలో, ఉన్నావ్ లో వాళ్ల ఇంట్లో వాళ్లకు పూర్తి భద్రతకు సిఆర్పిఎఫ్ ఏర్పాటు చేయాలని ఆదేశించాడు. ఆగస్టు 1 నుంచే లక్నోలో ఈ కుటుంబంలో, తల్లితో మాట్లాడుతూ ఆగస్టు 1 సాయంత్రం తల్లికి ఇరవై లక్షల చెక్ కూడా తమ ప్రభుత్వంతో ఇప్పించింది కనుక ఆ తల్లి, ఆ కుటుంబం బాధితురాలు కోలుకొనే వరకూ అక్కడే ఉంటారని చెప్పారు.

బాధితురాలి చిన్నమ్మలు చనిపోయినపుడు ఒక చిన్నమ్మ భర్త ఆమెకు పెరోల్ పై అంత్యక్రియలు జరిపి జైలుకి తిరిగి పోయాక, ఆ చితాభస్మాన్ని తీసుకొని ఇంకొక చిన్నమ్మ కొడుకు బాధితురాలి తల్లితో కలిసి చితా భస్మాన్ని భద్రంగా తన గుండెలకు అదుముకొని, పెద్దమ్మతో పాటు కన్నీటి పర్యంతంగా ఎక్కడికీ పోలేక ఆసుపత్రికే వచ్చి ఆ రాత్రి గడిపిన దృశ్యాన్ని మీడియా ఎంతో హృదయవిదారకంగా రాసింది. 'నేను రేపు వెళ్లి మా అమ్మ అంత్యక్రియలు చేయాలి' అని ఏడుస్తూ ఆ బాలుడు మీడియాకు చెప్పి చితాభస్మాన్ని దగ్గర పెట్టుకొని ఆ రాత్రి పెద్దమ్మ ఒడిలో పడుకున్నాడు. ఇప్పుడు పదిహేను రోజులు ఆ తల్లి, ఆ బాధితురాలి అక్క చెల్లెళ్లు ఆ ఆసుపత్రిలో, ఉన్నావ్ లో సిఆర్పిఎఫ్ ను నమ్మి జీవించాలి.

అప్పటి దాకా, ఆ తర్వాత కూడా ఇంతకాలానికి బీజేపీ నుండి తొలగించబడిన ఎంఎల్ఎ జైల్లో ఉన్నాడు. ఆయన ఊళ్లో జరిగిన ఒక పంచాయితీ సభలో మరొక పొరుగు ఎంఎల్ఎ ఆయనకు మద్దతు ప్రకటించి, ఆయన త్వరలోనే జైలు నుండి బయటికి వస్తాడని ప్రకటించాడు. ఉన్నావ్ లో ఆ ఎంఎల్ఎ తన విశాలమైన భవనం, దాని ఆవరణ - అన్నీ ఇంకా ఆ ఎంఎల్ఎ అధికారానికి, దర్పానికి, బలానికి నిదర్శనంగా దాని నీడలు గ్రామమంతా పరచి గ్రామస్తులందరినీ నిశ్శబ్దంగా ఉంచుతున్నాయి. మాట్లాడిస్తే ఎంఎల్ఎకు సానుభూతిగానే మాట్లాడుతున్నారు. ఆ మాటలు ఎంఎల్ఎకు చేరుతాయనే జాగ్రత్తలో.

ఈలోగా బాధితురాలికి ఎల్లప్పుడూ ఎస్పార్ట్‌గా వెంబడించాల్సిన ఇద్దరు మహిళా పోలీసులను, ఒక గన్‌మన్‌ను ఆ రోజు కారులో వెంట వెళ్లనందుకు జిల్లా ఎస్‌పి సస్పెండ్ చేశాడు. బాధితురాలి తండ్రి మీద అక్రమ కేసు పెట్టి కొట్టినందుకు, ఆ దెబ్బలతో ఆయన మర్నాడు మరణించినందుకు ముగ్గురు పోలీసులను కూడా సస్పెండ్ చేశారు. వాళ్ల మీద కేసు కూడా పెట్టారు. పదిహేను రోజుల్లో సిబిఐ విచారణ పూర్తి చేసిన తర్వాత ఆగస్ట్ 2న ఢిల్లీకి మారి ఉండవలసిన ఐదు కేసులు సుప్రీం కోర్టు ఉత్తర్వుల ప్రకారం మారవలసి ఉన్నది. అంటే ఆగస్టు 13, 14 తేదీల్లో.

1. 2018 ఏప్రిల్ 12న కుల్చీప్ సింగ్ సెనెగర్ మీద, సహకరించిన సోదరి శశిసింగ్ మీద; రేప్, కుట్ర, కిడ్నాప్‌లకు సంబంధించి జూలై 11న ఫైల్ చేసిన చార్జిషీట్ (లక్నో కోర్టు - సిబిఐలో)

2. 2018 ఏప్రిల్ 12న బాధితురాలి తండ్రి మీద పెట్టిన అక్రమ ఆయుధాలు కలిగి ఉన్నట్లు ప్రాథమిక నివేదిక ఇచ్చి జూలై 14న ఫైలు చేసిన చార్జిషీటు - ఇందులో 8 మంది ముద్దాయిలు - వారిలో మాఖ పోలీసుస్టేషన్ హౌజ్ ఆఫీసర్, సబ్ ఇన్స్పెక్టర్ తప్పుడు సాక్ష్యం ఇచ్చి ఆరోపణలు ఫ్రేమ్ చేసినందుకు - ఈ కేసు విచారణ ఇంకా ప్రారంభం కాలేదు.

3. 2018 ఏప్రిల్ 12న ఆ బాధితురాలి తండ్రిని చంపిన కేసులో ముద్దాయిలుగా చూపినవారిపై కేసు ఇంకా విచారణ చేపట్టలేదు.

4. 2018 ఏప్రిల్ 16న అలహాబాదు హైకోర్టు ఉత్తర్వులపై ఇద్దరిపై బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసినందుకు, సామూహిక అత్యాచారం చేసినందుకు - కొనసాగుతున్న విచారణకు సంబంధించిన కేసు.

5. 2019 జూలై 30న సెనెగర్, అతని 29మంది అనుచరులు బ్రక్కతో కారును ఢీకొట్టించి ఇద్దరు స్త్రీలను హత్య చేసినందుకు, బాధితురాలిని, ఆమె న్యాయవాదిని హత్యా ప్రయత్నం చేసినందుకు.

నేరపూరిత బెదిరింపు, నేరపూరిత కుట్ర - అనే పరస్పర సంబంధం ఉన్న ఐదు కేసులు ఆగస్ట్ 15, 2019న దేశ స్వాతంత్ర్య 72వ దినోత్సవానికి ముందు ఢిల్లీ తీస్ హజారీ సిబిఐ కోర్టుకు బదిలీ అయి అప్పటి నుంచి 45 రోజుల్లో ట్రయల్ జరిగి తీర్పు రావాలి.

బాధితురాలి తల్లి చెప్పినట్లు, ఇప్పటికీ కూతురు మీద లైంగిక అత్యాచారం, భర్తను కోల్పోవడం, ఇద్దరు చెల్లెళ్లను కోల్పోవడంతో పాటు హత్యా ప్రయత్నంలో చావు బతుకుల్లో ఉన్న కూతురు, ఆమె న్యాయవాదుల మీద 2017 జూన్ నెల నుంచి రెండు సంవత్సరాలకు పైగా జరుగుతున్న దాడి, దౌర్జన్యం, అత్యాచారం, హత్యాప్రయత్నం, హత్యలు - నిత్య భయ భీతావహ వాతావరణంలో జీవిస్తున్న స్థితికి న్యాయం లభించాలి. 'ఈ దేశంలో ఏ స్త్రీ అయినా అర్ధరాత్రి క్షేమంగా ఇంటికి చేరినరోజు నిజమైన స్వాతంత్ర్యం వచ్చినట్టు' అని చెప్పిన గాంధీజీ ఆకాంక్ష ఆయన జన్మదినం అక్టోబర్ 2 వరకు ఈ ఒక్క కుటుంబానికైనా లభిస్తుందని ఆశిద్దాం.

1970లో హత్య కేసులో జైలుకు పోయిన నక్సలైటు ఖైదీ రామచంద్ర సింగ్ (బంగారుమావు) తనను ప్రేమించి, తన వధువునని భావించి వచ్చి, వేరొకరిని చేసుకున్న సందర్భంలో ఆయన జెండర్ దృక్పథంతో మా ఊరి కథ మొదలు పెట్టి - దాదాపు అర్ధ శతాబ్దం తర్వాత మా నియోజకవర్గ ఎంఎల్ఎ కుల్చీప్ సింగ్ జెండర్ దృక్పథంతో దారుణంగా వ్యవహరిస్తున్న తీరు గురించి పోలిక చెప్తూ ఈ కథ రాశాను.

అయితే ఇందులో అతనొక్కడే నేరస్తుడు కాదు. మొత్తం పాలక వ్యవస్థ ఉన్నది. అతడు, అతనికి మద్దతు పలికిన నేరపూరిత కుట్రలో భాగమైన ఎంఎల్ఎలు, సమితి అధ్యక్షులు, ప్రముఖులు అందరూ బీజేపీలో ఉన్న కొందరు గతంలో సమాజ్‌వాది పార్టీలో ఉన్నారు.

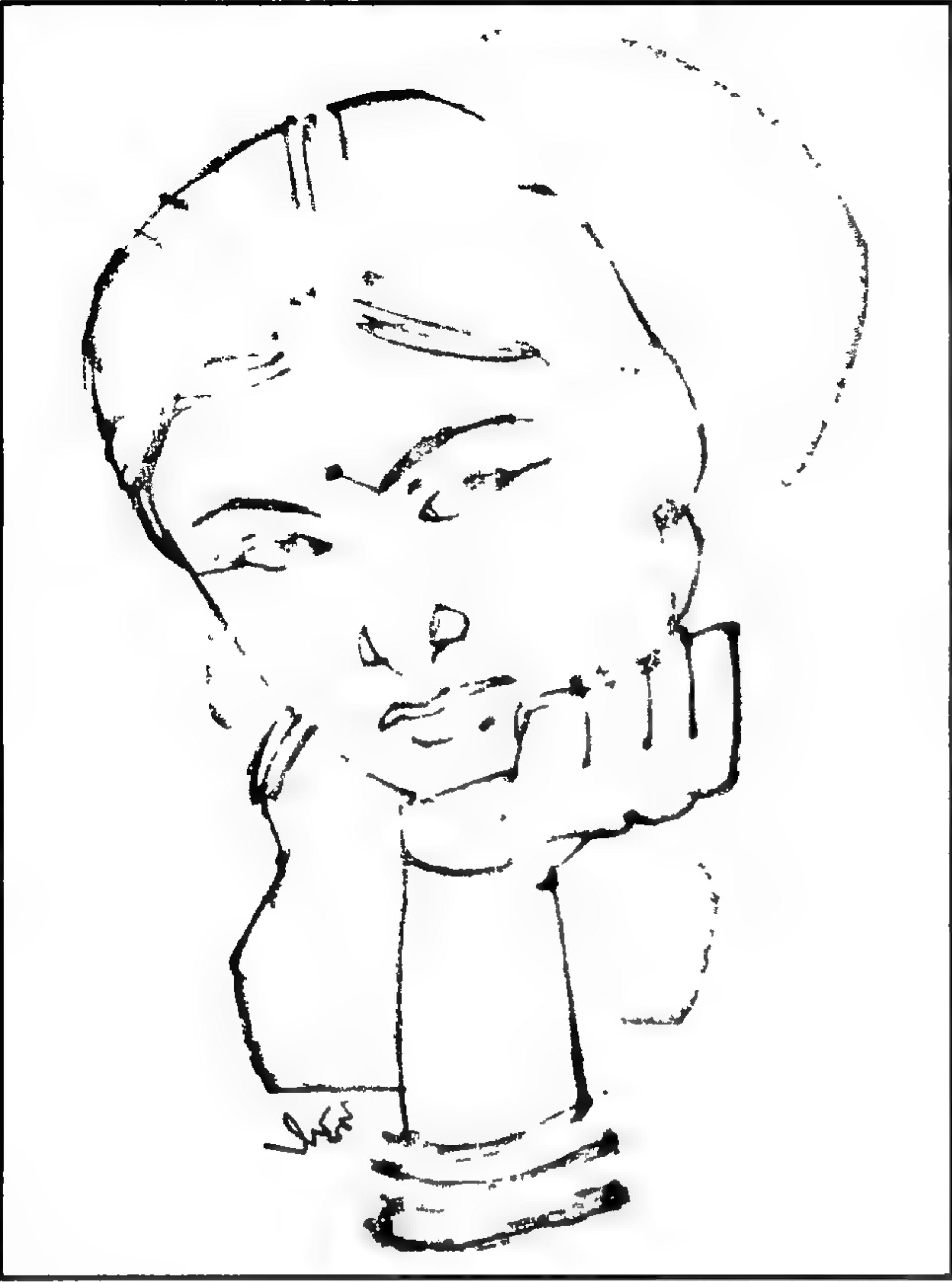
2013లో ఢిల్లీలో నిర్భయ మీద బస్సులో లైంగిక అత్యాచారం జరిగి, ఆమె ఆ తర్వాత ఆసుపత్రిలో మరణించాక అప్పటి ప్రధాని అభ్యర్థి నరేంద్ర మోడీ 'ఈదేశంలో ప్రతి వోటరు వోటు వేసే ముందు ఒకసారి నిర్భయను గుర్తు చేసుకోవాలి' అని ఆత్మప్రబోధం చేశాడు. ఇప్పుడు రెండుసార్లు ప్రధాని అయ్యాక ఆయన ఆత్మపై ఆరేళ్ల అధికార కాలుష్యం కప్పుకపోయి మాట్లాడలేక మౌనం వహించే స్థితి వచ్చింది. యూపీ ముఖ్యమంత్రి ఆదిత్యనాథ్ యోగి. ఆయన ఆత్మకు పాపపుణ్యాలు అంటవు. ఇంతగా స్పందించి ఒక కలంపోటుతో సిజె అంతా తుడిచేసాడు. ఏదో పత్రిక కత్తితో కూడా సాధించలేనిది సిజె రంజన్ గోగోయి ఒక్క కలంపోటుతో ఒక్కపూట కొన్ని నిమిషాల్లో సాధించాడని రాసింది. నిజమే గానీ, ఈ చర్య 17న బాధితురాలి లేఖ సుప్రీం కోర్టు రిజిస్ట్రీకి చేరగానే చేపట్టి ఉంటే జూలై 28 ఆక్టోబర్ తప్పేది. ఇద్దరు అమాయక మహిళలు బతికేవారు. చావుబతుకుల్లో ఉన్న బాధితురాలు, ఆమె న్యాయవాది, ఈ కుట్ర, హత్యా ప్రయత్నాల నుంచి క్షేమంగా ఢిల్లీకి చేరుకుని గానీ, లక్నోలో గానీ ఏప్రిల్ 7, 2018 నుంచి చేస్తున్నట్లే నిర్భయ న్యాయపోరాటం కొనసాగిస్తూ ఉండేవాళ్లు.

జార్ఖండ్‌లో కొన్ని సంవత్సరాల క్రితం ఆదివాసుల విస్తాపనకు వ్యతిరేకంగా ముఖ్యమంత్రి నివాసం ముందు సాంస్కృతిక ప్రదర్శన చేసినందుకు జీతన్ మరాండీ అనే కళాకారునికి, అతని నలుగురు సహచరులకు ఒక తప్పుడు కేసులో ఉరిశిక్ష వేశారు. (ఆ తర్వాత హైకోర్టు, సుప్రీం కోర్టు వాళ్లను నిర్దోషులుగా ప్రకటించి విడుదల చేశాయి). ఇప్పుడు లక్నోలో ముఖ్యమంత్రి నివాసం ముందు తన మీద జరిగిన లైంగిక అత్యాచారానికి వ్యతిరేకంగా న్యాయం కోసం ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం చేసిన బాధితురాలి తండ్రిని, చిన్నమ్మలను హత్య చేయడమే కాకుండా, ఆమెపై, ఆమె న్యాయవాదిపై హత్యా ప్రయత్నం జరిగింది. ఆమె, ఆమె న్యాయవాది బతికి బట్టకడితే తప్ప ఇప్పటికి హత్యాప్రయత్నమే అందాం.

రాజకీయాలు ఇంతగా పతనం కావడం ఎన్నికల ఊబిలో దిగజారినందుకా? బంగారం వేటలోనా? ఏమైనా కావచ్చు గానీ చెరబండరాజు వందేమాతరంలో చెప్పినట్లు, భైరవయ్య రాసినట్లు దేశం ఒక స్త్రీ వలె చెరచబడ్డ గీతంగా వ్యవస్థను ప్రశ్నిస్తున్నది. ❀

“పాజిటివ్ పరిణామాలు జరగాలంటే ముందు పాజిటివ్గా ఆలోచించాలి”. లేత పసుపు రంగు చార్ట్ మీద ఎరుపు, ఆకుపచ్చ రంగుల స్కెచ్ పెన్లతో అందంగా తాను స్వయంగా రాసి గోడ మీద అంటించుకున్న ఆ కొటేషన్ కేసి దీర్ఘంగా చూస్తుండిపోయింది కిన్నెర. ఆ గదిలో ఇంకా కొన్ని అలాంటి కొటేషన్లు రాసి ఉన్నాయి. స్టడీ టేబుల్ మీద ల్యాప్ టాప్ పెట్టి ఉంది కానీ ఆమె కళ్ళు స్క్రీన్ ని చీల్చుకుని ఎక్కడో మరో కాలానికి సంబంధించిన ఏవో దృశ్యాలను చూస్తున్నాయి. కుడి చేతి మూలన కిటికీలో లేతాకుపచ్చ రంగులో మెరిసి పోతున్న మనీ ప్లాంట్ మొక్కలు చాలా ఆహ్లాదంగా ఉన్నాయి. కానీ ఆ ఆహ్లాదాన్ని ఏవో జ్ఞాపకాలు పడే పడే ఈగల్లా ముసురుతూ చెరిపేస్తున్నాయి. ఆమె చికాకుగా తల విదిలించింది.

పక్క గదిలో ఆమె అమ్మ నాన్న ఏదో వాదించుకుంటున్నారు. నాన్న కంఠస్వరం కొంచెం పెద్దదవడంతో ఆమె చిరాకు అటు వైపు మళ్ళింది. కాలేజీకి టైం అవుతోంది కానీ పోబుద్ధి కావడం లేదు. పక్కనే ఉన్న సెల్ ఫోన్ లో వాట్సాప్ మెసేజ్ నోటిఫికేషన్లు టింగ్ టింగ్ మని సవ్వడి చేస్తూ వస్తున్నాయి. మేఘన నుండి వచ్చిన మెసేజ్ తీసి చూసింది. “నా బండి బ్రుల్ ఇస్తోంది. సి.సి.డి దగ్గర నన్ను పికప్ చేసుకుంటావా?” ‘ఓకే’ అని జవాబు పెట్టింది.

“కిన్నెర! ఇంకా రెడీ కాలేదా?” అమ్మ వంటింట్లోంచి కేక

పెట్టడంతో ఇంక లేవక తప్పలేదు ఆమెకు. ల్యాప్ టాప్ మూసేసి గబగబా బ్యాక్ ప్యాక్ తగిలించుకొని ఘాస్ వేసుకుంది. “కిన్నెర టిఫిన్ బాక్స్” అమ్మ మాట వినబడినా ఆమెకి తలకి ఎక్కలేదు. స్కూటీ స్టార్ట్ చేసి రయ్యిన వెళ్ళిపోయింది. వెనుక అమ్మ బాక్స్ పట్టుకొని గేట్ వరకూ అరుచుకుంటూ రావడం లీలగా వినపడింది. కానీ ఆమెకు వెనక్కి మళ్ళబుద్ధి కాలేదు. కాత్యాయని దిగులుగా ఇంట్లోకి నడిచింది. “ఈ పిల్ల ఈ మధ్య మరి ఎందుకు ఇలా పెడసరంగా ఉంటుంది? అని బాగా దిగులు పడింది. ఏం అడిగినా చెప్పదు. తీరికగా కూర్చోబెట్టి మాట్లాడదామంటే అవకాశం ఇవ్వదు”.

కిన్నెర బుర్రంతా తేనె తుట్టెలాగా ఉంది. ఆలోచనల్లో పడి కఫే కాఫీ డేని దాటి ముందుకు పోతుంటే మేఘన గట్టి గట్టిగా అరుస్తూ చేతులూపి ఆమెను ఆపింది. కిన్నెర గబుక్కున ఈ లోకం లోకి వచ్చి ‘సారీ’ అంటూ బండి ఆపి మేఘనని ఎక్కించుకొని బయలుదేరింది.

కాలేజీలో అన్యమనస్కంగా పాఠాలు వింటున్న కిన్నెరను చూసి మేఘనకు కూడా కొంత ఆందోళనగా అనిపించింది. ఎందుకలా ఉంటోంది అనుకుంది. మేఘన ఆమెని గత కొన్ని రోజులుగా ఇలా ఉండడాన్ని గమనించింది. అడిగినప్పుడు ఏదో అప్పుడు జరిగిన సంఘటనల గురించి చెబుతోంది. అయితే అవన్నీ ఏవో సిల్లీ విషయాలే తప్ప సీరియస్ గా తీసుకునేవి కావు. ప్రతిదానికి ఓవర్ రియాక్టు అవుతున్నట్టుగా అనిపిస్తోంది. ఒకరోజు వాళ్ళ క్లాస్ మేట్ రమేష్ ఏదో జోక్ వేసి నవ్వుతూ కిన్నెర భుజం మీద తడితే విసురుగా చేయి తోసేసి గట్టిగా అరిచింది అతని మీద. వాళ్ళంతా ఎప్పుడూ చనువుగానే ఉంటారు. కిన్నెర ప్రవర్తన వాళ్ళందరినీ ఆశ్చర్య పరిచింది. ఆమె కొంచెం పెడసరం మనిషిని అందరికీ తెలుసు. కానీ ప్రతిదానికి ఇలా చేయడం మాత్రం మేఘనకు కూడా ఇబ్బందిగా అనిపించింది. కానీ కిన్నెరతో ఉన్న స్నేహం వల్ల భరిస్తోంది. ఒకసారి మాట్లాడితే బాగుంటుందేమో అనిపించింది.

• • •

“కిన్నెర! నువ్వు ఈ మధ్య అస్సలు నార్మల్ గా లేవు. అసలు ఎందుకు ఎప్పుడు ఏదో పోగొట్టుకున్నట్టు అలా ఉంటావు?” మేఘన మాటలు పూర్తి కాకమునుపే కిన్నెర మొహం జేవురించింది. పెదవులు కంపించాయి. కళ్ళు అలజడిగా అసహనంగా కదిలాయి. మాట్లాడబోయి పెదవులు వణుకుతుంటే గబుక్కున తమాయింతుకోవడానికి ఆగింది.

“ఓకే ఓకే అంత రియాక్ట్ కాకు. నేను ఒక ఫ్రెండ్ గా నీ వర్రీస్ ఏంటో తెలుసుకోవాలి అనుకుంటున్నాను. ప్లీజ్ కిన్నెర దయచేసి నన్ను అపార్థం చేసుకోకు” బతిమిలాడింది మేఘన. కిన్నెర కష్టపడి నిగ్రహించుకొని కళ్ళల్లో కాస్తంత రాబోయిన కన్నీళ్ళను రెప్పలు అల్లార్చి ఇంకించి వేసింది. రెండు నిమిషాలు మౌనంగా తనని తాను

కూడదీసుకుంది. మేఘన ఆమెకు దగ్గరగా జరిగి భుజం చుట్టూ అనునయంగా చేయి వేసింది. కిన్నెరకు ఏమైనా సైకలాజికల్ హెల్ప్ కావాలేమో అని మాత్రం అనిపించింది. కానీ దాని గురించి అనలేకపోయింది.

మేఘన విద్యార్థి సంఘంలో పని చేస్తోంది. కిన్నెరను చేరమని ఎన్నిసార్లు అడిగినా “అమ్మో నాకు కష్టం. సైన్స్ డిపార్ట్మెంట్ లో అసలు సమయం ఉండదు నీకు తెలుసుగా.” అని దాటేస్తోంది. మేఘన ఆమెను ఒప్పించడానికి ఎన్నోసార్లు ప్రయత్నం చేసి వదిలి పెట్టేసింది. కానీ కిన్నెరను తీరిగ్గా కలవడానికి ఆమెకు సమయం కూడా దొరకడం లేదు. “ఇద్దరం కలిసి పని చేస్తే ఎంత బాగుండేది” అనుకోవడమే తప్ప కిన్నెరని ఒప్పించలేక పోయింది. తను కొంత సమయం ఇవ్వలేకపోవడం వల్ల కూడా కిన్నెర వంటరిగా ఫీలవుతుందా అని మేఘనకు అనిపించక పోలేదు.

రేపు సందే కదా ఎటైనా వెళ్దామా అని మేఘనని అడిగింది కిన్నెర. ఒక్క క్షణం ఏం చెప్పాలో అర్థం కాక మౌనంగా తటపటాయిస్తున్న మేఘనని చూడగానే తన నుంచి రాబోయే జవాబు అర్థమైపోయి చిన్నబుచ్చుకుంది కిన్నెర. వెంటనే ఆమెకు ఉక్రోశం కూడా కలిగింది. “సరే ఏం అక్కర్లేదులే” అని విసురుగా ముందుకు నడిచింది. మేఘనకి కూడా కోపం వచ్చింది. కానీ తమాయించుకుంది. “కిన్నా! నేనసలు ఇంకా ఏం అననేలేదు. ఎందుకంత తొందరపాటు? నా జవాబు వినేవరకూ కూడా ఆగలేవా?”

“నీ జవాబేంటో నాకు అర్థం అయిపోయిందిలే. అయినా జవాబుకోసం అంత ఆలోచిస్తున్నవంటేనే నీకు రావాలని లేదని అర్థం.”

“సరే. నా జవాబు అర్థం అయినా అది ఎందుకో తెలుసుకోవాల్సిన కనీస బాధ్యత నీకుందని ఒప్పుకుంటావా?” మేఘన కూడా కొంత సీరియస్ గానే అంది.

కిన్నెర మాట్లాడలేదు. అయినా మేఘన కొనసాగించింది. “రేపు ఒక ముఖ్యమైన మీటింగ్ ఉంది. వేరే రాష్ట్రం నుండి మహిళా సంఘం ప్రతినిధి ఒకరు వాళ్ళ అనుభవాలు పంచుకోడానికి వస్తోంది. మనం ఎన్నో రోజులనుండి ప్రయత్నిస్తున్నాం. వాళ్ళు అంత దూరం నుండి వస్తుంటే మనం వెళ్ళకపోతే మళ్ళీ అలాంటి అవకాశం వస్తుందా? నువ్వే ఆలోచించు. అసలు నిన్ను ఈరోజు కలుద్దామనుకుంది కూడా అందుకే. నిన్ను రమ్మని చెప్పాలనుకున్నాను. సంఘంలో నువ్వు చేరతావో లేదో నీ ఇష్టం. కానీ అనుభవాలు వినడానికి ఇబ్బంది లేదు కదా.”

కిన్నెర కొంత మెత్తపడ్డది. “నాకూ రావాలనే ఉంది. కానీ నీకు తెలుసుగా. సైన్స్ డిపార్ట్మెంట్ అంటేనే...’ ఆమె మాటల్ని మధ్యలోనే కట్ చేస్తూ, “నీకు పైనా అగర్వాల్ తెలుసా?” అని అడిగింది.

“ఆమె ఎవరికి తెలీదు? మా సీనియర్. పిజి స్టూడెంట్. బి.ఎస్.సి లో గోల్డ్ మెడలిస్టు. ఈ సారి కూడా ఖచ్చితంగా మెడల్ ఆమెకే అని మేమందరం అనుకుంటూ ఉంటాము.” ఆ మెడల్ ఏదో

తానే సాధించినట్టు గర్వంగా చెప్పింది కిన్నెర.

“కదా! మరి ఆమె సంఘంలో చేరింది నీకు తెలుసా? అంతే కాదు. మొన్న సైన్స్ డిపార్ట్మెంట్ లోనూ, మేప్స్ డిపార్ట్మెంట్ లోనూ నోటీసు బోర్డ్ లో సంఘం కరపత్రం పెట్టింది కూడా తనే. రేపు తను కూడా ఈ మీటింగ్ కి వస్తోంది.”

కిన్నెర నిర్ఘాత పోయింది. తరవాత నమ్మలేనట్టు అడిగింది. “నిజంగానా?”

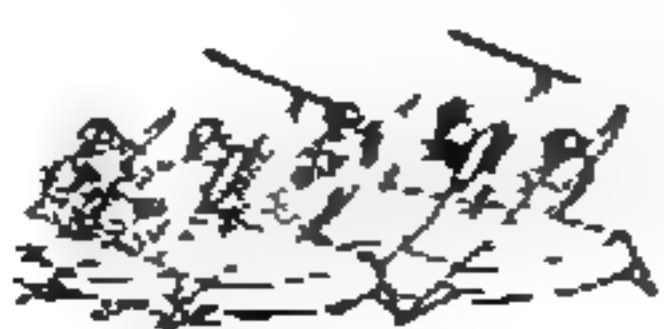
“అవును. తను వచ్చినప్పటి నుండి తన క్లాస్ మేట్స్ ఒక్కరినైనా మీటింగ్ లకి తీసుకురావాలని ప్రయత్నించి ‘అబ్బా ఈ సైన్స్ వాళ్ళకి సమాజంలో ఏం జరుగుతుందో పట్టదు.’ అని దిగులుపడుతూ ఉంటుంది. నువ్వు వస్తే బోలెడు సంతోషపడుతుంది.” అని నవ్వుతూ చెప్పింది మేఘన. మొత్తానికి కిన్నెర కొంత రిలాక్స్ అయిందని ఆమెకి అర్థం అయ్యింది. కిన్నెర హుషారుగా డ్రైవ్ చేస్తూ మేఘనని ఇంటి దగ్గర డ్రాప్ చేసి వెళ్లిపోయింది. ఆమె తిరిగి వెళ్ళేటప్పుడు మీటింగ్ ఎక్కడ జరిగేదీ వివరాలు చెప్పడం మరిచిపోలేదు మేఘన. అయినా ఆమెకు వస్తుందన్న నమ్మకం లేదు.

• • •

మేఘన మీటింగ్ మొదలయ్యే వరకూ చూసింది. ఎక్కడా కిన్నెర జాడ లేదు. ఫోన్ ఎత్తలేదు. ఇక ఆమె ఆశ వదిలేసుకుని మీటింగ్ హాల్లోకి వెళ్లిపోయింది. అది వాళ్ళ యూనివర్సిటీలోని విద్యార్థి సంఘం సభ్యులకోసం ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటు చేసిన మీటింగ్. ఆమెకు మీటింగ్ కి వచ్చేవాళ్ళ వివరాలు అప్పుడే తెలిసాయి. అందుకని మొదటి నుండి ఏదీ మిస్ అవ్వకూడదని ముందు వరసలో కూర్చుంది. కాసేపు తరవాత మెల్లగా కొంత తటపటాయిస్తూ లోపలికి వచ్చిన కిన్నెరని ఆమె చూడలేదు.

అప్పుడే అక్కడ ఉన్న కుర్చీలలోనుండి ఒక అమ్మాయి లేచి నిలబడి అందరికీ అభివాదం చేసింది. విద్యార్థి సంఘం నాయకురాలు ఆమె గురించి పరిచయం చేస్తోంది. కిన్నెర మేఘన కోసం వెతుకుతుంటే ఆమెకు పరిచయం లేని ఒక అమ్మాయి నవ్వుతూ పలకరించి “క్లాసు మొదలయిపోయింది కదా ఇక్కడ ఖాళీ ఉంది కూర్చో” అని మెల్లని స్వరంలో చెప్పి కుర్చీ చూపించింది. “అబ్బా క్లాసా? దొరికిపోయానా వీళ్ళకి?” అనుకుంటూ ఇబ్బందిగా కూర్చుంది కిన్నెర. లేచి వెళ్లిపోదామంటే తనకు కుర్చీ చూపించిన అమ్మాయి అక్కడే గుమ్మం దగ్గర కుర్చీలో కూర్చుని వచ్చేవాళ్ళు డిస్టర్బ్ చేయకుండా వాళ్ళకి మెల్లగా దారి చూపిస్తోంది. ఇక తప్పదన్నట్టు కూర్చుంది. ఆ మాట్లాడుతున్న ఆమె తన గురించి ఏం పరిచయం చేసుకుందో కూడా కిన్నెర వినలేదు. కానీ ఆమె మాట్లాడడం మొదలుపెట్టాక అక్కడ నిశ్శబ్దం ఆవరించింది.

“ఒక చిన్న సవరణ. ఇది క్లాస్ కాదు. ఇక్కడ లెక్చర్లు ఏమీ ఉండవు. మనం అనుభవాలు పంచుకుంటాము. మేము విద్యార్థి సంఘాలలో పని చేసినప్పటి అనుభవాలు మీతో పంచుకుంటాను. అంతకన్నా ముఖ్యంగా నేను ఇక్కడికి వచ్చింది మీనుండి నేర్చుకోవడానికి. నేను విద్యార్థి రంగం నుండి మారిపోయి చాలా

కాలం అయిపోయింది. కాబట్టి యువత అసలు ఏ విషయాల గురించి ఎలా ఆలోచిస్తున్నారో తెలుసుకునే అవకాశం నాకు దొరికినందుకు చాలా సంతోషం.”

వింటున్న కిన్నెర ఉలిక్కిపడింది. “నా మనసు కానీ చదివేసిందా ఏంటి?” అని. కానీ ఆమె మాట్లాడుతున్న కొద్దీ కిన్నెరకు చాలా నచ్చింది. తరవాత అంతా ఇంక ఎంతో ఉత్సాహంగా గడిచింది. కిన్నెర పూర్తిగా లీనమయిపోయింది. విద్యార్థి రంగంలో వాళ్ళెలా పనిచేశారు, నిర్మాణాలు, పోరాటాలు, పితృస్వామ్యం మొదలైన ఎన్నో విషయాలు చర్చకు వచ్చాయి. అన్నీ ఆమెకు చాలా కొత్తగా అనిపించాయి. కొత్త కిటికీలు తెరుచుకున్నట్టు అనిపించింది.

గంట కూడా గడిచినట్టు అనిపించలేదు కానీ మధ్యాహ్నం లంచ్ బ్రేక్ అని అనౌన్స్ చేయగానే కిన్నెర అయ్యో అప్పుడే అయిపోయిందా అనుకుంది. ఇంతలో మేఘన లేచి వెనక్కి తిరిగి కిన్నెరని చూసి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి గట్టిగా కొగలించుకుంది. ఇద్దరూ గబగబా లంచ్ ఏర్పాట్ల దగ్గరికి చేరుకున్నారు. త్వరగా తినేసి వెళ్ళి ఈసారి ఇద్దరూ పక్కపక్కనే కూర్చున్నారు. సాయంత్రం అబ్బాయిలందరినీ కాసేపు బయటికి పంపించి అబ్బాయిల నుండి తమకు ఎదురవుతున్న సమస్యలు ఏమన్నా ఉన్నాయా అని అడిగి తెలుసుకుంది. చాలా మంది చాలావిషయాలు స్వేచ్ఛగా చెప్పారు. తరవాత అబ్బాయిలని పిలిచి వ్యక్తుల వివరాలు లేకుండా ఆ సమస్యలను జనరలైస్ చేసి చెప్పింది. పరిష్కారాలు సూచనలు అందరినుండి అడిగి చివరగా తన అభిప్రాయాలూ చెప్పింది. ముఖ్యంగా ఆమె వేసిన కొన్ని ప్రశ్నల ద్వారా యూనివర్సిటీలో అయితే అమ్మాయిలూ అబ్బాయిలూ అంతా సమానంగానే ఉంటాం అనుకున్న చోట కూడా ఎన్నో రూపాల్లో ఉన్న పురుషాధిపత్య ధోరణుల గురించి తామంతట తామే గుర్తించేలా చేసింది. కిన్నెరకి ఇదంతా కొత్తగానూ, చాలా బాగానూ అనిపించింది. చివరికి ముగింపు మాటలవుతుండగా కిన్నెర మేఘన చెవిలో మెల్లగా అడిగింది. “మేఘనా నాకు ఒకసారి ఆమెతో పర్సనల్ గా మాట్లాడాలనుంది. నువ్వు అడుగుతావా? టైమ్ ఇస్తారేమో?”

మేఘన ఆశ్చర్యపోతుండేమో, ఏమన్నా అడుగుతుండేమో అని కూడా కొంత ఇబ్బందిగా అనిపించింది కిన్నెరకు. కానీ మేఘన మాత్రం అలా ఏం ఫీలవ్వకుండా. “అబ్బ! అంతకన్నానా. తప్పకుండా అడుగుతాను. ఇప్పుడే పోయి అడుగుతాను” అంది. కిన్నెర రిలీఫ్ గా ఫీల్ అయ్యింది. కొంచెం బెరుకుగా కూడా అనిపించింది.

తరవాత ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళి మేఘన ఏదో మాట్లాడుతుంటే ఆమె తలెత్తి తనవైపు చూడటం గమనించి కొంచెం ఇబ్బందిపడిపోయింది. కానీ ఆమె చిరునవ్వుతూ కిన్నెర కేసి చూసి నవ్వుతూ చేయి ఊపింది. మేఘన అడిగినదానికి సమాధానం చెప్తూనే కిన్నెర వైపు చూస్తూ బొటనవేలు చూపిస్తూ ఓకే అన్నట్టు సైగ చేసింది. మేఘన వచ్చి తీసుకుపోయి పరిచయం చేసి “నేను బయట పార్కింగ్ దగ్గరుంటాను. నువ్వు అయిపోయాక అక్కడికి రా.” అనేసి వెళ్లిపోయింది.

కిన్నెర, ఆమె హాలు బయట వెలుతురు పడని చోట గోడవారగా కిటికీ దగ్గరలో క్రీనీడలో నిలబడ్డారు. ఆమె చెప్పమన్నట్టు కిన్నెర కేసి చూసింది. “ఏం లేదు ఇది నా కుటుంబ విషయం కాబట్టి విడిగా మాట్లాడాలి అనుకున్నాను అంతే”. అని కొంచెం నెర్వస్ గా నవ్వింది. “పర్సాలేదు ఏం కాదు చెప్పు”. అని ఆమె ప్రోత్సహించింది.

“నేను మా అమ్మానాన్నకి ఒక్కతే కూతుర్ని. నాకు అమ్మానాన్న ఇద్దరం సమానం. ఇద్దరు అంటే కూడా చాలా ఇష్టం. కొద్దిగా ఆగి ఊపిరి తీసుకుని మళ్ళీ మొదలు పెట్టింది. “ఈమధ్య నాన్న అమ్మ మీద బాగా అరుస్తున్నాడు. నాకు కోపం వస్తోంది. కల్పించుకోవాలో లేదో తెలియడం లేదు. నిస్సహాయంగా అనిపించి నాన్న మీద కోపం కొంచెం అసహ్యంలోకి మారుతోంది కానీ ఆ భావన చాలా కష్టంగా ఉంది. ఏం చేయాలి కల్పించుకోవాలా వద్దా?”

ఒక్క క్షణం ఆమెకు కిన్నెరను చూస్తే ముచ్చటేసింది. ఎంత సున్నితంగా ఆలోచిస్తుంది కదా అనుకుంది. “ఈ మధ్యనే అలా అరుస్తున్నాడు అంటే అంతకు ముందు బాగానే ఉన్నారని అర్థం కదా. సరే కారణాలు ఏమైనా అది సరి కాదు. కాకపోతే ప్రయత్నిస్తే సరి చేసుకోవచ్చేమో చూద్దాం. అయితే నాన్న అలా అరుస్తున్నప్పుడు నువ్వేం కల్పించుకోకు. తన మూడ్ బాగున్నప్పుడు అమ్మ ఎదురుగా కాకుండా విడిగా వీలైనంత సున్నితంగా చెప్పు. లేదంటే ఉత్తరం రాయి. నాన్న అంటే నీకు ఎంత ఇష్టమో కూడా రాయి. తప్పక ఫలితం ఉంటుంది” అన్నది ఆమె.

కిన్నెర సంతోషంగా నవ్వి “ఈ ఐడియా బాగుంది అలాగే చేస్తాను” అంది. తర్వాత ఒక క్షణం ఆమె మొహంలోకి చూసింది. కొద్దిగా తటపటాయించినట్టుగా అనిపించింది. తల దించుకొని చేతి వేళ్ళ వైపు చూసుకుంది. ఇంకా ఏదో చెప్పబోతున్నదని ఆమెకనిపించింది. కిన్నెర చుట్టుపక్కల చూసింది. తమ మాటలు వినపడే దూరంలో ఎవరూ లేరు. అందరూ దూరదూరంగా గ్రూపులుగా నిలబడి ఉన్నారు. ఈసారి తలెత్తి సూటిగా ఆమె వైపు చూసి “ఒక విషయం చెప్పాలి” అన్నది. కిన్నెర మాట్లాడాలనుకున్న అసలు విషయం ఇదే కావచ్చు అనిపించింది ఆమెకు. చెప్పమన్నట్టు చూసి భుజం తట్టింది.

“చాలాకాలం క్రితం నాపైన ఒక దుర్మార్గం జరిగింది.” ఈసారి ఆమె మాటల్లో తటపటాయంపు లేదు. ఒక నిశ్చయానికి వచ్చినట్టు చెప్తోంది. “అప్పుడు నేను చాలా చిన్న పిల్లని. కాబట్టి ఏం జరిగిందో అర్థం చేసుకోలేకపోయాను. కానీ అది చాలా చెడ్డది అని మాత్రమే అర్థం అయింది. అది చాలా భయంకరంగా ఉండింది. నేను పెరిగేకొద్దీ అది ఏంటో అర్థమైంది. అర్థం అయిన కొద్దీ నా లోపల అది పెద్ద భూతం లాగా పెరిగి పోతోంది. మోయలేనంత భారంగా ఉంది. చాలా కష్టంగా ఉంది. ఏ పని హాయిగా చేయలేను. ఎవరితో చెప్పుకోలేను. ఏ మగవాణ్ణి చూసిన చిరాకు! అసహ్యం! అమ్మతో చెప్పాలని చాలా సార్లు ప్రయత్నించాను. ఎలా మొదలు పెట్టాలో అర్థమయ్యేది కాదు. చివరికి ఒకసారి నీ సొంత కూతురు మీద ఎవరైనా అత్యాచారం చేస్తారు అనుకో ఏం చేస్తావ్ అన్నాను. అమ్మ షాక్ తిన్నట్టుగా స్థాణువైపోయింది. సారీ, సారీ, ఊరికే అన్నాను అని

చెప్పాను. అమ్మ చాలాసేపటికి గానీ మామూలు మనిషి కాలేకపోయింది. నాకు ఆరోజు అర్థం అయింది. ఈ బరువు నేను ఒక్కదాన్నే మోయాలని. కానీ నావల్ల కావడం లేదు. పైగా నేను మామూలుగా ఉన్నట్టు నటించాల్సి వస్తోంది. ఈ విషయం మీకు చెప్పగలననిపించింది. మీకు తెలుసా నేను దీని గురించి మొదటిసారిగా బయటకి మాట్లాడుతున్నాను. పదకొండేళ్ళ తరవాత నేను ఈ విషయాన్ని పంచుకుంటున్న మొదటి వ్యక్తి మీరే.”

ఆమె కిన్నెర చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకుని “నేనే ఆఖరి వ్యక్తిని కూడా” అంది. కిన్నెర విస్మయంగా చూసింది. “అవును నువ్వు ఇంక ఎవరికీ చెప్పాల్సిన అవసరం రాదు. ఎందుకంటే ఈ రోజు ఇక్కడే మనం ఆ విషయం తేల్చేద్దాం. మనకి ఎన్నో సార్లు యాక్సిడెంట్లు అవుతుంటాయి కదా, ఇది కూడా అంతే. ఆక్సిడెంట్ లో నీకు గాయం అయింది. దానికి అంతకంటే ఏం ప్రాముఖ్యత ఇవ్వకు. నా ఉద్దేశ్యం ఇది ఎవరికీ చెప్పకుండా దాచుకోవాల్సిన విషయం అనికాదు. నీవు ఇప్పుడున్న పరిస్థితిలో అలా చెప్పడం నీకు శక్తిని ఇస్తుందా అనేదే ఇప్పుడు మనకి ముఖ్యం. ఇప్పటికే నువ్వు చాలా కాలం దీన్ని మోసావు. అందుకే నువ్వు ఈ విషయాన్ని ఇక్కడే ఇప్పుడే వదిలేస్తున్నావు. నీ బరువునంతా బయటికి తీసి ఇదిగో ఇక్కడ మన కాళ్ళ దగ్గర లోతుగా పాతర వేసేద్దాం. ఇంక ఎప్పుడూ దాని గురించి ఆలోచించకు.

“నీకు కొంచెం దిగులుగా అనిపించినా ఒక డ్రాయింగ్ పుస్తకం తీసుకొని బొమ్మలకు రంగులు వేయి. బ్రైట్ గా ఉండే రంగులు ఎంచుకో. ఎంతో బాగా అనిపిస్తుంది.”

వింటున్న ఆమె ముఖంలో క్రమంగా వెలుగు నిండుతోంది. సంతోషంగా నవ్వి నిజం నాకు రంగులు వేయడం చాలా ఇష్టం.” అంది.

“పూల మొక్కలు పెంచు. పువ్వుల్ని చూసినప్పుడు మనసు హాయిగా ఉంటుంది. ఈ అందమైన ప్రకృతి లోని ప్రతి దానిని ఆస్వాదించే హక్కు మనకుంది. ఆస్వాదిద్దాం.” ఎప్పుడైనా నీకు దిగులనిపించిన రోజు ఒక నోట్ బుక్ తీసి నాకు ఉత్తరం రాస్తున్నా అనుకొని నీ బాధ అంతా రాసేయ్యి. మరో పుస్తకంలో నీవు సంతోషంగా ఉన్నప్పుడు ఎంత సంతోషంగా ఉన్నావో ఏమేమి భావాలు కలిగాయో అవన్నీ రాసుకో. వాటిని మాత్రమే అప్పుడప్పుడు తీసి చదువుకో నిజంగా హాయిగా ఉంటుంది.” అప్రయత్నంగానే కిన్నెర భుజం మీద చెయ్యేసి “నీ బాధ నాకు ఇచ్చేయ్యి” అన్నది.

ఆ మాటలు ఆమె మనసులో నుంచి చాలా ఉద్వేగంగా వచ్చాయి. కిన్నెరకు ఆ భావోద్వేగం చాలా స్పష్టంగా కమ్యూనికేట్ అయింది. ఆమె కళ్ళు తళ తళా మెరుస్తున్నాయి. ఆమె అప్రయత్నంగా ఆ క్రీనీడలో నుంచి పక్కకు జరిగింది. ఇప్పుడు కిటికీలో నుంచి వెలుతురు ఆ ఇద్దరి ముఖాలపై పడుతోంది. ఆమె పెదవులు కంపిస్తున్నాయి. ఆమె రెండు చేతులూ పట్టుకుని ఊపేసింది. “ఈరోజు మీరు నాకు ఏం చేశారో నేను మాటల్లో చెప్పలేను. నేను ఎంత సంతోషంగా ఉన్నానో తెలుసా? మీరు ఊహించలేరు,” అని ఆమెను గట్టిగా కౌగిలించుకొని కాసేపు అలాగే

ఉండిపోయింది. ఆమె కిన్నెర వెన్ను నిమిరుతూ ఉండి పోయింది. కిన్నెర మెల్లగా తేరుకొని, దూరం జరిగి రెండు చేతులూ పట్టుకుని కరచాలనం చేసింది. కిన్నెరకు ఆమెని వదిలి వెళ్లాలనిపించడం లేదు. దిగులుగా చూసింది. ఆమె కిన్నెర వైపు అర్థం చేసుకున్నట్టుగా చూసింది.

“నిజానికి నేను సూచించినవి కేవలం ఉపశనం కలిగించేవి. నువ్వు మోస్తున్న బరువును కాసేపయినా పక్కకు పడెయ్యడానికి ఉపయోగపడేవి మాత్రమే. అవి పరిష్కారం కాదు. మన సమస్యలకి పరిష్కారం వ్యక్తిగత పరిధిలో దొరకదు. నేను నీకు ఇప్పుడే పరిచయం. కానీ మనిద్దరికీ కూడా అలా అనిపించడం లేదు. ఇప్పుడు ఇది మనిద్దరికీ మధ్యన మాత్రమే మిగిలిపోయేది కూడా కాదు. ఒక్కసారి నీ చుట్టూ వెతుక్కో నాలాంటి వాళ్ళు నీకు ఇప్పుడు ఎంతో మంది నీ చుట్టూనే కనపడతారు. ఈ విషయం నీకు అర్థం అయినప్పుడు నేను వెళ్లిపోయాను అని నీకు ఏమాత్రం అనిపించదు. ఆమె మెల్లగానే కానీ దృఢంగా అలా మాట్లాడుతుంటే కిన్నెరకు సంతోషంతో పాటు ఒక్క కొత్త ఆసక్తి కూడా కలిగింది.

• • •

తన రూమ్ లో కూర్చుని నోట్ బుక్ తెరిచింది కిన్నెర. ఇప్పటి వరకు తాను ఎవ్వరికీ చెప్పని తనని బాధపెట్టిన విషయాలు రాయడం మొదలుపెట్టింది. కొద్ది సేపు రాసే సరికి ఆమె మనసంతా బాధ స్థానంలో ఒక ఆగ్రహం నిండింది. కాసేపు హృదయం లావాలాగా మరిగిపోయింది. తట్టుకోలేనట్టు అనిపించింది. కళ్ళు ఎర్రగా జ్వలించిపోయాయి. కళ్ళు మూసుకొని వెనక్కి వాలింది. చాలా సేపు అలాగే ఉండిపోయింది. ‘ఈ పరిస్థితికి వ్యతిరేకంగా మనం కాకపోతే ఎవరు పోరాడాలి?’ ఎవరో తనని ప్రశ్నిస్తున్నారు. మనకగా మానస చిత్రంలో ఏవో ఆకారాలు. ఎవరివి? ఆమెనా? మేఘనా? పైనా అగర్వాలా? రమేషా.....

పదకొండు సంవత్సరాలుగా తాను మోస్తున్న బాధ ఇప్పుడు తనది మాత్రమే కాదనిపించింది. తానొక కొత్త మనిషిగా మరో సమూహంలో పునర్జీవించినట్టనిపించింది. ఎగిసిన హృదయం మెల్లగా సర్దుకొంది. రాసినవన్నీ తీసి చింపి ఫ్లష్ చేసేసింది. మంచి నీళ్ళు తాగి తెల తెలవారుతుండగా పడుకుంది. కానీ నిద్ర పట్టలేదు.

• • •

రోజుకన్నా ముందు లేచి గబా గబా చల్లని నీళ్ళతో స్నానం చేసి తయారయిన కూతుర్ని చూసి కాత్యాయని ఆశ్చర్యపోయింది. కిన్నెరకు నాన్నను చూస్తే ఎప్పటిలాగా అసహ్యం కలగలేదు. ఇప్పుడు తాను నాన్నతో మాట్లాడగలనని నమ్మకం కలిగింది. అమ్మ ఇచ్చిన బాక్స్ తీసుకొని కాలేజీ టైమ్ కంటే ముందే బయలుదేరి “మేఘన ఇంటికి వెళ్తున్నా” అని చెప్తూ ఒక్క క్షణం వెనక్కి వచ్చి అమ్మని కౌగలించుకొని ముద్దు పెట్టుకుంది. కాత్యాయనికి హాయిగా అనిపించింది. దిగులంతా పోయింది.

స్కూటీ మీద కూర్చుని స్టార్ట్ చేయబోయి ఒక్క క్షణం ఆగి ఫోన్ తీసి మేఘనకు మెసేజ్ పెట్టింది. “విముక్తి అంటే ఏంటో తెలిసింది.”

(గత సంచిక తరువాయి భాగం)

ఓ ప్రభాత ప్రత్యూషమా!

నువ్వు జెనీవా నగరం వైపు వీచినట్టే
ఐక్యరాజ్యసమితికి ఒక మాట చెప్పు.
రైతులు, భూములు, నదులు, ఉద్యానవనాలు అమ్ముడైపోయాయని.
చెప్పు, ఒక దేశాన్ని అమ్మేశారనీ,
అదీ ఎంతో చవకగా అమ్ముడు పోయిందనీ.

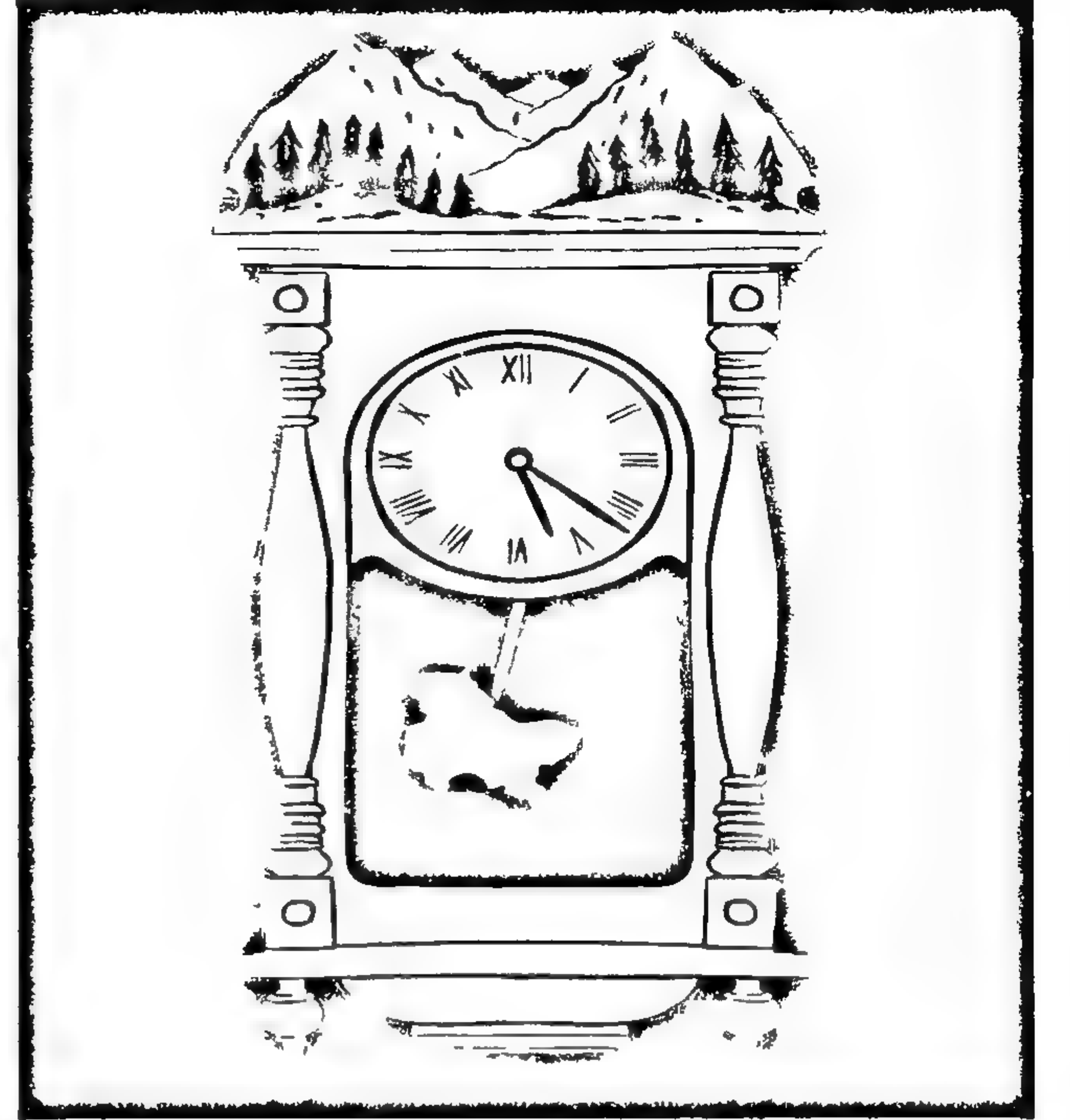
బానిసత్వంలో ఉండటం కశ్మీరికి అలవాటు
శ్మశానపు శిల నుండి అతడు విగ్రహంగా చెక్కబడినవాడు
అతని అంతరంగం ఘనమైన ఆలోచనలను మోయదు
అతను అహం అంటే ఏమిటో గుర్తించలేదు
తనకు తానే తెలుసుకోలేనివాడు
తాను తన శరీరాన్ని పీలికలతో కప్పుకొని
ధనవంతుడైన వ్యాపారి పట్టు అంగీని నేస్తాడు
అతనిక ముందుచూపు చూడలేదు
తన అదృష్టాన్ని మార్చుకొనే అభిలాషను కోల్పోయినవాడు
దేవుడా! బానిసత్వపు సంకెళ్లను తెంచుకొనేటట్లు
అతనికి వివేకపు శక్తిని ప్రసాదించు

క్రూరత్వం, అణచివేతల ఇనుప పిడికిలి వారిని
అత్యంత దయనీయ స్థితిలోకి నెట్టింది
కత్తిరలాగా అది వారి రెక్కలను కత్తిరించింది
దేవుడా! కశ్మీరిల స్వేచ్ఛాభిలాషను అణగదొక్కే
ఆ ఆక్రమదారుడి నిర్ణయకరమైన చేతిని ముక్కలు చెయ్యి.

- సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్ (1877-1938)

మహమ్మద్ ఇక్బాల్, కశ్మీర్ డోగ్రాలకు అమ్ముడు అయిపోయినాక పుట్టినవాడు. కశ్మీరీ పునాదులు ఉన్న కవి. కశ్మీర్ జీవితంలో ఏళ్ల కొలది కొనసాగిన బానిసత్వాన్ని చూసి చలించిపోయి పై కవిత రాశాడు.

1847 మార్చి 16న కశ్మీర్ కు వందల మైళ్ల దూరంలో ఉన్న అమృత్ సర్ లో కశ్మీర్ భవిష్యత్తు నిర్ణయం జరిగింది. 75 లక్షల రూపాయలకు కశ్మీర్ డోగ్రా రాజు గులాబ్

సింగ్ కు అమ్ముడు అయిపోవటం ఈ కాలంలోనే జరిగింది. ఈ రాక్షస పాలనకు మూల పురుషుడు గులాబ్ సింగ్. ఆద్యంతం అవకాశవాదంతో సాగిన ఇతని పదవీ, ధన కాంక్షలు కశ్మీరీ జీవనంలో చీకటి రోజులకు తెర తీసాయి. దాదాపు వంద సంవత్సరాలు సాగిన డోగ్రా పరిపాలన కశ్మీర్ లోయను అతలాకుతలం చేసి, కశ్మీరిలను కటిక దరిద్రులుగా మార్చింది.

ఆశబోతు గులాబ్ సింగ్

సిక్కుల పాలన అంతమయ్యాక కశ్మీర్ డోలాయమాన పరిస్థితుల్లో ఉండి గులాబ్ సింగ్ పాలన పడింది. ఉమ్మడి పంజాబ్ (ఇప్పుడు కొంత పాకిస్తాన్ లో ఉంది) ప్రాంతం, జమ్మూ కశ్మీర్ రాజ్యాలు భౌగోళికంగా దగ్గర ఉండేవి. ఈ ప్రాంతాలను పరిపాలిస్తున్న రాజులు, సంస్థానాధిపతులు వివిధ కాలాలలో కలిసి ఉండటం విడిపోవటం, జరుగుతూ ఉన్నప్పటికీ దాన్నంతా ఒకే రాజ్యంగా పరిగణించేవారు. కశ్మీర్ కొద్దిగా దూరంగా వుంది కానీ, జమ్మూను ఇంచుమించు సిక్కు సామ్రాజ్యంలో భాగంగానే చూసేవారు. ఇక్కడ పరిపాలించిన చిన్న చిన్న రాజులు సిక్కు సామ్రాజ్యానికి సామంతులుగా ఉంటూ వాళ్లకు పన్నులు కడుతుండేవారు.

గులాబ్ సింగ్ డోగ్రా వంశానికి చెందిన వాడు. అతని పూర్వీకులు జమ్మూ కేంద్రంగా కొంత భూభాగాన్ని పరిపాలించారు. ఆఫ్ఘనులు

కాశ్మీర్ చరిత్ర

జమ్మూ ప్రాంతాన్ని వదిలి వెళ్లిపోయాక ఈ వంశం వాళ్లు బందిపోటు దొంగల నుండి తమ ప్రాంతాన్ని రక్షించుకోవాల్సి వచ్చింది. డోగ్రా రాజ్యాన్ని స్థిరపరచటానికి వాళ్లు చాలా ప్రయత్నాలు చేశారు. కానీ 1792లో గులాబ్ సింగ్ పుట్టే నాటికి పరిస్థితులు మారిపోయాయి. సుఖర్ చాకియా అనే కట్టు నుండి రంజిత్ సింగ్ అనే సిక్కు రాజు వుద్భవించాడు. మిగతా సమాఖ్యలను కట్టడి చేస్తూ తన సైన్యాన్ని ఆధునికీకరణ చేసుకొన్నాడు. సిక్కు సామ్రాజ్య విస్తరణ ద్వారా వనరులు అభివృద్ధి చేసుకోవాలని అనుకున్నాడు.

రంజిత్ సింగ్ కాలంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీకీ, సిక్కు సామ్రాజ్యానికీ మధ్య 1809 ఏప్రిల్ 25న ఒక ఒప్పందం జరిగింది. సట్లెజ్ నదిని ఎల్లగా పెట్టుకొని దానికి దక్షిణాన ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ, ఉత్తరాన సిక్కుల సామ్రాజ్య విస్తరణలు జరగాలనేది ఆ ఒప్పందం. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం దక్షిణానికి వెళ్లేని రంజిత్ సింగ్ ఉత్తరప్రాంతమైన జమ్మూ మీద దండయాత్ర చేసి 1808 కంతా ఆ ప్రాంతాన్ని కలుపుకొన్నాడు.

ఆ సమయానికి 17 సంవత్సరాల వయసు ఉన్న గులాబ్ సింగ్ తనకు సిక్కు రాజ్యంలోనే భవిష్యత్తు ఉందని గ్రహించాడు. ఆధునికీకరణ క్రమంలో ఉన్న రంజిత్ సింగ్ సైన్యంలో ఉద్యోగం ఎక్కువ లాభదాయకమని తెలుసుకొని సిక్కు సైన్యంలో చేరిపోయాడు. కొద్ది కాలంలోనే రంజిత్ సింగ్ కళ్లలో పడ్డాడు. వారిద్దరి సాహచర్యం ఇద్దరికీ ప్రయోజనం సమకూర్చింది. 1831 నాటికి రంజిత్ సింగ్ తరువాత అంతటివాడుగా తయారయ్యాడు గులాబ్ సింగ్. అప్పటికి ఆప్టనుల అధీనంలో ఉన్న కశ్మీర్ మీద రెండుసార్లు దండయాత్రలు చేసి రెండో సారి ఆక్రమించుకొన్నాడు రంజిత్ సింగ్. 1820లలో రంజిత్ సింగ్ గులాబ్ సింగ్ ను కశ్మీర్ దరిదాపుల్లో ఉన్న చిన్న చిన్న సంస్థానాల ఆక్రమణలకు పంపాడు.

అలా సైనికుడిగా ఉద్యోగంలో చేరిన గులాబ్ సింగ్ అనతికాలంలోనే జాగీర్దార్ అయ్యాడు. అటూ జమ్మూ ప్రాంతంలోనూ, ఇటూ పంజాబ్ ప్రాంతంలోనూ భూములు సంపాదించుకొన్నాడు. 1822 నాటికి అతను జమ్మూ రాజుగా నియమితుడు అయ్యాడు. అతని పట్టాభిషేకానికి రంజిత్ సింగ్ స్వయంగా ప్రయాణమై వెళ్లాడంటే అతనికి సిక్కుల రాజ్యంలో ఉన్న ప్రాముఖ్యత అర్థం చేసుకోవచ్చు. అతని తమ్ముళ్లు ధియాన్ సింగ్, సుచేత్ సింగులూ, అతని పిన్న కొడుకు హీరాసింగ్ కూడా అతనితో పాటే ఎదిగి జాగీరులు సంపాదించుకొన్నారు. ధియాన్ సింగ్ 'రాజాధి రాజు'గా గౌరవం పొందాడు. అతని కొడుకైన హీరాసింగ్ రంజిత్ సింగ్ కు చాలా దగ్గర. హీరాసింగ్ ను వదిలి రంజిత్ సింగ్ ఉండలేడని అనుకొనేవారు. మొత్తానికి డోగ్రా వంశస్తులు సిక్కు సామ్రాజ్యంలో కొంత కాలం తిరుగులేని స్థానం సంపాదించుకొన్నారు.

1839 జూన్ లో సిక్కు సామ్రాజ్యాధినేత రంజిత్ సింగ్ మరణం తరువాత మహారాజు అయిన ఖరక్ సింగ్ కాలంలో కూడా

డోగ్రాల అధిపత్యం కొంతకాలం కొనసాగింది. 1843లో సిక్కులలో ఒక వర్గం వారు కుట్ర చేసి ధియాన్ సింగ్ ను లాహోర్ దర్బార్ లోనే సంహరించారు. క్రమంగా డోగ్రాల ప్రాముఖ్యం తగ్గుతూ వచ్చింది. అధికారం కోసం పెనుగులాటలో భాగంగా 1844లో సుచేత్ సింగ్ తన పిన్న కొడుకు అయిన హీరాసింగ్ చేతిలోనే సంహరించబడ్డాడు. జమ్మూ రాజ్యంలో స్థిరపడిన గులాబ్ సింగ్ సింహాసనం కిందకు కూడా నీళ్లు వచ్చాయి. లాహోర్ లో స్థానం సంపాదించుకొన్న హీరాసింగ్ ఇతరులతో కలిసి జమ్మూ మీద దండయాత్ర చేయటానికి సిద్ధం అయ్యాడు. గులాబ్ సింగ్ మొదటి సారిగా లాహోర్ సామ్రాజ్యం నుండి దూరం అయ్యి అభద్రతకు గురి అయ్యాడు. అయితే అది ఎక్కువ కాలం కొనసాగలేదు. 1845లో సిక్కు సైన్యానికి, హీరాసింగ్ కు వచ్చిన వైరుధ్యంలో జరిగిన హీరాసింగ్ హత్య డోగ్రా వంశంలో గులాబ్ సింగ్ నే ఏకైక వారసుడిగా మిగిల్చింది. ఆ సమయంలోనే ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ నుండి గులాబ్ సింగ్ కు ఒక మంచి అవకాశం వచ్చింది.

రంజిత్ సింగ్ మరణాన్ని అదునుగా తీసుకొని ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ గతంలో చేసుకొన్న ఒప్పందాన్ని ఉల్లంఘించింది. ఒక పక్క భారత ఉపఖండంలోకి వాయవ్యంగా రష్యా దూసుకొని వచ్చే అవకాశం కూడా కంపెనీని తొందర పెట్టింది. ఇప్పుడు ఇస్లామోఫోబియాలాగా, అప్పుడు బ్రిటిష్ వారికి రష్యోఫోబియా (రష్యా భయం) ఉండేది. గతంలో రంజిత్ సింగ్ పర్షియన్లు, రష్యన్లు సహకారం తీసుకొని ఉన్నాడు. ఆ వంకతో, ఇంకా లాహోర్ సామ్రాజ్యంలో వచ్చిన అస్థిరత కారణంగా; ఈస్ట్ ఇండియా 1845లో ఆంగ్లో సిక్కుల యుద్ధాన్ని ప్రారంభించింది.

ఈ యుద్ధంలో ఓడిపోయిన సిక్కులు బయటకు ఏడిస్తే, గెలిచిన బ్రిటిష్ లోపల ఏడ్చారు. అంత భారీ నష్టాన్ని బ్రిటిష్ సైన్యం పొందింది. లాహోర్ సామ్రాజ్యం ఇంత విస్తరించి ఉండటం వలన తమకు చాలా యిబ్బంది ఉంటుందని గ్రహించింది ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ. సిక్కు సామ్రాజ్యానికి ఆనుకొని ఉన్న ఆప్టనుల బాధ ఒకటి అయితే, రంజిత్ సింగ్ అదనంగా కలుపుకొన్న జమ్మూలాంటి ప్రాంతాలు కూడా వారిని ఇబ్బంది పెట్టాయి. సిక్కు సామ్రాజ్యాన్ని ముక్కలు చేసి, అదనంగా కలుపుకొన్న జమ్మూ కశ్మీర్ లాంటి పర్వత ప్రాంతాలను వదిలించుకోవాలని అది నిర్ణయించుకొన్నది. అందుకు గులాబ్ సింగ్ ను కూడా వాడుకోవాలనుకొన్నది.

ఈ మొత్తం వ్యవహారంలో గులాబ్ సింగ్ విశ్వాసఘాతకుడిగా తయారయ్యాడు. తనను మహారాజుని చేసిన సిక్కులకు ద్రోహం చేసి ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పక్కలో చేరాడు. ఒక వైపు సిక్కులు ప్రాణాలకు తెగించి బ్రిటిష్ సైన్యంతో పోరాడుతుంటే, ఈ యుద్ధంలో గులాబ్ సింగ్ తటస్థంగా ఉండి ఆంగ్లేయులకు సహకరించాడు. పంజాబ్, కశ్మీర్ చరిత్రలలో కొత్త అధ్యాయానికి తెర తీశాడు. కశ్మీర్ ను వదిలించుకోవటానికి ఇంతకంటే మంచి యోగ్యుడు ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీకి ఇంకా ఎవరు దొరుకుతారు?

కశ్మీర్ ప్రజలకు శాపాలైన రెండు ఒప్పందాలు

అప్పుడే రెండు ఒప్పందాలు జరిగాయి. 1846 ఫిబ్రవరిలో యుద్ధంలో ఓడిపోయిన రంజిత్ సింగ్ కొడుకు దలిప్ సింగ్ను కోటిన్నర రూపాయలు అపరాధ రుసుంగా చెల్లించమని ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ కోరింది. వారి మధ్య యుద్ధానికి పూర్తిగా సిక్కులనే బాధ్యులను చేస్తూ, యుద్ధం వలన బ్రిటిష్కు జరిగిన నష్టాన్ని పూర్తిగా ఈ అపరాధ రుసుంను విధించారు. దలిప్ సింగ్ అది చెల్లించలేని స్థితిలో ఉండటం సాకుగా చూపి 1846 మార్చి 9న లాహోర్ ఒప్పందం చేసుకొన్నారు.

ఆ ఒప్పందం ప్రకారం బ్రిటిష్ అధీనం కింద దలిప్ సింగ్ రాజుగా పంజాబ్లో కొనసాగుతూనే; అతని రాజ ప్రసాదాలు, భూఖండాలు, ఇండస్ నదికి బీస్ నదికి మధ్య ఉన్న పర్వత రాజ్యాలపై ఉన్న హక్కులు - అన్నీ బ్రిటిష్కు స్వాధీనం చేయాలి. ఆ పర్వత రాజ్యాలలో కశ్మీర్ కూడా ఉండటం ఇప్పటి ప్రాసంగికత.

ఆ హక్కు బ్రిటిష్కు దఖలు అయ్యాక రెండో ఒప్పందం జరిగింది. అది 1846 మార్చి 16న జరిగింది. అదే చరిత్రాత్మక అమృత్ సర్ ఒప్పందం. దాని ప్రకారం బ్రిటిష్ తాను దలిప్ సింగ్ నుండి స్వాధీన పరుచుకొన్న పర్వత ప్రాంతమైన కశ్మీర్, జమ్మూలను గులాబ్ సింగ్కు 75 లక్షల రూపాయలకు అమ్మేసింది. అసలు ఈ రెండు ఒప్పందాలు గులాబ్ సింగ్ సూచనల మేరకే జరిగాయి అనే ప్రచారం కూడా ఉండింది.

ఇదంతా రాజ్యాల మధ్య, రాజుల మధ్య వ్యవహారంగా నడిచింది. ఇక్కడ ఎక్కడా ప్రజలతో సంబంధం లేదు. ప్రజలే దేశ నిర్మాతలు అని చెప్పిన ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యంలో కూడా; ప్రజలకు ఎలాంటి హక్కులూ, ప్రమేయాలూ లేకుండా ప్రజా వ్యతిరేకమైన బిల్లులు క్షణాలలో చట్ట రూపం దాలుస్తున్న ఉదంతాలను నేటి కాలం వీక్షిస్తోంది. తిండి, నీరు, గుడ్డ, ఆరోగ్యం, విద్య లాంటి ప్రాథమిక అవసరాలను కూడా నిర్దాక్షిణ్యంగా ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు అమ్మి వేసి ఆమ్ ఆదీని బజారులో నిలబెడుతున్నారు. నూట డెబ్బై సంవత్సరాల క్రితం అలాంటి ప్రక్రియే ఇంకా మొరటుగా, మోటుగా జరిగింది. కశ్మీర్ అమ్ముడు పోవటం అంటే భూమి ఒక్కటే అమ్ముడు పోవటం కాదు. భూభాగంతో పాటు అక్కడి ప్రజల రక్త మాంసాలు, వృత్తి నైపుణ్యాలు, శక్తి సామర్థ్యాలు - అన్నీ అమ్ముడు పోయాయి.

కశ్మీర్ను అమ్మినా కూడా బ్రిటిష్కు ప్రజలను దోచుకోవటంలో పెద్ద తేడా ఏమీ రాలేదు. దాని వ్యాపారం యథాతథంగానే జరిగి పోయింది. నమ్మకస్తుడైన డోగ్రా రాజు వారికి ఏ లోటూ రానివ్వలేదు. అతనికి కూడా లాభసాటి వ్యవహారమే ఇది.

అయితే ఈ మొత్తం వ్యవహారానికి అత్యంత మూల్యం చెల్లించినవారు కశ్మీర్ ప్రజలు. వాళ్ల ప్రమేయం లేకుండా జరిగిన ఈ మారకంలో వాళ్ల జీవితాలు తాకట్టుకు గురి అయ్యాయి. కొనుక్కొన్నవాడు బానిసను హింసించి పూర్తి స్థాయిలో చాకిరి చేయించుకొన్నట్లుగానే, డోగ్రా రాజులు కశ్మీర్ ప్రజలను పీల్చి పిప్పి చేశారు.

కశ్మీర్లకు ఇతరులు వచ్చి తమను పాలించటం కొత్త కాదు. మొఘలులు, ఆఫ్ఘనుల, సిక్కుల పాలనలను వారు చవి చూశారు. అయితే డోగ్రా రాజుకు గులాబ్ సింగ్కు అమ్ముడు పోయిననాటి పరిస్థితులు వేరు. భారతదేశంలో వలస పాలన పూర్తి స్థాయిలో మొదలవటానికి ముందు కాలం ఇది. (1858 నుండి బ్రిటిష్ రాజ్యం ఏర్పడింది) కశ్మీర్ భారతదేశంలో భాగంగా లేదు. డోగ్రాలు కశ్మీర్ను కొనుక్కొన్న తరువాత అసలు లేనట్లే. కంపెనీ ప్రత్యక్ష పాలన మిగతా ప్రాంతాలలో ఉంటే, ఇక్కడి పరిస్థితులు భిన్నంగా ఉన్నాయి. ఇక్కడ కంపెనీ కనుసన్నలలో డోగ్రా రాజు పరిపాలిస్తున్నాడు. భారత వాయువ్యంలో తన పట్టు బిగించటానికి డోగ్రా రాజుకు మరింత అధికారాలివ్వటానికి కంపెనీ వెనుకాడలేదు. లాహోర్ రాజ్యాన్ని బలహీన పరచటానికి కూడా ఈ ఎత్తుగడ తీసుకొన్నది.

అమృత్ సర్ ఒప్పందంలోని ఆర్టికల్ XII ప్రకారం గులాబ్ సింగ్ సార్వభౌమత్వాన్ని సిక్కులు తప్పనిసరిగా ఒప్పుకోవాలి. సిక్కులకు వేరే గత్యంతరం లేదని వారికి తెలుసు. అంతే కాకుండా కశ్మీర్ కొండల్లో అక్కడక్కడ తమ అధీనంలో ఉన్న చిన్నచిన్న సంస్థానాలను కూడా వదులుకొని గులాబ్ సింగ్ను మహారాజును చేసింది ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ. అలా గులాబ్ సింగ్ 1850 కంతా జమ్మూ, కశ్మీర్ లోయ, పుంచ్, రాజౌరి, భీంధర్, లడక్, బాలిస్తాన్, దర్దిస్తాన్, గిల్గిట్లకు రాజు అయ్యాడు. బ్రిటిష్ తీసుకొన్న ఈ నిర్ణయం కశ్మీర్ల ప్రాథమిక హక్కులను కూడా హరించి వేసింది.

అప్పటి దాకా జమ్మూను మాత్రమే పరిపాలిస్తున్న గులాబ్ సింగ్కు కశ్మీర్ ప్రవేశం అంత సులభంగా జరగలేదు. అంతకు ముందు లాహోర్ ప్రభుత్వం (సిక్కుల) తో నియమితుడు అయిన షేక్ గులాం మోహిద్దీన్ నుండి ప్రతిఘటన ఎదురయ్యింది. షేక్ గులాం మోహిద్దీన్కు కశ్మీర్లో మంచి పేరు ఉంది. పంజాబ్ హోషియార్ పూర్కు చెందిన ఇతడు లాహోర్ దర్బార్కు అత్యంత విధేయుడు. సిక్కుల ప్రత్యక్ష పాలన కశ్మీర్ లోయలో అంతమయ్యాక, రంజిత్ సింగ్ చేత గవర్నర్గా నియమితుడైన షేక్ గులాం మోహిద్దీన్ కశ్మీర్ ప్రజలకు ఆప్తుడు. సిక్కు పాలనలో 20 సంవత్సరాలు మూతపడి ఉన్న షాహీ మసీద్ను తెరిపించాడు. అప్పటి వరకు ఒకటిన్నర ఖిర్వార్ (ఖిర్వార్ అంటే రెండున్నర మానికలు) వడ్లకు రూపాయి మాత్రమే రైతులకు లభించేది. షేక్ గులాం మోహిద్దీన్ ఈ రేటును రైతులకు సంతృప్తికరంగా ఉండేట్లు పెంచాడు. పడావు భూములను సాగు చేసుకొనే అనుమతి ముస్లింలు, హిందువులకు ఇచ్చాడు. దాని వలన ధాన్యం వృత్తు పెరిగింది.

అతను ఎక్కువకాలం కశ్మీర్ గవర్నర్గా ఉండి ఉన్నట్టే కశ్మీర్ అభివృద్ధి చెందేది. కానీ అదే సమయంలో లాహోర్ దర్బారులో వచ్చిన అనిశ్చిత, ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ జోక్యం, అది చేసిన కుట్రలు ఆయన ప్రయత్నాలను అడ్డుకొన్నాయి. జమ్మూలో గులాబ్ సింగ్ ఆధిపత్యం కూడా కశ్మీర్లో షేక్ గులాం మోహిద్దీన్ను

ఇబ్బంది పెట్టింది. లాహోర్లో సిక్కులు బలహీనపడటం కశ్మీర్ ప్రజలకు శాపం అయ్యింది. అమృత్ సర్ ఒప్పందం జరిగే నాటికి అతని ముసలివాడు అయిపోయాడు. అయినా అమృత్ సర్ ఒప్పందం ప్రకారం కశ్మీర్ను స్వాధీన పరచుకోవటానికి వస్తున్న గులాబ్ సింగ్ సైన్యాన్ని తన సైన్యంతో అడ్డగించాడు. కశ్మీర్ను ఆక్రమించే లోపు గులాబ్ సింగ్ సైన్యంలో పై స్థాయి జనరల్ లాభ్ పత్ ఈ అనుకోని ప్రతిఘటనలో ప్రాణం కోల్పోవాల్సి వచ్చింది.

గులాం మోహిద్దీన్ చివరి రోజులు చాలా బాధాకరంగా గడిచాయి. ఆయన చివరి యాత్రకు కశ్మీర్ ప్రజలు పెద్ద ఎత్తున హాజరు అయ్యారు. వచ్చే ప్రజల సంఖ్యను దృష్టిలో పెట్టుకొని ఆయన శవాన్ని ఇద్దా మైదానంలో ఆయన మృత దేహాన్ని ఉంచారు.

డోగ్రాల దుష్ట పరిపాలన

డోగ్రా వంశస్తులు రాజపుత్రులు అని బ్రిటిష్ వారు పరిగణిస్తారు. సిక్కులనుండి తేడా చూపటానికి పర్వత ప్రాంతాలను పాలించిన రాజులను రాజపుత్రులను అనటం, రాజపుత్రుల పేరుతో వారికి స్వచ్ఛమైన హిందూయిజాన్ని (?) కట్టబెట్టటం లాంటివి చేశారు. నిజానికి డోగ్రా అంటే రెండు కులాల కలయిక అనే అర్థం ఉంది. ఈ రాజుల పూర్వపరాలు ఎలా ఉన్నా సిక్కు మతానికి వ్యతిరేకంగా నిలబెట్టటానికి వీరికి ఈ రాజపుత్ర కిరీటాన్ని బ్రిటిష్ అంటగట్టిందనేది వాస్తవం. డోగ్రాలకూ, సిక్కులకూ తేడా తెలియకుండా ఇద్దరూ సిక్కులే అనే పొరపాటు అభిప్రాయం ఇప్పటికీ ఉంది.

గులాబ్ సింగ్ తన పాలన తొలిదశలో కశ్మీర్ పండితుల్ని కూడా తన అధీనంలోకి తెచ్చుకొనే ప్రయత్నం చేశాడు. అప్పటికే కాన్ని వందల గ్రామాలు స్వాధీనంలో ఉంచుకొన్న రామ్ రజ్డాన్ లాంటి కశ్మీర్ పండితులు ఎదురు తిరిగారు. తాము గులాబ్ సింగ్ కి పన్నులు కట్టనవసరం లేదని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి అప్పీలు చేసుకొన్నారు. బ్రిటిష్ ఈ విషయంలో కరా విరగకుండా, పామూ చావకుండా వ్యవహరించింది. బహుశా భారతదేశంలో హిందువులతో పెట్టుకో గూడదనే గుణపాఠం అప్పటికే నేర్చుకొని వుండటాన అయి ఉండవచ్చు. గులాబ్ సింగ్ కూడా ఈ విషయంలో రాజీ పడిపోయాడు. రామ్ రజ్డాన్ కు కూడా తెలుసు 'తన సొంత మతస్తుడు తనకు ఇబ్బంది కలిగించడని.'

కశ్మీర్ పండితులు తక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నా వారికి ఎక్కువ పలుకుబడి ఉండేది. యుగాలుగా వారిలో పెంపొందిన విద్యాధిక్యత వలన కశ్మీర్లో ఎవరు అధికారంలో ఉన్నా వారికి సన్నిహితులుగా మెలగగలిగేవారు. గులాబ్ సింగ్ వారిని పన్నులు వసూలు చేసే రెవిన్యూ శాఖలో ఉద్యోగులుగా నియామకం చేసుకొన్నాడు. తన సొంత డోగ్రా రాజపుత్రిని తన ప్రతినిధిగా పంపినా, అతని పనిని పరిశీలించమని ఒక కశ్మీర్ పండితుడికి పురమాయించే వాడు. ఒక

శుద్ధ బ్రాహ్మణుడి సహాయం లేకుండా రాజ్యాన్ని నడపలేనను కొనేవాడు. ఆ అవకాశాన్ని రజ్డాన్ లాంటి వాళ్లు ఉపయోగించుకొని వారి సొంత ఆస్తులు పెంపొందించుకొన్నారు.

ఇంకో పక్క తన పాలనలో కశ్మీర్ ముస్లిములను భాగం చేయటానికి గులాబ్ సింగ్ ఇష్టపడలేదు. రెవిన్యూ విభాగంలో పని చేసే ముస్లిములను వెళ్లగొట్టేవరకు వెళ్లాడు. ఆ కాలంలో ముజఫరాబాద్ ప్రాంతంలో కక్కా బాంబా ప్రాంతాలకు రాజులైన ముస్లిముల మీద దృష్టి పెట్టి వారి అధికారాలను లాక్కోవాలని చూశాడు. ఈ ఇద్దరు రాజులు అమృత్ సర్ ఒప్పందం తరువాత గులాబ్ సింగ్ ను నిలవరించిన షేక్ గులాం మోహిద్దీన్ కు సహకరించినవారు. లొంగిపోయి గులాబ్ సింగ్ కు విధేయులుగా ఉండటం, లేక శాశ్వత వలస వెళ్లిపోవటమే వారిద్దరికీ గత్యంతరం అని సాక్షాత్తు బ్రిటిష్ అధికారి లారెన్స్ చెప్పాడు. ఆ శాశ్వత వలస వలన వారికి కొంత పెన్షన్ బ్రిటిష్ వారి నుండి వస్తుంది. అది కూడా మళ్లీ కశ్మీర్ ప్రజలనుండి పిందేదే. వారిద్దరూ కశ్మీర్లోనే ఉండటానికి నిర్ణయించుకొన్నారు.

1856లో గులాబ్ సింగ్ చనిపోయే నాటికి వారు పేరుకి రాజులుగా ఎలాంటి అధికారాలు లేకుండా మిగిలిపోయారు. వారి అనుచరుల మీద అత్యధికంగా విధించిన పన్నుల వలన వాళ్లు వారి భార్యలను అమ్ముకోవాల్సి వచ్చిందని అంటారు. వీళ్లు ఇద్దరే కాకుండా అనేక మంది ముస్లిం జాగీర్దార్లు, కర్దార్ల (రెవెన్యూ కలెక్టర్లు)కు కూడా డోగ్రా పరిపాలన ప్రారంభం కాగానే ఉద్వాసన జరిగింది. ముస్లిం ధర్మకర్తలకు గతంలో ఉన్న పన్ను రహిత నిధులు రద్దు అయ్యాయి.

అమృత్ సర్ ఒప్పందపు బలుపుతో గులాబ్ సింగ్ ముస్లిం జాగీర్దారుల ఆస్తుల స్వాధీనానికి పాల్పడ్డాడు. విధేయత కృతజ్ఞత తోటి వారందరూ తనకు ఋణపడి ఉండాలని సందేశం పంపించాడు. కశ్మీర్ ప్రజలకు సహజంగా ఉండే పోరాడే స్వభావాన్ని గులాబ్ సింగ్ భరించలేకపోయాడు. బందిపోట్లను పట్టుకొని వారిని బహిరంగంగా ఉరి తీసి, రోజుల తరబడి వేలాడదీసి ఒక భయసదృశమైన సందేశాన్ని ప్రజలకు వదిలాడు. కశ్మీర్ లోయలో కనిపించే మిలిటెన్సీ కూడా అణగదొక్కాడు.

కశ్మీర్ సామాన్య ప్రజలకు తమ అసలు ప్రభువు ఎవరు అనే విషయంలో తికమక ఉండేది. ఒక పక్క హిందూ జాగీర్దార్లు, డోగ్రా దాయాదులు డోగ్రాల నుండి తమకు న్యాయం దొరకటం లేదని బ్రిటిష్ దగ్గర పైరవీలు చేస్తే వారికి న్యాయం చేయటానికి బ్రిటిష్ తమ సమస్త శక్తులను ఉపయోగించేది. సామాన్య కశ్మీర్ నేతవానికి అలాంటి అవకాశం ఉండేది కాదు. బ్రిటిష్ మళ్లీ అధికారాన్ని తీసుకొని తమను ఉద్ధరిస్తుందనే ఆశతో వారు ఉండేవారు. గులాబ్ సింగ్ అసలు బ్రిటిష్ తమ రాజ్యంలో ప్రవేశించటానికే ఇష్టపడేవాడు కాదు.

అప్పట్లో కశ్మీర్ సందర్శించిన అనేకమంది, కశ్మీర్ ప్రజల

పరిస్థితి గురించి బయట ప్రపంచానికి తెలియచేసేవారు. అది గమనంలోకి తీసుకొని గులాబ్ సింగ్ శీతాకాలంలో సందర్శకులను రానీయకుండా నిషేదించాడు. ఎందుకంటే శీతాకాలంలోనే అక్కడ పన్నుల వసూళ్లు జరుగుతాయి. ఆ క్రమంలో జరిగే హింసను బయటకు రానివ్వకుండా చేయటం అతని ఉద్దేశ్యం.

బ్రిటిష్ కూ, డోగ్రాల కూ మధ్యన జరిగిన అధికార పంపిణీ వ్యవహారంలో సామాన్య కశ్మీరీకి ఎలాంటి చోటూ లేదు. కొంత కాలానికి కశ్మీరీలు తాము బ్రిటిష్ కు చెప్పుకొన్నా ప్రయోజనం లేదని ఆచరణపూర్వకంగా తెలుసుకొన్నారు. పావు శతాబ్దం మాత్రమే పరిపాలించిన సిక్కులతో పోలుస్తూ, డోగ్రా రాజు కొంత దయతో ప్రజలతో వ్యవహరించాలని డోగ్రాలకు చెప్పటం ఒక్కటే బ్రిటిష్ చేసింది. అమృత్ సర్ ఒప్పందం కానీ, కశ్మీర్ సార్వభౌమాధికారం కానీ రాజుకు సంబంధించినదే కానీ ప్రజలకు అందులో ఎలాంటి పాత్రా లేదని వారు గ్రహించటానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. కశ్మీరీల తరపున మాట్లాడగలిగినవారిని అక్కడ నుండి వెళ్లగొట్టటమో, వాళ్లే కాదే వదిలివేయటమో, లేక డోగ్రాలతో చేతులు కలపటమో చేశారు. తమ ప్రతినిధులు ఎవరూ లేకుండా గొర్రెల్లాంటి నిస్సహాయ ప్రజలు లోయలో మిగిలిపోయారు.

కశ్మీర్ గొప్ప ధనాగారం

సిక్కుల పాలనలో కశ్మీర్ నుండి వెళ్లిన సంవత్సర పన్నును లాహోర్ దర్బార్ లో కుప్ప బోస్టే అందులో శాలువలు, ఆయుధాలు, నగలు, నాణ్యాలతో ఇంచుమించు 30 వేల పౌండ్ల విలువ ఉండేదట. రాజులు కానుకలుగా ఇచ్చిపుచ్చుకొనే ఆ వస్తువుల తయారీకి కశ్మీరీలు వెట్టి చాకిరీని పగలూ రాత్రీ చేయాల్సి వచ్చేది.

గులాబ్ సింగ్ అధికారంలోకి వచ్చాక, జమ్మూ కశ్మీర్ నుండి పంజాబ్ లోని న్యూ పూర్ కి రోడ్డు నిర్మాణం చేస్తానని మాట ఇచ్చాడు. ఈ రోడ్డు నిర్మాణం ద్వారా కశ్మీర్, బుల్లిస్తాన్, గిల్జిట్, లడక్, యార్హండ్ ద్వారా వ్యాపారాన్ని జలంధర్ కు చేర్చవచ్చునని చెప్పాడు. దీని వలన తన ఆదాయం పెరుగుతుందీ, బ్రిటిష్ భూభాగానికి కూడా లాభదాయకమైన వ్యాపారం జరుగుతుందని అతని అంచనా. శాలువల నేత పరిశ్రమను ఆధునికీకరించి దానికి అధిక ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని బ్రిటిష్ కూడా భావించింది. ఇంకో పక్క నేతదారులు వారి మీద వేసిన అధిక పన్నులకు భయపడి, పనులు ఆపేసి, దాదాపు 4000 మంది దాకా లోయ నుండి పారిపోయారు.

అప్పట్లో కశ్మీర్ శాలువల పరిశ్రమలో నేతపనివారు (షాగిర్డ్) తమకు ముందుగా డబ్బు పెట్టుబడిగా పెట్టే దళారీల (ఖర్చాందార్లు) చేతిలో నలిగిపోయేవారు. వాళ్లు చెప్పిన ధరకు తాము తయారు చేసిన వస్తువులను అప్పగించాల్సి వచ్చేది. తమకు గిట్టుబాటు ధరలను చట్టపూర్వకంగా ఇప్పించమని వారు కొత్త ప్రభుత్వాన్ని కోరారు. కానీ బ్రిటిష్ శాలువల వ్యాపార ప్రయోజనాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని వృత్తి పనివారలకు వ్యతిరేకంగా, ఖర్చందార్లకు

అనుకూలంగా నిర్ణయం చేసింది. చాలా కొద్ది మంది నేతపనివారు మాత్రమే సొంత పెట్టుబడితో నిలదొక్కుకోగలిగారు. ఎక్కువమంది ఖర్చందార్లకు ఒక సంవత్సర కాలం వెట్టి చాకిరీ చేసే పరిస్థితికి నెట్టబడ్డారు.

ప్రజాస్వామ్యం పేరిట జరుగుతున్న ఎన్నికల ప్రహసనంలో ప్రజలకు డబ్బిచ్చి ఓట్లు కొనుక్కొన్న నాయకుడు అధికారంలోకి వచ్చాక, మళ్లీ అదే ప్రజలను పీడించి అంతకు పదింతలు సంపాదించాలనుకోవాలనుకొంటాడు. అలాగే గులాబ్ సింగ్ తాను కశ్మీర్ కోసం వెచ్చించిన 75 లక్షల కంటే ఎక్కువ వారి నుండి పిండి తన 'వ్యాపారాన్ని' ఫలప్రదం చేసుకోవాలని అనుకొన్నాడు. అందుకోసం అప్పటికే ఎక్కువ పన్నులతో బాధ పడుతున్నవారి మీద తన ఆశబోతుతనంతో ఇంకాస్త పన్నులు విధించి హింసించాడు. ఎలాంటి శ్రమ, వృత్తి, వ్యాపారం చేసుకొనే వారిమీదనైనా తలసరి పన్ను విధించి రోజువారీగా ముక్కు పిండి వసూలు చేయించేవాడు.

కశ్మీర్ ప్రధాన ఆహారమైన ధాన్యాన్ని పండించే రైతులు సగం పంటను ప్రభుత్వానికి ధారాదత్తం చేయాల్సి వచ్చింది. లోయలో ఉన్న ప్రతి వ్యాపారాన్ని, కర్రపుల్లల అమ్మకం నుండి కశ్మీరీల ప్రధాన ఆహారమైన శింఘర (ఒక రకమైన అడవి బాదాం) వరకు తానే ఏకఛత్రాధిపత్యం వహించాడు గులాబ్ సింగ్. రైతులకు గిట్టుబాటు ధరలు యివ్వకుండా అదే ధాన్యాన్ని కొని, రెట్టింపు ధరకు మళ్లీ ప్రజలకు అమ్మేవాడు. పెళ్లిళ్లకు వసూలు చేసే పన్ను గురించి అయితే ప్రధానంగా చెప్పుకొనేవారు. ఈ పన్నులన్నింటిలో కశ్మీరీ పండితులకు మినహాయింపు ఉండేది.

ఈ భారీ పన్ను పోటులతో తీవ్ర అసంతృప్తి గురి అయిన రైతులు, చివరి అస్త్రంగా వ్యవసాయాన్ని వదిలేసుకోవాలని అనుకొంటారు. అలా వదిలేయకుండా ఉండటానికి భూముల రిజిస్ట్రేషన్ ధరలను ఇంచుమించి భూముల ధరలతో సమానం చేస్తూ చట్టాన్ని చేశాడు. కశ్మీర్ లోయనుండి వారు పారిపోకుండా, కశ్మీర్ బయటకు వెళ్లటానికి పాసులను వినియోగంలోకి తీసుకొని వచ్చాడు. కశ్మీర్ అన్ని ద్వారాల వద్ద కాపలా పెట్టక పోతే కశ్మీర్ ఖాళీ అయిపోయేదని అప్పటి మాటగా చెప్పుకొంటారు.

ఈ నేపథ్యంలో కొన్ని తిరుగుబాటులు, సమ్మెలు కూడా కొన్ని జరిగాయి. 1848లో శ్రీనగర్ షాపుల వాళ్లు తమకు ప్రభుత్వం సరఫరా చేస్తున్న వస్తువుల ధరలు తగ్గించాలని డిమాండ్ చేస్తూ షాపులు మూసేశారు. ఈ సమ్మెలో పరిశ్రమల కార్మికులు కూడా కలిశారు. అయితే ఈ చెదురుమదురు సంఘటనలను ప్రభుత్వం అణచివేసింది.

రాబర్ట్ థోర్పే: కశ్మీర్ కోసం ప్రాణాలు అర్పించినవాడు

సుదీర్ఘంగా సాగిన డోగ్రాల పాలనలో కశ్మీరీలు చాలా కష్టాలు పడ్డారు. వారి కష్టాల గురించి రాబర్ట్ థోర్పే (Robert Thorpe) రాసిన పుస్తకం Kashmir: Misgovernment లో అర్థం అవుతుంది.

థోర్నే తండ్రి బ్రిటిష్ ఆర్మీ ఆఫీసర్. ఆయన 1833లో కశ్మీర్ వచ్చినపుడు అక్కడి కశ్మీర్ గ్రామీణ యువతి 'జనా'ను ప్రేమించి పెళ్లి చేసుకొన్నాడు. ఆమెను ఇంగ్లాండ్ తీసుకొని వెళ్లిన తరువాత రాబర్ట్ థోర్నే వారి మూడో కొడుకుగా పుట్టాడు. 1865లో రణబీర్ సింగ్ (గులాబ్ సింగ్ కొడుకు) రాజుగా ఉన్నప్పుడు థోర్నే కశ్మీర్ కి వచ్చాడు. అతను ఇంగ్లాండ్ లో ఉన్న తన తల్లిదండ్రులకూ, స్నేహితులకూ రాసిన ఉత్తరాలలో కశ్మీర్ ప్రజల బాధల గురించే రాసేవాడు. అప్పట్లో కశ్మీర్ లో విదేశీయులు ఉండటానికి వేసవి కాలంలోనే అనుమతి ఉండేది. రాబర్ట్ తన విడిది కాలాన్ని పొడిగించుకొని అనేక విషయాలు రాశాడు.

అందరిలాగా కశ్మీరీ మంచులో ఆటలాడుతూ గడపటానికి వచ్చిన థోర్నేకు అక్కడి ప్రజల కష్టాలు వేరే వైపు ఆలోచించేటట్లు చేశాయి. హిందూ రాజుల కింద ఉన్న ముస్లిం రైతుల రక్తాన్ని పీల్చి పిప్పి చేసిన పాలనను అతడు గమనించాడు.

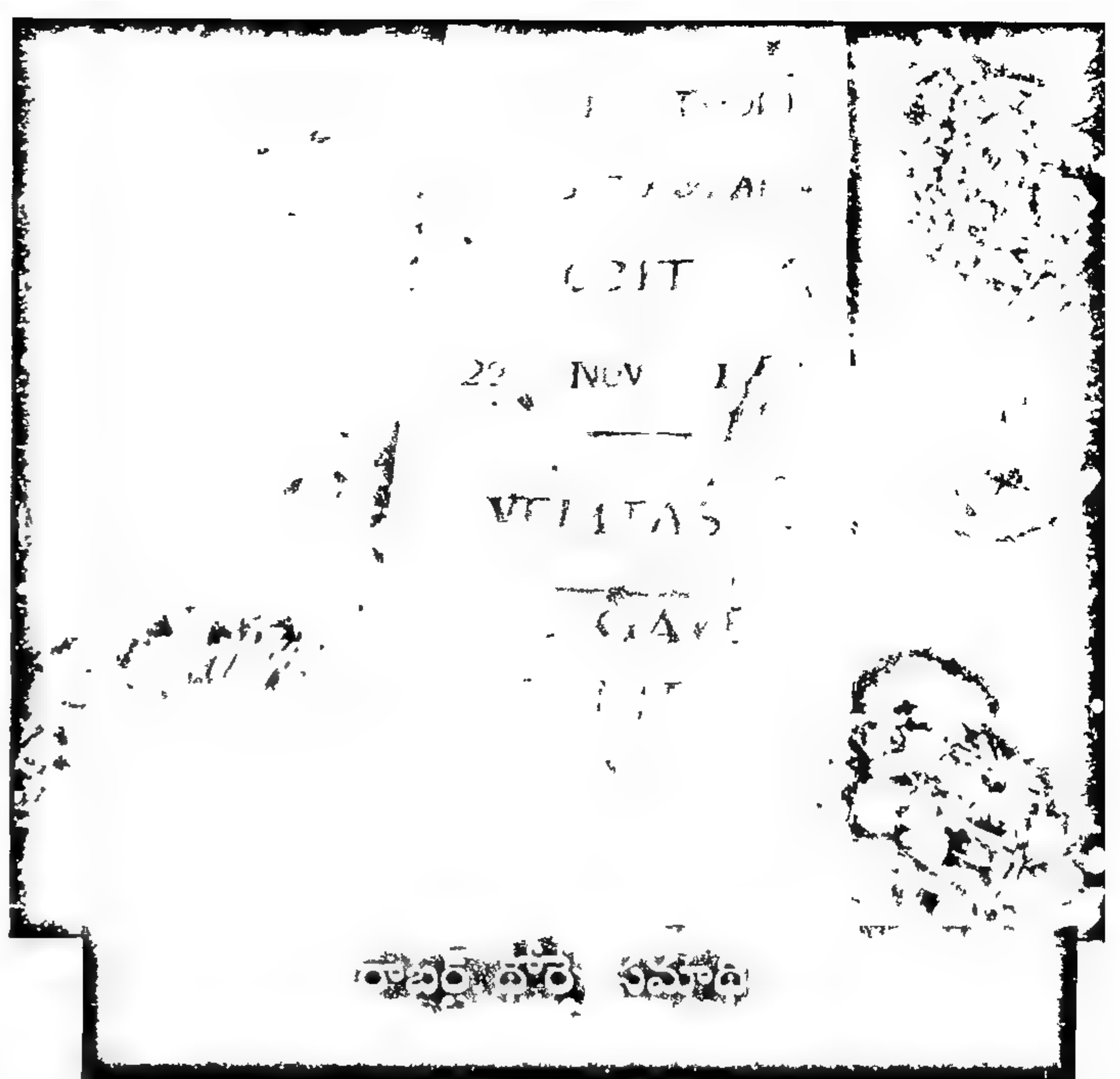
రైతులు పండించిన దానిలో ప్రభుత్వ అధికారులు సగం కప్పంగా చెల్లించాలని అంటే, వసూలు చేయటానికి వచ్చిన వాళ్లు ఇంకో పావు అదనంగా తీసుకొనే వారు. పన్నులు వసూలు చేయటానికి హిందూ అధికారులకు ఒక సైన్యమే వుండేది. పండిందంతా ఇచ్చి రైతు కుటుంబం ఆకులూ అలమలూ తిని బతకాల్సి వచ్చేది.

అప్పటి గవర్నర్ కృప రామ్ కరుడు కట్టిన హిందుత్వవాది. గులాబ్ సింగ్ కోసం 'గులాబ్ నామా' రాసిన వాడు. ఇస్లాంను వ్యతిరేకిస్తూ 'రద్దే ఇస్లామి' అనే పుస్తకం కూడా రాశాడు. ఎక్కువ బియ్యం కొనటానికి అనుమతి అడిగినందుకు 28 మంది శాలువా నేతగాళ్లను నదిలో ముంచి వేయమని ఆదేశాలు ఇచ్చినవాడు. ఈ ఘటన 1865 ఏప్రిల్ 29న జరిగింది. వాళ్లు ఎక్కువ పన్నులు కట్టాలి కానీ, ఎక్కువ తినకూడదు.

శాలువా పనివారలు పడే కష్టాల గురించి, వారి పైన జరిగిన మారణ కాండ గురించి బయట ప్రపంచానికి తెలియచేసాడు రాబర్ట్ థోర్నే. వాళ్ల ఆకలి చావుల గురించి చెప్పాడు. రాజులు ఎప్పుడైనా ప్రజలు ఎక్కువ కొనటానికి అనుమతి ఇస్తే వారు చేసుకొనే వేడుకల గురించి కూడా రాశాడు.

డాక్ -ఇ- షల్ అనే పన్ను విధానం వలన శాలువా నేతవారు వారి శరీరం, ఆత్మ కలిపి ఉంచుకోలేనంత ఎక్కువ పన్నులు కట్టాల్సి వచ్చేదట. చాలా మంది ఈ పన్నుల బాధ భరించలేక పంజాబ్ పారిపోవటానికి ప్రయత్నించేవారు. వారిని పట్టుకొని వెనక్కి తీసుకొచ్చి మరణ శిక్షలు వేసేవారు. ఆ పన్నులు కట్టలేక చావటానికే వాళ్లు ఇష్టపడేవారని థోర్నే రాశాడు. ఈ మొత్తం దుర్మార్గానికి బ్రిటిష్ వారే కారణమనీ, వారి వలనే డోగ్రా పాలకుల పాలిట కశ్మీర్ ప్రజలు పడ్డారని రాశాడు.

కశ్మీరీల వీపు మీద బరువులు తగిలించి, వారికి పైసా ఇవ్వకుండా, దూరాన సరిహద్దుల్లో ఉన్న గిల్జిట్ కు పంపటాన్ని బేగార్ అంటారు. కనబడిన మగవారిని, వారి వయసుతో సంబంధం లేకుండా, పట్టుకొని ఈ పనికి పంపుతారు. ఇలాంటి

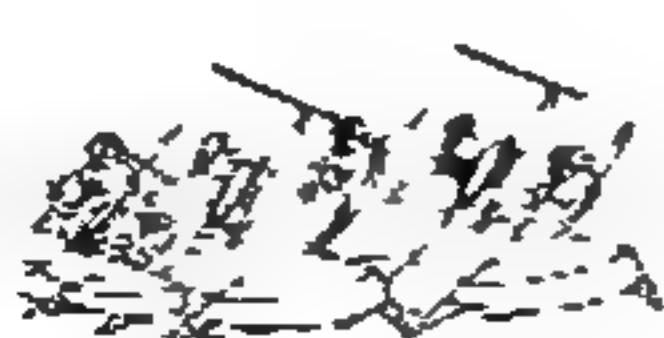
నిరంకుశత్వం కశ్మీర్ లోనే ప్రత్యేకం అని ఆయన రాశాడు. అలా బేగార్ లో వెళ్లిన వారు చాలా మంది తిరిగి రారు. వారికి కావాల్సిన ఆహారం అందక ఆకలితో చనిపోతారు. కశ్మీర్ వచ్చిన చాలా మంది బ్రిటిష్ అధికారులు ఈ బేగార్ వ్యవస్థను విమర్శించినా, అందులో ఉండే సౌకర్యాన్ని వదులుకోలేదు. తమలో ఉన్న అపరాధ భావనను తొలగించుకోవటానికి కశ్మీరీల మీద అపవాదులు వేయటం పరిపాటిగా చేశారు.

ముస్లిములు ఆవును చంపినందుకు మరణశిక్ష లేక యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష ఉంటుంది. జైల్లో వేయటమే కాక ఎర్రగా కాల్చిన కమ్మీతో వాతలు పెడతారు. ఒకే రకమైన నేరాలకు హిందూ ముస్లిములకు వేరు వేరు శిక్షలు ఉంటాయి. హిందువులకు చిన్న శిక్షలు లేక అసలు శిక్షలు లేకపోవటం జరుగుతుంది. ఈ వివక్ష కూడా థోర్నేను చలంపచేసింది. హిందూరాజుల చేతిలో ముస్లిం ప్రజలు పడుతున్న బాధలకు థోర్నే విచలితుడయ్యాడు.

వీటన్నిటినీ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకొని వెళ్లాడు. అతని రాతలకు ఆనాటి డోగ్రా ప్రభుత్వం ఆగ్రహించింది. అతను పీర్ పంజాల్ పర్వతాలు దాటుతుండగా పట్టుకొని కర్రలకు కట్టుకొని శ్రీనగర్ తీసుకొని వచ్చారు. కశ్మీర్ వదిలి వెళ్లమని ఆదేశించగా అతను నిరాకరించాడు. మరుసటి రోజు అతను శంకర్ ఆచార్య పర్వతాల దగ్గర మరణించి కనిపించాడు. రాజుల ఆదేశాల మేరకు అతని మీద విష ప్రయోగం జరిగిందని అందరూ అనుకొన్నారు. అలా కశ్మీర్ ప్రజల గురించి ప్రపంచానికి తెలియచేసిన రాబర్ట్ థోర్నే 1868 నవంబర్ లో హత్యకు గురి అయ్యాడు. అచ్చా గౌరీ లంకేష్ లాగానే. అతని సమాధి శ్రీనగర్ షేక్ బాగ్ లోని క్రిష్టియన్ శ్మశానవాటికలో ఉంది.

అతని సమాధి మీద 'ఇతడు తన జీవితాన్ని కశ్మీర్ కు సమర్పించాడు' అని రాసి ఉంటుంది.

(ఇంకా ఉంది)

ఆమె అనంతం

గణిక

భండారు విజయ

శాంతి అద్దంలో మరోసారి తన ముఖం చూసుకుంది. ముఖంపై చర్మం ముడతలు పడుతున్నట్లుగా అక్కడక్కడా చర్మం జారిపోయి కొంత వికారంగా కనిపిస్తోంది. డ్రెసింగ్ టేబుల్ సొరుగును లాగి మొన్న రాత్రి వెన్నెల ఇచ్చిన గ్లోరీ క్రీము ముఖానికి రాసుకుంది. చేతులకు హిమాలయా కోల్డ్ క్రీము రాసుకుని మళ్ళీ ఒకసారి అద్దంలో మోమును చూసుకుంటూ చీరను సర్దుకుంది.

యాదాద్రిలో దొమ్మరి కుల స్త్రీల ఇళ్లపై పోలీసులు జరిపిన రైడింగుల మూలంగా మళ్ళీ తమ జీవితాలు ఇలా బయట ప్రపంచపు నోళ్లలో నానటం తమ కుటుంబాలను కలచివేస్తున్నది. ఈరోజు మైకుల ముందు నీతులు, ధర్మాలు, సుద్దులు మాట్లాడుతున్న పెద్దమనుషుల (రాజకీయ నాయకుల, రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారుల) హస్తవాటం, కుట్ర పూరితమైన రాజకీయ దురుద్దేశ్యం లేకుండా ఇంత పకడ్బందీ వ్యవహారాన్ని బయటకు తీసినట్లుగా నటించడం వెనుక అనేక రకాలైన ఆర్థిక, వ్యాపార లావాదేవీలు ఉన్నాయని యాభై ఏళ్ల తన జీవితంలో తెలుసుకోగల జ్ఞానం తనకు బాగానే వుంది.

అయినా, బయట వ్యక్తులు మాట్లాడుకునే విషయాలు తనకు కొత్తా కాదు. మొదటిసారి కూడా కాదు. చివరిసారి అంతకన్నా కాదూ. కానీ, ఇప్పుడు పోలీసులకన్నా మీడియా సృష్టించిన సెన్సేషనల్ విషయమై తమ మనుగడ పూర్తిగా వీధిన పడిపోవడం బాధగా, దుఃఖంగా వుంది. నేలమాలుగల్గో చిన్నపిల్లలను దాచి వ్యభిచారం చేయిస్తున్నారని అనడం అంతకన్నా ఎక్కువ సిగ్గుగానే కాదూ కోపం గాను వుంది. గుట్టుగా, గుట్టల కింద జరిగిపోతున్న వ్యవహారాలను బాహటపర్చుతూ తమ జీవితాలను రోడ్డుమీదకు

వేసి, కేవలం తమ కులపు స్త్రీల జీవన విధానాన్ని తప్పుబట్టడం, తరతరాలుగా వస్తున్న అనాచారాలని, మూఢవిశ్వాసాలని అడ్డుకోలేని ప్రభుత్వాలు, తమ ఓట్ల కోసం, పదవుల కోసం మా విన్నపాలను, అసమానతలను, అణచివేతలను వివక్షలను ఏనాడూ విన్న, పట్టించుకున్న పాపాన పోలేదు. ఇప్పుడు మాత్రం మాకు అభయహస్తాలను ఇచ్చినట్లు నటించడం ఎంత సిగ్గుమాలిన పని?

తమ జీవనగతులకు ఈరోజు పట్టించుకోక పోగా, కనీసం భరోసాను కూడా అందించలేకపోవడం వ్యవస్థాగత లోపం కాదా..? తమ అసలు రంగును కప్పిపుచ్చుకుంటూ ఈరోజు తమపై, తమ ఇండ్లపై దాడులు చేస్తూ తమపై పీడీ యాక్టులు పెట్టి, జైళ్లలో పెట్టి మా కులాన్ని ప్రక్షాళన చేస్తున్నామని, మమ్మల్ని ఉద్ధరించడానికే అరెస్టులు అని చెప్పడం పెద్ద కుట్ర, కుతంత్రాలతో కూడిన రాజకీయమని, తనకు బాగానే అర్థమౌతోంది.

తమ కులస్తులు అనుభవిస్తున్న దుర్భర జీవితాలకు ముగింపు కావాలని తాము ఎన్నో సంవత్సరాలుగా ప్రభుత్వాలను వేడుకుంటున్న విషయాన్ని పక్కకు తోసేసి, ఇప్పటివరకెన్నడూ తమ జీవితాలను పట్టించుకోని ప్రభుత్వ విధానాలను బయటకు పెట్టాలనే ఉద్దేశ్యంతోనే తను తన కొడుకు వద్దాన్నా వినకుండా, ఈ రోజు వెన్నెలకు ఇంటర్వ్యూ ఇవ్వాలని నిర్ణయించుకుంది. అంతే కాదు, తనలా ప్రస్తుతం వృత్తిని కొనసాగిస్తున్న అనేకమంది స్త్రీల జీవితాలను, వారి జీవితపు అట్టడుగు పొరల్లో దాక్కుని వున్న మనో వేదనను, తమవారి జీవిత సత్యాలను బయట ప్రపంచానికి చెప్పాలని నిశ్చయించుకున్నది. అందుకే, తానీ సాహసానికి ఒప్పుకుంది. వెన్నెలకు ఇచ్చిన మాట ప్రకారం ముందుగా తన జీవితాన్నే విప్పి చెప్పటానికి సిద్ధపడింది. తన ఫోటోలు లేకుండా కేవలం వాయస్ మాత్రమే ఇస్తానని చెప్పింది. ఆమె కోసం ఎదురుచూస్తూ తనను తాను పరికించుకుంటూ కూర్చుంది.

శాంతి అసలు పేరు గణిక. గణిక అంటే అర్థం తెలియని తనకు అర్థం చెప్పిన వ్యక్తి సూర్యం. అతను తప్పి పోయిన తన చెల్లెల్ని అచ్చం సినిమాల్లో చూపే విధంగా వెతుక్కుంటూ వచ్చిన ఒక కర్మయోగి. నిజానికి అతను కడు పేద కులం నుండి వచ్చినవాడు. తన మొదటి బిడ్డ పుట్టిన తర్వాత తను అత్యంత దీనస్థితిలో, దుఃఖమయ జీవితాన్ని ఎలా బతకాలో కూడా తెలియని మానసిక వేదనను అనుభవిస్తున్నప్పుడు తనకు మానసిక స్థైర్యాన్ని, ధైర్యాన్ని ఇచ్చి, సమాజంలో వున్న స్థితిగతులను అవగాహన చేసిన స్నేహితుడతను. అతని పేరుకు సూర్యమే అయిన తన జీవితానికి పరమార్థం నేర్పిన గురువు.

శాంతి అసలు ఈ వృత్తిలోకి ఎప్పుడు ఎలా వచ్చిందో గుర్తులేదు. తన తల్లి నుండి తనకు వారసత్వంగా బహుశా వచ్చివుండవచ్చు. తనకు పదేళ్లు వున్నప్పుడు తన తల్లి చచ్చిపోతూ తన చేతిలో చెయ్యివేసి 'బిడ్డా! నాకు పుట్టిన ఇద్దరాడపిల్లల్లో నువ్వే బతికి బట్టకట్టావు. మన వంశ ఆచారం ప్రకారం మా అమ్మకు పుట్టిన ఆడపిల్లల్లో నేనెట్లా వృత్తిని తీసుకున్నానో, నువ్వూగూడా ఇప్పుడు నా వారసత్వ వృత్తిని ఆచరించి తీరాల్సిందే అంది. అట్లనే నువ్వు నీకు పుట్టిన ఆడపిల్లల్లో ఒక్క దానైనా ఈ వృత్తికి అంకితం చేయాల్సిందని' మాట తీసుకున్నది. 'మన వంశం నిలబెట్టాలంటే ఈ కనాకష్టాలు మనతోపాటు, మన పిల్లలు కూడా భరించాల్సిందే' అని ఏడుస్తూ మరీ చెప్పింది .

రెండు రోజుల్లో తల్లి చనిపోతుందనగ తన దోస్తు దేశమ్మకు తనను అప్పగించి చెప్పిన విషయాలే మరి, మరీ చెప్పి చచ్చిపోయింది. శాంతికి, తానెప్పుడు ఈ వృత్తిని చేపట్టిందో తనకూ నిజానికి యాదికి లేదుగానీ, ఆనాటి నుండి ఈనాటి వరకూ తను దొమ్మరి కులంలో పుట్టినందుకు వృత్తిని నమ్ముకుని బతుకుతుంది. కాకపోతే తనకు ఆడపిల్లలు పుట్టకుండా ముగ్గురు మగపిల్లలే పుట్టడం వల్ల తరతరాలుగా వస్తున్న తమ జీవన వృత్తిధర్మాన్ని ఎవ్వరికి వారసత్వం ఇవ్వాలో అర్థంకాక యాభై ఏళ్లు వచ్చినా, ఇంకా ఈ వృత్తిని మానకుండా తను పైపై రంగులు ముఖానికి పులుముకుంటా నెట్టుకవస్తూనే వుంది.

ముగ్గురు మగ పోరగాళ్లను బడికి పంపినా ఒక్కడూ సరిగ్గా చదువుకోలేదు. పెద్దోడు మాత్రం పన్నెండో తరగతి ఫెయిల్ అవడంతో ఊళ్లోనే కారు మెకానిక్ పనులు నేర్చుకున్నాడు. ప్రస్తుతం ఏవో పనులు చేసుకుంటా ఒక అగ్రకుల అమ్మాయిని పోయిన ఏడాది ప్రేమించి పెండ్లి చేసుకుని బస్తీలో కాపురం పెట్టిండు. రెండోవోడు పది సదివిండు, పైసలు లేని కారణంగా ఆ సదువు బందుపెట్టి ఛాయ్ దుకాణం పెట్టి యాదాద్రిలోనే మండల ఆఫీసు కాడా బడ్డీకొట్టు నడుపుకుంటున్నాడు. పోయిన ఏడాదే తమ కులంలో వున్న ఒక పొల్లను ప్రేమించి పెండ్లి జేసుకుని ఊళ్లనే యేరుకాపురం బెట్టి బతుకుతుండు.

మూడోదే ముదనష్టపు బుద్ధులకు బానిసైండు. తనకు బేరాలు తెస్తూ తల్లిని తార్చే కొడుకైండు. తన సంపాదన మీద ఆధారపడి, ఆవారాగాడి లెక్క తనమీద పెత్తనం జేస్తూ బతుకుతున్నాడు. పోరడు తాగనప్పుడు మంచిగనే వుంటుడు. అమ్మా నిన్ను బస్తీకి తీసుకపోయి మంచిగా సాకుతానే.., జర ఇంకా నాలుగేండ్లు బాధను ఓర్చుకో! బస్తీలో ఇల్లు గడుతున్నా. గది అయిపోయినంత మనిద్దరం పోయి అక్కడే బతుకుదం అంటుడు. తాగిందంటే మనిషి గాదు. బేరం కుదుర్చుకున్నడంటే ఇక ఎవరెన్ని జెప్పినా ఇనడు. ఈమధ్య పోలీసోల్ల రైడింగులకు భయపడి ఇంటికి బేరాలు దెస్తలేదు. బండిమీద నన్ను తోలుకబోయి లాడ్జీల అప్పజెప్పి అస్తున్నాడు. ఇగో ఇప్పుడు కూడా తయారవ్వమని హుకుం జారీ చేసిండు. గందుకే సోకులు జేసుకుంటున్నా. కాసేపు ఇంటర్వ్యూ ఇచ్చినంత వెన్నెలమ్మకు జెప్పి ఎల్లిపోవాలి. రెక్కాడితేనే డొక్కాడుడే కాదూ, ఓపిక లేకపోయినా ఒళ్లు అప్పగిస్తేనే తను బతుకుడు. ఎందుకో తనమీద

తనకే జాలి వేసినట్లుగా నవ్వుకుంది శాంతి.

మొన్నటికి మొన్న ఎవడో బగ్గ పైసలున్నోడు వచ్చిండు. వాడికి అరవై ఎండ్లున్నాయి. నిన్ను ఎప్పుడో జుసిందంట. నువ్వే గావాలని అడుగుతున్నాడని, బస్తీకి నేను రాను కొడుకా అని బతిమిలాడినా, ఇనకుండా శాంతిని తీసుకబోయి ఒక లాడ్జీ గదిలో దించి వచ్చిండు. తీరా లోపలికికి బోయినంత గాయనను జూసి ఆశ్చర్యబోయింది. గాయన యవ్వరో గాదు. శాంతికి పదిహేనేళ్లప్పుడు వృత్తిని మొదలు బెట్టినరోజు వచ్చిన మొదటి కష్టమరు దేవదానం సారు. కొన్నిరోజులు నన్ను పర్మినెంటుగా తన అధీనంలో ఉంచుకుని పెండ్లి, తాళీ లాంటి పేర్లు లేకుండా ఆమెను మానసికంగా శారీరకంగా వాడుకున్న మగడు వంటి మగమనిషి. అంతే కాదూ, శాంతి మొదటి కొడుకుకు తండ్రి కూడా.

శాంతి ఆ రోజుల్లో ఎన్నో కలలు కన్నది. హీనమైన వృత్తి లేకుండా ఒక్కడి చేతుల్లోనే జీవితాన్ని జీవించవచ్చని భ్రమ పడ్డది. కనీసం మనసుకు నచ్చినట్లుగా బతకచ్చని ఆశపడ్డది. తరతరాలుగా వస్తున్న మా కులవృత్తికి స్వస్తి పలుకుతున్నానని సంబరపడ్డది. అతని మాయమాటలు నమ్మి అతన్నే ఆరాధిస్తూ ప్రేమికనై పరవశించాను. పదినెలలు కాపురం చేసినాక నీమీద ఇక నామోజు తీరిపోయింది, నీ దారి నీదే నాదారి నాదే అని కట్టుకున్న భార్యలను సైతం వదిలించుకునే పురుషాహంకార సమాజంలో తను కూడా ఉహాజనీతంలో కొట్టుకుపోయిన ఒక కొత్తరకమైన అంగడి సరుకునై పోయినందుకు బాధతో చాలా రోజులు ఏడ్చింది. విచ్చలవిడిగా పెరిగిపోతున్న తమ లైంగిక కోరికలను తీర్చుకొనేందుకు పరాయి స్త్రీల వెంటబడి మోసపూరిత స్వార్థాన్ని చూసుకునే భర్తల దురహంకార, దౌర్జన్యంలో కొట్టుకుపోతున్న పవిత్రమైన భార్యలా తట్టుకోలేక ఆత్మహత్యను చేసుకోబోయింది. భర్త విరహాన్ని భరించలేని భార్యలా పిచ్చిదానిలా పెద్దోడికి నాలుగేళ్లు వచ్చేదాకా ఏ మగాడిని కన్నెత్తి చూడకుండా కాలం వెళ్లదీసింది.

డబ్బులు మాత్రమే లెక్క బెట్టగల అనామక చదువు తనకు, తన కొడుకుకు తిండి పెట్టదని, ఆదర్శాలు ఆచరణకు మధ్య అగాధమైన దూరం వుందని తెల్పుకున్నది. జాలిలేని లోకంలో తిండి, తిప్పలూ లేక జీవించడం చాలా దుర్లభమని, అత్యంత కష్టమని అర్థమై, తన తల్లి అప్పజెప్పిన వృత్తిని ఎంచుకోక తప్పలేదు. వృత్తినే ధర్మంగా భావిస్తూ కొన్ని ఎత్తుగడలను నేర్చుకుంటూ కోలోనోయిన పాత జీవితాన్ని మరచి కొత్త జీవితాన్ని ప్రారంభించింది. అదిగో అప్పుడే తెల్సింది. ఆడదిగా పుట్టడం ఎంత హీనమో, పుట్టినాక ఇలాంటి వృత్తిలో జీవించడం మరెంతటి హింసాత్మకమో తెలిసివచ్చింది. వంద రుపాయల నుండి పదివేల రూపాయల దాక బేరం కుదుర్చుకునే మగాళ్ల పరమ నీఛ, లైంగిక, పైశాచిక ఉన్మాద హింసను ప్రతిరోజు అనుభవిస్తూ తండ్రెవరో గుర్తుబెట్టుకోలేని స్థితిలో మళ్లీ ఇద్దరు మగపిల్లలకి తల్లి అయ్యింది.

పెద్దోడు అమ్మా ..! పెద్దింటి కులం పిల్లను జేసుకున్నా... గామెను ఇక్కడ వుంచుడు నాకంత మంచిగనిపిస్తలేదు. పట్నం బోయి అక్కడే పరువుగా బతుకుతాం అంటే తల్లి మనసు కదా! సరే

బిడ్డా మంచిగ బతుకుండి అని తనే సంతోషంగా వాళ్లను పంపింది.

అగో! గప్పుడు వచ్చిండు సూర్యం తన దగ్గరికి. తన పెద్ద కొడుకు వయసున్న కుర్రాడిని చూసి మొదలు భయపడ్డది తను. ఆ తర్వాత అతని చెల్లెలి వెతుకులాటలో సాయపడ్డది. చెల్లెలు దొరకడానికి పిల్లగాడు మస్తు కష్టపడ్డడు. సూర్యం చెల్లె ఎవరినో ప్రేమించి మోసబోయి మాలో ఒకరి పంచన జేరి ఇష్టంలేని బతుకును ఈడుస్తున్న సంగతి తెలుసుకుని తనే సూర్యంకు అప్పజెప్పింది. బయటకు బోయిన ఆ బిడ్డ ఇప్పుడు మంచి ఉద్యోగం చేసుకుంటూ, ధైర్యంగా బిడ్డను పెంచుకుంటోంది.

యాదాద్రిలో చిన్న పిల్లలకు ఇంజెక్షనులు ఇచ్చి వ్యభిచారం జేయిస్తున్నారని మీడియా చేసిన ప్రచారంలో నిజమెంత అన్న విషయం తెలుసుకోసీక వెన్నల అనే ఒక జర్నలిస్టు తనను వెతుక్కుని వచ్చింది. ఆమె ఎవరో గాదూ సూర్యం కులాంతర పెండ్లి చేసుకున్న భార్య. అది ఆమె చెప్పినప్పుడు ముందు ఆశ్చర్యపోయింది. ఆ తర్వాత ఆనందంతో కౌగిలించుకున్నది.

నాకు తెలియక అడుగుత గానీ, మనుషులు ఎవరన్నా కావాలని ఒక కులంనో, మతంనో ఎంచుకుని పుడుతరా? మనషి రంగులు, గుణాలు, బుద్ధులు - కులం, గోత్రం, మతంతో ఎందుకు ముడిపెడతారో సచ్చినా తన బుర్రకు అర్థం కాదు కానీ, సమాజంలో కులమతాల తారతమ్యాలు చూస్తుంటే మస్తు బాధగా వుంటుంది. గట్లనుకుంటే నేనేమైన దొమ్మరి కులంలో పుట్టాలని కోరుకున్నా? లేదు కదా? నా పుట్టుకతో నాకేమి సంబంధం వుంది? ఏ మనిషైనా తాను ఎదిగిన, లేదా పెరిగిన వాతావరణాన్ని బట్టి అతని జీవిత విధానం వుంటది గదా. కులం బట్టి ఎలా వుంటుందో నాకసలు అర్థం కాదూ. నేనెందుకు అంటున్ననంటే..! సూర్యం చెల్లె బాగా చదువుకుంది. తనతో చదువుకున్న అబ్బాయిని ఇష్టపడింది. పెండ్లి చేసుకుంటాడని నమ్మింది. చెప్పా పెట్టకుండా ఇద్దరూ బయటకు వచ్చి ఒకే ఇంట్లో కల్సి కాపురం (సహజీవనం) చేస్తూ రెండేళ్లు గడిపారు. కొన్ని రోజులు మోజు తీరాక అతను ఈ అమ్మాయిని కాదని ఇంకో అమ్మాయితో తిరుగుడు మొదలు బెట్టిండు. ఈ అమ్మాయి నిలదీసి గీదేం పని అని అడిగితే .. నువ్వెంత? నీ బిచానా ఎంత? నీకులం, నా కులం ఒక్కటి గాదూ, నీకూ నాకూ పడదూ అనుకుంటూ ఇంటికి రావడం బందు బెట్టినాడంట. ఆడపిల్ల ఏం జేస్తది? ఏ కులమైతేంది? ఆడపిల్లకు అసలెక్కడ రక్షణ వుందో జెప్పండి?

గట్లనే గీ పిల్ల దోస్తు కూడా ఒక రెడ్డి పిల్లడ్ని ప్రేమించి పెండ్లికూడా జేసుకుందంట. గదేందో. ఆర్య సమాజ్ మంగిరం అంట. ఆళ్ల పెండ్లికి, ఈ పిల్ల పిల్లగాడు కూడా పోయిందంట. ఆ పిల్ల దళిత బిడ్డనంట. ఆ గాడిద గూడా ఆ పిల్లను వాడుకున్నన్ని రోజులు వాడుకుని నిన్ను జేసుకున్ననని తెలుస్తే మా వాళ్లు కులం నుండి ఎలేస్తరని జెప్పి మాయమై పోయిందంట. ఆ పిల్ల ఈ పిల్ల ఒకరోజు బయటకుబోయి వస్తంటే. రోడ్డుమీద అటకాయించి నలుగురు మగాళ్లు ఇద్దరినీ కిద్దాపు జెయ్యబోతే ఆ పిల్ల తప్పిచ్చుకుంది. ఈ పిల్ల అప్పటికే మూడు నెలల పొట్టతో

వుండటంతో తప్పిచ్చుకోలేక పోయిందంట. ఫలితంగా మా దొమ్మరి ఇంట్లకు వచ్చిబడిందని. తన చెల్లె గురించి ఆమె దోస్తు జేపితేనే అన్ని చోట్ల ఎతుక్కుంటా సూర్యం తన దగ్గరికి సాయం కోసం వచ్చినానని చెప్పిండు.

‘ఇగో! బయట ప్రపంచంలో ఆడపిల్లల పరిస్థితి ఎట్లున్నదో మీకు నేను జెప్పాలా? ఒకడికి ప్రేమించి పెండ్లి జేసుకున్నంక వాడికి అప్పుడు కులం గుర్తుకు వస్తది. ఇంకొకడికి ప్రేమించి, వాడెంట తిప్పుకుని వాడుకున్నంక పెండ్లి జేసుకోనేటప్పుడు వాడికి కులం గప్పుడే ఎందుకు గుర్తుకు వస్తదో...? బయటి మీ సమాజంలో కన్నా మేమే మంచిగున్నం అనిపిస్తది నాకు. తండ్రెవరో చెప్పలేని దొమ్మరిదామైన తనకు బుట్టిన నా ఇద్దరు కొడుకులు నీతీ, నిజాయితీతో బతుక నేర్చుకున్నారు. కులం, గోత్రం, మతం అంటూ సన్నాయి నొక్కులు నొక్కుకుంట మీరేమో సిగ్గుదప్పి బతుకుతున్నారు. ఆడపిల్లల్ని మోసం జేసుకుంటా బతుకుతున్నారు’ బాధగా కళ్లు వత్తుకుంది శాంతి. శాంతి చెప్పిన విషయాలన్నీ పదిలంగా రాసుకున్న వెన్నెల తన నోటుబుక్కును బ్యాగులో పెట్టుకుంటూ ఇన్ని విషయాలు జెప్పినందుకు కృతజ్ఞతలు ఆంటి! అంది.

కళ్ల ముందున్న వెన్నెలను చూసి కళ్లతోనే ఆనందంగా నవ్వింది శాంతి. అయితే తను మనసులో అనుకున్నదంతా వెన్నెలకు నిజంగానే చెప్పిందన్నమాట. విప్పారిన మోముతో సంతోషం ఉట్టిపడేలా సూర్యం ఎట్లున్నడు బిడ్డా అడిగింది. వెన్నెల బాగున్నాడని చెబుతూ ‘ఆంటి మీ అసలు పేరు గణిక అయితే శాంతి అని చెబుతున్నారు అందరికీ. అట్లా రెండుపేర్లు మీ వంశంలో పెట్టుకుంటారా అందరూ?’ అమాయకంగా అడిగిన వెన్నెలను చూస్తూ శాంతి సమాధానంగా బరువుగా నవ్వింది.

‘ఆంటి మరో డౌటు? ‘గణిక’ అన్న పేరుకు అర్థం చెబుతారా?’ అని అడగబోయిన తన తెలివి తక్కువ ప్రశ్నకు సూర్యం చెప్పిన అర్థం గుర్తుకు వచ్చి వెన్నెల సిగ్గుతో నాలిక్కుచుకుంది. ❀

రచనలు, చందాలు పంపవలసిన ఎకౌంట్ వివరాలు :

మహిళా గొంతుక మాతృక

గూగుల్-పే, ఫోన్-పే నెంబర్ : 9440568912

ఇండియన్ బ్యాంక్, ఒంగోలు సంతపేట బ్రాంచి

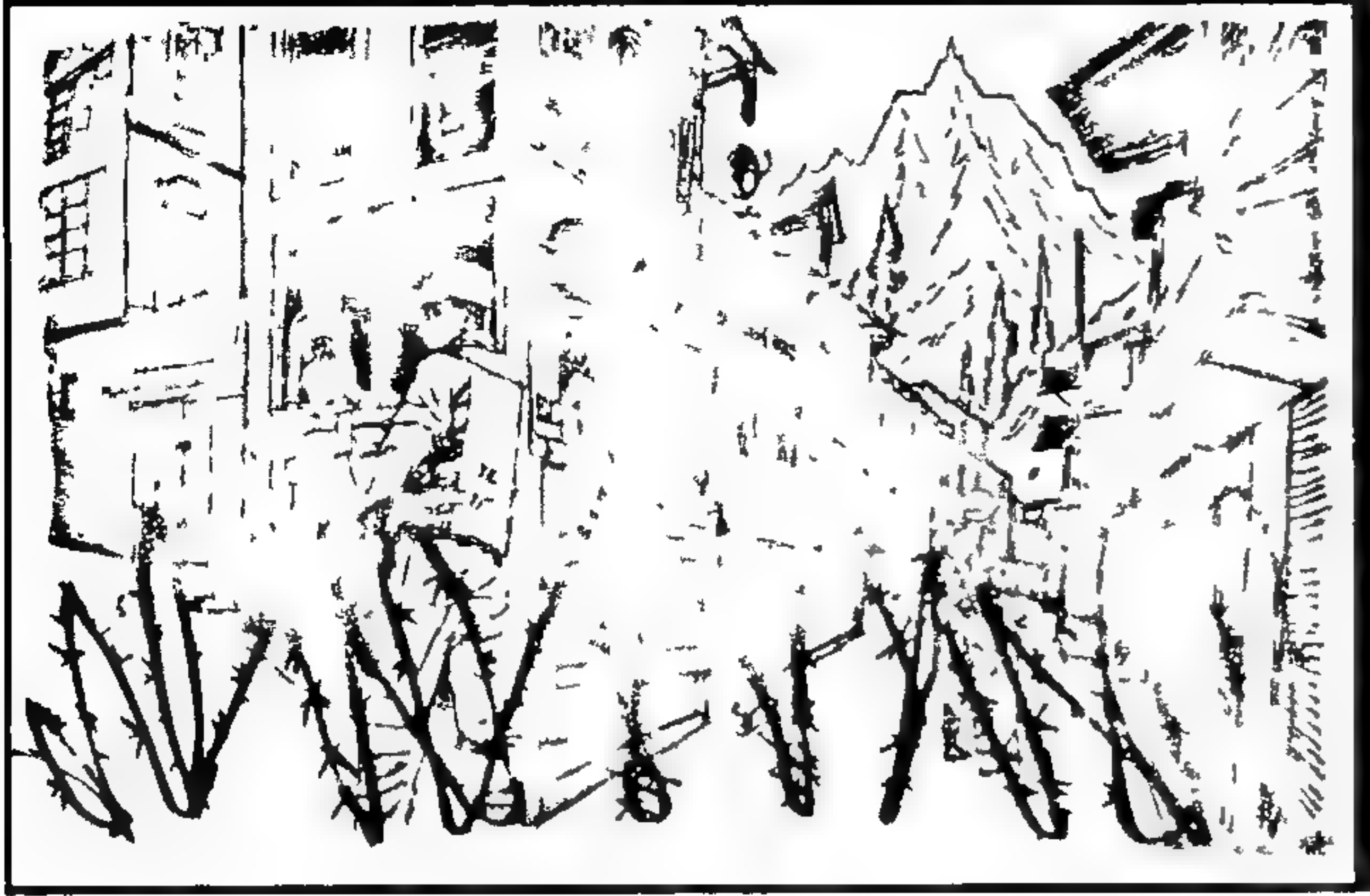
ఎకౌంట్ నెం. 6666173304

IFSC Code IDIB000O002

IFSC Code ఐ.డి.ఐ.బి.జీరో.జీరో.జీరో.ఓ.జీరో.జీరో.టు

కల్లణుడు రాజతరంగిణి పేరుతో కశ్మీర్ రాజుల చరిత్రలు రాసేనాటికి ఎలావున్నా, సమీప చరిత్రలో మనదేశం ఇండియా పాకిస్తాన్లుగా విడిపోయాక కశ్మీర్ పరిస్థితి వేరు. సుందరమైన సరస్సులూ ఉద్యానవనాలతో భూలోక స్వర్గంలా వున్న కశ్మీర్ లోయ అందరికీ ఎప్పుడూ సొంతం చేసుకోవలసిన విలువైన ఆస్తిలాగే కనిపిస్తుందిలా వుంది. బ్రిటిష్ వాళ్ల కాలంలోనే ఈలోయను రాజా గులాబ్ సింగ్ కొనేసుకున్నాడు. కశ్మీర్లో ఎక్కువమంది ప్రజలేమో ముస్లింలు. భాషలు కశ్మీరీ, ఉర్దూ, డోగ్రీ. అక్కడున్నది భిన్న మతాలూ జాతులూ భాషలతో కూడిన కశ్మీరియత్ అనే మిశ్రమ సంస్కృతి. తరువాత వచ్చిన పాలకుడు రాజా హరిసింగ్ మెజారిటీ ముస్లింలను బీదరికంలోనే వుంచి పాలించాడట. మనకు స్వతంత్రం వచ్చాక పాలకులు తీసుకున్న తప్పుడు చారిత్రక నిర్ణయాలవల్ల కశ్మీర్ను కొన్ని షరతులతో పాటు మనదని చెప్పుకుని ఇండియా మేప్లో చేర్చుకునే అవకాశం వచ్చింది. ఆర్టికల్ 370 తో కశ్మీర్కు ఎటూ కాని స్వేచ్ఛనిచ్చింది భారత్. ఆ తరువాత 'కశ్మీర్ కు పూర్తి స్వేచ్ఛ అనే టాపిక్తో కశ్మీర్ నాయకులూ ఢిల్లీ పీఠం నాయకులూ ఆడుకుంటున్న ఆట మధ్యలోనే పాకిస్తాన్ తనవంతుగా ఉగ్రవాదులను రంగంలోకి దింపింది. దానితో ఢిల్లీ తన బలగాలను కశ్మీర్ నేలమీద దింపాల్సివచ్చింది. సైన్యం దిగటంతో మానవహక్కులు కనుమరుగైపోయాయి. అక్కడి ప్రజల ఇష్టాన్ని ఎప్పుడూ ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. ఉగ్రవాదుల నిర్మూలన కంటే ఎక్కువగా ఆ పేరుమీద వేలాదిమందిని హింసిస్తూ ప్రజల చావులతో చేతులు రక్తసిక్తం చేసుకుంది భారతసైన్యం. ముప్పై ఏళ్లుగా గాయాలోడుతున్న కశ్మీర్ లోయలోని యువత ఈ మధ్య సైన్యం మీద రాళ్లు విసురుతూ ప్రతిఘటిస్తోంది. కొన్ని తరాలుగా అవినీతిపరులైన కశ్మీర్ పాలకులూ ప్రజానాయకులూ సరైన మార్గంవైపు జనాన్ని మరలించటం చేతగాక చతికిలబడి కూర్చున్నారు. భారత్ పాకిస్తాన్ ల మధ్య కశ్మీర్ ఒక ప్రెస్టేజ్ సమస్యగా తయారయింది. ఇది ఆగస్ట్ 4, 2019 నాటికి కశ్మీర్ పరిస్థితి. భారత పాకిస్తాన్ సైన్యాల, ఉగ్రవాదుల, సామాన్య కశ్మీరీల రక్తాన్ని పీల్చుకుంటూ పెరిగిపోతున్న కశ్మీర్ సమస్య అనే భూతం ఎలాగైనా లొంగదీసి తీరాల్సిన దశకు చేరింది. మతరాజ్యంగా మారటం

గాయాలపాలై ఓడిపోతున్న కశ్మీరియత్

ల.వి.త.

కోసం ఒకొక్క అడుగు వేసుకుంటూ పోతున్న మనదేశం, ఆగస్ట్ 5న ఆర్టికల్ 370 అనే కశ్మీర్ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి చిహ్నాన్ని మాయం చేసి, కశ్మీర్ మీద సర్వ హక్కులనూ సాధించుకుంది. జమ్మూకశ్మీర్ రాష్ట్రాన్ని జమ్మూకశ్మీర్, లద్దాఖ్ అనే రెండు కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలుగా నిరంకుశంగా ముక్కలు చేసింది.

కశ్మీరీల స్వాతంత్ర్యాభిలాష

మహారాజా హరిసింగ్, కశ్మీర్ నేత షేక్ అబ్దుల్లా నాటినుంచి ఇప్పటి ఒమర్ షరీఫ్, మెహబూబా ముఖ్తీ వంటి నాయకులూ సామాన్య జనం దాకాకూడా, పక్కన మతరాజ్యం, కిందన ప్రజాస్వామ్య దేశం, ... వీటిలో దేన్ని ఎంచుకుంటారని అడిగితే సాధ్యాసాధ్యాల మాట ఎలావున్నా తాము ఎవరితోనూ కలవకుండా కశ్మీరియత్ అనే ప్రత్యేకమైన సంస్కృతి అస్తిత్వమూ వున్న ప్రాంతంగా స్వతంత్రంగా వుంటామనే చెప్తారు. 1947లో దేశవిభజన అల్లర్లకు కశ్మీర్ మినహాయింపు కాదు. ఆ సమయంలోనే కశ్మీర్ మీద పాకిస్తాన్ వైపునుంచి ముస్లిం తెగలు దాడులు చేయటంతో భయపడిపోయిన హరిసింగ్, కశ్మీర్ ను రక్షించుకోవటం కోసం తప్పనిసరై భారత్ను శరణు కోరాల్సి వచ్చింది. భారత్ కు స్వతంత్రం వచ్చి 72 సంవత్సరాలు దాటినా కశ్మీర్ జనంలో మాత్రం భారతదేశం పట్ల ఏ మమకారమూ లేదు. మొదట్లో పాకిస్తాన్లో భారత్తో ఎంచుకోక తప్పదంటే ఇండియా ప్రజాస్వామ్య దేశం కనుక తమ జీవనవిధానానికి అడ్డురాని గౌరవం ఇక్కడ దొరుకుతుందని భారత్ను నమ్మారు. అప్పట్లో ఎన్నో భారతీయ సినిమాలను కశ్మీర్ లోయ అందంగా అలంకరించింది. టూరిజం పెరిగింది. కానీ అక్కడ 1980ల నుంచి ఎన్నో కారణాల వల్ల ఉగ్రవాదం పెరుగుతూ వచ్చింది. 1990ల్లో కశ్మీరీ పండిట్ల మీద దాడులుచేసి వాళ్లందరినీ వెళ్లగొట్టేదాకా వెళ్లింది కశ్మీర్ ఉగ్రవాదం. పదేళ్లపాటు వేలకొద్దీ జనం ఆర్మీకి కశ్మీరీ తీవ్రవాదులకూ మధ్య ఘోరంగా నలిగిపోయారు. కొంతమంది సరిహద్దు దాటి మాయమైపోయి ఉగ్రవాదుల్లో కలిశారు. మరెంతోమంది సైన్యం చేతుల్లో చిత్రహింసలకు గురై, కాల్పుల్లో చనిపోయి సామూహికంగా ఖననం అయిపోయారు. ఆడవాళ్ల మీద జరిగిన భయంకరమైన లైంగిక హింస చెప్పనలవికానిది. వితంతువులు, మాయమైనవారి భార్యల, తల్లుల రోదనలతో కశ్మీర్ లోయ వాడిపోయింది. పొడవైన చినార్ చెట్లు మారణకాండలకు మూగ సాక్షులుగా నిలిచి కన్నీరు కార్చాయి. తెల్లనిమంచు రక్తవర్షానికి మారింది. ఇదంతా చూస్తూ, ఆర్మీ నిఘాకింద, ఉగ్రవాదుల నీడల మధ్య పెరుగుతూ ప్రతీకారం పెంచుకున్న చిన్నారులే ఇప్పటి యువత. ఆగస్ట్ 5 న కేంద్రప్రభుత్వం తీసుకున్న నిర్ణయంతో ఈ రోజున జమ్మూకశ్మీర్ రాష్ట్రం ఒక కేంద్రపాలిత ప్రాంతంగా మిగిలింది. అభివృద్ధి పేరుతో మన కార్పొరేట్

జనాభా కశ్మీర్‌ను స్థానికులతో కలిసి పంచుకోబోతోంది. కశ్మీరియత్ మీద కొత్తగా మెత్తని దాడులు చేయటానికి అవకాశం ఏర్పడింది. అంతర్జాతీయ సమాజంలో పాకిస్తాన్ పరిస్థితి కూడా చేతులు కట్టేసినట్లయిపోవటంతో, లోయలోని కశ్మీరీల ప్రతిఘటన ఇప్పుడున్న నిషేధాలన్నీ తొలగిన తరువాత ఏ రూపంలో బయటకు వస్తుందో ఊహించలేని విషయం.

ధిల్లీ పీఠం మడతపెచ్చి రాజకీయాలు

కశ్మీర్ మీదకు వచ్చిన పష్టాన్ తెగవారి దాడులను ఇండియా అపగలిగితే ఇండియన్ యూనియన్లో చేరటానికి ఒప్పుకుంటూ మహారాజా హరిసింగ్ 1947లో భారత్ కు పత్రం రాసిచ్చాడు. 1947 ఇండియా పాకిస్తాన్ యుద్ధంలో కశ్మీర్ ప్రజానాయకుడు షేక్ అబ్దుల్లా కూడా భారత్ తో కలిసి కశ్మీర్ ఎమర్జెన్సీ ముఖ్యమంత్రిగా పనిచేశాడు. ఆ యుద్ధం ఎంతకూ ఆగకపోవటంతో భారత్ ఐక్యరాజ్యసమితిలో కశ్మీర్ సమస్యను లేవనెత్తింది. 1948లో ఐ.రా.స. భద్రతాసమితి పాకిస్తాన్ ఆక్రమిత ప్రాంతంలోని తన మిలిటరీని ఉపసంహరించాలని సూచించింది. అలాగే భారత్ కూడా తన సైన్యాన్ని కుదించాలని చెప్తూ కశ్మీర్లో ప్రజాభీష్టాన్ని తెలుసుకునేందుకు ప్లెబిసైట్ పెట్టాలని సూచించింది. యుద్ధం ఆగిందికానీ పాక్ సైన్యం వెనక్కు తగ్గలేదు. అలా కశ్మీర్లో కొంత భాగం పాకిస్తాన్ చేతుల్లోకి వెళ్లిపోయింది. దాన్నే మనం పాక్ ఆక్రమిత కశ్మీర్ అంటే, పాకిస్తాన్ దాన్ని ఆజాద్ కశ్మీర్ అంటుంది. 1951లో కశ్మీర్ Constituent Assemblyకి జరిగిన ఎన్నికల్లో షేక్ అబ్దుల్లా విజయం సాధించాడు. ఐక్యరాజ్యసమితి చెప్పినట్లుగా కశ్మీర్లో ప్లెబిసైట్ నిర్వహించి భారత్‌లో విలీనం కావటం జనానికి ఇష్టమో లేదో తెలుసుకోవాలని అబ్దుల్లా డిమాండ్ చేశాడు. విలీన విధివిధానాలను సాగదీస్తూపోయాడు. ఎలాగైనా కశ్మీర్ భారత్‌లో భాగం కావాలని ఆశించిన నెహ్రూ అప్రమత్తం అయిపోయాడు. 1953లో అబ్దుల్లా అరెస్టయ్యాడు. పాకిస్తాన్‌తో కలిసి కశ్మీర్‌ను ఆక్రమించుకోవాలని కుట్ర చేసాడన్న ఆరోపణలతో కేసులో ఇరుక్కుని షేక్ అబ్దుల్లా చాలాకాలంపాటు జైల్లో గడపాల్సివచ్చింది. షేక్ అబ్దుల్లా స్థానంలో వచ్చిన ముఖ్యమంత్రి బక్షి గులాం మొహమ్మద్ ఏ ప్లెబిసైట్ లేకుండానే కశ్మీర్‌ను భారత్‌లో విలీనం చేశాడు.

కుట్రకేసు నిజానిజాలు, పాకిస్తాన్ పాత్ర ఎలావున్నా కశ్మీర్ సింహంగా పేరున్న షేక్ అబ్దుల్లా లాంటి జనాదరణ కలిగిన నాయకులను అదేపనిగా నిర్బంధించటం వల్ల కశ్మీర్ మన చేతుల్లోనే ఉండొచ్చుగానీ కశ్మీరీలు మనకు దగ్గర కారు. అలా తప్పనిసరి పరిస్థితుల్లో ఇండియాలో కలిసిన కశ్మీర్ లోయలో స్వతంత్రాభిలాష చెక్కుచెదరకుండా ఉండిపోయింది. అనుకోకుండా అక్కడి ప్రజల ప్రమేయం లేకుండా కలిసొచ్చిన కశ్మీర్‌ను నిలుపుకోవటానికి ధిల్లీ నాయకులు రకరకాలుగా కశ్మీరీ నాయకుల పొత్తుకోసం ప్రయత్నించాల్సివచ్చింది. షేక్ అబ్దుల్లాను జైల్లో వేసిన తరువాత 1954లో ఆర్టికల్ 370ను, దానిలోనే భాగమైన ఆర్టికల్ 35ఏ ను తీసుకువచ్చాడు నెహ్రూ. ఆర్టికల్ 370 ప్రకారం భారత రక్షణ, సమాచార విదేశీవ్యవహార రంగాలు కశ్మీర్‌కు కూడా వర్తిస్తాయి. మిగతా విషయాల్లో స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి వుంటుంది. జమ్మూకశ్మీర్‌కు విడిగా తన రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పాటు చేసుకునే అవకాశం వుంటుంది. ఆర్టికల్ 370ను రూపొందించటంలో ముఖ్యుడు ఎన్. గోపాలస్వామి అయ్యంగార్ దీన్ని ఒక తాత్కాలిక ఒప్పందంగానే తయారుచేశాడు.

1947 తరువాత జమ్మూకశ్మీర్ విడిగా తన రాజ్యాంగాన్ని తయారు చేసుకోవటానికి ఏర్పడిన Constituent Assembly కే దీనిగురించి ఏ నిర్ణయమైనా తీసుకునే అవకాశం ఉంది. కశ్మీర్ రాజ్యాంగం ఏర్పడినాక ఆ Constituent Assembly రద్దయేలోపుగా ఆర్టికల్ 370 గురించి ఏ నిర్ణయమూ చేయకుండానే వదిలేసింది. నెహ్రూ చనిపోయాక ఆర్టికల్ 370ని రద్దు చేయాలని కాంగ్రెస్ అనుకున్నా అది ఆచరణలోకి రాలేదు. చిక్కుముడులను విడదీయకుండా వదిలేస్తే అవి మరింతగా చిక్కుపడి చివరకు నిరంకుశ పాలకుల చేతుల్లో ఫట్ మని తెగుతాయన్నదానికి ఆర్టికల్ 370 ఒక నిదర్శనం.

తూర్పు పాకిస్తాన్ భారత్ సహాయంతో బంగ్లాదేశ్‌గా ఏర్పడినాక షేక్ అబ్దుల్లా మొత్తానికి ఇందిరాగాంధీతో ఒప్పందానికి వచ్చి ప్లెబిసైట్ పాటను ఆపేసి 1975లో కశ్మీర్‌కు ముఖ్యమంత్రి అయ్యాడు. 1982లో చనిపోయేవరకూ పదవిలో వున్నాడు. ఈయన కూడా నెహ్రూ లాగే లౌకికవాది. షేక్ అబ్దుల్లా మరణం తరువాత అతని కొడుకైన ఫరూక్ అబ్దుల్లా కాంగ్రెస్ తో కలిసి 1987 ఎన్నికల్లో పోటీచేశాడు. ఫరూఖ్ అబ్దుల్లా (నేషనల్ కానరేన్స్)కు పోటీగా వున్న ముస్లిం యునైటెడ్ ఫ్రంట్‌ను ఎన్నికల్లో రిగ్గింగ్ చేసి ఓడించి, ఫరూక్‌ను ముఖ్యమంత్రిని చేసిన ధిల్లీ నాయకుల తీరు, జోక్యం అక్కడి జనానికి భారతదేశం పట్ల వున్న నమ్మకాన్ని పోగొట్టాయి. కశ్మీరీ యువకులు సరిహద్దును దాటి పాకిస్తాన్ వైపుకు వెళ్లటానికిది కారణం అయింది. దీనికి తోడు పాకిస్తాన్ నుంచి వచ్చిన ఉగ్రవాదులు కశ్మీరీల మనసుల్లో 'ఆజాదీ' అనే మంటను ఆరిపోకుండా రాజేస్తూవుండటంతో కశ్మీర్ లోయ ద్వేషపు మంటల్లో కమిలిన గులాబీలా అయింది. తొంభైల్లో పాక్ ఉగ్రవాదులు పండిల్లను కశ్మీర్ విడిచి పారిపోయేంతగా భయపెట్టేసరికి భారత్ అక్కడ Armed Forces Special Powers Act ను అమల్లోకి తెచ్చింది. దానితో అక్కడక్కడా విడివిడి సంస్థలకు చెందిన వేర్పాటువాదులందరూ ఆల్ పార్టీ హురియత్ కాన్ఫరెన్స్ పేరుతో ఒకటై ఆందోళన మొదలుపెట్టారు. షేక్ అబ్దుల్లా వంటి సెక్యులరిస్ట్‌తో ఆదర్శవంతంగా మొదలైన కశ్మీర్ స్వపరిపాలన పూర్తి వేర్పాటువాదంవైపు మళ్లింది. సైన్యం చేసిన అరాచకాలతో ఆజాదీ స్లోగన్ మరింత బలపడింది. ఉగ్రవాదులూ, అమాయక ప్రజలూ, రెండు దేశాల సైనికులూ... అందరూ ఘర్షణ వలయంలోకి నెట్టబడ్డారు. ఇక మనకు మిగిలినది ద్వేష కశ్మీరం.

కశ్మీర్లో అక్కడి ప్రజలు మాత్రమే స్థిరనివాసం వుండాలని చేసిన ఏర్పాటు చాలా పాతది. 1927లోనే ఉత్తర పంజాబ్ నుంచి వలసలు లేకుండా నిరోధించమని కశ్మీరీ హిందువులు కోరిన కోర్కె మేరకు హరిసింగ్ ఒక చట్టం చేశాడు. దానిప్రకారం కశ్మీర్లో అక్కడి ప్రజలకు తప్ప వేరే ఎవరూ స్థిరాస్తి కొనుగోలు చేయటానికి వీలుకాదు. ఇండియాతో విలీనం తర్వాత, కశ్మీర్ అందమైన చల్లని వాతావరణం ఉండే ప్రదేశం కావటంతో డబ్బున్నంత మాత్రంచేత ఎవరూ పడితే వాళ్లు వచ్చి స్థిరపడే అవకాశం ఉండటం వల్ల కశ్మీరియత్‌కు భంగం వస్తుందన్న భయంతో కశ్మీరీ నాయకులు తమ ప్రాంత ప్రత్యేకత గురించి చేసిన విజ్ఞప్తిని అంగీకరించాడు నెహ్రూ. ఆర్టికల్ 35ఏ రూపంలో కశ్మీర్‌లో శాశ్వత నివాసులను గుర్తించి అనుమతించే అధికారం కేవలం అక్కడి విధానసభకే ఉంటుందని చట్టం చేశాడు.

ఆర్టికల్ 35ఏ చట్టంపై మే 14, 1954లో నెహ్రూ కేబినెట్ చేసిన నిర్ణయంతో అప్పటి రాష్ట్రపతి రాజేంద్రప్రసాద్ సంతకం పెట్టాడు.

జమ్మూ కశ్మీర్ కు ప్రత్యేక రాజ్యాంగం 1957లో అమల్లోకి వచ్చాక అక్కడి అసెంబ్లీ, మే 14, 1954 నాటికి రాష్ట్రంలో ఉన్నవారికి లేదా ఆ రాష్ట్రంలో పదేళ్లుగా ఉంటూ స్థిరాస్తిని కలిగి ఉన్నవారికి శాశ్వత నివాసులుగా గుర్తింపు కార్డులు ఇచ్చే నిర్ణయం చేసింది. అంటే జమ్మూ కశ్మీర్లో బయటివాళ్లు ఎవరూ భూములు కొనలేరు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు అక్కడివారికేగానీ ఇంకెవరికీ ఇవ్వరు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చే స్కాలర్ షిప్పులు, సహాయాలు పొందటానికి బయటివారికి అర్హత వుండదు.

నెహ్రూ చేసిన ఈ నిర్ణయం వల్ల కశ్మీరీలు ఆరోజు భారత్ పట్ల కృతజ్ఞతతో నిండిపోయి వుండవచ్చుగానీ ఇండియానుండి తాము వేరు అన్న భావన మాత్రం వారికి ఎప్పట్లాగే మిగిలిపోయింది. అందుకే 'ఇండియాతో కశ్మీర్ అసలు మానసికంగా ఎప్పుడు కలిసివుంది గనుక, ఇప్పుడు కలవాలని కోరుకోవటానికి?' అనే ప్రశ్నలు 72 ఏళ్ల తరువాత కూడా మనం వేసుకోవాల్సి వస్తున్నది. ఈ ప్రశ్నను నిర్లక్ష్యం చేయటం మొరటుతనమే అవుతుంది. స్వేచ్ఛగా తిరుగుతున్న ఒక బీహార్, ఒక గుజరాతీ దేశభక్తితో ఆవేశపడి ఉప్పొంగినట్టుగా కశ్మీర్ వాసి ఉప్పొంగిపోలేదు. (అది స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి, రక్షణ వున్న మంచికాలంలోనైనా సరే, ఎప్పుడూ ఆర్య నిఘా నీడలో బతికే చెడ్డకాలంలోనైనా సరే).

స్వాతంత్ర్యాభిలాష, పాకిస్తాన్ జోక్యం, రంగులు మారుతున్న తీవ్రవాదం

కశ్మీరీల స్వాతంత్ర్యాభిలాషను పాకిస్తాన్ విపరీతంగా వాడుకుంది. పాక్ ఆక్రమిత కశ్మీర్లో ఏర్పడిన జమ్మూకశ్మీర్ ప్లెబిసైట్ ఫ్రంట్ కు అనుబంధ సంస్థగా 1960ల్లో జమ్మూ కాశ్మీర్ లిబరేషన్ ఫ్రంట్ (JKLF) ఏర్పడింది. 1980ల్లో యాసిన్ మాలిక్ ఆధ్వర్యంలోకి వచ్చాక ఈ సంస్థ చురుగ్గా కశ్మీర్ కు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కోసం పనిచేసింది. 1987 ఎన్నికల్లో ముస్లిం యునైటెడ్ ఫ్రంట్ తరపున ఎన్నికల్లో పోటీ చేసిన యూసఫ్ షాకు మద్దతునిచ్చాడు యాసిన్ మాలిక్. రిగ్గింగ్లో ఫరూక్ అబ్దుల్లా, కాంగ్రెస్ కలిసి యూసఫ్ షాను ఓడించటం కాశ్మీర్ స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో కీలకమైన మలుపు. అసంతృప్తితో యువకులు పాక్ ఆక్రమిత కశ్మీర్ కు ఆయుధాల కోసం, శిక్షణ కోసం వెళ్లటం మొదలయింది. ఆ మొదటి బృందాల్లోనే యాసిన్ మాలిక్ కూడా వున్నాడు. ఈ JKLF యువకులు పాకిస్తాన్ కు వెళ్తూ వస్తూ వున్నా వీరి ఆశయం కశ్మీరియత్ తో కూడిన ఆజాదీ. అంతేగానీ పాకిస్తానీ వహాబీ ఇస్లాం వీరి ధ్యేయం కాదు. పాకిస్తాన్ కు వీరి స్వాతంత్ర్య కాంక్ష నచ్చదు. కశ్మీర్ను తమతో కలిపేసుకోవటమే పాకిస్తాన్ ధ్యేయం. JKLF యువకులు ఇతర పాకిస్తాన్ వుగ్రవాదులతో కలిసి ఒకే శిబిరంలో శిక్షణ తీసుకోవటంతో JKLF ఆశయం పలుచన కావటం మొదలయింది. ఆజాదీతో బాటు ఇస్లాం కూడా స్లోగన్ గా మారింది. 1990లో కశ్మీరీ పండిట్లను, లిబరల్ గా ఉండే స్త్రీలను, మధ్యం షాపులను, బ్యూటీ పార్లర్లను కశ్మీర్ నుండి తొలగించాలని పాక్ ఉగ్రవాదులు భయపెడుతున్నప్పుడు JKLF వీటిని ఖండించలేదు. ఆ సమయంలోనే ఒక బ్రిడ్జి దగ్గర ఆందోళన చేస్తున్న ప్రజలపై సైన్యం కాల్పులు జరిపినప్పుడు వందమంది మరణించారు. కశ్మీర్ రగిలిపోయింది. పండిట్లు వందల సంఖ్యలో చంపబడ్డారు. వాళ్ల ఇళ్లూ ఆస్తులూ లూటీ చేయబడ్డాయి. మూడు లక్షల పైగా పండిట్లు లోయను విడిచి వెళ్లిపోయారు. ఉగ్రవాదులూ సైన్యమూ కూడా ఎంతోమంది సామాన్య ప్రజలను పొట్టనబెట్టుకున్నాయి.

1992లో చాలామంది JKLF నాయకులు దొరికిపోయారు, చంపబడ్డారు. 1994లో యాసిన్ మాలిక్ లొంగిపోయి, కాల్పుల విరమణను ప్రకటించాడు. JKLF యుద్ధం నుంచి తప్పుకున్నాక ప్రమాదకరమైన పాకిస్తాన్ ఉగ్రవాద సంస్థ హిజ్బుల్ ముజాహిదీన్ కశ్మీర్లో మరింత చురుగ్గా పని మొదలుపెట్టింది. యాసిన్ మాలిక్ శాంతియుతంగా కశ్మీర్ స్వాతంత్ర్యం కోసం పనిచేయటం, సంతకాల సేకరణ మొదలుపెట్టాడు. ప్రజలను భాగస్వాములను చేయటానికి ప్రాముఖ్యతనిచ్చాడు. కశ్మీరీ పండిట్లను వెనుకకు తిరిగి రమ్మని కోరాడు. కశ్మీరియత్ ను నిలబెట్టటం కోసం ఆరాటపడ్డాడు. ప్రజల్లో కూడా JKLF కు మంచి ఆదరణ వుంది. కానీ భారత్ నుండి విడిపోయి ఆజాదీని సాధించినా పాకిస్తాన్ లాంటి కరడుకట్టిన మతరాజ్యాన్ని పక్కనేపెట్టుకుని తమ ఆజాదీని నిలబెట్టుకోగలమని JKLF ఎలా భావించిందో అర్థం కాదు. భారత సైన్యం అక్కడ లేకపోతే పాకిస్తాన్ ఎప్పుడో కశ్మీర్ను కలిపేసుకుని వుండేది. కానీ అదే భారత సైన్యం లోయ ప్రజలను విపరీతమైన శారీరక, లైంగిక, మానసిక హింసకు గురిచేసింది.

కశ్మీర్లో అశాంతిని సృష్టిస్తూ వున్న పాక్ ఉగ్రవాద సంస్థల్లో ఎక్కువ చురుగ్గా పని చేసినది హిజ్బుల్ ముజాహిదీన్. దీనికి పాకిస్తానీ గూఢచారి సంస్థ ఐ.ఎస్.ఐ. మద్దతు వుంది. కశ్మీరీ జాతీయవాదాన్ని, కశ్మీరియత్ నూ జిహాదీ రాజకీయాలవైపు మళ్ళించింది హిజ్బుల్. పదివేలమంది సుశిక్షితులైన అనుయాయులతో, పాకిస్తాన్ నుండి అందిన నిధులతో, కశ్మీర్ను పాకిస్తాన్ లో కలుపుకోవటమే ధ్యేయంగా పనిచేసింది. JKLF కాల్పుల విరమణ చేశాక ఆ నాయకుల గురించి సమాచారం ఆర్యకి అందించి చంపించింది. JKLF సానుభూతిపరులూ కశ్మీర్ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోరుకునేవారూ అయిన మేధావులను కొంతమందిని మట్టుబెట్టింది. కశ్మీరీ పండిట్లను వెనక్కు రాకుండా నిరోధించింది. హిజ్బుల్ కమాండర్ సలాహుద్దీన్, పండిట్లను హిందూ ఏజెంట్లని పేర్కొంటూ వాళ్ల ఆస్తులను వేలం వేస్తానన్నాడు. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పట్టు సాధించిన హిజ్బుల్ కశ్మీర్లో ఉగ్రవాదానికి ఏకైక చిరునామాగా మారింది.

తొంభయ్యవ దశకం మొత్తం చెలరేగిపోయిన హిజ్బుల్, అంతర్గత విభేదాల వల్లనూ, ఐ.ఎస్.ఐ.తో వచ్చిన విభేదాల వల్లనూ, భారత్ పాకిస్తాన్ మధ్య చర్చలు సాగటం వల్లనూ వెనక్కు తగ్గింది. చాలామంది హిజ్బుల్ సభ్యులు చనిపోయారు. కానీ ఈ సంస్థ ప్రభావం, చేసిన నష్టం చాలా ఎక్కువ. 2016లో హిజ్బుల్ కమాండర్ బుర్హాన్ ముజఫర్ వనీని ఆర్య చంపేసిన తరువాత జరిగిన అల్లర్లలో కశ్మీర్లో 96 మంది చనిపోయారు. 15,000 మంది ప్రజలూ 4,000 మంది ఆర్యవాళ్లూ గాయాలపాలయ్యారు. వరుసగా 53 రోజులపాటు కశ్మీర్ కర్ఫ్యూలో మగ్గిపోయింది. వనీ తరువాత కమాండర్ గా వచ్చిన సబ్జర్ భట్ ను కూడా ఆర్య 2017లో చంపేసింది.

బీజేపీవి స్పష్టతతో కూడిన మొరటు రాజకీయాలు

ప్లెబిసైట్ ఊసు లేకుండా కశ్మీర్ ను భారత్ లో కలుపుకోవటం అనే చిక్కుముడిని వేసేసినా, అక్కడి ప్రజల మనోభావాలను కూడా గౌరవించటానికి ప్రయత్నించాడు నెహ్రూ. ఆర్థికల్ 35ఏతో ప్రజల మనసులను ఆకట్టుకున్నాడు. అటల్ బిహారీ వాజపేయీ కూడా సున్నితంగానే ప్రవర్తించి పాకిస్తాన్ తో కశ్మీరీలతో చర్చలు చేయటం

ద్వారా సమస్య ముదరకుండా చూడటానికి ప్రయత్నించిన ప్రధానమంత్రి. కానీ నరేంద్ర మోదీది హార్డ్ లైన్ రాజకీయాల పద్ధతి. భారత ప్రజలకు ఆర్టికల్ 370ని తొలగిస్తానని మాట యిచ్చి, రెండవసారి ప్రధానమంత్రి కాగానే తన మాటను నెరవేర్చుకున్నాడు. జమ్మూకశ్మీర్ గవర్నర్ పాలనలో వుండగా అక్కడి నాయకులను ప్రజలను పూర్తిగా నిర్బంధంలో వుంచి సమాచార వ్యవస్థను కూడా బంధించేసి రాష్ట్రపతి ఆదేశాలతో కశ్మీర్ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తినే కాకుండా రాష్ట్ర హోదాను కూడా తీసేశాడు. భారతదేశంలోని ఒకేఒక్క ముస్లిం మెజారిటీ రాష్ట్రంగా వున్న కశ్మీర్, ఇన్నాళ్లూ రాష్ట్రీయ స్వయంసేవక్ సంఘను కంట్లో నలుసులా ఇబ్బంది పెడుతూనే వుండేది. ఇప్పుడు ఆరెస్సెస్ కోరిక నెరవేరింది. నిర్బంధాలు పెంచటం, సడలించటం, కొన్నాళ్లు రాష్ట్ర పాలన, మరికొన్నాళ్లు రాష్ట్రపతి పాలనగా నడుస్తున్న కశ్మీర్ రక్తచరిత్ర, ఆ ప్రాంతం మనదేనని పూర్తిగా ఆక్రమించినప్పుడే పరిష్కారం అవుతుందని బీజేపీ ఆలోచన. నిజంగానే పరిష్కారం కాబోతోందా? తమకున్న మెజారిటీ స్టేటస్ పోయి, హిందువుల ఆధిక్యత అక్కడ పెరుగుతుందని కశ్మీరీలు భయపడుతున్నారు. ఆ భయం నిజం కావాలన్నదే ఆరెస్సెస్, బీజేపీల వ్యూహం.

ఇస్లానియత్ కశ్మీరియత్ జమ్మూరియత్ (మానవత్వం, కశ్మీరీ సంప్రదాయం, ప్రజాస్వామ్యం)

ఒక కీలకమైన చిన్న భౌగోళిక ప్రాంతం నిరంతరం ఘర్షించుకునే రెండు పెద్ద దేశాలమధ్య వున్నప్పుడు ఆ ప్రాంతం తన స్వాతంత్ర్య కాంక్షను పరిరక్షించుకుంటూ ఎదురు నిలిచే అవకాశం చాలా తక్కువ. ఇప్పటివరకూ ఆర్టికల్ 370 పరిధిలో భారతదేశపు రక్షణరంగానికి లోబడి వున్నందువల్ల కశ్మీర్ కు పాకిస్తాన్ నుంచి ఆక్రమణ బెడద తప్పింది. భారతదేశం లాగానే కశ్మీర్ కూడా సెక్యూలర్ భావాలున్న ప్రజల రాష్ట్రం. కానీ పాకిస్తాన్ మతం పేరుతో చొచ్చుకొని వస్తూవుంటే కశ్మీర్ సమాజం, నాయకులూ సమర్థవంతంగా ఎదుర్కోలేకపోయారు. అధికారంలో వున్న స్థానిక నాయకులను ఢిల్లీకి తొత్తులుగా కశ్మీరీలు భావించారు. హురియత్ నాయకులు తామూ తమ కుటుంబాలూ స్వార్థంగా సుఖంగా బ్రతుకుతూ యువతను ఎగదోసి ఆర్మీకి బలివ్వటం తప్ప పెద్దగా సాధించినదేమీ లేదు. మొదట్లో ఆర్మీ ఆగడాలను బయటపెడుతూ ప్రశ్నిస్తూ వుండిన హురియత్ నాయకత్వం కూడా నిజాయితీని కోల్పోతూ మొండిగా ప్రజలపట్ల బాధ్యత లేకుండా మాట్లాడే సయ్యద్ అలీ షా గిలానీలాంటి హార్డ్ లైన్స్ చేతుల్లోకి పోయింది. భారత్ లో జీతాలిచ్చి ట్రోల్ ఆర్మీని పోషించినట్టే ఇప్పుడు కశ్మీర్లో హురియత్ డబ్బులిచ్చి నిరుద్యోగ యువకులచేత హర్తాళ్లు చేయించి సైన్యం మీద రాళ్లు వేయిస్తోందనే మాట వచ్చింది. మరోవైపు హిజ్బుల్ ముజాహిదీన్ ఉగ్రవాద ధాటిని JKLF తట్టుకోలేకపోయింది.

తుపాకుల మీద, చావు మీద మోజు పెంచుకుంటున్న యువతను ఆకర్షించి ప్రజాభిప్రాయాన్ని శాంతియుతంగా మలచటంలో విఫలమయింది.

శివం విజ్ (Huff. Post) ఆర్మీ మీద రాళ్లు విసిరే గుంపులోని ఒక యువకుడితో మాట్లాడాడు. తొంభైల నుండి మొదలైన 'ఆజాదీ' నినాదం 2010 తర్వాత 'చంపు లేదా చావు' అనే స్లోగన్ను అందుకుని ఎనిమిది పదేళ్ల పిల్లలనుండి యువకుల వరకూ అందర్నీ ఆవహించిందని ఆ యువకుడు చెప్పాడు. అతనిప్పుడు రాళ్లు రువ్వటం మానేశాడు. 'నాలో వయసుతోబాటు మార్పు వచ్చింది. హింసను నేనిప్పుడు నమ్మటం లేదు. కానీ చాలామంది చనిపోయారు. చనిపోదామనే కోర్కె జనంలో పెరిగింది' అంటున్నాడతను. దుందుడుకు పనులు చేసిన సైన్యం ఒకపక్క రెచ్చగొట్టే ఉగ్రవాదులు మరొకపక్క కశ్మీర్ యువకుల మనసుల్లో కల్లోల తరంగాలు సృష్టించారు. 'ఆజాదీ అంటే అక్కడ కొంతమందికి స్వతంత్ర రాష్ట్రం. కొంతమందికి ఇండియన్ మిలిటరీ అక్కడినుండి వెళ్లిపోవటం. మరికొంతమందికి పాకిస్తాన్ తో కలవటం. కశ్మీర్ ఒక జాతి రాజ్యంగా మిగలటం అసాధ్యమే గానీ నా దృష్టిలో కశ్మీర్ అంతర్గత వ్యవహారాల్లో భారత్ జోక్యం చేసుకోకుండా వుంటే అదే ఆజాదీ' అంటున్నాడా యువకుడు. ఇతని మాటే ఎక్కువమంది కశ్మీరీల మనోభావం అయివుండే అవకాశం వుంది. 'ఇక్కడ చాలామందికి వాళ్ల పోరాటాన్ని ముందుకు తీసుకెళ్లటానికి మతం ఉపయోగపడుతోంది. అంతేగానీ ఇది మతం కోసమే చేస్తున్న యుద్ధం కాదు. కానీ దీని రూపు కూడా రానురానూ మారిపోతోంది. హిజ్బుల్ ముజాహిదీన్ మాజీ కమాండర్ జాకీర్ మూసా 'ఆజాదీ అంటే ఇస్లామే' అన్నాడు. హురియత్, హిజ్బుల్ అతన్ని బహిష్కరించినా యువతలో అతనికి చాలామంది అభిమానులు వున్నారు. అతని భావజాలాన్ని సమర్థిస్తున్నారు. కశ్మీరీల్లో సెక్యూలర్, ఉదారవాదులూ వున్నారు. కానీ గ్లోబల్ ఇస్లామిజం మీద మోజు పెరుగుతోంది. కొంతమందైతే ISIS లాగా అతి తీవ్రవాద ఇస్లాం భావజాలాన్ని ఇష్టపడుతున్నారు. నాకు భారత్ ను ఇష్టపడే కశ్మీరీలు చాలామంది తెలుసు. కానీ 2016 నుంచీ వాళ్లు కూడా ఆజాదీకి సమర్థకులుగా మారిపోయారు. ఢిల్లీ నాయకుల ప్రసంగాలు మేము కశ్మీరీలమూ ముస్లింలమూ అయినందుకు భారత్ మమ్మల్ని ద్వేషిస్తున్నదనే ధోరణిలో వుంటున్నాయి. ఎప్పుడూ మాగురించి పచ్చి అబద్ధాలే చెప్పే న్యూస్ చానెల్స్ గానీ, ఆరెస్సెస్, మోదీ ప్రభుత్వం చేస్తున్న పనులుగానీ... ఇవన్నీ మాకు భారత్ మీద వున్న అభిప్రాయాన్ని మార్చేస్తున్నాయి. భారత్ మమ్మల్ని ద్వేషిస్తున్నప్పుడు ఏ కశ్మీరీ అయినా భారత్ ను ఎందుకు ఇష్టపడతాడు? అందువల్ల పాకిస్తాన్ అనుకూల భావాలు కూడా పెరుగుతున్నాయి' అని ఆ యువకుడు చెప్పాడు.

వాజపేయీ ప్రధానమంత్రిగా వున్నప్పుడు బీజేపీ నాయకుడిగా తనకున్న పరిమితుల మధ్యనే 'ఇస్లానియత్, కశ్మీరియత్, జమ్మూరియత్' అనే విధానమే కశ్మీర్ విషయంలో పాటించాలని ప్రకటించాడు. సరిగ్గా ఇదే కశ్మీరీలు కోరుకున్నది. అదే పద్ధతిని మన్మోహన్ సింగ్ కొనసాగించాడు. కానీ ఉగ్రవాదం తగ్గుముఖం పట్టిన ఏ విరామ కాలంలోనూ కశ్మీరీలకు చేరువ కాగలిగే చర్యలేవీ ప్రభుత్వాలు తీసుకోలేదు. దీనికి స్థానిక రాజకీయ నాయకుల అలసత్వం కూడా కారణం. ఇప్పుడు ఒక్కసారిగా ఇవన్నీ కాలం చెల్లిన మాటలైపోయాయి. కశ్మీర్ విషయంలో ఒక స్పష్టమైన, ఆమోదయోగ్యమైన పాలసీని భారతదేశంలోని ఏ ప్రభుత్వమూ చేయలేకపోయింది. ఇండియా లాంటి

బలమైన దేశాన్నే ఉగ్రవాదంతో ముప్పుతిప్పలు పెడుతున్న పాకిస్తాన్ తమకు స్వాతంత్ర్యాన్ని మిగలనిస్తుందని లోయలోని కశ్మీర్ యువత అనుకోకపోవచ్చు. ఇండియన్ ఆర్మీ తమ ప్రాంతంనుంచి తొలగిపోతే చాలు, పాకిస్తాన్లో కలిసిపోయినా పర్వాలేదన్న స్థాయికి చేరిపోయింది లోయలోని కశ్మీరీల అసహనం. ముప్పై ఏళ్లుగా ఆర్మీ రక్షణకూ భక్షణకూ కూడా కశ్మీర్ను వదిలేసిన పాపం భారతదేశపు రాజకీయనాయకులదే.

లద్దాఖ్ సంబరంలోనే సందేహం :

కశ్మీర్ నుండి విడదీసి కేంద్రపాలిత ప్రాంతంగా లద్దాఖ్ను ప్రకటించటం వల్ల వీరు కూడా సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ అదుపులోకి వెళ్లిపోయారు. లద్దాఖ్ సంస్కృతి, భాష, మతం అన్నీ వేరు. వీరి ఆచారాలేవీ కశ్మీర్ లోయ ప్రజలతో సంబంధం లేనివి. అందుకే బీజేపీ MP నాంగ్యాల్ రాజ్యాంగంలోని ఆరవ షెడ్యూల్ ప్రకారం లద్దాఖ్ను ఆదివాసీ ప్రాంతంగా ప్రకటించాలని కోరుతున్నాడు. 97 శాతండాకా ఆదివాసీలే వున్న తమ ప్రాంతంలో ట్రైబల్ సబ్ ప్లాన్ ప్రకారం స్కాలర్షిప్పులు ఇవ్వటం, హాస్టల్స్, స్కూల్స్ ఏర్పాటు చేయటం వంటి పనులు జమ్మూకశ్మీర్ ప్రభుత్వ హయాంలో అతి తక్కువగా జరిగాయని అంటున్నాడు నాంగ్యాల్.

దేశంలో ఆదివాసీ ప్రాంతాల్లో రాజ్యాంగపు అయిదవ షెడ్యూల్ అమల్లో వుంటుంది. ఆరవ షెడ్యూల్ కింద అస్సాం, మేఘాలయ, త్రిపుర, మిజోరాంలు వస్తాయి. అక్కడ రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ప్రాంతీయ మండలులకూ కార్యనిర్వాహకాధికారం వుంటుంది. చాలావరకూ స్వయంప్రతిపత్తి, నిర్ణయాధికారం ఉంటాయి. లద్దాఖ్కు కూడా ఈ హోదా కావాలని అక్కడి ప్రజల కోరిక. అగస్ట్ 5న విభజన జరిగాక లద్దాఖ్లో కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో అతి పెద్ద ఆదివాసీ సంబరం 'ఆది మహోత్సవం' నిర్వహించారు. ఇవన్నీ సరే, ఆర్థికల్ 35ఏ తీసేశాక తమ ప్రాంతంలో బయటివాళ్లు భూములు కొనుక్కుని స్థిరపడితే తమ జనాభా, సంస్కృతి సంప్రదాయాలు ఏమైపోవాలనే ఆలోచన లద్దాఖ్లను కూడా ఇబ్బంది పెట్టటం మొదలెట్టింది. తమ ఉద్యోగావకాశాలను తన్నుకుపోయే కొత్త జనాభా వస్తుంది. వ్యాపారం, రియల్ ఎస్టేట్ దాడులు... ఇవన్నీ కలిసి పర్యావరణపరంగా ఎంతో సున్నితంగా కాపాడవలసిన ఎత్తయిన పర్వత ప్రాంతాలను అస్థిరపరుస్తాయనే భయం కూడా వుంది. ఈ భయం నేలతల్లి పట్ల బాధ్యతగల ప్రతిఒక్కరికీ వుండితీరాలి కూడా.

సోషల్ మీడియా, వాట్సాప్ యోధులు :

సోషల్ మీడియా, మోడీ పెట్టుకున్న ట్రోల్ సైన్యం మెయిన్ లాండ్ భారతీయుల ఆలోచనల మీద చాలా ప్రభావాన్ని చూపించాయి. మనకిక్కడ ముస్లింల అనాగరిక చర్యలూ, హత్యాకాండల వీడియోలను చూపిస్తూ, పుకార్లను పోగేసి వాట్సాప్ మెసేజ్ లద్వారా ఇస్లామోఫోబియాను జనంలో పెంచుతున్నట్టే కశ్మీర్ లోయలో కూడా భారత్ వ్యతిరేకతను వాట్సాప్ మోసుకుతిరుగుతోంది. పాకిస్తాన్ యువకులకు శిక్షణనిచ్చి ఉగ్రవాదులుగా తయారుచేసి మన ప్రభుత్వాన్ని ముప్పుతిప్పలు పెట్టే కార్యక్రమాన్ని ఏ మాత్రం అలసట లేకుండా కొనసాగిస్తూనే వుంది. ఆర్మీ తను దాక్కున్న ప్రాంతాన్ని చుట్టుముట్టివున్నప్పుడు చావబోయే ముందర ఒక లప్పురే తోయిబా ఉగ్రవాది తన ఇంటికి ఫోన్ కాల్ చేశాడు. 'భయపడటానికి ఏమీ లేదు.

ఎప్పుడో ఒకసారి చావును ఎదుర్కోవాలి కదా' అన్నాడు. ఆ మాటల రికార్డింగ్ కశ్మీర్ లోయ మొత్తం మంటలా చుట్టుకుంది. యూట్యూబ్లో జనం దాన్ని తెగ చూశారు. ఆ తరువాత దాన్ని అనుకరిస్తూ ఎన్నో ఫేక్ రికార్డింగులు. అలా ఒక ట్రెండ్ ఏర్పడింది. ఉగ్రవాదుల సంఖ్య కంటే, ప్రజల్లో పేరుకున్న అసంతృప్తి ర్యాల్లీలూ ధర్నాల రూపంలో పెల్లుబకటం ఎక్కువయింది. అమ్మాయిలు కూడా ర్యాల్లీలకు నాయకత్వం వహిస్తున్నారు. ఒక్కొక్కసారి ఇవి హింసారూపాన్ని తీసుకున్నాయి. 2017లో శ్రీనగర్ జామా మసీద్ దగ్గర డ్యూటీ చేస్తున్న డీఎస్పీ మొహమ్మద్ అయూబ్ పండిత్ను మూకదాడిలో బట్టలు విప్పి రాళ్లతో కొట్టి చంపేశారు.

70 శాతం మంది దాకా కశ్మీర్లో సోషల్ మీడియాను వాడుతున్నారు. చైనాలాగా ఫేస్ బుక్ను అదుపు చేయగల సామర్థ్యం లేని భారతదేశం కశ్మీర్లో వాట్సాప్ యుద్ధంలో ఓడిపోయిందనే చెప్పాలి. నేలమీద నిలబడి యుద్ధాలు చేసే మన సైన్యానికి ఈ కొత్త వాట్సాప్ యోధులను ఎలా ఎదుర్కోవాలో తెలియదు. సైనికుల సెక్యూరిటీ ఆపరేషన్ల దృశ్యాలను కూడా వాట్సాప్లో అందుకుంటున్న జనం గుంపుగా ఆ ప్రదేశాలకు పరుగెత్తి జవాన్లను పక్కకునెట్టి ఉగ్రవాదులకు పారిపోయే వీలు కల్పిస్తున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఫేస్బుక్ను నిషేధించి ఆపేసిన కొన్ని నిమిషాల్లోనే సాంకేతికతలు అన్నీ తెలిసిన చదువుకున్న యువతరం కొత్త VPNలను ఉపయోగించి ఫేస్బుక్ను ఓపెన్ చేసేస్తోంది. మధ్యతరగతి పిల్లలు, వున్నత చదువులు చదివే పిల్లలు ఇండియాను ఎదిరించటంలో చావును కూడా లెక్క చేయటం లేదు.

హిజ్బుల్ ముజాహిదీన్ కమాండర్ బుర్హాన్ ముజఫర్ వనీ, పదిహేనేళ్ల వయసులో తననూ తమ్ముడినీ ఆర్మీ వాళ్లు అకారణంగా కొట్టటంతో కోపంతో ఉగ్రవాదుల్లో కలిసిపోయాడు. బుర్హాన్ వనీ ఒకసారి ఆర్మీ కాల్పుల్లో చనిపోయాడనుకుని అతని సానుభూతిపరులు పోస్టర్లు కూడా వేసేశాక బతికే వున్నానని బయటకు వచ్చాడు. దానితో ఒక్కసారిగా హీరో అయిపోయాడు. ఉగ్రవాదుల జీవిత చరిత్రలూ, వాళ్లు అలా అవటానికి గల కారణాలూ అన్నీ చక్కగా కథలుగా సోషల్ మీడియా సహాయంతో ప్రజలకు చేరటంతో, యువత వాళ్లను ఆరాధించే స్థాయికి వచ్చేసింది. తమ సమస్యలకు వాళ్లు సమాధానం లాగా కనిపించారు. బుర్హాన్ వనీ లైఫ్ స్టైల్, మాటలు, గన్ పట్టుకుని విలాసంగా తీయించుకున్న ఫోటోలు... ఇలాంటివన్నీ అతన్ని కశ్మీరీ యువత తిరుగుబాటుకు చిహ్నంగా, పోస్టర్ బాయ్గా చేసేశాయి. 21 ఏళ్ల వయసులో ఆర్మీ కాల్పుల్లో చనిపోయిన వనీ అంత్యక్రియలకు రెండు లక్షలమంది జనం వచ్చారంటే ఇండియా వ్యతిరేకత, పాక్ ఉగ్రవాదుల పట్ల ఆరాధన, చావంటే భయం లేనితనం కశ్మీర్ లోయలో ఎంతగా పాతుకుపోయిందో తెలుస్తుంది. హిజ్బుల్ ఉగ్రవాది చావుకు జనంలోనుంచి పెద్దయెత్తున వచ్చిన ప్రతిస్పందన మెహబూబా ముఫ్తీ, ఒమర్ అబ్దుల్లాతో పాటు మోదీని కూడా భయానికి గురి చేసింది.

అఖండ సామ్రాజ్యంలో అస్తిత్వాల గొడవ

ఆర్థికల్ 370, 35ఏ ఆర్డినెన్సు నెహ్రూ చేసిన చారిత్రక తప్పిదమా లేక ఒక ప్రాంతపు ప్రజల సంస్కృతినీ మనోభావాలనూ గౌరవిస్తూ చెక్కుచెదరకుండా వుంచే ప్రయత్నమా అంటే రెండువైపులా బలమైన వాదనే చేయవచ్చు. కశ్మీర్ స్వయం ప్రతిపత్తితో సహా ఇండియన్ యూనియన్లో వుంటే చాలనుకున్నాడు నెహ్రూ. అక్కడి ప్రజల

సంపూర్ణమైన ఆమోదం లేకుండా కశ్మీర్ ను విలీనం చేసుకున్నామన్న భావన దీనికి కారణం కావచ్చు. లేదా కశ్మీర్ లను అప్పటి పరిస్థితుల్లో సముదాయించటం కోసం కావచ్చు. కశ్మీర్ పండిట్ల కుటుంబంలో పుట్టిన నెహ్రూకు కశ్మీర్ లోయ భారతదేశంలో భాగం కావాలన్న కోరిక ఎంతగావున్నా కశ్మీరియత్ విలువేమిటో కూడా తెలుసు. అది పాకిస్తాన్ వైపునవున్న తీవ్రవాద ముస్లిం మతానికంటే ఎంత భిన్నంగా సెక్యులర్ గా వుంటుందో తెలుసు. కానీ నెహ్రూ చేసిన పని లోయలోని కశ్మీర్ ల పరిస్థితిని 'న ఘర్ కా న ఘాట్ కా' అన్నట్లు చేసింది. మొదట్లో తాత్కాలికం అనుకున్న ఆర్టికల్ 370 సుదీర్ఘంగా కొనసాగటంతో ఇటు ఇండియాలో పూర్తిగా కలిసివున్నట్లు లేకుండానూ, పాకిస్తాన్ ఉగ్రవాదాన్ని దిగుమతి చేసుకుని భారత సైన్యంతో ఘర్షణ పడుతూనూ కశ్మీరియత్ కోసం అల్లాడిన ఒక దిక్కుతోచని జాతిగా మిగిలారు కశ్మీర్ లు. సాంస్కృతిక బహుళత్వం వైవిధ్యం అనే మాటలు అసలు రుచించని ఆరెస్సెస్ బీజేపీల దృష్టిలో కశ్మీర్ అఖండ భారతంలో కేవలం ముస్లింలతో నిండిన అందమైన భూభాగం. ఇప్పుడైతే కశ్మీరే కాదు భారతదేశమంతా కూడా ఒకే పార్టీ, ఒకే పాలకుడూ వుండాలన్నది బీజేపీ కోరిక. మహా సామ్రాజ్యాలు నిర్మించాలనుకొనేవారి దృష్టే వేరు. అశోకులకు కళింగుల ఆత్మగౌరవాలు చీమంత విలువ చేయవు. గణరాజ్యాల ప్రజాస్వామ్యం విలువ ప్రాంతీయ అస్తిత్వాలకే తెలుస్తుంది. ఫెడరల్ స్ఫూర్తిని ఏమీ లెక్కచేయకుండా తొక్కిసేవాళ్లకు తెలియదు.

కాలం గడుస్తూ వుండగా ఇన్నిరకాల మతరాజకీయాల కారణంగా కశ్మీరియత్ కూడా ఇప్పుడు తీవ్రవాద ముస్లిం భావజాలంవైపు మళ్లుతోంది. మన రాజకీయనాయకుల అసమర్థత, మన ఆర్మీ బిగించిన ఉక్కుపిడికిలి, కశ్మీర్ నాయకుల అవినీతి, అంతర్జాతీయంగా సలాఫీ జిహాదీ మార్గానికి ఆకర్షణను తెచ్చిపెట్టిన ISIS ప్రభావం, సెక్యులరిజం అనే మాటనే ఒక తిట్టుగా మలచి మైనారిటీలను బెదిరించే మోదీమార్గం, అర్నాబ్ గోస్వామి లాంటి ఉగ్రవాది జర్నలిస్ట్ టీవీలో చేస్తున్న యుద్ధం... ఇలాంటివన్నీ కలిసి కశ్మీరియత్ అనే విశాల భావజాలపు సంస్కారాన్ని అక్కడి కొత్త తరానికి అందనీయకుండా చేశాయి.

ఇటు మెయిన్ లాండ్ భారతదేశంలో కూడా మనకిప్పుడు సున్నితమైన విషయాలేవీ అర్థం కావు. కశ్మీర్ ముస్లింలు మనదేశంలో భాగంగా వుంటూ మన సైన్యం మీదే రాళ్లు రువ్వతారా అనేదే మన కోపమంతా. అఖండ భారతం అనే మహాగొప్ప ప్రవచనాల సుడిగాలుల్లో భారతదేశపు వైవిధ్యం ఈ రోజు నలిగి నశిస్తోంది. మరోవైపు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఇస్లాంలోని షియా, సూఫీల మితవాద భావజాలాల వైవిధ్యం కూడా ISIS ప్రభావం వల్ల అణగిపోయి వుంది. ఎక్కడ చూసినా సమాజాన్ని మత అసహనం నిలుపునా చీల్చుతోంది. ఈ రోజున మట్టి అంటే మనుషులు కాదు. ప్రాంతాలు కాదు. మతమే. మతమే దేశం, మతమే సైన్యం, మతమే దేశభక్తి.

కశ్మీర్ లోయలో ముప్పయ్యేళ్లుగా ఇంత మారణహోమం జరగవలసిన అవసరం వుందా అసలు? ఇక్కడ అంబేద్కర్ ను గుర్తు చేసుకోవాల్సిన అవసరం వుంది.

“మన విదేశాంగ విధానంలో పాకిస్తాన్ తో దెబ్బలాట ఒక భాగం అయిపోవటాన్ని గురించి నేను చాలా అసంతృప్తితో వున్నాను. పాకిస్తాన్ తో మన సంబంధాలు రెండు కారణాల వల్ల చికాకుగా

తయారయ్యాయి. ఒకటి కశ్మీర్, రెండవది తూర్పు బెంగాల్లో వున్న మన ప్రజల పరిస్థితి. కశ్మీర్ కంటే తూర్పు బెంగాల్లోని మన ప్రజల పరిస్థితి మరింత భరించలేనిదిగా వుందని వార్తా పత్రికల ద్వారా తెలుస్తోంది. దీనిమీద ఎక్కువగా దృష్టి పెట్టాల్సింది పోయి మనం కశ్మీర్ సమస్యమీద మనదంతా పాట పెడుతున్నాం. అయినా కూడా, నిజంగా లేని సమస్య గురించి మనం పోరాడుతున్నాం. ఎవరిది ఒప్పు ఎవరిది తప్పు అన్న విషయంమీదే ఎక్కువ సమయం పోట్లాడుతున్నాం. నా దృష్టిలో ఎవరు చెప్పేది సరైనది అనికాదు ఏది సరైనది అన్నదే ముఖ్యమైన ప్రశ్న. దీనికి నా దృష్టిలో ఎప్పుడూ సరైన పరిష్కారం కశ్మీర్ ను విభజించమే. ఇండియా విభజనలో చేసినట్టే హిందువులూ బౌద్ధులూ వున్న ప్రాంతాన్ని భారత్ కు ఇచ్చేసి, ముస్లింలున్న భాగాన్ని పాకిస్తాన్ కు ఇవ్వాలి. కశ్మీర్ లోని ముస్లిం భాగంతో నిజానికి మనకు పనేమీ లేదు. వారికి నచ్చినట్లుగా వారు నిర్ణయించుకోవచ్చు. లేదా, మీకు నచ్చితే మూడు భాగాలుగా విడదీయండి 1) కాల్పుల విరమణ ప్రాంతం (ఇదే తరువాత పాక్ ఆక్రమిత ప్రాంతం అయింది), 2) లోయ 3) జమ్మూ లద్ధాఖ్ ప్రాంతం. అప్పుడు లోయ ప్రాంతం ఒక్కచోటే ప్లెబిస్సెట్ నిర్వహించండి. ఇప్పుడున్న ప్లెబిస్సెట్ ప్రతిపాదన మొత్తం ప్రాంతం అంతటి గురించీ ఉద్దేశించినది. దీనిలో నేను భయపడుతున్నదేమిటంటే హిందువులూ బౌద్ధులూ కూడా వాళ్ల ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా పాకిస్తాన్ వైపుకు లాగబడతారు. ఇప్పుడు తూర్పు బెంగాల్లో మనం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యల్లాంటి సమస్యలే మనం ఎదుర్కోవాల్సిరావచ్చు” - అంబేద్కర్.

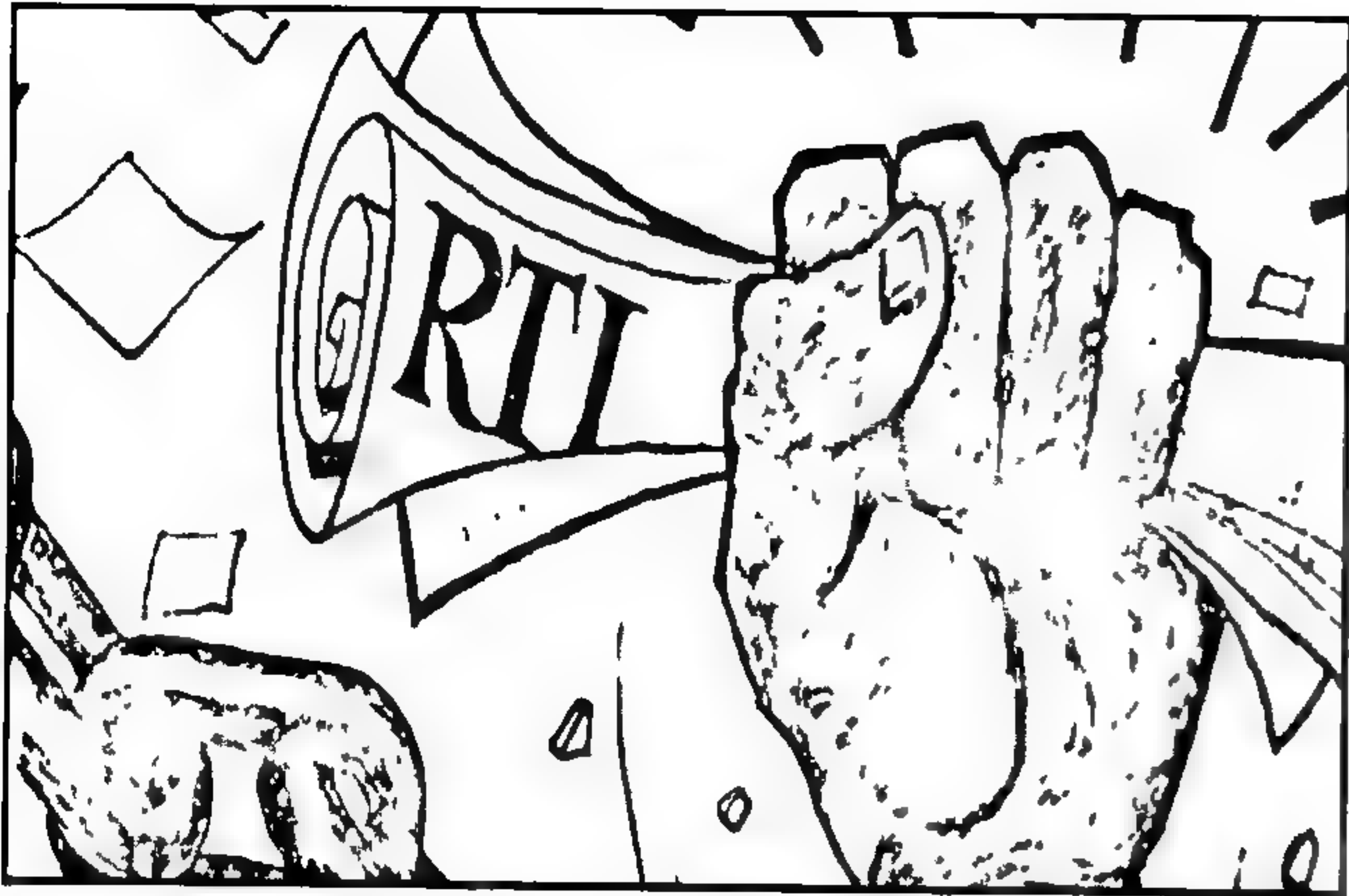
ఆనాడు ఇంతకంటే చక్కని పరిష్కారం ఇంకేదైనా ఉంటుందా? లోయను ఒక అందమైన భూభాగంగా, ప్రతిష్టాత్మకమైన మెమెంటోగా మాత్రమే భావించిన ప్రభుత్వాలు చేసిన అణచివేతకూ, అంబేద్కర్ చేసిన ప్రజాస్వామిక ప్రతిపాదనలకూ పొంతనే లేదు. ప్రజలూ, సంస్కృతులూ, భూభాగాలూ, రక్షణ విధానాలూ ... వీటన్నిటి మీదా అంబేద్కర్ కున్న అభిప్రాయాలు విశాలమూ ఆచరణీయమూ. ప్రజాస్వామికంగా వున్నామని చెప్పుకునే ఢిల్లీ ప్రభుత్వాలు ఇన్నాక్లూ సైన్యాన్ని మోహరిస్తే చాలని ఇంకే చర్యలూ తీసుకోకుండా నిద్రపోయాయి. ఇప్పుడు ఒక్కసారిగా నియంతృత్వ పద్ధతిలో కశ్మీర్ లోయ సమస్యను తేల్చిపారేయటం జరిగింది.

మరోవైపు ఆర్టికల్ 35ఏ తొలగింపుతో, 'కత్తి పోయి కర్రా వచ్చే' అన్నట్లుగా తీవ్రవాద ముస్లిం భావజాలాన్ని పక్కకునెట్టి మార్కెట్, హిందూ అతివాదం కలిసి ఆ మొత్తం ప్రాంతాన్ని (జమ్మూకశ్మీర్ రాష్ట్రాన్ని) అణచివేయటానికి రంగం సిద్ధమయింది. ఎంతోమంది ఉగ్రవాదులుగా మారుతున్నా సరే, ముప్పయ్యేళ్లుగా రక్తాలోదుతూ నిరంతరం సైనికుల నిఘాలోనే బ్రతుకుతున్నా సరే, కశ్మీర్ లు తమ రాష్ట్రంలో మెజారిటీ స్టేటస్ ను అనుభవించారు. అధికారాలన్నీ పోయి, ఇప్పుడు ఢిల్లీకి పూర్తిగా లొంగివుండే కేంద్రపాలిత ప్రాంతంగా మిగిలింది జమ్మూకశ్మీర్. దాదాపు తొంభై ఏళ్ల నుంచి బయటివాళ్లెవరూ తమ నేలమీదకు వస్తారన్న భయం ఒక్కటి లేకుండా బ్రతికిన కశ్మీర్ ల ఆశయం ఇకముందు ఏ రూపాన్ని తీసుకుంటుందో లేక నెమ్మదిగా అభివృద్ధి లాలిపావ్ లు చప్పరిస్తూ లొంగివుంటుందో చూడాలి. అసహజమైన మార్పులకు లోనై ముప్పై ఏళ్లుగా తీవ్రగాయాలతో దెబ్బతిన్న కశ్మీరియత్ సజీవంగా వుండాలని, చరిత్రలో ఒకప్పటి జీవనవిధానంగా మాత్రమే మిగలకూడదని ఆశిద్దాం. ❀

కార్పోరేట్ల ప్రయోజనాల కోసమే చట్టాల్లో మార్పులు

స్నేహలత

17వ సార్వత్రిక ఎన్నికల్లో మోదీ ప్రభుత్వం భారీ మెజారిటీతో గెలుపొందింది. కార్పోరేట్ శక్తుల మద్దతు, హిందూత్వ, దేశభక్తి ఉన్మాదాన్ని పరాకాష్టకు చేర్చి మరోసారి అధికారపీఠాన్ని లాక్కొన్నది. అధికారానికి వచ్చినప్పటి నుండి విదేశీ పెట్టుబడులకు ద్వారాలు లేకుండా చేయడమే కాకుండా తమ సంఘపరివార్ అజండాను ఎటువంటి జంకూ, గొంకూ లేకుండా అమలుకు పూనుకుంటున్నది. వివిధ జాతులు, మతాలు, ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలున్న భారతదేశంలో ఒకే జాతి, ఒకే మతం, ఒకే జండా అంటూ భావోద్వేగాలను రెచ్చగొడుతూ తమ ఆధిపత్యాన్ని నెరుపుకుంటుంది. ఇప్పటికే ఎన్నికల కమీషన్, కాగ్, యు.జి.సి, ఆర్ బిఐలతో సహా సమాచార కమీషన్ వంటి 'స్వతంత్ర' రాజ్యాంగ వ్యవస్థలన్నింటినీ నీరుగార్చి తమ గుప్పెట్లో పెట్టుకొని తన ఇష్టారాజ్యంగా వ్యవహరిస్తుంది. ఒకవైపు కార్పోరేట్ శక్తుల అనుకూల విధానాలను అమలు చేస్తూనే దానికి చట్టబద్ధంగా ఆటంకంగా వున్న విషయాలను మార్చడానికి పూనుకుంటుంది. దానిలో భాగమే 17వ లోక్ సభ మొదటి సమావేశాల్లోనే 35 బిల్లులకు ఆమోదం తెలుపగా, రాజ్యసభ 32 బిల్లులకు ఆమోదం తెలిపింది. ఇది భారత పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్య చరిత్రలోనే రికార్డుగా నమోదయింది. ప్రజలు గతంలో పోరాడి సాధించుకున్న అనేక హక్కులను హరిస్తూ ఈ నూతన బిల్లులు చట్టం చేయబడ్డాయి. వాటిలో కొన్ని...

సమాచార హక్కు చట్టం

అధికారయంత్రాంగాన్ని ప్రజలకు జవాబుదారీ చేస్తూ నిజాలు వెలుగులోకి తీసుకొచ్చే సమాచార హక్కు చట్టాన్ని సైతం మోదీ ప్రభుత్వం వదలదలుచుకోలేదు. దాన్ని కూడా సమాధి చేసింది. మోదీ ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చినప్పటి నుండి స్వతంత్ర సంస్థలను నీరుగార్చడమో, తమకు భజనచేసేవిధంగా మార్చుకోవడమో చేస్తూ వస్తూంది. రాష్ట్రాల హక్కులను హరిస్తూ కేంద్రం ఫెడరల్ స్ఫూర్తిని దెబ్బతీస్తూ నియంతృత్వానికి బాటలు వేసుకుంటుంది. ఇంత ముఖ్యమైన సమాచార హక్కు చట్టంపై పెద్దగా

చర్చలేకుండానే, కనీసం సెలెక్ట్ కమిటీకి కూడా పంపకుండా కేవలం నిమిషాల వ్యవధిలోనే రాజ్యసభలో 218-79 ఓట్ల మెజారిటీ తో తమకున్న మంద బలంతో ఏకపక్షంగా ఆమోదింప చేసుకుంది.

ఎన్నో ఆందోళనలు, ఉద్యమాల అనంతరం యు.పి.ఏ 1 ప్రభుత్వం ఈ చట్టాన్ని 2005లో తీసుకువచ్చింది. ఈ చట్టం ప్రభుత్వం నుండి సమాచారం తెలుసుకునే హక్కును, ప్రశ్నించే హక్కును ప్రజలకు కల్పించింది. స్పెక్ట్రమ్ కేటాయింపులు మొదలు రక్షణ ఒప్పందాలు వరకు అనేక అంశాలపై ఈ చట్టం ద్వారా సమాచారాన్ని తెలుసుకొని ప్రజలు ప్రభుత్వాన్ని నిలవేస్తున్నారు. అధికారంలో వున్న నాయకులను ప్రశ్నలు చీకాకు పరుస్తున్నాయి. ఎన్నికల వాగ్దానాల గురించి ప్రశ్నించకూడదు. అవినీతిని గురించి, అసమానతలను గురించి ప్రశ్నించకూడదు. ఏటా దాదాపు 60లక్షల దరఖాస్తులు ప్రభుత్వానికి అందుతున్నాయి. రఫేల్ యుద్ధవిమానాల ఒప్పందాలను సమాచారహక్కు చట్టంతో మోదీ ప్రభుత్వం పరువుకూడా పోయింది. ఇవన్నీ అధికారంలో వున్న వారిని ఇరకాటంలో పెడుతున్నాయి. అందుకే ప్రజలకున్న ఈ స్వేచ్ఛను మోదీ ప్రభుత్వం సహించలేకపోయింది.

ప్రస్తుతం అమలులో వున్న చట్టం ప్రకారం ఎన్నికల కమీషన్ తో సమానంగా సమాచార కమీషన్ కు స్థాయి, హోదా, అధికారం, వేతనాలు వున్నాయి. ఎన్నికల సంఘం స్థాయిని సమాచార కమీషన్ కు ఇవ్వడం సరైనది కాదని దాన్ని తగ్గించడమే సవరణ లక్ష్యమని మోదీ ప్రభుత్వం చెప్పింది. అయితే ఏ స్థాయికి తగ్గించేది స్పష్టం చేయలేదు. అదేవిధంగా ఈ కమీషన్ ర్ల జీత భత్యాలు, నియామక ప్రక్రియ ఏవిధంగా వుంటుందో తేల్చలేదు. గత చట్టం ప్రకారం కేంద్ర సమాచార హక్కు కమీషన్ సభ్యులను కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమిస్తుంది. రాష్ట్ర సమాచార హక్కు కమీషన్ సభ్యులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నియమించేది. కేంద్ర, రాష్ట్ర కమీషన్ ర్ల పదవీ కాలాన్ని కూడా ఎప్పటికప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వమే నిర్ణయిస్తుంది. ఇక నుండి రాష్ట్రాల సమాచార హక్కు కమీషన్ సభ్యులను కూడా కేంద్రమే నియమించే విధంగా ఈ చట్టంలో మార్పు చేశారు. ఇంత నిరంకుశంగా రాష్ట్రాల హక్కులను కేంద్ర ప్రభుత్వం హరిస్తుంటే వై.ఎస్సార్, టి.డి.పి, టి.ఆర్.ఎస్, తదితర ప్రాంతీయ పార్టీలు కనీసం నిరసన వ్యక్తం చేయలేదు. పైగా బిల్లుకి మద్దతుగా నిలిచాయి. ఇంతకంటే సిగ్గుచేటైన విషయం మరొకటి ఉంటుందా?

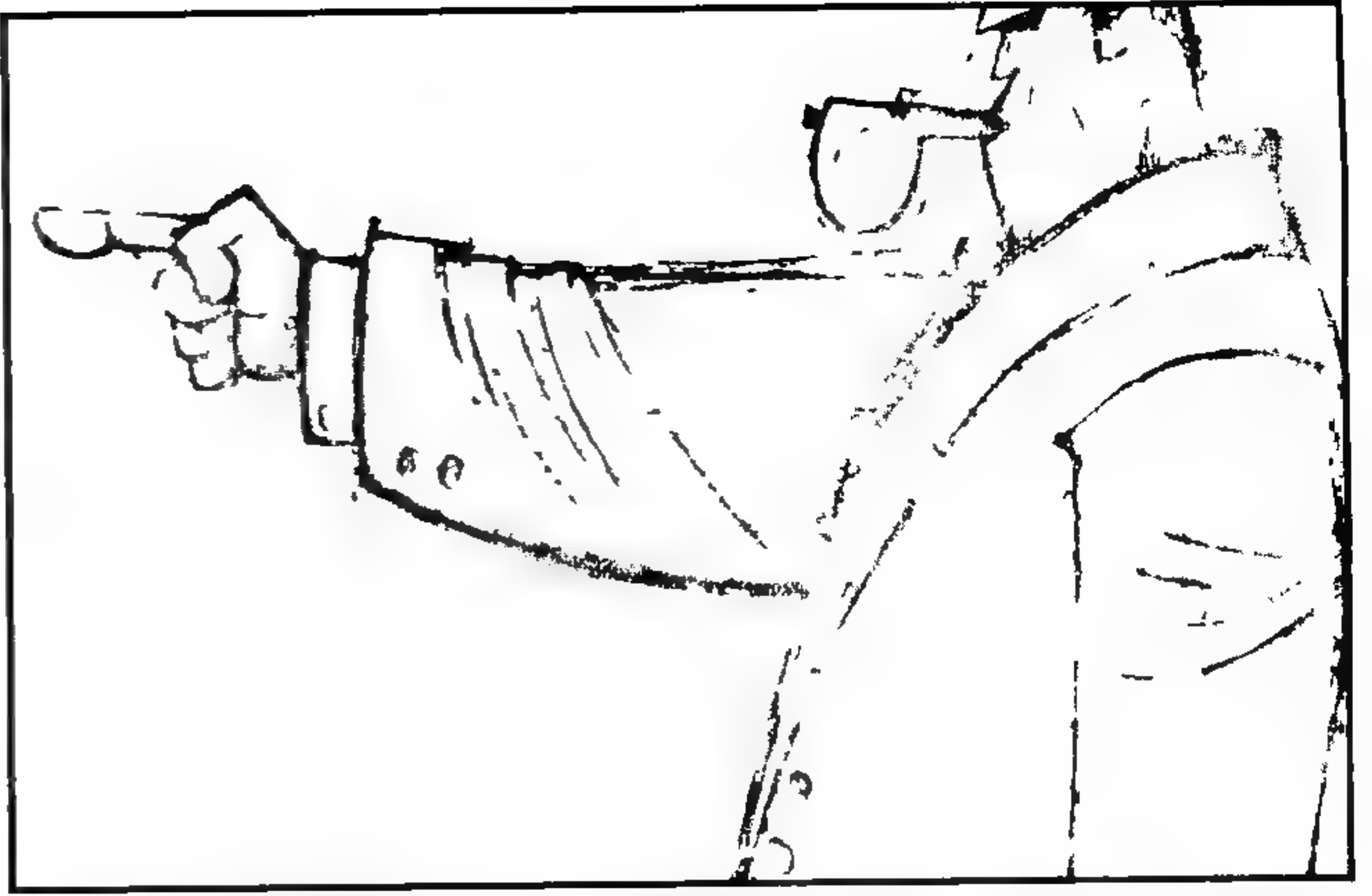
పాలకులు చెబుతున్నట్టు ప్రజాస్వామ్యానికి ఓటు ఎంత ముఖ్యమో చర్చ కూడా అంతే ముఖ్యమని గుర్తించాలి. సమాచార హక్కు చట్టం లాంటి కీలకమైన విషయాలపై కూడా ఎటువంటి చర్చలేకుండా తమకున్న మెజారిటీని అడ్డం పెట్టుకొని రాజ్యాంగ సంస్థలకు, వ్యవస్థలకు సంకెళ్లు వేసుకుంటూ పోతే వాటిని తెంచుకునే బాధ్యత, పోరాడాల్సిన కర్తవ్యం ప్రజలపైనే వుంది.

ఉపాచట్టం :

ఎమర్జెన్సీ చీకటిరోజులను తలపించే విధంగా మోదీ ప్రభుత్వం జులైలో జరిగిన పార్లమెంటు సమావేశాల్లో ఉపా చట్టాన్ని తెచ్చింది. అదేవిధంగా జాతీయ దర్బారు సంస్థ (ఎన్ఐఏ) అధికార పరిధిని విస్తృత పరిచింది. 2008లో ముంబయిలో జరిగిన దాడుల అనంతరం యుపిఏ ప్రభుత్వం ఎన్ఐఏ చట్టాన్ని తీసుకువచ్చింది. టెర్రరిస్టు చర్యలను ముందుగా పసికట్టడం, అవి జరిగిన తర్వాత విచారణ చేపట్టడం ఈ సంస్థ పరిధిగా వుండేది. ఎన్ఐఏ చట్ట సవరణ అనంతరం మనుషుల అక్రమ రవాణాకు సంబంధించిన నేరాలను, దొంగనోట్ల ముద్రణ, నిషిద్ధ ఆయుధాల తయారీ, సైబర్ నేరాలు, పేలుడు పదార్థాల చట్టం పరిధిలోని నేరాలు కూడా ఈ సంస్థ పరిధిలోకి వస్తాయి. ఇప్పటి వరకు ఇవన్నీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల పోలీసు శాఖలు నిర్వహిస్తున్నాయి. ఇక నుండి రాష్ట్ర పోలీసులకు సమాచారం లేకుండా, అనుమతిలేకుండా, నిందితులను అరెస్టు చేయడం, విచారించడం కేంద్రమే చేయవచ్చు. ఈ అధికారాలన్నింటిని రాష్ట్రాల నుండి కేంద్రం గుంజుకున్నది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మనుగడను ఈ చర్య ప్రశ్నార్థకం చేయబోతుంది. ఇవన్నీ ఫెడరల్ స్పూర్తిని దెబ్బతీసేవే. భవిష్యత్లో అధికారాలన్నీ కేంద్రం చేతిలో కేంద్రీకృతం అవుతున్నాయి.

ఉపా చట్టానికి 2004లో మన్మోహన్సింగ్ ప్రభుత్వం కొన్ని సవరణలు చేసింది. టెర్రరిజాన్ని నిర్వచించి, అలాంటి సంస్థలను ఉపా చట్టం కింద నిషేధించవచ్చునని చెప్పింది. ఈ చట్టం అమలును ఎన్ఐఏకు బదలాయించింది. బిజెపి ప్రభుత్వం ఉపా పేరిట నిరంకుశ చట్టానికి మరిన్ని కోరలు తొడిగి బిల్లును ఆమోదింపచేసుకుంది. ఈ సవరణ ప్రకారం గతంలో కొన్ని సంస్థలను ఉగ్రవాద సంస్థలుగా ప్రకటించేవారు. ఇప్పుడు దానితోపాటు వ్యక్తులను కూడా ఉగ్రవాదులుగా ప్రకటించే ప్రమాదకర అవకాశాన్ని ఈ సవరణ ముందుకు తెస్తున్నది. ఎటువంటి విచారణ జరుగకుండానే, ఆ వ్యక్తి ఉగ్రవాది అనే విషయాన్ని చట్టపరంగా న్యాయస్థానాలు నిర్ధారించక ముందే వారి ఆస్తులను జప్తుచేయడం, ఇతర రకాలైన పౌరహక్కులను లాగేసుకోవడం ఈ చట్టం కల్పిస్తుంది.

దేశంలో పోలీసు రాజ్యం స్థాపించడమే ఈ చట్టం ఆంతర్యమని ఎం.ఐ.ఎం, కాంగ్రెసు, ఇతర విపక్షాలు తీవ్రమైన ఆరోపణలు చేసినప్పుడు ఈ చట్టానికి భయపడేవారందరూ టెర్రరిస్టులయి వుంటారని హెచ్చరించి అమిత్ షా అన్నారు. టెర్రరిస్టు భావజాలాన్ని, సాహిత్యాన్ని వ్యాప్తి చేసే వారందరూ టెర్రరిస్టులే అని అమిత్ షా మాట్లాడే మాటలను బట్టి చూస్తే నిరసన గొంతులపై ఎటువంటి కత్తి

దించబోతున్నారో మనకర్థమౌతోంది. ఇప్పటికే ఎటువంటి విచారణ, బెయిల్ లేకుండా ఈ చట్టం క్రింద అరెస్టు అయిన విరసం నేత వరవరరావు, సుధాభరద్వాజ్, గాడ్లింగ్ లాంటి ప్రముఖులెందరూ జైళ్లలో మగ్గుతున్నారు. ప్రజలపై విశ్వాసం కోల్పోయినవాళ్లే ఇటువంటి నిర్బంధ చట్టాలపై ఆధారపడతారు. పెరుగుతున్న ఆర్థిక, రాజకీయ సంక్షోభాల నుంచి నిత్యం పెల్లుబుకుతున్న వివిధ వర్గాల గొంతులు నొక్కడానికే ఇటువంటి దుర్మార్గ చట్టాలను పాలకులు ఆశ్రయిస్తున్నారు. వీటికి వ్యతిరేకంగా ప్రజాస్వామికవాదులు ఐక్యంగా ముందుకు కదలాల్సిన అవసరాన్ని ఈ చట్టం మనకు నిత్యం గుర్తుకు తెస్తుంది.

తలాక్...తలాక్...తలాక్!

బ్రిఫుల్ తలాక్ వ్యవహారాన్ని బిజెపి ప్రభుత్వం ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాలకు ఉపయోగించుకోవడమే కాకుండా ముస్లిం సమాజాన్ని వేధించడానికి కూడా ఉపయోగించుకుంటుందనేది దాని చర్యలను బట్టి అర్థమౌతూనే వుంది. ముస్లిం మహిళల (వివాహ హక్కుల రక్షణ) బిల్లు జులై 30తేదీన రాజ్యసభ ఆమోదం పొందింది. గత మూడు సంవత్సరాల నుండి ఈ బిల్లును తీసుకురావడానికి మోదీ ప్రభుత్వం అనేక కసరత్తులు చేస్తూనే వుంది. 2017 ఆగష్టు 22న బ్రిఫుల్ తలాక్ చెల్లదని సుప్రీంకోర్టు తీర్పు చెప్పింది. 2017 డిసెంబరులో ఈ బిల్లు లోక్సభలో ఆమోదం పొందినా ఆనాడు రాజ్యసభలో తగినంత మెజారిటీ లేనందున చట్టం కాకుండా ఆగిపోయింది. లోక్సభ ఎన్నికలకు ముందు 2018 సెప్టెంబరు నుంచి కేంద్రమంత్రివర్గం ఒక ఆర్డినెన్స్ ద్వారా ఈ బిల్లును అమల్లోకి తెచ్చింది. ముస్లిం మహిళల రక్షణ కోసమే ఈ బిల్లు తెచ్చామని, ఇది వారికెంతో ఉపయోగమని, ముస్లిం మహిళల్లో నెలకొన్న భయాన్ని తాము పోగొడుతున్నామని మోదీ గొప్పలు చెప్పుకున్నాడు. ఒకే దెబ్బకు రెండు పిట్టలు చందంగా ప్రయోజనం పొందాలని మోదీ భావించాడు.

ఈ చట్టం ప్రకారం ముస్లిం మహిళకు బ్రిఫుల్ తలాక్ చెప్పడం శిక్షార్హమైన నేరం. బ్రిఫుల్ తలాక్ చెప్పిన భర్తకు మూడేళ్లు కఠినమైన జైలు శిక్ష దానితో పాటు జరిమానా విధించవచ్చు. ఈ చట్టం అమలు తర్వాత తలెత్తే అనేక సమస్యలపట్ల ప్రభుత్వం నుండి జవాబులేదు. ముస్లిం సమాజంలో సంస్కరణ పేరిట ఉద్దేశించినట్టు చెబుతున్న

తలాక్ రద్దు బిల్లును సివిల్ చట్టపరిధిలో పరిష్కరించకుండా క్రిమినల్ చట్టపరిధిలోకి ఎందుకు తీసుకురావాల్సి వచ్చిందో మోదీ ప్రభుత్వం స్పష్టం చేయలేదు. ముస్లిం మతంలో వుండే దురాచారాన్ని గురించి గొంతు చించుకుంటున్న మోదీ, రవిశంకర్లు హిందూ మతంలో స్త్రీలపై కొనసాగుతున్న వివక్ష గురించి ఎందుకు మౌనం పాటిస్తున్నారు. స్త్రీల విషయంలో హిందూమతంలో ఎన్ని మూఢాచారాలు, ఎంత వివక్ష కొనసాగడంలేదు? ఇటీవల శబరీమలలోకి మహిళలకు ప్రవేశం కల్పిస్తూ సుప్రీంకోర్టు తీర్పునిస్తే హిందూమత సాంప్రదాయాల్లో కోర్టులు తలదూర్చవద్దంటూ, కోర్టు తీర్పులు చెల్లవంటూ హిందూ మత పెద్దలు హెచ్చరికలు జారీ చేయలేదా? భారతదేశంలో వున్న వివిధ మతాలు, ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలను గుర్తించకుండా, గౌరవించకుండా పక్షపాతంతో మోదీ ప్రభుత్వం వ్యవహరిస్తుంది. ట్రిపుల్ తలాక్ ముస్లిం మహిళలకు ఎంత మేలు చేస్తుందో కాని ముస్లిం యువకులను నేరస్థులుగా జైళ్లలో బంధించడానికి ఈ చట్టాన్ని బిజెపి ఉపయోగించుకుంటుంది.

కార్మిక చట్ట సవరణలు

అనేక పోరాటాలు, త్యాగాల ఫలితంగా కార్మికులు సాధించుకున్న అనేక హక్కులను మోదీ ప్రభుత్వం కాలరాచి వేస్తున్నది. ఏ ప్రభుత్వాలు కూడా కార్మికులకు దయాదాక్షిణ్యాలతో ఇచ్చిన హక్కు ఏ ఒక్కటి లేదు. సంఘం పెట్టుకొనే హక్కు, సమ్మె చేసే హక్కు, ఫ్యాక్టరీ చట్టం 8గంటల పని హక్కు అన్నీ కార్మికుల పోరాటాల ఫలితంగా వచ్చినవే. వీటిని కూడా కాలరాయడమంటే మోదీ ప్రభుత్వం కార్మికవర్గంపై ప్రత్యక్ష యుద్ధాన్ని ప్రకటించడమే. బిజెపి ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చినప్పటి నుండి కార్పొరేట్ సంస్థలకు లాభాలు చేకూర్చేవిధంగా 44 కార్మిక చట్టాలను 4లేబర్ కోడ్లుగా మార్చాలని గతంలో అనేక ప్రయత్నాలు చేసింది. అనేక కారణాలతో ఆ ప్రయత్నం ఆనాడు కుదరలేదు. ప్రస్తుతానికి ఈ సమావేశాల్లో 4రకాల పాత చట్టాలను సవరించి ఒకే వేతన చట్టం చేశారు. ప్రావిడెంట్ ఫండ్ చట్టం, ఐఎస్ఐ చట్టం, మెటర్నిటీ బెనిఫిట్స్ చట్టం, ఉపాధి పరిహార చట్టం, బీడీ కార్మికుల చట్టం వంటి 15రకాల చట్టాలను సవరించి వాటి స్థానంలో వేతనకోడ్ బిల్లు -2019ని తీసుకువచ్చారు.

కనీసవేతనాలను నిర్ణయించడానికి 1957లో కార్మిక సంఘాలు, యాజమాన్యాలు, ప్రభుత్వం ముగ్గురు కలిసి అంగీకరించిన వేతనాలను వేతనకోడ్లో మార్చివేశారు. నెలకు కనీస వేతనం 18వేలరూపాయలు ఉండాలని 46వ లేబర్ కాన్ఫరెన్స్ చేసిన సిఫారసు ప్రకృనపెట్టి తన ఇష్టానుసారం చట్ట సవరణ చేశారు. వేతన సిఫారసులకోసం 2018 జనవరిలో నియమించిన నిపుణుల కమిటీ 2012నాటి ధరల ప్రకారం నెలకు 9750 నుండి 11,622 రూపాయలు కనీసవేతనం ఉండాలని సిఫారసు చేసింది. అంటే రోజుకు 375 నుండి 477 రూపాయలు ఉండా లని సూచించారు. వీటన్నింటిని పక్కనపెట్టి దేశమంతటా ఒకే జాతీయ సార్వత్రిక

కనీసవేతనం ఉండాలని, అంతకంటే తక్కువ వేతనం ఎవరూ ఇవ్వకూడదనే పేరుతో 2019బిల్లులో సవరణచేశారు. దీని ప్రకారం నెలకు 26రోజుల చొప్పున 4628రూపాయలుగా నిర్ణయించారు. ఇది కార్మికులను అర్ధాకలితో చంపే చర్య తప్ప కార్మికులకు ఉపయోగపడేది మాత్రం కాదు.

బోనస్ అన్నది లాభాలలో కార్మికులకు పంచి ఇవ్వాలని భాగం కాదని అది కోల్పోయిన వేతనమని కనుక అది ప్రతి కార్మికుడు పొందవలసిన హక్కు అని గత 45 సంవత్సరాల క్రితం సుప్రీంకోర్టు యిచ్చిన తీర్పుని పాలకులు అమలు పరచకపోగా ఈ బిల్లులో దాని ఊసే లేకుండా చేశారు. కార్మికుడు 8 గంటల కంటే ఎక్కువ పనిచేస్తే దాన్ని ఓవర్ టైంగా గుర్తించి అదనపు వేతనం యివ్వాలని 70 సంవత్సరాల నుంచి వున్న నిబంధన కూడా ఈ నూతన చట్టంలో ఎత్తివేశారు. మూడు నెలలకొకసారి, ఆరునెలలకొకసారి కరువుభత్యం పెంపుదల చట్టబద్ధం చేయాల్సివుండినా దాన్ని కూడా ప్రభుత్వం పట్టించుకోలేదు. వృత్తి భద్రత, ఆరోగ్యం, పనిపరిస్థితులకోడ్లో యాజమాన్యాలకు అనుకూలంగా అనేక అంశాలను చేర్చారు. కోడ్ను ఉల్లంఘించే యజమానులకు విధించే శిక్షలను నామమాత్రం చేశారు. ఏతావాతా ఈ బిల్లు కార్మికులను యంత్రభూతాల కోరలకు బలియిచ్చి కార్పొరేట్ శక్తుల పక్షంలో ఫలహారంగా మార్చబోతున్నారు. అందుకే ఈ చట్టానికి వ్యతిరేకంగా, కార్మికవర్గం ఐక్యంగా పోరాడాలి.

మోటారు వాహనాలు చట్టం-2019

రవాణా వ్యవస్థలో అవినీతిని తొలగించడం, ప్రయాణికుల వాహనదారుల భద్రతను మెరుగుపర్చడం, ట్రాఫిక్ సంబంధిత నేరాలకు కఠిన శిక్షలు, భారీ జరిమానాలు విధించడం లక్ష్యంగా మోటారు వాహనాల (సవరణ)చట్టం - 2019 తెచ్చామని పైకి చెబుతున్నారు. అసలు లక్ష్యం రవాణా రంగంలోకి టెక్నాలజీని తీసుకురావాలంటే విదేశీ పెట్టుబడులు అవసరమని కేంద్రం భావించి ఆగమేఘాల మీద ఈ చట్టాన్ని తీసుకువచ్చింది. దీనిలోని 28 నిబంధనలను సెప్టెంబరు 1నుండి అమలులోకి తెచ్చారు. ట్రాఫిక్ నిబంధనలను పాటించని వారిపై 500 నుండి 10వేల వరకు జరిమానా విధించారు. డ్రైవింగ్ లైసెన్స్ రద్దుతోపాటు ఆరునెలలు జైలుశిక్షను కూడా ఖరారు చేశారు. ఆటో, టాక్సీ, లారీల వరకు భరించలేని పెనాలిటీలను వేయడంతో దేశవ్యాపితంగా ప్రజల్లో తీవ్ర వ్యతిరేకత వచ్చింది. ప్రజల్లో తీవ్ర వ్యతిరేకత పెల్లుబకడంతో 6 బిజెపి పాలిత రాష్ట్రాలు, ఒడిస్సా, తెలంగాణా ప్రభుత్వాలు అమలు చేయకుండా వెనక్కి తగ్గాయి. భారత రవాణా రంగ కార్మికులు 1939లోనే బ్రిటీష్ పాలకులకు వ్యతిరేకంగా పోరాడి మోటారు వాహనాల చట్టాన్ని తీసుకువచ్చారు. మనదేశ పాలకులు ఈ చట్టాన్ని అనేక సార్లు సవరించారు. మోటారు వాహనాల (సవరణ)చట్టం - 2019 ప్రకారం లైసెన్సులు మంజూరు చేయడం, రిజిస్ట్రేషన్ ఇకనుండి ఔట్ సోర్సింగ్కు అప్పజెబుతారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అజమాయిషీని నామమాత్రం చేయబోతున్నారు. రోడ్డు ప్రమాదాలకు

దైవర్షను ప్రధాన కారకులను చేస్తున్నారు. అగ్రిగేటర్స్ పేరుతో అంతర్జాతీయ పెట్టుబడిదారులకు రవాణా రంగాన్ని అప్పగించడమే లక్ష్యంగా ఈ బిల్లు తీసుకువచ్చారు.

నేషనల్ కౌన్సిల్ మెడికల్ బిల్లు

కార్పోరేట్ లాభాలకోసమే మెడికల్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఇండియా (ఎంసిఐ)ను రద్దు పరుస్తూ దాని స్థానంలో నేషనల్ మెడికల్ కమిషన్ (ఎన్ఎంసి) -2019 బిల్లును ప్రభుత్వం ఆమోదించింది. వైద్యవృత్తికి సంబంధించిన నైతిక నియమావళిని, వైద్యుల గుర్తింపును, రిజిస్ట్రేషన్ నడుపుతూ వచ్చిన మెడికల్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఇండియాను ఎందుకు రద్దు చేయాల్సి వస్తుందో ప్రభుత్వం స్పష్టం చేయలేదు. ఇప్పటి వరకు అమల్లో వున్న ఎంసిఐకి స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి ఉంది. ఇక నుండి కేంద్రప్రభుత్వ నియంత్రణకిందికి వస్తుంది. వందమందికి పైగా సభ్యులుండే ఇందులో 70శాతం మందిని ఎన్నుకుంటారు. కొత్తగా వచ్చిన ఎన్ఎంసిలో 25మందే సభ్యులుగా వుంటారు. వారిలో అత్యధికుల్ని కేంద్రమే నామినేట్ చేస్తుంది.

ఇప్పటివరకు వున్న చట్టం ప్రకారం మెడికల్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఇండియా ప్రతి సంవత్సరం అన్ని ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు వైద్య కళాశాలల్ని క్రమం తప్పక తనిఖీ చేయాలి. అవకతవకలు వుంటే వైద్య సీట్లను తగ్గించాలి. ప్రస్తుత చట్టం ప్రకారం సీట్లను తగ్గించదు. పెనాల్టీనీ మాత్రమే విధిస్తుంది. గతంలో మేనేజ్మెంట్ కోటా కింద 15శాతం సీట్లను అమ్ముకొనే అవకాశం వుంది. ఇప్పుడు 50-60 శాతం సీట్లను అమ్ముకునే అవకాశం కల్పించారు. వైద్యరంగం గతంలో కేంద్ర,రాష్ట్రాల ఉమ్మడి జాబితాలో వుండేది. ప్రస్తుత చట్టం ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రాతినిధ్యం తగ్గిపోతుంది. కేంద్రప్రభుత్వం గుర్తింపుపత్రం పెరిగిపోతుంది. వైద్య విద్య గతంలో ప్రభుత్వ రంగంలో వుండేది. ఇకనుండి అత్యధికం ప్రైవేటురంగం చేతిలోకి వెళ్లిపోతుంది. ప్రైవేటు వైద్య కళాశాలలు పెరగకుండా ఎంసిఐ నియంత్రణ గతంలో ఉండేది. ప్రస్తుత చట్టం ప్రకారం కార్పోరేట్ శక్తులు, బహుళజాతి సంస్థలు వైద్యరంగంలో ప్రవేశించి వైద్యం వ్యాపారంగా మారే ప్రమాదం, పేదలకు వైద్యం అందకుండా పోయే ప్రమాదం ఉంది.

కశ్మీర్ ప్రజలపై యుద్ధం

కశ్మీర్ స్వయంప్రతిపత్తిని కల్పిస్తున్న ఆర్టికల్ 370ని, 35ఏని రద్దుచేస్తూ ఆగస్టు 5న పార్లమెంటు మరో చట్టాన్ని తీసుకువచ్చింది. కశ్మీర్ ను రెండు కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలుగా విడగొట్టి లడక్ కు ఎన్నుకోబడిన అసెంబ్లీ అనేది లేకుండానూ, జమ్మూ కాశ్మీర్ లో ఎన్నికలు జరిగినా కేంద్రం అధీనంలో వుండేవిధంగా చట్టం చేసింది. ఈ చట్టం రద్దుతో కశ్మీర్ ప్రజల స్వయంప్రతిపత్తితో పాటు ఆ రాష్ట్ర సహజ వనరులపై ఆ రాష్ట్ర ప్రజలకు మాత్రమే వున్న ఉపాధి హాక్కులను రద్దు చేశారు. కశ్మీర్ రాజ్యాంగ నిర్ణయ సభ లేదా అసెంబ్లీ ప్రమేయం లేకుండానే గవర్నర్ మాటనే ప్రామాణికంగా తీసుకొని అత్యంత నిరంకుశంగా, అప్రజాస్వామికంగా రాజ్యాంగ

వ్యతిరేకంగా ఈ చట్టం చేసింది. భారత్ ను నమ్మిన కశ్మీర్ ప్రజలకు వెన్నుపోటు పొడవడం, నమ్మకద్రోహం భారత ప్రభుత్వం చేసింది. భావోద్వేగాలను, జాతీయ ఉన్మాదాన్ని రెచ్చగొట్టి కశ్మీర్ ప్రజలపై కేంద్రం యుద్ధం ప్రకటించింది. కశ్మీర్ ను చీకటి రాజ్యంగా మార్చింది. ఫోన్లు, ఇంటర్నెట్లను నిషేధించింది. స్కూళ్లు, కళాశాలలు నడవడంలేదు. వేల మందిని జైళ్లలో బంధించారు. మాజీ ముఖ్యమంత్రులు గృహనిర్బంధంలో ఉంచారు. ప్రచార, ప్రసార సాధనాలన్నింటిపై ఆంక్షలను విధించింది. కశ్మీర్ ను ఆరుబయలు జైలుగా మార్చి అంతా సవ్యంగా వుందని బాహ్య ప్రపంచాన్ని నమ్మించాలని చూస్తుంది. ఏ జాతి అయినా ఆకలిని భరిస్తుంది తప్ప అవమానాలను భరించదు. కశ్మీర్ ప్రజల హృదయాలను గెలుచుకోకుండా నిర్బంధంతో, నిషేధాలతో ఎల్లకాలం పరిపాలించడం అసాధ్యం.

భారత దేశం ఆర్థికమాంద్యాన్ని ఎదుర్కొంటున్నది. జాతీయాదాయం 5శాతానికి పడిపోయింది. దేశీయ, విదేశీ అప్పులు భారతదేశాన్ని కుంగదీస్తున్నాయి. ఆర్థిక సంక్షోభాల ఫలితంగా వివిధ వర్గాల ప్రజలు అనివార్యంగా ఉద్యమాల్లోకి నెట్టబడతారు. ప్రజల సమస్యలను పరిష్కరించకుండా నిర్బంధంతో, అణచివేతతో ఎల్లకాలం పాలకులు పరిపాలించలేరని చరిత్ర స్పష్టం చేస్తుంది. మోదీ ప్రభుత్వం కూడా తాను ఎదుర్కొంటున్న ఆర్థిక సంక్షోభం నుండి బయటపడటానికి పెరుగుతున్న వివిధ వర్గాల ప్రజల ఆందోళనలను, జాతుల ఆకాంక్షలను అణచివేయడానికి నిర్బంధ చట్టాలతో, అణచివేతపై ఆధారపడటం ఎంతోకాలం కుదరదు. ❀

చదవండి!

చదివించండి !!!

చందాలు పంపవలసిన చిరునామా

మహిళా గొంతుక

మాతృక

ఇం.నెం. 35-3-6931 (4)

కామ్రేడ్ మాదాల నారాయణ స్వామి భవన్, సంజయగాంధీ

కాలనీ, శర్మ కాలనీ దగ్గర, ఒంగోలు - 523 001

సెల్ : 9676206230 ఫోన్ : 08592 - 238350

మాతృక చందా వివరాలు

సంవత్సరం చందా : రూ. 150/-

రెండు సంవత్సరాల చందా : రూ. 300/-

నాలుగు సంవత్సరాల చందా : రూ. 500/-

మాతృక నిధికి విరివిగా విరాళాలు ఇచ్చి

పత్రికను ప్రోత్సహించండి.

జిరీఫ్ అహ్మద్ జిరీఫ్ 1943లో శ్రీనగర్లో జన్మించాడు. అతని తండ్రి ఎంబ్రాయిడరీ వర్క్ షాప్ హకీమ్లు, సూఫీలు, కవులు, వ్యాపారులు కలుసుకునే ఒక కేంద్రంగా ఉండేది. జిరీఫ్ జ్ఞానం, తత్వశాస్త్రంతో నిండిన వాతావరణంలో పెరిగాడు. కాశ్మీరీ మాధ్యమంలో అసమతుల్యత, బలహీన వర్గాల దుస్థితిని వ్యంగ్య ధోరణిలో చిత్రీకరిస్తూ, ప్రజా చైతన్యాన్ని రేకెత్తిస్తారు. ఇక్కడ కవిత్వమైనా, ఇతర రచనలైనా రాజకీయ క్రియాశీలతలో భాగమవుతాయి. ఇక్కడ జిరీఫ్ ఊచకోతలు, వ్యవస్థీకృత హత్యలు, అదృశ్యాలు మొదలైన సంఘటనల జీవితాలను విస్తరిస్తాయి.

జిరీఫ్ అహ్మద్ రాసిన 'మండుతున్న ఉద్యానవనాలు అనే ఈ గజల్ వాక్యాలు తర్వాత ఎందరో కవులకు స్ఫూర్తినిచ్చాయి?? శ్రీనగర్లో జన్మించి, ఇప్పుడు అమెరికాలో మానవశాస్త్రం బోధిస్తున్న అథర్ జియా అనే మహిళ "Laments at Bullet" అనే తన కవితలో బుల్లెట్ ఒక లోహపు ముక్కేననీ, అది మనుషుల్ని చంపే ఆయుధం కారాదనీ ఆమె తన బాల్యంలో ఊహించుకుందట! మరొక కవి ఇక్కడ లోయలో ఉన్న ప్రతి ఒక్కరూ జ్ఞాపకశక్తిని, తమను తాము కోల్పోయిన పిచ్చి కవులేనంటారు! కర్ఫూ సమయాల్లో సరైన ఆహారముండదు. వీధుల్లో పారుతున్న రక్తం, నల్ల బెల్లాన్లు, టైర్లను కాల్చడం వంటి వాటి నుండి తీవ్రమైన మనోవేదనతో నిరాశా, నిస్పృహలకూ, మానసికాందోళనలకూ లోనై ఉన్నాడానికి గురవుతారు!

కళ్లముందే మాయమైన పిల్లలు గుర్తొచ్చి, కొడుకులను, భర్తలను కోల్పోయిన తల్లుల, భార్యల రోదనలు హృదయవిదారకంగా ఉంటే, ప్రధాన స్రవంతి మీడియా వక్రీకరించిన కథనాలను వార్తలలో విని, వాటిని ఎదుర్కోలేక పోతున్న నిస్సహాయ వేదన భరింపరానిదిగా, అరణ్యరోదనగా మారి నిజంగానే పిచ్చెక్కి పోతారు!

రోజువారీ జీవితం ఎంత అణచివేతకూ, దౌర్జన్యానికీ గురవుతుందో ఊహించుకోవడానిక్కూడా భయంగా ఉంటుంది. గడప దాటి రెండడుగులు బయటికి రాలేరు. ఏంచెయ్యాలన్నా చివరికి పసిపిల్లల పాలు తెచ్చుకోవాలన్నా నిర్బంధమే! ఇంతకు పూర్వమే కాశ్మీర్లో ప్రజలు జైళ్లలో ఉన్నారనుకుంటే - ఇప్పుడైతే ఆర్థికల్ 370, 35 % శాతం అమలు జరుగుతున్న దారుణమైన పరిస్థితుల్లో "ఇన్నాళ్లూ మేము సమస్త నరకాలనూ ఓర్చుకుని, ప్రేమతో ఎదురుచూస్తున్న మా అందాల లోయ మాది గాకుండా పోయింది. మా స్వంత స్థలం పోయింది, మా ఆశ్రయం పోయింది, మా ఇల్లు పోయింది, మా చిరునామా పోయింది" అని కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తున్న మనతోటి మనుషులకోసం మనమేంచేద్దాం? ❀

మండుతున్న ఉద్యానవనాలు

జిరీఫ్ అహ్మద్
అనువాదం: శివలక్ష్మి

బుజ్జి కీటకాలు, కాలిపోయిన మొగ్గలు
మండిపోతున్న ఉద్యానవనాలు
బూడిదగా మారిపోతున్న మధురమైన ప్రేమకలలు
అగ్నికీలల్లో ఆహుతైపోతున్న గాఢ నిద్రలు
ఎవరికి చెప్పాలి, ఎవరు వింటారు

ప్రతి పదాన్ని లోతుగా చదివి, నిగూఢార్థాన్ని పట్టుకోండి
గడ్డ కట్టే శీతాకాలంలో, వేసవి మంటలు
మండు వేసవిలో కూడా ఘనీభవించే హృదయాలు
ఒకదాని వెంట మరొకటిగా ముఖాలను వక్రీకరిస్తున్న అద్దాలు,
నా స్వంత రూపాన్ని కూడా వక్రీకరించిన అద్దం...

వసంత గాలులు నా దారిమీదగా వస్తాయని
అంతులేని ఎదురుచూపులు, అయినా ఫలించని పడిగాపులు;
మధువు తాగి మత్తెక్కిన, శరదృతువు

సహజమైన ఎరుపురంగును కూడా బూడిదగా కప్పేసింది
లోపల లోలోపల నేను దుమ్ము, దుమ్ముగా దహించబడ్డాను

చెదిరిపోతున్న చూపులతో దోపిడికి బలవుతున్నకళ్లు
ఒక్కటొక్కటిగా సమాధులవుతున్న- గుండెలు
నిశ్శబ్దమవుతున్న సంతాప సంభాషణలు
ఒక్కటొక్కటిగా శూలాలతో గుచ్చబడుతున్న అక్షరాలు
ఒక్కటొక్కటిగా శూలాలతో గుచ్చబడుతున్న అక్షరాలు

అధ్యయనాలను బహిష్కరించిన ఈ సమయాలు
అధ్యయనాలను బహిష్కరించిన ఈ సమయాలు
మూగబోయిన కలాలతో చిరిగిపోతున్న కాగితాలు
నగరాన్ని కూడా చుట్టుముడుతున్న సంకెళ్లు
వేడి నిట్టూర్పులతో ఒక్కటొక్కటిగా వేలాడిపోతున్న పుష్పాలు

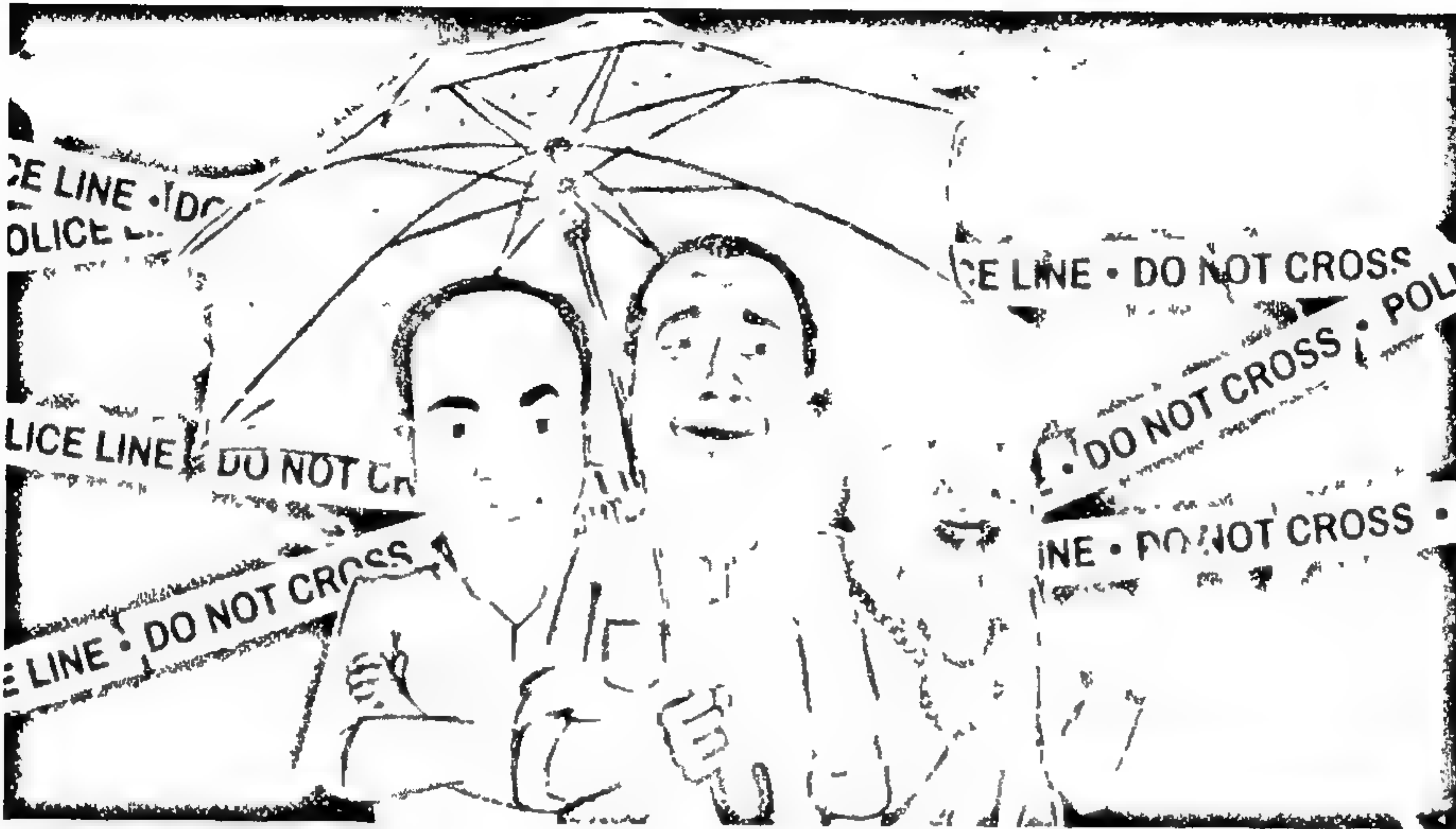
దగ్ధమైన మచ్చతో మెరిసే హృదయం
దగ్ధమైన మచ్చతో మెరిసే హృదయం
నా గాయాలన్నీ పచ్చడి పచ్చడయ్యాయంటారు జిరీఫ్
నా గాయాలన్నీ పచ్చడి పచ్చడయ్యాయంటారు జిరీఫ్
సుగంధ తైలమర్ధన తర్వాత కూడా ఉపశమనమేమీ కలగలేదు
సుగంధ తైలమర్ధన తర్వాత కూడా ఉపశమనమేమీ కలగలేదు ❀

మోడిజీకి ఒక ఉత్తరం

సహజ

‘కుమార్తెను లక్ష్మీదేవిగా భావించడం మన సాంప్రదాయం. అలాంటి మన కూతుళ్లను గ్రామాల్లో, నగరాల్లో బహిరంగంగా సన్మానించుకోలేమా?’ మోడిజీ మొన్న మీరు దేశం గల్లా పట్టుకొని ప్రశ్నించారు. ‘మన మహిళలు చేస్తున్న అద్భుతమైన పనులను సోషల్ మీడియాలో ‘భారత్ కీ లక్ష్మీ’ హాష్ టాగ్తో విస్తృతంగా ప్రచారం చేయాలని’ మన్ కీ బాత్లో మీరు పిలుపు ఇచ్చారు.

వాహ్ మోడి జీ! మీరు చెబుతున్న లక్ష్మీ దేవిలలో ఉత్తరప్రదేశ్ లోని షహజాన్పూర్, ఉన్నావ్ ప్రాంతాలకు చెందిన అమ్మాయిలు ఉన్నారా లేదా? వాళ్లెవరని అడుగుతున్నారా? బీజేపీ నాయకుడు చిన్మయానంద స్వామి సంవత్సర కాలం ఆమె మీద లైంగిక నేరాలకు పాల్పడితే భరించలేక కేసు పెట్టి, ఇప్పుడు జైల్లో ఉందే ఆ అమ్మాయి. ఇంకో బీజేపీ ఎంపీ కుల్దీప్ సింగ్ చేత అత్యాచారానికి గురి అయ్యి, కేసు పెట్టినందుకు తండ్రినీ పినతల్లీ కోల్పోయి, పిన తండ్రి జైలు పాలయ్యి, ఇప్పుడు చావు బతుకుల మధ్యన ఊగిసలాడుతుందే ఆ అమ్మాయి. ఇటీవలే మన ప్రధాన న్యాయమూర్తి మీద లైంగిక ఆరోపణలు చేసి, న్యాయం కోసం అర్థించి మీ అందరి చేత అపహాస్యానికి గురి అయిన ఆ కోర్టు ఉద్యోగి ఆ లక్ష్మీ దేవుల్లో ఉందా మోడిజీ?

మరీ మీ ప్రభుత్వం వచ్చాక పచ్చి పురుషోన్మాదం, లైంగిక వికారం, పితృస్వామ్యం, మత దురహంకారం, శిక్షలకు అతీతులమనే దర్జాతనం - ఐదు పడగల పాములాగా ఆడవాళ్లను కబళించివేస్తుంది. ఇలాంటి వాటన్నిటికీ ఒక పథకంతో మీరు

వహించే మౌనం స్త్రీల పట్ల నేరాలు చేసేవారికి ఊతంగా బాగానే ఉపయోగపడుతుంది. మీ పార్టీ జండా పట్టుకోవటం, మీ పార్టీకి నిధులు ఇవ్వటం, మీ పార్టీని గెలిపించటం, మీ హిందూ ఫాసిస్ట్ అజెండాను ముందుకు తీసుకొని వెళ్లటమే మీకు సంతోషాన్ని కలిగిస్తూ ఉండవచ్చు. వాటి వెనకాల వారు మహిళల పట్ల అవలంబిస్తున్న వైఖరి మీకు ఇబ్బంది కలిగించలేదని చక్కగా అర్థం అవుతుంది. మహిళలపై అమలు అవుతున్న హింస అనాదిగా ఉన్నా మోడిజీ; ఇప్పుడు దానికి మీ ఆమోదం బహిరంగంగా లభిస్తుందనీ, మీకు ఆ స్త్రీలకు న్యాయం చేయటం కంటే మీ పాలనను కాపాడుకోవడమే ముఖ్యమనీ, అందుకే బాధిత స్త్రీలు న్యాయం కోసం బయటకు వస్తే వారు జైల్లో పడటమో, లారీ కింద పడటమో, లేక తీవ్ర అవమానానికి మనస్తాపానికి గురి అయ్యి నోరెత్తకుండా ఉండటమో జరుగుతుందని అనుకొంటున్నారు.

చిన్మయానంద స్వామి నేర చరిత్ర ఇప్పుడు కొత్తది కాదని మీకు తెలుసు. ఆయన వాజ్పాయ్ ప్రభుత్వంలో అంతర్గత వ్యవహారాల మంత్రిగా పని చేశాడు. మూడు సార్లు జానాపూర్ నియోజక వర్గం నుండి బీజేపీ ఎంపీగా ఎన్నిక అయ్యాడు. అవి కాకుండా ఆయన సుఖ్ దేవానంద పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కాలేజీకి (తన సొంతదే, అక్కడే బాధితురాలు చదివింది) చైర్ పర్సన్ కూడా. ఇవి కాకుండా ఆయన షహజాన్పూర్లో ముముక్షు ఆశ్రమాన్ని నడిపాడు. ఆ ముముక్షు గురువుకి ఇంకో శిష్యుడైనా యూపీ ముఖ్యమంత్రి యోగీ ఆధిత్యనాథ్దాస్ తరచూ ఆ ఆశ్రమాన్ని దర్శించేవాడట కదా. మీ ఇద్దరు బీజేపీ నేతలూ ఒకే కంచంలో తినేవారని అనుకొంటారు.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ - 2019

ఆమెలోకి వెళ్లిపోతా!

- అరసవెల్లి కృష్ణ

స్త్రీ రూపం ధరిస్తున్నాను
ఆమెలోకి వెళ్లిపోతున్నాను
ఏబై ఏళ్ల పురుష చిహ్నాన్ని వదిలి
ఆమెలోకి దారి చేసుకుంటూ

అర్థరాత్రి సముద్రం ఏడుపు వినబడలేదా
నక్షత్రాలు కారుస్తున్న వెచ్చని కన్నీళ్లు-
రాటుదేలిన పురుష ప్రపంచాన్ని
తడిచేయడం లేదా

నాలోపల నేనే దగ్ధమయి
నేనొక జీవనదినయినాను
సమస్త జలరాశులు
నాలో ఈత కొడుతున్నాయి
గాయపడిన లేత శరీరాలపై
మందార పూల తడిని చల్లుతున్నా-
బుగ్గలపై జారిన దీపశిఖలను
పెదవులతో ముద్దాడుతున్నా-

శిలలు కంఠంతో
రాసిన అక్షరాలు కనబడలేదా
పూర్ణమ్మలు దూకిన
చావులమడుగులు కనబడలేదా

-ఆమెలోకి వెళ్లిపోతున్నా

ఈ దారంబట ఎంత హుందాగా
నిర్భయంగా నడిచాను
ఎండిన స్తన్యం నుండి
రాలిన కరుణను
చూడ నిరాకరించిన వాన్ని

విశ్వాన్ని ఖాళీ చేసి
వాన మబ్బును విడిచి
వెళ్లి పోవడం-
నిశ్చయమయినాక
ఏ పాపురం నోరారా పిలవక పోవచ్చు
తల్లి పాల చల్లదనం సాక్షిగా
ఆమెలో పునరుద్ధానం చెందుతాను

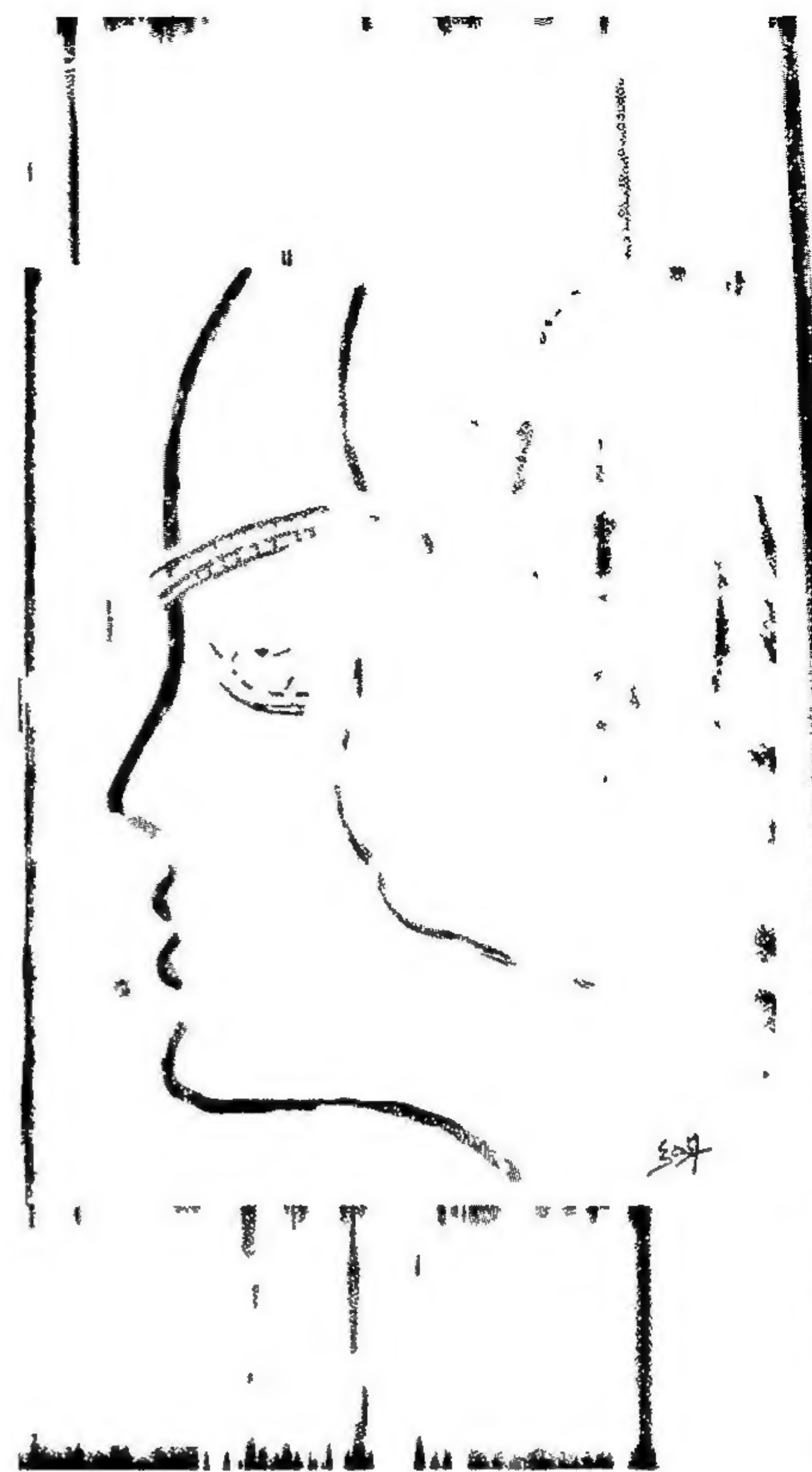
శరీరవాంచల రాపిడిలో
బొమ్మలను చేసిన కాముకడా
స్త్రీలు వెండి బొమ్మల
ఊహా స్వప్నాలు దగ్గరే ఆగారనా-

శతాబ్దాల గాయపు
సరుకును దాచుకున్నవాడు
హఠాత్తుగా రూపం
మార్చాడని ఆందోళన వద్దు

నోరు కాస్త తగ్గించు
సంభోగ సమయాలు
నీవి మాత్రమే కాదు
నీ రూప లావణ్యంతో పనిలేదు
తెల్లవారుజామున వికసిస్తున్న పూలను
మునివేళ్లతో కోస్తున్న
ఆమె దగ్గర నిలబడి
నేనొక పూల రెమ్మనయినాను

ప్రపంచం స్త్రీగా మారాలి
ప్రపంచం స్త్రీ ముందు మోకరిల్లాలి
ప్రపంచం స్త్రీ రూపంలా కనబడాలి

గాలిసోకని గదిలో నిద్రిస్తున్న ఆమెకు-
వింజామరనయినాను

శరీర, హృదయ గాయాల ముద్రలను
తవ్వకుంటున్నప్పుడు
అమ్మ తాపిన చనుబాల ధారనయినాను
కాలయవనికపై
చీకటి బంతిలా దొర్లినవాడా
చాలించరా ఇక నాట్యం
అనేకులు
రోదనల పర్వతాల పైనుండి చూస్తున్నారు
అంధమయ లోగిలిలో
రెండు కాళ్లు పురుష
జంతువును వెతకడానికి
వెళుతున్నాను
ఆమెలోకి
ఆమెలాంటి ప్రపంచంలోకి --
అసమ ప్రపంచాన్ని ఖాళీ చేసి

స్త్రీ హృదయం పరిమళించే
స్త్రీ ప్రపంచం దగ్గరికి ❀

hLYA106m174

MAHILA GONTUKA MATRUKA October - 2019

Date of Publication : 2nd, 3rd of every month
Date of Posting : 4th and 5th of every month

RNI No. TEL TEL/2014/59091
Postal Reg. No. HSE/1023/2018-2020

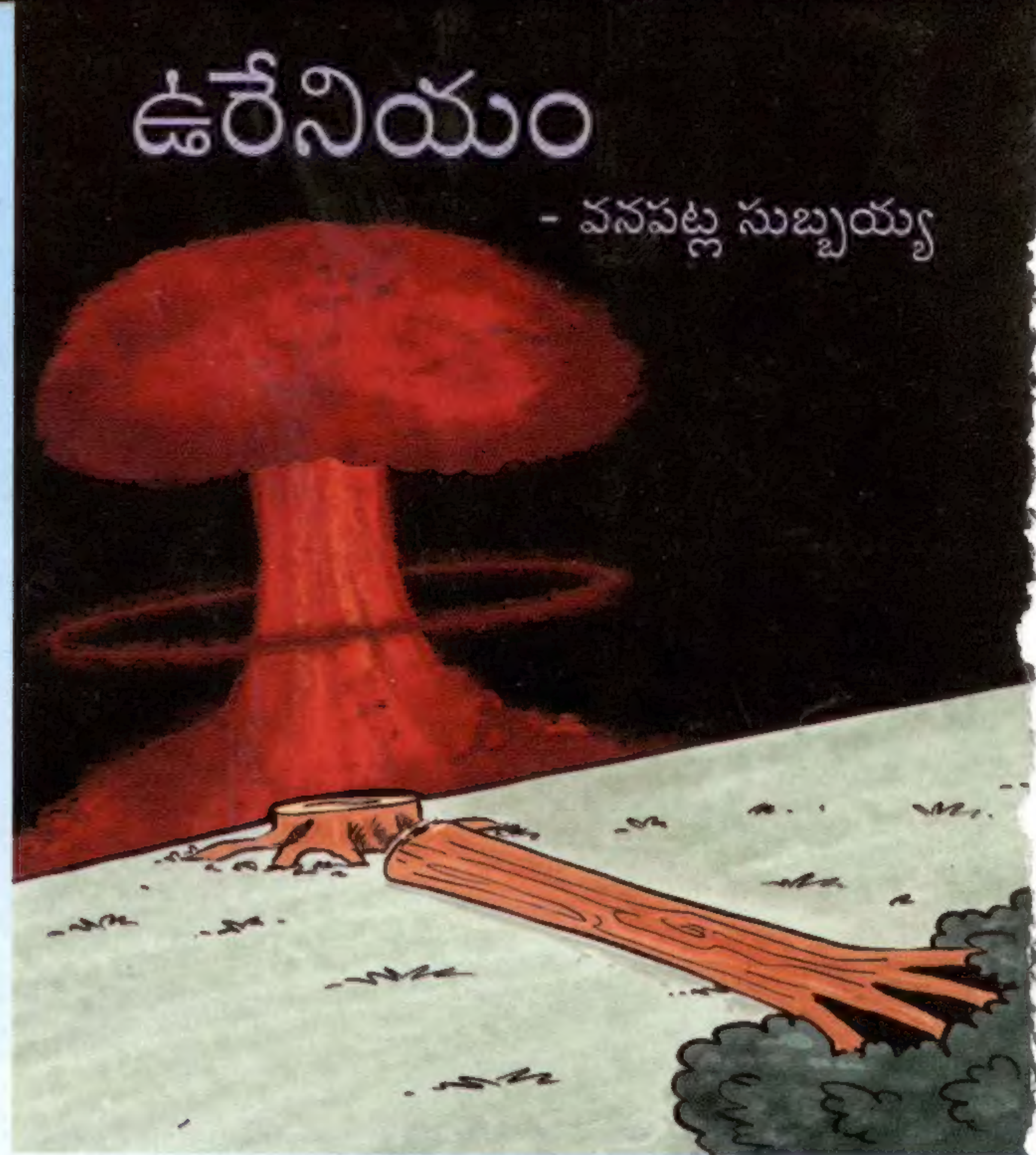

రంగుల రాట్నం
నీ చేతులుందని
భూమంతా కాజేయాలనుకోకు
అడవి నీ అత్తగారిచ్చిన అరణం కాదు
రాజులిచ్చిన మాన్యాలు కావు
అడవి ఆదివాసుల అస్తిత్వం !

కుర్చీ
కాళ్ళకిందుందని
మిలటరీ దళాలతో ఖనిజాలను సొంతం చేసుకోవాలనుకోకు
అడవి మీతాత ముత్తాతలు రాసిచ్చిన పట్టాభూమి కాదు
అడవి ఆదివాసుల సహజ సంపద

అణువిద్యుత్ సాటున
మట్టిగుండెలపై అణుబాంబులు
టైగర్ ప్రాజెక్టును కొల్లగొట్టే
ఉరేనియం ప్రాజెక్టు
చెంచుల్ని
తుదముట్టించే అనాగరికపు అభివృద్ధులు
అవకాశాలు చిక్కినప్పుడల్లా
ఆదివాసులపై అగ్గిబరాట

సీతాకోకచిలుకల సింగిడీలు
తుమ్మెదల మకరందాలు
పూలరెమ్మల వొయ్యారాలు
నెమళ్ల సయ్యాటలు దుప్పుల దూలాటలు
విషపు ఒప్పందాల పంతాలకు
సమస్త జీవుల విధ్వంసాలు

ఉరేనియం
- వనపట్ల సుబ్బయ్య

ఆరాటం పోరాటం పాతదే
చావులు పుట్టుకలు పాతవే
భాషల్ని నాగరికతల్ని ఖననంచేసే
కల్కి అవతారాలు పాతవే
ఎత్తు జిత్తులతో
ఎన్నినుంచి కాల్చే ఎంగిలి విద్యలు పాతవే
శవాల మంటలపై
మక్కపాత్తుల్ని కాల్చుక తినడం పాతపనే
అడవిపూల బతుకు దినదినం ఓ గండమే

ఓ డీబీర్!
ఉరుకురుకులాడి బోర్లెసి బొక్కలు తొవ్వుకోకు
తొవ్వి న గుంతల్లోనే సమాధులు
బాంబులేస్తే బాణాలు కురుస్తవి
నల్లమల యద్దభూమే ! ■

If undelivered please return to
Manager

MAHILA GONTUKA MATRUKA

H.NO. 35-3-6931 (4), Com. Madala Narayana Swamy Bhavan
Sanjay Gandhi Colony, Near Sarma College, Ongole - 523 001.
Mobile : 9676206230, Ph. 08592 - 238350

Printed Matter - BOOK POST
October - 2019

To

EDITED, PRINTED, PUBLISHED AND OWNED BY CHOPPARA PADMA, PRINTED AT NAVYA PRINTERS, 3-6-194, OPP URDU HALL, HIMAYATHNAGAR,
HYDERABAD - 500 029, PUBLISHED AT H.NO. 1-9-295/19/A-1, SRILAXMI NILAYAM, VIDYANAGAR, DIST - HYDERABAD, TELANGANA

EDITOR : CHOPPARA PADMA

ಪುಸ್ತಕ ಸಂಖ್ಯೆ	KLVA106M174
ಪುಸ್ತಕ ವಿರು	ಮಾತೃಕ
ತಾರೀಖು	07 February 2025
ಮುಂದು ಲಭ್ಯ	YES
ವಿರುದ್ಧ ಲಭ್ಯ	YES
ಮುಕ್ತ ವಿಕೆಲು	49
ವಿರುದ್ಧ ವಿಕೆಲು	NO
ಭಾಷೆ ವಿಕೆಲು	NO
ಲಿಪಿ ವಿಕೆಲು	NO
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಕೆಲು	P. Jagamma
ವಿಕೆಲು ವಿರುದ್ಧವಿಕೆಲು	P. Jagamma
ವಿಕೆಲು ವಿಕೆಲು	S. Lakshmi
ವಿಕೆಲು ವಿಕೆಲು	HEMA
ವಿಕೆಲು ವಿಕೆಲು	
ವಿಕೆಲು ವಿಕೆಲು	
ವಿಕೆಲು ವಿಕೆಲು	
ವಿಕೆಲು ವಿಕೆಲು	9002